M. T. CICERONIS
OPERA.

M. TULLII CICERONIS
OPERA,

EX EDITIONIBUS

OLIVETI ET ERNESTI,

SEDULA RECENSIONE ACCURATA.

Accesserunt incerti Auctoris Rhetorica,
Ad Herennium.

TOMUS XII.

LONDINI:
SUMTIBUS RODWELL ET MARTIN; J. BOOKER;
BALDWIN, CRADOCK, ET JOY; G. ET W. B. WHITTAKER;
LONGMAN, HURST, REES, ORME, ET BROWN;
CADELL ET DAVIES; EDWARDS ET KNIBB;
ET J. ROBINSON.
Excudit T. Davison.

1820.

CLAVIS CICERONIANA,

J. A. ERNESTI

STUDIO ET LABORE PRIUS CONFECTA,

NUNC ALIQUOT LOCIS EMENDATA.

LONDINI:
SUMTIBUS RODWELL ET MARTIN; J. BOOKER;
BALDWIN, CRADOCK, ET JOY; G. ET W. B. WHITTAKER;
LONGMAN, HURST, REES, ORME, ET BROWN;
CADELL ET DAVIES; EDWARDS ET KNIBB;
ET J. ROBINSON.
EXCUDIT T. DAVISON.

1820.

In hoc volumine continentur

CLAVIS CICERONIANA.

VERBORUM COMPENDIA,

quæ, in hac Clavi, pro Librorum Titulis, usurpantur.

☞ *Numerus Romanus Librum indicat; Arabicus, Caput vel Epistolam.*

Acad.—Academicarum Quæstionum liber primus.
Ad Quir. p. Red. *vel* Q. Red.—Oratio post Reditum, ad Quirites.
Agr. I, II, III.—Orationes de Lege Agrariâ.
Amic.—De Amicitiâ.
Arch.—Oratio pro Archiâ Poëtâ.
Att. I, II, III, &c.—Libri Epistolarum ad Atticum.
Balb.—Oratio pro Balbo.
Brut.—Brutus, seu de claris Oratoribus.
Brut. ep.—Epistolæ ad Brutum.
Cæcin.—Oratio pro Cæcinâ.
Cat. I, II, &c.—Orationes in Catilinam.
Cluent.—Oratio pro Cluentio.
Cœl.—Oratio pro Cœlio.
C. Rab. *vel* Rab. Perd.—Oratio pro C. Rabirio perduellionis reo.

Deiot. — Oratio pro Rege Deiotaro.
Div. *cum uno numero.* — Oratio in Q. Cæcilium, quæ Divinatio vocatur.
Div. *cum binis numeris.* — Libri de Divinatione.
Div. *vel* Ad Div. I, II, III, &c. — Libri Epistolarum ad Diversos.
Dom. — Oratio pro Domo.
Fat. — De Fato.
Fin. — De Finibus Bonorum et Malorum.
Flacc. — Oratio pro Flacco.
Font. — Oratio pro Fonteio.
Har. Resp. — Oratio de Haruspicum Responsis.
Her. — Rhetorica ad Herennium.
Inv. — Libri de Inventione.
Læl. — Lælius, sive de Amicitiâ.
Leg. — De Legibus.
Ligar. — Oratio pro Ligario.
Lucull. — Lucullus, sive Academicorum liber IV.
Manil. — Oratio pro Lege Maniliâ.
Marcell. — Oratio pro Marcello.
Mil. — Oratio pro Milone.
Muren. — Oratio pro Murenâ.
Nat. D. — De Naturâ Deorum.
Off. — De Officiis.
Opt. Gen. Or. — De optimo Genere Oratorum.
Or. *cum uno numero.* — Orator.
Or. *cum binis numeris.* — De Oratore.
Parad. — Paradoxa.
Partit. — Partitiones Oratoriæ.
Petit. — De Petitione Consulatûs.
Phil. I, II, III, &c. — Orationes Philippicæ in Antonium.
Pis. — Oratio in Pisonem.
Planc. — Oratio pro Plancio.
Prov. Cons. — De Provinciis Consularibus.
Quint. — Oratio pro Quintio.
Qu. Frat. — Epistolæ ad Quintum Fratrem.

Quir. *vel* Ad Quir. p. Red. — Oratio ad Quirites post Reditum.
Rab. Perd. *vel* C. Rab. — Oratio pro C. Rabirio, perduellionis reo.
Rab. Post. — Oratio pro Rabirio Postumo.
Red. in Sen. — Oratio in Senatu habita post Reditum.
Rosc. Am. — Oratio pro Roscio Amerino.
Rosc. Com. — Oratio pro Roscio Comœdo.
Sen. — De Senectute.
In Sen. p. Red. — Oratio in Senatu post Reditum.
Sext. — Oratio pro Sextio.
Somn. Scip. — Somnium Scipionis.
Sull. — Oratio pro P. Sullâ.
Top. — Topica.
Tusc. — Quæstiones Tusculanæ.
Univ. — Timæus, sive De Universo.
Vat. — Oratio in Vatinium.
Verr. *vel* in Verr. I, II, III, &c. — Orationes in Verrem.

INDEX LEGUM,

QUARUM,

APUD CICERONEM,

FIT MENTIO.

ACILIA, lata a Manio Acilio Glabrione tribuno plebis, ejus patre, qui, in causâ Verrinâ, A. U. 683, quæsitor fuit (in Verrem I, c. 17), et Cos. A. U. 686. Fuit *de pecuniis repetundis*, quâ licuit, semel dictâ causâ, condemnare reum, aut absolvere, nisi ampliarent judices; in Verr. I, 9. Cæterum in hoc loco hæsit Hotomannus, Obs. I, 14, qui negat, *Aciliam* hîc locum habere; in cujus rationibus refellendis longus est Grævius ὁ πανυ ad l. c. Omnis Hotomanni disputatio hoc uno concidet, si probare poterimus doctis, falsum esse, quod vulgo omnes sumunt, *Aciliam* esse posteriorem *Serviliâ:* quæ opinio negotium nobis in loco illo facessat, necesse est. Nam paraphrasis Græviana non tribuit sententiam facilem et naturalem. Duas leges commemorat Cicero, *Aciliam*, et *Serviliam*, cujus caput de comperendinatione in *Corneliam* translatum erat, quod acerbiora judicia efficeret; quod sane non fecisset, si acerbius esset, semel dictá causâ, pronuntiare. Acerbitas autem legum, uti constare poterat Grævio, non solum posita est in pœnis, sed etiam in formâ judicii, quâ arctius constringitur reus; quod ex multis legibus intelligi potest, in quibus sola forma judicii mutata est, et se-

verior constituta. Jam pergit Cicero, *utram putas molliorem?* quod ita intelligatur necesse est, *Aciliamne putas an Serviliam molliorem?* Neque enim de aliâ dixerat. Ex quo illud quoque cogitur, ut pronomina, *illam, illa, hac*, ad has duas leges referantur. *Illa* ergo cum ad *Aciliam* pertineat, *hac* ad *Serviliam* referatur, necesse est, non ad *Corneliam*, nisi, quâtenus hoc caput commune habuit cum *Serviliâ*. Jam Cicero, statim post *utram*, dicit, *opinor, illam veterem*. Sed hanc veterem paulo post appellat *mitiorem;* quod, quâ formam judicii, in Aciliam convenit. Item, sumto hoc, *illam veterem* molliorem esse, subjungit, *Atqui ego tibi illam Aciliam restituo*, ut non sit, quod conquerare. Manifestum est, *illam veterem*, et *illam Aciliam*, eamdem esse. Nam, quod Grævius per *veterem* aliam superiorem *Serviliâ* et *Aciliâ* intelligi putat, non vero simile est. Dicit enim *illam* veterem. Pronomen *illam* necessario ad aliquid, de quo jam dictum, pertinet. Sed de nullâ aliâ dictum, nisi de *Aciliâ*, ad quam referri possit. Hæc explicatio ex regulis grammatices et naturali verborum consecutione ita certa mihi videtur, ut nemo dubitare possit. Itaque vel ex hoc mihi videtur confici, *Aciliam* esse *Serviliâ* priorem. *Aciliæ* legi nemo horum, quos consului de hac lege scriptores, annum certum tribuit. Unde igitur constat, *Serviliâ* posteriorem? Nec tempus nec ratio repugnat, quominus *Acilia* prior *Serviliâ* sit. Ipsa autem forma judicii, quæ acerbior est in *Serviliâ*, vero simile etiam facit. Lex *Servilia* lata est A. U. 653. v. in *Servilia Lex*. Filius Acilii ejus, qui hanc legem tulit, consul fuit A. U. 686. Tum temporis, ad minimum, quadraginta et tres annos natus erat. Inter hunc consulatum ergo et annum legis *Serviliæ* interjecti sunt anni omnino XXXII. Quid impedit *quo minus* Acilius pater ante hoc tempus trib. pl. esset? Nam tribuniciam hanc legem esse, non dubitant, quod sciam. Quod Cicero, in Verrem I, c. 17, ex

eâ lege, dicit, severissimis judicibus usum populum, ipsamque legem *severissimam* appellat Asconius; fuit severa, quando severitatem *Calpurniæ* et *Juniæ* auxit. Sed, quod hanc rationem addit Asconius, *ut quâ ne comperendinari quidem liceret reum;* nonne potuit accidere Asconio, quod multis grammaticis accidisse docti sciunt, atque etiam Asconio, (v. *leges Sacratæ*) ut, in rationibus reddendis, aliquando aberraret a vero? et æquumne est, propter hanc explicationem Asconii, vim facere legibus grammatices in explicando loco Ciceroniano? quem locum, nisi tenebras offunderet locus Asconii, omnes ita interpretarentur, ut, semel causâ dictâ, pronuntiari posse, mitius sit comperendinatu, atque adeo ut ipsa *Acilia* mitior sit, quam *Servilia;* quando in omnibus aliis legibus comperendinatio majus reo periculum creat. Cicero, ut hoc etiam addam, non dicit, *ereptum esse lege Aciliâ comperendinatum,* ac necessario, primum causâ dictâ, pronuntiatum esse, non licuisse ampliare; sed, primum causâ dictâ, *licuisse* pronuntiare. Quod si post *Serviliam Acilia* lata esset, et severitatis causâ comperendinatus ademtus reis, dicendum fuisset necessario, *oportebat* primum dictâ causâ pronuntiari. Cæterum, juventutis causâ, illud monendum etiam est, quod in Lexico Fabri dicitur lex *Acilia* esse eadem, quæ *Aquillia,* (de quâ apud Cic. de Off. III, 14) id falsum esse, neque *Acilii* iidem, qui *Aquillii.*

Acilia Calpurnia. Vid. *Calpurnia Acilia.*

Acilia Didia, pro Sext. c. 64. Nunquam cum Didio Acilius consul fuit, sed Cæcilius. Itaque docti viri ibi legendum recte censent, *Cæcilia Didia.* Nam leges *Ælia, Junia, Licinia, Cæcilia, Didia,* fuêre de comitiis habendis, et legum ferendarum modo. Itaque sæpe apud Ciceronem junguntur. Vid. v. c. ad Att. II, 9: et sic hoc loco junguntur *Cæcilia, Didia, Licinia, Junia.*

Æbutia lata est ab Æbutio, incertum quo, et quo

tempore. Cavit, ne quis sibimet ipsi aut collegis potestatem aut curationem ferret. Ejus mentio in Agrariâ II, 8.

Ælia, ab auctore Q. Ælio consule, A.U.C. 586, *de Comitiis*, ad tribunorum seditiosas legum lationes coërcendas comparata. Pighius autem tribuniciam putat, A.U. 516 latam; quod per locum orationis in Pison. credi non potest. Eâ cautum est, ut, quoties comitia essent, 1) *de cœlo servare liceret:* 2) *obnuntiare liceret, obnuntiationique cedere necesse esset:* 3) *intercedere magistratus pares et tribuni possent;* ut intelligitur ex Or. pro Sext. c. 15, et de Prov. Cons. c. 19. Ejus mentio porro pro Sext. c. 53, Red. in Sen. c. 5, Har. Resp. 27, Vat. 9, Pis. 4, ad Att. II, 9. Eam, in Pison. 4, centum annis ante Pisonis et Gabinii consulatum latam ait Cicero: quod etsi non ad literam accipiendum, tamen non multo longius tempus intercessisse clarum est: idque convenit satis cum anno, quem nos posuimus. Nam locus, ad Att. I, 16, ubi Lurco cum lege Æliâ inîsse magistratum dicitur, haud dubie est corruptus; de eoque alibi dicemus. Sed, de primis duobus legis capitibus, aliquid monendum. Primo, hæc lex tantum ad comitia legibus ferendis pertinet. Nam, in comitiis magistratibus creandis, non licet servare de cœlo, nisi quis ante ostenderit, se servaturum, ut e Philippicâ secundâ constat. Deinde *servare de cœlo*, ut mea fert opinio, non ad omne auspiciorum genus pertinet, sed ad unum certum. Jove fulgente non possunt fieri comitia. Itaque *servare de cœlo*, est *cœlum contemplari, si quâ parte fulgur exsistat aut tonitru.* Cum consul in auspicio est, v. c. nocte, quæ est ante diem, quâ procedit, non dicitur *de cœlo servare*, sed *auspicari;* neque de ullo auspicii genere invenies, nisi de hoc uno, dici, *servare de cœlo.* Jam, quia, qui servabat de cœlo, ostendebat, se velle impedire comitia, et quia, si vellet, poterat, nuntiato sive vero sive ficto auspicio; eo ipso comitia tollebantur, quod quis, de cœlo se servare, aut servaturum, dicebat.

Itaque nunquam servatum de cœlo, quin comitia tollerentur. Cic. in Vatin. c. 7: *num quem post Urbem conditam scis tribunum pl. egisse cum plebe, cum constaret servatum esse de cœlo?* Phil. II, 32, *quisquamne divinare potest, quid vitii in auspiciis futurum sit, nisi quis de cœlo servare constituit?* Nam qui hoc constituit, eo animo facit, ut impediat comitia, unde facilis divinatio. cf. p. Dom. 15. Hæc confirmantur egregio loco Dionis Cass. lib. 38, p. 66, extr. (ed. Reimar. p. 160, init.) de lege a Clodio latâ, quâ solutus est a lege Æliâ. Porro *servare de cœlo* est magistratuum, et, si magistratus jubeat, augurum; unde male nonnulli primum caput legis Æliæ sic concipiunt, *ut augures de cœlo servarent.* Itaque et tribunus pl. Sextius de cœlo servâsse traditur, Sext. 36. Augures porro *nuntiare* vitium auspiciorum possunt magistratui, sed non *obnuntiare*, h. e. dicere *alio die:* hoc est magistratibus proprium. Phil. II, 32.

Ælia Sentia, Topic. c. 2, jubet *assiduo vindicem assiduum esse*, h. e. locupletem locupleti, ex interpretatione Ælii. *Lex Ælia Sentia* de manumissionibus satis nota est JCtis; sed ea est consulum A. U. 755, adeoque post mortem Ciceronis, tempore Augusti, lata. Porro, consules Ælium et Sentium quemdam simul, ante Topica scripta, fuisse, aut prætores, aut tribb. pl. (nam et e duobus tribb. pl. leges nominari, lex Carbonis et Silvani docet) non reperimus. Itaque, cum a melioribus codd. nomen hujus legis absit, eaque lex, quæ assiduo jubet assiduum vindicem esse, sit e XII Tabb. petita, hoc legis nomen non potest esse a Cicerone. Corruptioni locum dedit nomen Ælii, quod statim subjicitur. Nam, quod Norisius, Cen. Pis. Diss. III, 9, *Sentiam* esse putat a librario, *Æliam* esse jus Ælianum (quod valde placebat Heineccio); id probari propterea non potest, quia lex commemorata est vera lex e XII Tabulis.

Agrariæ, Flaminii, Sempronia, Thoria, Rulli,

Flavii, Philippi, Plotia, Cæsaris Julia, de quibus suis locis.

Annales sunt, quibus constitutum est, quo anno cuique magistratus petere liceret; quo si quis creatur, v. c. consul, *anno suo* consul factus esse dicitur. Vid. Agr. II, 2. Eas leges intulit ambitio, ut gradus essent petitionis. Tulit primus accuratius *Villius*, tribunus pl. A. Postumio Albino et Q. Fulvio Flacco coss. qui inde *Annalis* dictus est; quod nomen familiæ hæsit. Liv. lib. XL, c. 44, et Manut. de Legg. c. 6. Nam, etsi Livius, l. c. primum ab eo de eâ re latum esse dicit; tamen idem, jam ante eum de tempore honorum petendorum leges fuisse, dubitare nos non sinit, XXV, 2. Sed anni singulorum non definiti erant, ut lege Villii, verum universe, quæ ætas matura esset honoribus petendis. Vid. Sigonium et Pighium, inpr. Dukerum, ad Liv. locis citatis. Anni autem constituti sunt Villiâ lege, quæsturæ 31, ædilitati 37, præturæ 40, consulatui 43. Nam his annis Cicero hos magistratus gessit, qui, *suo* se quemque *anno* gessisse, prædicat: nec audiendi, qui aut annum 27, ut Zamoscius de Senat. p. m. 25, aut annum 25 ponunt, ut Dodwell. Præl. Camd. Dicuntur hæ leges etiam *Annariæ* apud Festum et Lamprid. in Commodo, c. 2. *Annalem* tulit etiam M. Pinarius Rusca, trib. pl. (Vid. Cic. de Or. II, 65) ex quâ nihil restat: nec ætas ejus satis certa.

De Ambitu. Calpurnia, Cæcilia, Fabia, Julia, Licinia, Tullia.

Antoniæ. Div. XII, 14, si vera lectio: de iis legibus loquitur Cicero, de quibus multa dicuntur in Philippicâ primâ et secundâ, quas, in consulatu secundo, per vim et contra auspicia tulit; item quas e tabulis Cæsaris dicebat se proferre, quod convenerat in senatu, quietis causâ, acta Cæsaris rata habere. Nominatim memoratur *judiciaria*, quam in consulatu cum Cæsare tulit, Phil. I, 5, VIII, 9.

Apuleia, L. Saturnini, tribuni pl. *de Majestate,*

(Cic. de Orat. II, 25. 49) A. U. 651 lata, occasione motuum, qui Romæ exorti sunt, cum Cimbri, superatis Alpibus, Q. Catuli exercitum invasissent, et equites Romani relictis præsidiis Romam fugissent; quâ re imminuta populi Rom. majestas videbatur. V. Pighium ad hunc annum.

Apuleia, ejusd. *L. Saturnini*, trib. pl. A. U. 653: pro Corn. Balbo, c. 21. Eâ tulit *de coloniis in Siciliam, Achaïam, Macedoniamque, deducendis;* simul detulit Mario, ut in singulas colonias ternos cives crearet, hoc consilio, ut eo minus huic rogationi C. Marius consul resisteret. Sed ea lex perlata non est, ut e Cicerone, l. c. intelligi potest. De cæteris legibus Apuleii popularibus, jam a Gracchis promulgatis, v. Flor. III, 16; Cic. de Leg. II, 6; Nieuport. Hist. Rom. VII, 8.

Apuleia Frumentaria. Vid. *Frumentariæ.*

Aquillia (forte *C. Aquillii Galli*, trib. pl.) *de damno injuriâ dato*. Ea est, quam Cic. in Bruto, c. 34, extr. appellat *de Justitiâ;* pro quo quidam, non probante Grutero, legunt, *injuriâ*, vel *injustitiâ*. Omnibus, de damno injuriâ dato, legibus, quæ ante erant latæ, derogavit, ut ait Ulpianus, lib. XVIII, ad edictum. Ejus reliquias, a Caio et Ulpiano servatas, illustravêre Balduinus, Noodt, et docti viri ad Caium in Schultingii Jurispr. Antejustin. p. m. 179.

Aquillia C. Aquillii Galli, Ciceronis familiaris, *de dolo malo*, quem tum teneri putabat, cum aliud esset simulatum, aliud actum. Omnium malitiarum everriculum hanc legem appellat Cicero, de N. D. III, 30. Cf. de Off. III, 14. De hac lege est comm. J. Suaresii Mendozæ in Thes. Meermanni, T. II; qui putat auctorem esse *M. Aquillium*, cons. A. U. 625. Sed hic Ciceroni familiaris esse non potuit.

Atinia, in Verr. II, c. 42, *de rebus furto surreptis non usu capiendis;* cujus hæc verba fuerunt, *quod surreptum erit, ejus æterna auctoritas esto*. V. Gell. XVII, 7. Verbum *surreptum* explicat Gothofredus

ad XII Tabb. et *surreptum* latius esse *re furtivâ*, cui jam in XII Tabb. æterna auctoritas tribuitur. Tulit tribunus quidam *Atinius*. Ejus in Institutionibus et Pandect. aliquoties fit mentio. Vid Menardum ad Cicer. l. c. Quæstio fuit inter JCtos veteres, auctore Q. Scævolâ, utrum ea lex in præteritum etiam, an in futurum tantum, valeret. Vid. Gellium, l. c. Balduinum, Jurispr. Mucian. p. 281, 282. Menardum l. c. Cicero quidem diserte, loco citato, eam his legibus annumerat, quæ in posterum statuunt, ex iisque docere suscipit, non posse a prætore edici in præteritum.

Auli Lex, ad Att. VI, 2. Vid *Gabinia*.

Aurelia est judiciaria *L. Aurelii Cottæ*. Cum, a primis temporibus judiciorum, ea penes senatum fuissent, C. Gracchus (V. *Sempronia lex*) tulit, ut, propter avaritiam senatorum, ad equites transferrentur. Hi ita severe judicabant, ut, ipso Cicerone teste, (in Verrem I, c. 13) nunquam eques in judicium aut suspicionem captæ pecuniæ propter rem judicandam vocatus sit. Sed erant tamen iniquiores senatui, et reos senatores nimis cupide condemnabant; in primis, si quem constabat, aut in senatu, aut in magistratu provinciali, publicanis impudentibus non satis indulsisse. Itaque, cum frustra lege *Liviâ* et *Plautiâ* latum esset, ut equitibus et senatoribus essent communia judicia; C. Sulla tandem restituit senatoribus judicia. Sed ne tum quidem (ut e Cicerone, in primisque Verrinis, intelligi potest) recte judicabant. Itaque, cum diu plebs de judiciis esset conquesta; et verendum esset, ne seditiosus trib. aliquis inde seditionis movendæ occasionem arriperet; legem judiciariam tulit Cotta, prætor, Pompeio et Crasso II coss. in quâ hoc temperamento usus est, ut omnibus ordinibus satisfaceret, quod nulli judicandi potestas eriperetur. Itaque ex illâ lege judicârunt *senatores*, *equites*, et e plebe *tribuni ærarii*. Nam, quod Velleius, II, 32,

duobus ordinibus judicia a Cottâ data dicit, id fit, quia tribunorum ordo non numeratur, ut sexta classis censûs Tulliani; (V. interpretes ad l. c.) unde et interdum senatores tantum et equites memorantur, ut, pro Fonteio, c. 12. Ejus legis sæpe mentio apud Ciceronem, v. c. Phil. I, 8, Agrar. I, 2.

Aurelia lex commemoratur, ad Q. Fr. I, 3, extr. quæ videtur, quantum e contextu judicare licet, *de ambitu* sanxisse: quod etiam videbatur Manutio ad l. c. Ea cujus Aurelii fuerit, nondum reperi.

Aureliæ, fratris *C. Aurelii Cottæ*. Vid. *C. Cottæ leges.*

Cæcilia. L. Cæcilius, trib. pleb. consule Cicerone, A. U. 690, tulit *de ambitu* legem, quâ ejus pœna imminueretur, et ea constitueretur, quæ ante proximam legem fuisset. Nam, cum frater ejus de ambitu reus factus condemnatusque esset, adeo ægre tulit eam pœnæ acerbitatem, quæ fratri perferenda erat, ex lege recentissimâ Calpurniâ, ut de eâ lege mitigandâ cogitaret. Itaque videbatur eâ lege res judicatas rescindere velle. Sed, quantum e Cicerone colligere licet, non est perlata. Pro Sullâ, c. 22, 23.

Cæcilia Didia, lata a *Q. Cæcilio Metello* et *T. Didio Vivio* coss. A. U. 655, utilissima civitati Rom. unde inter remedia reip. refertur a Cic. ad Att. II, 9. Ejus duo capita apud Ciceronem invenio, alterum, *de modo legum promulgandarum*, Phil. V, 3. *Tribuni pleb. tulerunt de provinciis ...... Num etiam hanc legem populus Rom. accepit? quid? promulgata fuit? quid? nonne ante lata quam scripta? nonne ante factum vidimus, quam futurum quisquam est suspicatus? Ubi lex Cacilia et Didia? ubi promulgatio, trinundinum?* alterum *de duabus rebus non unâ lege conjungendis,* quod dicebatur, *per saturam* ferre, pro Domo, c. 20. *Quæ est, quæso, alia vis, quæ sententia, legis Cæciliæ et Didiæ, nisi hæc, ne populo necesse sit, in conjunctis rebus com-*

pluribus, aut id, quod nolit, accipere, aut id, quod velit, repudiare? Manutio autem, de Legg. placet duas fuisse leges; quod non absurdum est; sed nec necessarium est. Nam, quia fuit de modo legum ferendarum, plura capita habere potuit, quæ nempe ad illum modum pertinerent. Cæterum conf. h. l. *Acilia Didia.*

Cæsaris Leges. Vid. *Juliæ.*

Cæpionis judiciaria lex (de Invent. I, 49) est *Servilia judiciaria.*

Calpurnia L. Calpurnii Pisonis, trib. pl. Verr. V, 25. Off. II, 21. Eâ primum latum est, A. U. 604, *de pecuniis repetundis*, ut, si quis provincialis magistratus contra leges pecuniam in provinciâ cepisset, ab eo illa repeti judicio posset. Hac lege primâ quæstio perpetua constituta est. Ea ergo fuit de pec. repet. quam aliæ secutæ sunt. Cic. in Bruto.

Calpurnia alia fuit *C. Calpurnii Pisonis, de ambitu.* Lata est A. U. 686, eo et *M' Acilio Glabrione* coss. auctore senatu, quod eo anno magnus ambitus apparebat, et C. Cornelius, tr. plebis, de ambitu ferebat, gravioresque justo pœnas ei constituebat. Ejus mentio pro Mur. c. 23. In eâdem oratione, c. 32, hæc dicuntur: *Senatûs-consultum esse factum, si mercede corrupti obviam candidatis îssent, si conducti sectarentur, si, gladiatoribus, vulgo locus tributim, et item prandia si vulgo essent data; contra legem Calpurniam factum videri.* Et post: *si factum sit* (sc. hujusmodi quid), *quin contra legem sit, dubitare nemo potest.* Dicitur etiam *Acilia Calpurnia*, sed apud Ciceronem simpliciter *Calpurnia.* Senatûs-consultum factum est paulo post, quo lex Calpurnia abrogaretur. Vid. Ascon. De eâ intelligendus Sallustius, B. Cat. 18. In primis accurate de eâ narrat Dio Cass. lib. 36.

Campana (ad Att. II, 18) est *Julii Cæsaris*, quam in consulatu tulit de agro Campano dividendo. Vid. *Agraria Julia.*

Carbonis tribunicia, ut populo eumdem tribunum creare liceret, quoties vellet. Ei restiterunt Scipio et Lælius. Læl. 21. Est *C. Carbonis*, trib. pl. de quo v. Ind. Hist.

Carbonis (ejusdem) et *Silvani* lex tribunicia, A. U. 664 lata, *de civitate*, ut, qui fœderatis civitatibus adscripti essent, et, cum hæc lex ferretur, in Italiâ domicilium haberent, et sexaginta diebus apud prætorem profiterentur, ii cives Rom. optimo jure essent. Pro Archiâ, c. 4. Dicitur etiam *Plautia* vel *Plotia*, a Silvano, qui e familiâ Plotiâ fuit.

Carbonis tabellaria. Vid. *Tabellariæ leges.*

Cassia, de senatu; quæ *populi judicia firmâsse dicitur.* Est ejusdem *L. Cassii Longini*, trib. plebis, a quo tabellaria profecta est, C. Mario et C. Flacco coss. lata, (ut Asconius tradit) propter simultates cum Q. Cæcilio, cui populus imperium, ob res male cum Cimbris gestas, abrogaverat. Nam eâ lege sancitum est, ut, quem populus damnâsset, cuive imperium abrogâsset, is in senatu non esset.

Cassia tabellaria. V. *Tabellariæ leges.*

Cassia Terentia frumentaria. V. *Frumentariæ.*

Q. Catuli de vi. Vid. *Lutatia.*

Censoriæ (in Verr. II, 55) sunt, 1) formulæ, quibus censores veteres templa, aut alia opera publica, ædificanda locabant, ut ex iis a redemtoribus exstruerentur et traderentur. Ex eo loco intelligi potest, istas formulas semper retentas fuisse, sed ita, ut e re ipsâ quædam censoribus *corrigere* liceret, h. e. *addere: Corriguntur leges censoriæ. Quid enim? Video in multis veteribus legibus: Cn. Domitius, L. Metellus, &c. addiderunt, &c.* 2) De Provinc. Cons. c. 5, autem, *Lex Censoria* est formula, quâ publicanis a censoribus vectigalia locata sunt, quæ et vectigalia ipsa, quæ locabantur, et conditiones, quibus locabantur, continebat, ut et populo et redemtoribus prospiceretur. Hinc Cicero: *Si qui* (sc. publicanus) *publico frui non potuit per hostem, tegitur ipsâ lege*

Censoriâ. Conf. ad Q. Fr. I, 12, Verr. III, 7. Pro *lege Censoriâ* est *locatio Censoria*, Verr. IV, 6. Hoc sensu etiam in libris Juris Civ. occurrit, et fragmenta legis cujusdam censoriæ sunt in Pandect. Vid. Bald. de Jurispr. Mucian. p. m. 114, seq. *Censoriæ* leges sunt, 3) constitutiones et edicta censorum, *de ærario et vectigalibus pop. Rom., de ædificiis publicis, de populi in tribus et centurias descriptione*, et similibus rebus. In his erat etiam constitutio, quâ cautum erat, *ne carnifex in Urbem ingrederetur*, cujus mentio, pro Rabirio Perd. c. 5: ad quem locum, vid. Turnebum. Hinc causæ etiam ad censores agi dicuntur, ex his scil. legibus. Varr. R. R. I, 7, extr. Ipsa etiam *Lex Clodia*, de notis censoriis, docet causas quasdam apud eos actas esse.

Centuriata Lex (Agr. II, 11) dicitur, quidquid in comitiis centuriatis ad populum fertur, etiam de magistratibus creandis, ut l. c.

Ciceronis. Vid. *Tulliæ.*

Cincia, a *M. Cincio Alimento*, tr. pl. A. U. 549, Cornelio et Sempronio coss. lata, suasa autem a Q. Maximo, Cic. de Senect. 4. *Fuit de donis et muneribus, ne quis ea ob causam orandam caperet*; quæ sunt Taciti verba, Annal. XI, 5: unde a Plauto *Muneralis* dicitur. Ejus mentio ap. Cic. de Orat. II, 7, ad Att. I, 20. Notus est doctus Fr. Brummeri Lips. de hac lege commentariolus. Conf. Schultingii Jurispr. Antejust. p. 561, seq.

De Civitate, Licinia, Papia, Gellii, Carbonis, Silvani, Cælia, &c.

Clodiæ sunt *P. Clodii*, trib. pleb. Coss. Gabinio et Pisone latæ, de quibus est locus classicus, pro Sext. 25, 26. In his, plurimum turbarum dedit ea, quâ tulit, *ut Ciceroni aquâ et igni interdictum esset, et ne intra quingenta millia passuum ab Italiâ tecto reciperetur: ac ne quis de eo revocando mentionem neque in senatu neque ad populum faceret.* De quâ lege

multa in Or. pro Domo, de Har. Resp. pro Sext. ad Quir. et in Senat. post Redit. in Pisonem, &c. Aliam improbissimam tulit *de Cypri rege Ptolemæo, ut bona ejus publicarentur, et Cyprus in provinciæ formam redigeretur, eaque res Catoni mandaretur*; de quâ Cic. pro Sextio, c. 26. Ejus legis hæc causa fuit, ut primum regem ulcisceretur, qui sibi a piratis capto olim pecuniam, quâ se redimeret, negârat; deinde Catonem a re publicâ removeret, ne ab eo impedirentur conata sua. V. Dion. lib. 38. Ei similis, quâ *sacerdoti Pessinuntio sacerdotium ademit*, ibid. Nec melior ea, quâ *Gabinio et Pisoni provincias Syriam et Macedoniam* dedit; quod illi pacti erant, ne ipsum in Cicerone relegando impedirent. De *frumentariâ*, V. *Frumentariæ.* Tulit etiam, *ne quis eo die de cœlo servaret, quo cum populo agi posset;* nec intercederet quisquam tribunorum; quo Cicero legem Æliam Fufiam sublatam dicit, pro Sext. l. c. quod tamen Tunstallus, Ep. ad Middleton. p. 68, existimat tantum pertinuisse eo, ut ipse eâ lege solutus esset, ut factum in Lurcone; ad Att. I, 16. Alia fuit *de collegiis novis instituendis*, (quæ deinde Cæsar sustulit. Sueton. c. 42.) Denique tulit, *ne censores, in senatu legendo, præterirent, nisi qui apud eos accusatus, et censoris utriusque sententiâ condemnatus esset:* quam legem sustulit Scipio, Pompeii socer, ut patet e Dione Cass. lib. 40. Vid. in Pison. c. 4. et ibi Ascon. Orat. Pro Domo, de Har. Resp. pro Sextio passim.

Coctia est *L. Aurelii Cottæ* judiciaria. ad Att. IV, 16. V. *Aurelia.* Neque vero erat, quare Malaspinæus dubitaret, a *Cottâ* posse *Coctiam* fieri. Nam eodem modo a regulo Cottio Alpium pars dicitur *Alpes Cottianæ et Coctianæ* ap. Tac. Hist. IV, 68. Add. Varias Lect. in Sueton. Ner. 18. Liv. XXIX, 38. Cic. Off. II, 17. Sed inusitatum hoc, quod a cognomine legis nomen ducitur; quamquam etiam Asconius legem *Serviliam* de repetundis vocat *Glauciam*, ad

Orat. I in Verrem; et est Lex *Metella* ap. Plin. XXXV, 17; ubi tamen corrigunt *Metilia*. Vid. Harduin. ad l. c.

Cœlia Tabellaria. Vid. *Tabellariæ leges*.

Corneliæ Leges. De his v. Pighium ad A. 672. Apud Ciceronem hæ occurrunt:

Cornelia L. Cornelii Sullæ de sententiâ ferendâ. Eâ cautum erat, ut, antequam iretur, causâ cognitâ, in consilium, quæsitor interrogaret reum, palam an per tabulas vellet sententias ferri. Ex Cluentianæ c. 20, intelligitur, eam legem valuisse adhuc tempore celebris illius judicii Juniani; paulo post autem, cum Cicero Cluentium defenderet, obsoletam fuisse, neque amplius observatam.

Cornelia judiciaria ejusdem; quâ judicia equitibus ademta et senatui restituta sunt. Ascon. in Divinat.

Cornelia (pro Cluent. c. 56) ejusdem Sullæ est *de veneficiis*, quæ ante *Sempronia* fuit. Eâ cautum est, primo de sicariis, deinde de veneficiis, de coitionibus, de falso, &c. ut quæstiones capitales haberentur; et pœna his constituta est et deportatio et bonorum proscriptio. Vid. Sigon. de Judiciis, II, 31. p. m. 664.

Cornelia de proscriptis, ejusdem; quâ, inter alia, cautum est, ne quis proscriptum juvaret, (Vid. in Verr. II, c. 47) ut proscriptorum bona venirent ad Calend. Junias, et in tabb. publicas ad ærarium pecunia redacta referretur: (pro Rosc. Amer. c. 43, 44, Agr. III, 3.) In eâdem, ut opinor, lege fuit, ut iis, qui suas partes in bello secuti essent, honores ante tempus legitimum capere liceret. Acad. IV, 1. Sed aliis placet, peculiarem legem *de magistratibus* fuisse; quod ipsum non absurdum.

Cornelia Testamentaria, contra testamentorum subjectores et corruptores, in Verr. II, 42. Sed eadem item alia genera falsi complexa est; unde et *de falso* laudatur. V. Jul. Pauli recept. sententiarum, lib. V,

Tit. 25, et ibi viros doctos ap. Schulting. p. 513, seq.

Cornelia nummaria, quâ cautum est, ne quis privatus nummos adulterinos faciat, infuso deteriori ære in nobilius, aut alio modo quocumque. In Verr. II, 42. Continebatur hoc falsi genus lege de falso; sed, quod nil pestilentius est reip. quam adulterari nummos, lege peculiari de hoc crimine sanciendum putavit Sulla. V. Gravinæ O. J. p. 451. Huc pertinet etiam *edictum Marii Gratidiani*, trib. pl. de quo videndus Plinius, H. N. XXXIII, 9, extr.

Cornelia de repetundis secuta est *Serviliam*, ex quâ cum alia, tum hoc, in suam transtulit Sulla, ut, si ex bonis rei condemnati non tantum redigeretur, quantum ei lis æstimata esset, persequi ab iis liceret, ad quos ea pecunia, quam cepisset is qui damnatus esset, pervenisset. Ex quo legis capite accusatus est, damnato Gabinio, L. Rabirius Postumus. Vid. Or. pro Rab. Post. c. 4.

Cornelia de provinciis ordinandis. Hujus legis capita apud Ciceronem hæc reperio: Sumtus definiebat, quos liceret civitatibus provincialibus facere in legatis publice Romam mittendis, ut eos in senatu laudarent, qui provinciæ præfuissent. Ep. ad Div. III, 8, 10. Sanciebat, ut, qui provincias ex S. C. lege *Semproniâ* haberent, imperium retinerent, quoad in Urbem introîssent. Quod sine dubio non hanc vim habebat, ut ex lege hac imperium haberent, et rem militarem attingere possent prætores, quod e curiatâ lege habebant; sed ut, si per curiatam legem imperium haberent, id non tam diu haberent, quoad e provinciâ decessissent, sed, quoad in Urbem introîssent. Cæterum, quomodo in hac lege calumniatus sit Appius, vid. ep. ad Div. I, 9. Conf. Sigon. de A. J. P. III, 11, circa fin. Ut tricesimo die, postquam in provinciam venisset successor, de provinciâ prætor decederet. Ibid. III, 6.

Cornelia de civitate. Eâ lege Volaterranis jus ci-

vitatis Rom. ademtum est, ita tamen, ut nexa atque hæreditates non tollerentur; h. e. ut et hæreditates capere possent, et per nexum, s. per æs et libram, abalienare, quæ vellent. Hanc legem negat Cicero valere posse, quia sit contra jus Romanum, quo civitas nemini invito adimi possit. V. pr. Cæcin. c. 33, sq.

Cornelia de sacerdotiis. Ap. Ascon. in Div. Vide *Lex Domitia.*

Cornelia majestatis, in eos, qui majestatem pop. Rom. minuissent. Ea dicitur (in Pisonem, c. 21) vetare hæc: educere e provinciâ exercitum, et bellum suâ sponte gerere, in regnum injussu populi et senatûs accedere ... et pro Cluentio c. 35, legiones sollicitare; in Verrem II, c. 5, vivos dimittere hostes populi Rom. acceptâ pecuniâ; Ep. ad Div. III, 11, ne in quemvis impune declamare liceret. Quicumque amplitudinem dignitatemque populi Rom. læsisse convinci poterat, is majestatis convictus putabatur, ut docet Auctor libr. ad Herenn. II, 12.

Cornelia tribunicia. Verr. II, 60, multa petita est a Q. Opimio, quod, cum tribunus plebis esset, intercessit contra *legem Corneliam.* Hujus legis sæpe fit apud veteres mentio. Caput ejus, ad quod hic locus pertinet, fuit de intercessione tribuniciâ. Ex h. l. videatur colligi posse, tribunis ademtam fuisse potestatem intercedendi, quam tamen unam relictam diserte tradit Cicero, de Leg. III, 9, Cæsar, B. Civ. I, 5. Eam difficultatem sic tollere tentat Manutius, ut Opimium putet opposuisse se legi Corneliæ, ut, eâ abrogatâ, lex C. Aurelii Cottæ de restituendâ tribuniciâ potestate perferretur. Sed quis unquam legit ita dici, *intercedere contra legem aliquam?* Latinitas quidem hæc verba non aliter accipi patitur, quam, *intercedere, vetante lege, aliter, quam lex jusserit, intercedere.* Res autem sic se habet: Lex Cornelia ademerat tribunis intercessionem, non tamen omnino, sed ut in causis quibusdam relinquere-

tur, aut iis finibus circumscriptus esset ejus usus, ut raro intercedere liceret. Locus Cæsaris videtur indicare, licuisse intercedere, si quis suâ sponte intercederet. Reprehendit enim senatum, qui talem Antonii intercessionem sustulerit: non cum appellatus esset. Nam, si omnis dignitas ademta est, etiam hæc ablata fuerit necesse est, ne appellari possent tribuni; in quo maxima dignitas. Pighius, ad a. 672, tradit, cautum lege Corneliâ fuisse, ne appellantibus opem ferrent, nisi jurâssent, se aliter æquo jure uti non posse. Id unde hauserit, nescio: quod tamen est absurdum. Illud certum est, culpam ab Opimio commissam eo, quod alieno loco intercesserat.

Cn. Cornelii et *L. Gellii.* Vid. *L. Gellii et Cn. Cornelii.*

Corneliæ C. Cornelii (qui trib. plebis A. U. 686 fuit) memorantur ab Asconio Pediano in Argum. Orationis pro Cornel. In iis legibus ferendis, cum multum turbarum ortum esset, intercessio collegæ neglecta, fasces consulis fracti, &c. majestatis reus factus est, prætore Cicerone defendente. V. inpr. Dion. Cass. lib. 36. In duabus, quæ perlatæ sunt, fuit hæc: *ut prætores ex edictis suis perpetuis judicarent*, h. e. edicto annuo, nisi quis malit legere *perpetuo*, i. e. sine varietate; quod valde probabile facit J. A. Bachius, V. Cel. in Hist. Jur. p. 208. Sed prætoribus videtur licuisse etiam ex tempore quædam edicere, cujusmodi edictum commemoratur, sed provinciale, Verr. IV, 14. Saltem id sibi videntur quidam arrogâsse: cui generi perpetua opponuntur. Ejus legis quæ vis fuerit, V. ap. Perizon. de Lege Vocon. p. 193.

Cornelia de libertinorum suffragiis, quæ et *Manilia* dicitur; de quâ v. infra. Eam accusator Cornelii dixerat a Cornelio, trib. pl. cum Manilio, datam esse.

C. Cottæ, fratris L. Aur. Cottæ, leges memorantur in fragmentis Cornelianæ I: de iisque ipse abrogandis ad senatum retulisse dicitur. Eæ quor-

sum pertinuerint, non constat. V. Ascon. ad l. c. qui commemorat hanc, quâ tulit, ut iis, qui tribuni plebis fuissent, alios quoque magistratus capere liceret, quod L. Sullæ lege nefas erat. Eam autem legem non contineri putat iis, de quibus abrogandis ad senatum retulerit.

C. Cottæ ejusdem *de judiciis privatis* memoratur l. c. eamque abrogavit frater M. Cotta, anno postquam lata est.

Crassi de Civitate. Vid. *Licinia.*

Curiata dicitur, quidquid in comitiis curiatis ad populum fertur. Sed, tempore Ciceronis, inductis *tributis*, cum obsolevissent curiata, (vid. Gron. Observat. IV, 1, Agr. II, 11) in duabus causis habebantur, primo *de re militari*, deinde *de adoptione*. Nam, ut Cicero ait in Agrariâ II, 12, rem militarem continebant ; neque cuiquam licebat eam attingere sine lege curiatâ. Cf. Lex *Cornelia de prov. ord.* Hinc *lege curiatâ ornari* ibidem, c. 10, est, comitiis curiatis accipere imperium, et potestatem rei militaris administrandæ. De *adoptione* autem exemplum exstat P. Clodii, qui comitiis curiatis a plebeio adoptatus est.

Didia et Cæcilia. Vid. *Cæcilia Didia.*

Lex de Dolo malo. Vid. *Aquillia.*

Domitia de Sacerdotiis, ad Brut. ep. 5. Eam tulit, A. U. 649, consulibus C. Mario et C. Fimbriâ, *Cn. Domitius Ahenobarbus*, trib. pl. Ex eâ lege sacerdotes, h. e. pontifices, augures, quindecimviri sacr. fac. qui ante a collegio quique suo cooptabantur, comitiis populi Rom. electi sunt, ut ita sacerdotia hæc ab illo tempore beneficia pop. R. facta sint. Nam, qui jam ante, ut pontifex maximus, curio maximus, et alii, a populo creati fuerant, (Liv. XXV, 5, XXVII, 8) ad eos lex hæc non pertinebat. V. Gruch. de Com. II, 2, 3 : quamquam et pontifex maximus, Agrar. II, 7, eâ lege creatus dicitur. Sed, quod religio obstare videbatur, quominus

populus hos sacerdotes faceret, eamque ob causam eadem lex antiquata esset, cum eam Q. Maximo, fratre Scipionis, et L. Mancino coss. tulisset C. Licinius Crassus, (de Amicit. c. 25) hanc religionis calumniam ut vitaret Domitius, hoc legi adjecit, ut XVII tantum tribus, sorte ductæ, sacerdotes crearent. V. Agr. II, 7; qui est locus de hac re classicus. Sublata est hæc lex a Cornelio Sullâ, *lege Corneliâ de Sacerdotiis*, nobilitatis amore latâ, a quo multæ aliæ ejus leges profectæ sunt. Sed hæc quoque paulo post a Labieno trib. pl. A.U. 691, sublata, et *Domitia* restituta est. E Phil. II, 2, autem patet, hoc temperamentum adhibitum esse, ut duo e collegio nominarent, populus, ex his qui nominati essent, legeret. Eam confirmavit C. Julius Cæsar, donec M. Antonius lege latâ collegiis jus suum restituit. V. Guther. de Jur. Pont. I, 8, P. Manutium de Legibus, et ad Epist. ad Brut. 5.

Duodecim Tabb. leges a decemviris consulari potestate, *ex lege Terentiâ*, latæ sunt A. U. 303 et 304: de quâ re non est ut multa dicamus. Vid Liv. III, 31, sq. Pomponium de O. J. et ad hunc Cujacium (ad calcem Observatt.) et Bynckershœkium in Opusculis; ut cæteros omittamus, qui juris Rom. historiam scripsêre. Ipsarum Tabb. fragmenta e libris veteribus multi collegêre, quos omnes vicit Jac. Gothofredus in præstantissimo libello de quatuor fontibus juris. Has tabulas fontem omnis cum publici tum privati juris Romani recte appelles; iisque insigne pretium Cicero statuit. Eas, si quid ex iis definiri non posse videbatur, supplere poterant prætores edictis, e quibus jus honorarium ortum est, uti appellatur, v. c. in Institut. Justin. L. II, 4, 10. Supplementa fecêre etiam tribb. plebis aliique magistratus, legibus de Jure Civili ferendis: cujusmodi sunt Voconia, Furia, Falcidia, Aquillia, et omnes, quæ juris privati sunt.

Ebutia, vid. *Æbutia*.

Fabia, de servis alienis retentis, s. *de plagiariis*, ut in veteribus Juris libris citatur. Ejus hæc vis fuit, ne quis aut ingenuum, aut libertinum, aut servum alienum, invitum secum haberet, aut, invito vel insciente domino, venderet aut emeret sciens. Ejus mentio apud Ciceronem, pro C. Rabirio Perd. c. 3: ad quem locum vid. Turnebum. Cf. Paulum Sent. Rec. V. 30, 6; Gravinam, Orig. Jur. p. 462.

Fabia, de numero sectatorum, pro Murenâ, c. 34. *Sectatores* qui dicantur, vid. ap. Quintum Fr. "De Petitione Consulatûs," ubi ab *salutatoribus* et *deductoribus* distinguuntur. Ei rei, quoniam ad ambitum pertinere videbatur, modum statuere visum est Fabio, hujus legis latori.

Flacci de Sullæ actis. Vid. *Valeria*.

Flaminii de agro Gallico et Piceno, (Acad. IV, 5) aliquot annis ante secundum Punicum bellum, invito senatu, a *C. Flaminio* trib. pleb. lata, de agro Piceno et Gallico viritim dividendo. In Bruto, c. 14. Cf. de Invent. II, 17. Ad h. l. alludit Cato in Origg. ap. Varr. R. R. I, 2, ubi male in vulgg. nonnullis legitur, *jubente Cæsare:* nam is ager diu ante Cæsarem hac lege divisus est. *Gallicus* autem *ager* qui sit, v. Ind. Geogr. Cæterum hanc legem initium et causam corruptæ plebis fuisse docet Polybius, lib. 2.

L. Flavii Agraria, (ad Att. I, 18, 19) qui tribunus pl. eam tulit, Metello Celere et Afranio coss. auctore Pompeio, sed non pertulit. Nam, de agris dividendis Pompeii militibus, &c. ferebat; magnorumque motuum causa fuit. Videndus Dio Cassius imprimis, lib. 37.

Frumentariæ sunt, quibus largitio frumenti plebi ex ærario facienda proposita et sancita est. De iis vid. *Lipsium*, Elect. I, 8: qui tamen non omnes leges frumentarias commemoravit; et Vincentii *Contareni* de Frumentar. Rom. largitione librum, in quo Lipsiana examinantur: quibus addas licet collecta

Hortensii in ed. Ciceronis Olivetanâ, p. 431, sq. Eæ autem hæ sunt:

Sempronia C. Gracchi, trib. pl. quâ sancitum est, ut inopi plebi singuli modii venderentur a senatu triente cum semisse; idque frumentum, plebi dividendum, ex ærario emeretur. Ejus sæpe mentionem facit Cicero, v. c. pro Sextio, c. 48, Tusc. Dispp. III, 20, Brut. c. 62, ubi M. Octavius, Cn. F. eam populi frequentis suffragiis abrogâsse dicitur, (qui locus Lipsium fugerat) de Off. II, 21. Eam instaurare conatum esse aliquem de tribunis, C. Marii A. U. 634 collegis, colligo e Plutarcho in Mario, p. 407, ed. Sylb. qui dicit, C. Marium opinionem popularitatis, lege de ambitu latâ concitatam, perdidisse, repugnando fortiter legi frumentariæ, quæ ferebatur. Cæterum tirones notent, in lege dici *semisses et trientes* pro dextantibus, quia dextantes nummos non habebant, ut bene docet Gronov. de Sestert. IV, 12. Frustra Chapmannus, ap. Pearcium ad Cic. Off. II, 21, corrigit semisse *aut* triente, interpretaturque, vilissimo pretio.

Apuleia Saturnini, (ad Herenn. I, 12) quæ non fuit, nisi instauratio aut confirmatio *Semproniæ*, A. U. 653 lata. Ei se opposuit quæstor urbanus, Cæpio; senatumque docuit, ærarium tantam largitionem ferre non posse. Itaque perlata non est. Hæc continetur legibus Apuleiis, quæ memorantur, de Legibus II, 6.

Livia M. Livii Drusi, A. U. 662, lata, quæ continetur legibus *Liviis*, a Cicerone, de Legg. II, 6, memoratis. Conf. Ascon. in Cornelianam, et Flor. III, 17. Hæc lex ipsa *Sempronia* erat, quæ jam aliquamdiu intermissa erat. Non est perlata.

Cassia Terentia, lata a duobus coss. *C. Cassio* et *M. Terentio*, A. U. 680, consensu senatûs, qui aliter placari plebem, in senatum nimis vehementer coortam, non posse intelligebat. Eâ quini modii singulis in singulos menses constituti videntur, (Vid.

Sall. Frag. Hist. 3) nisi id ipsum e Semproniâ repetitum est. Caput ejus invenio hoc in Cicerone, in Verr. IV, 70, ut quotannis ex ærario pecuniæ summa decerneretur SCto, quâ frumentum in Siciliâ, frumentariâ pop. Rom. provinciâ, a prætore emeretur, et quidem eodem omnibus annis pretio, nempe quaternis sestertiis singuli tritici modii, duobus autem hordei. Vid. Argum. Orat. IV in Verr. Cæterum, utrum ad Siciliam solam istud caput pertinuerit, an vero alias etiam provincias complexum sit, de eo non convenit inter eruditos. Illud nobis videtur e Ciceronis loco laudato colligi posse ; hoc contendit Contarenus, l. c. Atque hoc caput, cum nonnullis aliis fortasse, de modo comportandi distribuendique frumenti, Semproniæ additum est. Nam, uti in cæteris rebus, de quibus aliquoties ad populum latum, tamquam de ambitu, de repetundis, semper summa primæ in eo genere legis servata est, nempe ut agi in hominem posset, ut pœna esset crimini constituta, cætera autem de personis, de modo judicii, de genere pœnæ, mutata sunt : sic, in frumentariis legibus, semper illud e Semproniâ servatum est, ut semissibus et trientibus populo venderentur modii singuli ; in cæteris autem rebus quædam addita sunt, aut mutata. Id ex eo intelligi potest, quod a Clodio remissos esse populo trientes cum semissibus tradunt auctores rerum Rom. Cæterum ex dictis intelligitur, Semproniam legem sæpe intermissam esse, repetitam autem vel rogationibus tribunorum, auram popularem captantium, vel ab ipsis optimatibus auctoritate senatûs, cum interesset senatûs, ut se populo gratiosum redderet, eoque facilius tribb. pl. seditiosas leges rogantibus resistere posset. Vid. Plutarch. in Catone et Civil. Monitis. Atque de hac ipsâ lege, aut certe de Clodiâ, sermo est ap. Cic. ad Att. II, 19, ubi Cæsar minatus esse dicitur legi *Rosciæ* et *Frumentariæ*, quod mortuo plausu in theatro ab equitibus ac plebe acceptus erat, Curio autem filius summo,

quod unus Cæsaris et Pompeii nimiam potentiam libere insectaretur. Nam sic ulcisci equites putabat, si honorem in XIV sedendi adimeret; plebem autem, si frumentum, quod exiguo pretio e Semproniâ lege a Terentio et Cassio ac paulo ante a senatu Catonis auctoritate in consuetudinem et usum revocatâ, accipiebant. Manutius adeum locum non satis accuratus est.

Clodia, *P. Clodii* trib. pl. A. U. 695. Hac Semproniæ legis beneficium auctum est. Tulit enim, ut gratis daretur frumentum, quod antea semisse ac triente dabatur. Dom. 10; Sext. 25; Ascon. in Pis. 4.

Octavia, *M. Octavii*, Cn. F. qui legem frumentariam (incertum, quando) tulit, ex quâ modica largitio, et illis temporibus necessaria, fiebat, quod, ut Pighio videtur, majus pretium in modios singulos statuebat. Cic. Off. II, 21. Ad eum pertinet locus, Brut. 62, unde patet, ætate M. et L. Luculli floruisse.

L. Philippi tribuni, A. U. 649, perniciosa, sed non perlata. l. c.

Frumentaria Siculorum, quæ et *Hieronica* dicitur. Vid. *Hieronica*.

Fufia lex juris publici, et reip. Rom. saluberrima, fuit. Male in plerisque vulgatis libris *Fusia* dicitur. In Grævianâ quoque hîc varietas est; et interdum, v. c. in Vat. 7, 9, *Fusia* errore operarum expressum est. Tulit eam tribunus quidam *Fufius*. Est autem, ut *Ælia* et *Cæcilia Didia*, de modo comitiorum et legum ferendarum (unde cum iis sæpe apud Ciceronem conjungitur), et inter remedia furorum tribuniciorum refertur. In Sen. p. Red. c. 5; in Vat. c. 7, 9. Sancitum erat hac lege, *ne omnibus diebus fastis legem ferri liceret*. De Prov. Cons. c. 19; pro Sext. c. 15. Ejus etiam mentio, ad Att. IV, 16; Har. R. 27; in Pison. 4.

Fufia lex, lata a *Q. Fufio Caleno* (non *Fusio*,

nam ap. Dionem dicitur Φούφιος) tribuno pleb. M. Messalâ et M. Pisone coss. A. U. 692. Ei occasionem dedit Clodius. Qui cum sacra Bonæ Deæ polluisset, et de eâ re e SCto consularis rogatio facta esset, ex quâ a prætore in judicio Clodiano judices legerentur, amicusque Clodii Fufius videret, eâ lege perlatâ, ægre servari posse Clodium; tulit ipse, ut judices sorte ducerentur; quod ita facilius putaret judices ejusmodi fore, qui se corrumpi sinerent. Ejus legis defensor fuit Hortensius, quod a rogatione consulari solo genere judicum differret, putaretque, nullis illum judicibus absolvi, et vel plumbeo gladio jugulari, posse (Ad Attic. I, 14, 16); in quo vehementer deceptus est.

Furia, seu *Fusia;* nam idem nomen est, et *Furii* iidem et *Fusii* sunt appellati. V. Liv. III, 4; Quintil. I, 10; et Hotomann. ad Verr. II, 42, ubi male vulgo legunt *Furias Fusias*. Ea est *de testamentis*, unde *testamentaria* appellatur. Ex legibus Duodecim Tabularum licebat legata facere de re suâ, quot quis vellet. *Uti quisque legâssit suæ rei, ita jus esto.* Sed, cum sæpe tantum legaretur, ut aut non sufficeret res mortui, aut saltem absumeretur ita legatis, ut hæredi nihil relinqueretur; noluerunt multi hæreditates cernere. Quare, cum intersit reip. valere voluntates morientium, cœperunt quidam *de modo legatis constituendo* cogitare. Itaque tulit ad populum primus C. Furius, *ut non liceret plus, quam mille asses legati nomine capere, isque quadruplum solveret, qui plus cepisset.* Menardus, ad Cic. l. c. Theophilus, ad Instit. L. II, c. 22. Ejus legis mentio est ap. Cic. in Verr. II, c. 42; pro Balbo, c. 8.

Furia Atilia est *L. Furii* et *Sext. Atilii* tribb. pl. A. U. 617, de Mancino hostibus dedendo, quibuscum, injussu senatûs et populi, pacem fecerat. Off. III, 30.

Gabinia est *A. Gabinii* tribuni pl. ejus, qui post-

ea consul cum L. Pisone fuit, unde etiam *Auli* lex dicitur, ad Atticum, VI, 2. Eâ cautum est, *ne provincialibus liceret Romæ versuram facere*, h. e. pecuniam fœnori sumere: *quod si quis pecuniam provinciali dedisset, ne ex syngraphâ ejus rei causâ factâ jus redderetur a magistratibus provincialibus.* Hoc clarissime apparet ex ep. ad Att. V, 21, (ubi v. not.) VI, 2. Nihilominus, in hac lege explicandâ, doctissimi viri, P. Manutius, Jac. Cujacius, aliique, errârunt. Conf. Ernesti Dissertatiunc. de negotiatoribus.

Gabinia tabellaria. Vid. *Leges Tab.*

Gabinia alia est ejusdem trib. pl. in Or. pro L. Maniliâ, c. 19. Ibi conqueritur, non licere Pompeio per obtrectatores, A. Gabinium secum inter legatos educere in bellum, eoque expertem hunc esse gloriæ ejus imperatoris atque exercitûs, qui ejus consilio, periculo, ac lege, constitutus sit. Ex quo intelligi potest, Gabinium pertulisse legem *de Pompeio piratico bello præficiendo*, quod, c. 17, diserte dicit. Clarius de hac lege Plutarchus loquitur in Pompeio, p. 631, ed. Wechel. Εγραψε δε Γαβινιος, είς των Πομπηΐου συνηθων, νομον, ου ναυαρχιαν, αντικρυς δε μοναρχιαν, αυτῳ διδοντα, και δυναμιν επι παντας ανθρωπους ανυπευθυνον. Εδιδου γαρ αρχειν ὁ νομος αυτῳ της εντος Ἡρακλειων Στηλων θαλασσης, ηπειρου δε σταδιους τετρακοσιους απο θαλασσης ... προς δε τουτοις, ἑλεσθαι πεντεκαιδεκα πρεσβευτας αυτον εκ της βουλης επι τας κατα μερος ἡγεμονιας, χρηματα δε λαμβανειν εκ των ταμειων, και παρα των τελωνων, ὁσα βουλοιτο, και ναυς διακοσιας, κυριον οντα πληθους και κατα λογου στρατειας, και πληρωματων ερετικων. Ei legi se Catulus, Roscius, aliique, sed frustra, opponebant; et tandem, invito senatu, perlata est. Vid. inpr. Dion. Cass. lib. 36.

Gabinia alia ejusdem *A. Gabinii* est, legi *Pupiæ* similis, de quâ suo loco. Eâ sancitum est, *ut mense*

toto Februario quotidie, h. e. omnibus diebus, quibus senatus haberi posset, *senatus legationibus daretur*. Ad Qu. Fr. II, 12.

L. Gellii et *Cn. Cornelii* lex, A. U. 681, tempore belli Mithrid. de senatûs sententiâ sanxit, *ut cives Romani essent optimo jure, quos Cn. Pompeius imperator, de consilii bellici* (ut Cic. appellat in Vat. c. 15) *sententiâ, sigillatim civitate donârit*. Or. pro Balbo, c. 8, 14.

Glaucia. V. *Servilia de repetundis*.

C. Gracchi frumentaria. V. *Frumentariæ*.

C. Gracchi lex *de judicio capitis civis Rom*. V. *Semproniæ leges*.

Helia, quæ a nonnullis e Cicerone laudatur, v. c. in Nizoliano lexico, est *Ælia*, de quâ suo loco. *Heliam* gentem nullam Romæ fuisse docet Perizonius, de num. consul. p. 35; in Trigâ Diss. p. 151.

Hieronica sæpe in Verrinis memoratur, v. c. III, 13; IV, 7, 51; V, 22. Lex fuit Siculorum, ex quâ, inter aratores (h. e. qui agros publicos pop. Rom. hac conditione ac lege tenerent, ut decimas quotannis darent pop. Rom.) et decumanos (h. e. publicanos, qui decumas redemerant), judicia fierent. Verr. III, 13. Eam dederat Hiero rex, pop. Rom. amicus, suis aratoribus et decumanis. Similis autem erat legibus locationum pactionumque censoriis. Nam eâ constitutum erat, *quibus conditionibus aratores Siculi agros regis obtinerent. Scripta ita diligenter est*, (ait Cicero, Verr. IV, 8) *ut eum scripsisse appareat, qui alia vectigalia non haberet; ita severe, ut tyrannum; quâ lege Siculis tamen arare expediret. Nam ita diligenter constituta sunt jura decumano, ut tamen ab invito aratore plus decumâ non possit auferri.* Cum igitur Rupilius prætor Siciliam in provinciæ formam redigeret, eam de consilii sententiâ retinuit, et aratoribus agri Romanorum publici dedit, quod ejus æquitatem perspexerat.

Hirtia, lata, jussu Cæsaris, a prætore *A. Hirtio*,

quâ sancitum est, ne quis Pompeianus, qui vivat, teneat dignitatem. Phil. XIII, 16.

Hostilianæ Actiones. V. Ind. Histor.

Judiciariæ sunt, quibus constituitur, penes quem ordinem judicia sint, *Sempronia*, *Plotia*, *Cornelia*, *Aurelia*, *Pompeia*; de quibus suis locis. In Pison. 39. Vide imprimis *Aurelia lex*. Sigon. de Antiqu. Jur. C. R. II, 18.

Juliæ Leges. De Harusp. Resp. c. 23, memorantur *leges Juliæ* contra auspicia latæ. Eæ sunt, quas in consulatu primo tulit. Vid. Plut. in Cæsare, p. 713, ed. Wechel.

Agraria Julia, primo consulatu, quem cum Bibulo gessit, lata, quâ *Campanum agrum et Stellatem XX millibus civium, quibus terni pluresve liberi essent, divisit*; eique rei XXviros constituit ex iis qui maximos honores gessissent; unde etiam Ciceroni is honor, sed frustra, oblatus est. Ep. ad Att. II, 2, 19. Cæterum conf. Fr. Fabric. in vitâ Ciceronis, de hoc XXviratu. Ei cum Bibulus obnuntiaret (quam potestatem lex *Ælia* dabat), armis foro expulsus est. Suet. in Cæs. c. 20. De eâ conf. ad Att. II, 16, 18. Ea lex ut valeret, hoc adjectum habebat caput, ut candidati se ipsi jurejurando exsecrarent, si, impetrato, quem peterent, magistratu, mentionem fecissent de agro Campano aliter possidendo atque ex hac lege; unde Laterensis eo anno tribunatum petere destitit. Vid. pro Planc. c. 5, et ibi Manut. Hæc lex etiam memoratur Phil. V, 19. Ejus fragm. vide apud Gœsium in script. R. Agr. p. 530. Cæterum multa ad hanc legem, et Ciceronis ad eam pertinentia loca, imprimis de XXviratu, illustranda, habet Mazochius de Amphith. Campano, p. 14, sqq. E veteribus imprimis legendus Dio Cass. lib. 38, init.

Julia de provinciis ordinandis, lata in primo consulatu, quâ repetita et aucta est *Cornelia*, de quâ supra. Jubebat duas rationes in provinciâ apud duas

civitates deponere, easdemque totidem verbis ad ærarium referre (Ep. ad Div. V, 20 ; II, 17 ; ad Att. VI, 7) : ne prætoriæ ultra annum, consulares ultra biennium, obtinerentur. Phil. I, 8. Quæ autem lex *Julia*, Phil. III, 15, commemoratur, ex quâ Brutum, Plancum, aliosque, provincias obtinere placebat Ciceroni, privilegium fuit, quo his provinciæ istæ datæ sunt contra legem *Semproniam*, quæ SCto decerni coss. et prætt. designatis provincias jubebat.

Julia de repetundis, lata in primo consulatu, post *Calpurniam*, *Aciliam*, *Serviliam*, *Corneliam*, acerrima et justissima. Sext. 64 ; pro Rab. P. c. 4 ; in Vatin. 3, 12. In Pis. 21 : *Ausus est* Gabinius, (*mitto*, *exire de provinciâ*) *educere exercitum*, (quod olim lege prohibitum non fuisse docent Duker. et Drakenb. ad Liv. XXVII, 43) *bellum suâ sponte gerere, in regnum injussu populi aut senatûs accedere ; quæ cum plurimæ leges veteres, tum lex Cornelia majestatis, Julia de pecuniis repetundis, planissime vetant*, &c. Lex *Cornelia* vetat, quâtenus majestas pop. Rom. his rebus minuitur ; *Julia*, quia talia fieri solent pecuniæ acceptæ causâ. Conf. argum. Or. pro Rab. Post. De hac lege est etiam locus in Pison. c. 16. Eadem lex est, quæ ibi nominatur, c. 37 ; et in universum ex hac oratione plurimum lucis capit, quod in eâ objiciuntur Pisoni et Gabinio, quæ contra hanc legem fecerant. Constitutum erat eâ lege, quid et a quo accipere in provinciâ liceret : ad Att. V, 10, et 16 : *Scito, non modo nos fænum, aut, quod lege Juliâ dari solet, non accipere, sed ne ligna quidem, nec, præter quatuor lectos et tectum, quemquam accipere quidquam*, &c. Jubebat etiam, post *Serviliam* et *Corneliam*, si e bonis, de repetundis condemnati, non tantum redigeretur, quanti ei lis æstimata esset, reliquias ab iis persequi, ad quos ea pecunia pervenisset ; ex quo legis capite Rabirius Post. condemnato e lege *Juliâ* Gabinio, accusatus est. Vid. c. 4. Eâ autem oratione ostendit, hoc capite legis equites, ut totâ lege, non

teneri. Cæterum multa hujus legis capita fuisse intelligi potest e Cœlii epistolâ (Ad Divers. VIII, 8) quâ unum et centesimum caput laudatur; quæ epistola multum facit ad hujus legis rationem cognoscendam. Huc pertinet etiam locus, Flacc. c. 6. Ex iis legis capitibus multa servata sunt in Pandecte, lib. XLVIII, tit. 11. Vid. de hac lege Lips. ad Tac. A. XIV, 28, et Interpp. Suetonii ad Cæs. 43.

Julia de sacerdotiis lata, in quâ lex *Domitia* repetita, et ei quædam addita sunt. Ex eâ licebat etiam absentis rationem habere in creandis sacerdotibus. Ad Brut. ep. 5.

Julia Sumtuaria, (ad Att. XIII, 7) a dictatore Cæsare lata. Quamquam enim P. Manutius, ad Cic. ep. ad Divers. VII, 26, plane vocat in dubium hanc legem, atque etiam Gellius, II, 24, Octaviano tribuit Juliam sumtuariam; tamen ex l. c. satis apparet, superiores sumtuarias leges ab eo repetitas et severius sancitas fuisse. Nam propterea ex Hispaniâ scripsit, se postea Romæ mansurum, ne leges suæ negligerentur, ut neglecta esset illa, quam de sumtibus faciendis tulisset. Si ab alio lata sumtuaria neglecta esset, ut placet Manutio, unde timet Cæsar, ne suæ quoque contemnantur? Aliorum leges sæpe neglectas scimus (vid. v. c. *Frumentariæ leges*); sed non facile vivo latore, in primis eo, qui potens esset, et legem suam conservatam vellet. Itaque Cæsar non putâsset, hoc in his legibus ausurum quemquam; et propterea in Hispaniam abiit. Nunc, cum aliter videt evenisse, et jam initium negligendarum legum suarum factum esse in *sumtuariâ*, Romæ manere vult, ut præsentiâ suâ absterreat homines a tali re audendâ. Denique, si alterius legem neglectam dicere voluit, cur sumtuariam potius nominat, quam quamcumque aliam? De hac lege Cæsaris intelligendus sine dubio est etiam locus, ad Div. IX, 15: nam ea epistola scripta est paulo ante quam Cæsar in Hispaniam iret post bellum Africanum. Cæterum

is neglectus legis eum movisse videtur, ut postea severe eam exerceret. Vid. Sueton. c. 43, et ibi Torrent.

Julia de legationibus liberis. *Liberæ legationes* dicuntur, cum senatoribus, privatæ rei causâ, tamquam voti solvendi, hæreditatis aut syngraphæ persequendæ, extra Italiam abeuntibus, jus nomenque legati pop. Rom. SCto datur, ut eo majori cum dignitate, securitate, &c. ubique versari possint. Harum tempus olim infinitum fuit. Namque, hanc ipsam ob causam, liberæ dici videntur, quod exire et redire liceret, cum placeret. Sed, quoniam multi nimis abutebantur legationis nomine ac jure, Cicero consul retulit ad senatum de tollendis legationibus liberis senatûs-consulto. In quo cum ei tribunus plebis quidam intercessisset, effecit tamen, ut annuum tempus esset, quod antea infinitum erat. De Legib. III, 8. Julius Cæsar postea de his legationibus tulit, *ut quinquennium tantum durarent.* Ad Att. XV, 11. Cæterum, de legationibus liberis, nulla necessitas mihi videtur esse statuendi, peculiari lege sancitum esse. Nam potuit legis de provinciis caput esse de legationibus liberis, quod eæ in primis ad provincialium injuriam pertinebant.

Julia, de publicanis tertiâ parte pecuniæ debitæ relevandis, lata est in primo consulatu, quam primus scivit Plancius. Cic. pro Plancio, c. 14. Eâ lege sibi equestrem ordinem Cæsar adjunxit ; cum Cato, contra, publicanis nimis acerbus quod erat, a senatu equites abalienaret.

Juliæ judiciariæ. Phil. I, 8. His abrogavit Aureliam de judiciis cum tribus civitatis ordinibus communicandis, sublatis e numero judicum tribunis ærarii. Sueton. c. 41. Deinde, de judicibus legendis, eorum censu, ætate, sanxit eâdem lege.

Julia de vi et majestate. Eâ sancitum est, ut de vi et majestate damnatis aquâ et igni interdiceretur. Phil. I, 8. Ea non est confundenda cum *Juliâ* alterâ

de majestate, cujus fragmenta sunt in libris juris civilis. Nam ea est Augusti. De lege *de vi*, vid. Jul. Paul. Sentent. Rec. V, 26. ap. Schulting. Juris-Prudent. Antejustin. p. 520, sq.

Julia L. Julii Cæsaris, qui consul fuit cum P. Rutilio Lupo, bello Sociali, A. U. 663, *de civitate cum sociis et Latinis communicandâ.* Pro Corn. Balb. c. 8. Cujus legis hoc caput erat, ut ad eos tantum populos hoc beneficium pertineret, qui fundi (ei legi sc.) facti essent, h. e. ut liberum cuique civitati sociorum Latinorumque esset, utrum vellent hoc beneficio uti, necne? Itaque etiam Heracliensium et Neapolitanorum multi hoc beneficium repudiabant, h. e. ei legi fundi fieri nolebant. Nam, quemadmodum donatio nullam vim habet, nisi is, cui fit, ei donationi fundus fiat, s. uti loquuntur JCti, accipiat donationem; sic nulla lex Romana, quâ beneficium sociis aliisve populis tribuitur, rata esse potest, et ex eâ lege beneficio quisquam uti, nisi eam legem probaverit, h. e. professus sit, se beneficio legis uti velle. Hæc quamquam jam ab aliis, tamquam Grævio, dicta sunt, tamen placuit repetere, quod, in hac formulâ, *fundi facti sunt populi*, explicandâ, etiam nunc errare doctos viros inveni.

Junia de peregrinis. V. *Penni de peregrinis.*

Junia Licinia. V. *Licinia Junia.*

Lætoria (pro quo in multis vulgg. Ciceronis libris male est *Plectoria*, *Lectoria*, *Pletoria*, sollenni librariorum aberratione; *v.* Drakenb. ad Liv. XXXIV, 45) *contra circumscriptiones adolescentûm.* De Off. III, 15. Vid. Manut. ad Cic. locis infra citatis; Salmasium ad Capitolinum, in Anton. p. 330; et Gruterum ibidem. Eâ minorennitatis, ut vocant, anni definiti sunt. Eâ enim cautum est, *ne XXV annis minores stipulari possent*, auctore Sueton. L. IV. Rhetor. ap. Priscian. et inter fragmenta Suetonii: unde *Quinavicennaria* Plauto dicitur in Pseud. I, 3, 68. Hac lege rei privatæ judicium, publicum

factum est, ut Cicero ait, de Nat. Deor. III, 39. Alia ejus capita collegit Heinecc. H. J. C. p. 84 : in quo non videtur locum in Capitolini Marco inspexisse. Nam V. Cl. dicit, ibi tradi, minoribus petentibus, causâ cognitâ, datos curatores e lege hac. Capitolinus dicit : *Curatores datos ex eâ propter lasciviam et dementiam ;* Antoninum autem statuisse, *ut omnibus adultis curatores darentur, non redditis causis.* Sed dudum ante Heineccium sparsa legis hujus capita collecta sunt a Gothofredo ad *l.* 2. *Cod. Theodos. de donat.* Tulit *M. Lætorius Plancianus*, trib. pl. A. U. 490. Cf. doctos viros ad Caii Instit. I, 8, de Curationibus.

Licinia Mucia, lata a *L. Licinio Crasso* Oratore et *Q. Mucio Scævolâ*, A. U. 658, *de civitate, ne quis sit pro cive, qui non sit civis.* De Or. II, 64 ; Offic. III, 11 ; pro Balbo, 21, 24 ; pro Cornelio majestatis reo, ubi *lex de civibus regundis* dicitur, ad qu. l. v. Asconium. Licebat autem, ex eâ lege, iis, ex quorum civitate erat, qui pro cive Rom. esse haberique volebat, eum repetere, quod et lege *Papiâ* licebat : quod intelligi potest e Brut. c. 16. Hanc legem causam præcipuam belli Italici fuisse tradit Cicero, de Off. III, 11 : atque hac sine dubio de causâ, perniciosam appellat in Cornelianæ I fr. Cæterum de hac lege vid. in primis Balduini Jurispr. Muc. p. 100 ; ubi de toto hoc legis genere, quod est de civitate, agit.

Licinia Junia, a *Licinio Murenâ* et *D. Junio Silano* coss. A. U. 691, lata. Lege *Cæciliâ Didiâ* sancitum erat, ut lex ferenda per trinundinum promulgaretur. Hoc legis illius caput novis severioribusque pœnis sanxit *Licinia Junia ;* unde utraque lex sæpe jungitur a Cicerone, Phil. V, 3 ; pro Sext. 64 ; ad Attic. IV, 16 ; II, 9 ; Vatin. c. 14.

Licinia Crassi Oratoris, similis *Æbutiæ*, quâ cautum est, ne ei, qui de aliquâ curatione ac potestate

ferret, collegis, cognatis, affinibus, eam potestatem curationemve mandare liceret. Agr. II, 8; pro Domo, 20.

Licinia de ambitu, et quidem *de sodalitiis*, lata Cn. Pompeio et M. Crasso coss. A. U. 698. Vid. Argum. Or. pro Plancio. Nam ex eâ lege accusatus est a Laterense Plancius. Erat autem lex severissima, et *editicios judices* concedebat, h. e. eos, quos accusator edidisset, cum, in cæteris judiciis, qui præerat judicio, sortiretur judices; reus et accusator, quos vellent, rejicerent; quod multo æquius videtur. Sed senatus, cujus bonâ voluntate hæc lex lata est, propterea in hac causâ editicios judices edi volebat, quod existimabat, si reo judices ab accusatore ederentur, accusatorem eos editurum ex iis tribubus, quas reus largitione devinctas haberet: ita fore, ut iidem et testes et judices essent: neque vero cuiquam melius de largitione factâ constare posse, quam tribulibus. Itaque Cicero Laterensem reprehendit, qui, cum Plancium ex hac lege accusaret, non eas tribus edidisset, quas maxime clamaret corruptas esse, sed longe alias: ex quo intelligatur, eum non tam legem de sodalitiis, quam editicios judices, secutum esse. Vid. pro Plancio, c. 15, 16, sqq. ex quo loco, aut oratione, hujus legis ratio unice cognoscenda est. De hac lege capit P. Manutius locum ad Div. VIII, 2.

Liviæ leges, quarum mentio ap. Cic. de Legg. II, 6, et in Cornelianæ I fragmentis, sunt *Livii Drusi*, trib. plebis seditiosi, A. U. 662, non perlatæ. Tulit autem *frumentariam*, de quâ supra, *judiciariam*, quâ judicia communia essent senatoribus et equitibus; item *agrariam* de coloniis deducendis per Italiam et Siciliam; et alias. Cicero autem, loc. cit. dicit has leges, et Apuleias Titiasque, *uno senatûs versiculo* sublatas esse, h. e. permissâ coss. republicâ, hac formulâ, "Videant consules, ne quid detrimenti capiat respublicâ." Cf. l. c. c. 12.

Lurconis lex de *ambitu* lata est ab *Aufidio Lurcone* (unde *Aufidia* dicitur), A. U. 692, Pisone et Messalâ coss. quæ qualis fuerit, cognoscitur ex Ep. ad Att. I, 1.

Lutatia, vel *Luctatia*, lata *Q. Lutatio Catulo* et M. Æmilio coss. A. U. 675, de *vi*, acerbior *Plotiâ*, quâ sancitum est, ut etiam festis diebus ludisque, quibus judicia nulla erant, (vid. I in Verr. 10) de vi quæri posset. Pro Cœlio, c. 1, (ubi Pighius, ad A. 664, legi vult *retulit* pro *tulit*) et 29. Propterea autem adeo severe de vi sancitum est, quod eo tempore arma in ipsâ Urbe versabantur civilia; adeoque severissimis legibus coërcenda vis erat. l. c.

Mænia, lata a *Mænio*, trib. pl. A. U. 467, ut patres, ante inita a populo suffragia, fierent auctores ejus rei, quam populus jussurus esset, neque adeo reprehendere comitia, h. e. irrita facere, possent. In Bruto, c. 14. Ad hanc legem respicit Livius, I, 17: *Decreverant, ut, cum populus regem jussisset, id sic ratum esset, si patres auctores fierent; hodieque, in legibus magistratibusque rogandis, usurpatur idem jus, vi ademtâ. Priusquam populus suffragium ineat, in incertum comitiorum eventum patres auctores fiunt.* Cæterum lex Mænia confirmavit tantum et repetiit legem *Publiliam* in eamdem sententiam, jam A. U. 414, a Q. Publilio Philone dictatore latam, Liv. VIII, 12. Vid. Gronov. obs. I, 25, qui locum illum Ciceronis egregie illustrat.

Lex *Majestatis*, Corn. Sullæ, in Pison. c. 21. V. *Cornelia de majestate.* Præter eam, de majestate laudantur apud Ciceronem *Apuleia*, *Varia*, *Julia*, de quibus suis locis.

Mamilia de regundis finibus agrorum, h. e. fundorum; quâ constitutum est, ut, in finibus agrorum, quinque pedes in latitudinem relinquerentur, ut Legg. XII Tabb. constitutum esset, et singuli arbitri regendis finibus darentur, cum e Legg. XII Tabb. tres essent, si de finibus orta controversia esset. De

Legg. I, 21. Hunc locum non vidit Cl. Heineccius H. J. C. R. p. 85, 86, ubi pluribus de hac lege (ex Gœsio) disserere instituit, quod a paucis intelligatur. Nihil igitur de arbitris. Cæterum, de hac lege vid. Gœsium ad script. Agr. p. 339, et in not. p. 182, 191, &c. Primus fragmentum ejus protulit Lipsius, Elect. I, 15. Lata est A. U. 642.

Mamilia, in Bruto, c. 33, 34. In edd. vulgg. est *Manilia*, quæ nomina confunduntur sæpissime in libris. Est rogatio ea, de quâ Sallust. B. Jug. c. 40: *Interea C. Mamilius Limetanus, trib. pl. rogationem ad populum promulgat, uti quæreretur in eos, quorum consilio Jugurtha senati decreta neglexisset, quique ab eo in legationibus aut imperiis pecunias accepissent; qui elephantos, qui perfugas, tradidissent; item qui de pace aut bello cum hostibus pactiones fecissent.* Ibi optimi codd. et plerique habent *Mamilius*; sed nonnulli tamen *Manillius* et *Mallius*. Item apud Gellium, VI, 11. *Mamilius* defendit etiam Pighius, Annal. T. III, p. 123. Vid. plur. ap. Cortium, ad Sallust. l. c. De nominum illorum confusione vid. et Gruter. ad Cic. de Or. I, 58; Interpp. ad Liv. XXVII, 35; et mox in *Manilianis* Legg.

Manilia, a trib. pl. C. Manilio lata, et a prætore Cicerone defensa, quâ *Pompeio Mithridat. belli reliquiæ persequendæ traditæ* sunt. Vid. Arg. Orat. pro Lege Manil. Orat. c. 29; Plutarchum in Pompeio, p. 643, ed. Wechel.

Manilia de *suffragiorum confusione*, (pro Mur. c. 23) a *C. Manilio*, trib. pl. A. U. 687, lata. Hæc est eadem, quæ in Cornelianâ dicitur *de libertinorum suffragiis*. Eâ enim lege, cujus ei auctorem Cornelium fuisse dicebat accusator, sancitum est, ut libertinis, in omnibus tribubus, suffragium esset, ut Asconius in Milonianam prodidit. Ante enim libertini omnes in tribubus quatuor urbanis suffragia ferebant, in quas cum reliquâ fæce conjecti erant a censore

Fabio, qui hoc salubri instituto Maximi cognomen meruit.

Manilianæ leges *venalium vendendorum* (de Orat. I, c. 58) erant formulæ, quibus uti possent in rebus vendendis emendisque, qui se decipi nollent: unde *Actiones* vocantur a Varrone, R. R. II, 5, 11; unde et verbosiores fuisse discimus. Exemplum talis legis est apud eumdem, II, 3, 5. Auctorem habebant *Manium Manilium*, JCtum eum, qui, A. U. 603, consul cum L. Marcio Censorino fuit. De scripturâ, utrum *Manil.* an *Mamil.* v. Victor. ad Varr. l. c. variant enim libri.

Maria (lata a *C. Mario*, trib. pl. eo, qui postea sæpe consul fuit, A. U. 634) ambitum coërcet, et libertatem suffragii ferendi auget. Jussit enim *ut pontes angustiores fierent*, quos suffragium ferentes transibant, (de Legg. IV, 17) ne quis scil. inspicere tabellam posset, ne rogare de suffragio, aut appellare ferentem. Ea lex, quia potentiæ procerum opposita erat, a Cottâ et Metello coss. oppugnata SCto est, sed frustra. Vid. Plutarch. in Mario, p. 407, ed. Wechel.

Memmia, quæ ex Orat. pro S. Roscio laudatur, rectius *Remmia* dicitur; de quâ suo loco.

Mucia Licinia. Vid. *Licinia Mucia.*

Militares Leges. Pro Flacco, c. 32: *Si justas inimicitias putabas, cur, cum trib. mil. Flaccus esset, in ejus legione miles fuisti, cum tibi per leges militares effugere liceret iniquitatem tribuni?* Ap. Lipsium, de Re Milit. XV, 15, de legibus militaribus agitur, sed de legibus furti tantum, nihil de cæteris, aut de eâ, ad quam respexit Cicero. Ea autem hæc fuit, ut, si quis forte in ejus tribuni legionem miles allectus esset, quem sibi putaret inimicum, eamque rem planam facere posset, ut is, inquam, ex eâ legione in aliam transire posset, ne iniquitati inimici obnoxius esset.

Nummaria, Cornelii Sullæ. Vid. *Cornelia nummaria.*

Othonis lex, quæ laudatur, pro Murenâ, c. 19, est *Roscia.*

Papia, lata a *C. Papio*, trib. pl. A. U. 688, Cottâ et Torquato coss. Vid. Dion. Cassium, XXXVII. Eam pluribus locis commemorat Cic. pro Archiâ, c. 5; pro Balbo, 23; ad Attic. IV, 14; Offic. III, 11. Sanxit, *ut peregrini Urbe pellerentur, et socii Latini nominis in suas civitates redigerentur.* Peregrini eâ ætate qui dicti sint, docet Spanhem. in Orb. Rom. p. m. 363. Hi primo capite legis ex Urbe exire jussi sunt, ne se pro civibus Rom. gererent, quod a multis fiebat; ut olim Gracchorum temporibus a Penno jam sancitum erat, teste Cic. (de Off. III, 11) qui hanc crudelitatem valde improbat. Alterum caput fuit, ne socii Latini Romæ essent, ne urbes sociorum Latin. vastæ fierent; quod jam ante, A. U. 576, lex *Claudia* consularis rogatu ipsorum sociorum sanxerat, neve se pro civibus Romanis gererent (Liv. XLI, 8, 9): et paulo post L. Postumius consul, ut servaretur, edixerat: ibid. XLII, 10. Itaque, ex hac lege, Mamertini M. Crassum quemdam repetere susceperunt, a quo tamen incepto postea recessêre. Pro Balbo, c. 23. In hujus legis tempore graviter errat Sigonius, qui eam latam esse paulo post Claudiam ait, de J. Prov. III, 1; eumque secutus Balduin. Jurispr. Muc. p. 101; aliique, cum plus centum annis inter utramque intersit. Itaque Cicero (de Off. III, 11) a Penno, qui post legem Claudiam vixit, et legem suam A. U. 627 promulgavit, peregrinos exterminatos dicit *apud patres nostros, a Papio nuper.* Quidam vero duas leges putant latas a Papio. Vid. Manut. ad Agrar. I, 4.

Papiria, C. Papirii Carbonis, quâ tulit, *ut eumdem trib. pleb. toties creare liceret, quoties populus vellet.* Eam dissuasêre P. Africanus, Lælius, alii.

Nocte sequente, ob hanc legem interfectus est Africanus. Cic. in Lælio, c. 25, et aliis locis. Cf. Epit. Liv. CIX.

Papiria, lex tribunicia incertæ ætatis, quâ sancitum est, *ne quis ædes aut quamcumque rem, terram, aram, lignum, injussu populi, consecraret.* Auctor fuit *Q. Papirius.* Cic. pro Domo, c. 50.

Peducæa de incestu, (de Nat. Deor. III, 30) lata a *Sexto Peducæo*, trib. pl. A. U. 640. Hanc legem frustra audet e legum numero eximere Boherius ad l. c. cum Cicero diserte dicat, *rogationem de incestu ;* quæ verba interpretationem viri summi plane respuunt. Nam actio Peducæi in Metellum (de quâ hunc locum, ex Ascon. in Milonianæ c. 12, interpretatur) non fuit rogatio de incestu, sed rogatio potius, ut, quoniam Metellus male judicâsset, extra ordinem judex Cassius constitueretur. Neque hæc rogatio tantum indicat corruptionem humani ingenii, quam illa de incestu, ex quâ intelligitur, etiam pœnis esse homines a tantis sceleribus absterrendos.

M. Junii Penni, trib. pl. temporibus C. Gracchi, A. U. 627, quam tulit *de peregrinis ex Urbe ejiciendis.* Hanc legem intermissam instauravit Papius. Vid. *lex Papia ;* de Off. III, 11.

Philippi lex *Agraria* (Off. II, 21) est L. Marcii Philippi, qui legem talem tulit in tribunatu, A. U. 649, similem Gracchanæ. Sed, cum ei resisterent optimates, facile vinci se, et antiquari legem, passus est.

Pisonis de repetundis. Vid. *Calpurnia de repetundis.*

Plautia, vel *Plotia*, *agraria*, tribunicia incertæ ætatis, sed paulo ante Flavii rogationem lata, quæ ei similis fuit, auctore Cicerone, ad Att. I, 18.

Plotia judiciaria (cujus mentio pro *Cornelio maj. reo, I*) lata est a *M. Plautio Silvano*, Strabone et Catone coss. A. U. 664. Eâ lege judicia cum equitibus et senatoribus communicata sunt ; quod Q. Servilius Cæpio et L. Drusus frustra tentaverant.

Nam tum e *Semproniâ* lege equites soli judicabant. Vid. Ascon. ad l. c.

Plotia, ejusdem trib. *de vi armatis hominibus*, ut de ejus capite quæreretur, qui vim fecisset. Ejus sæpe mentio apud Ciceronem, v. c. pro Mil. c. 13; ad Div. VIII, 8; ad Att. IV. Vid. Sigon. de Jud. II, 33. Sed ibi graviter errat vir doctus, cum eam legem auctoritate Catuli latam dicit, adeoque duas leges confundit, et pro unâ habet, quæ apud Ciceronem sæpe distinguuntur. Lex *Lutatia Catuli*, de quâ supra, severior fuit *Plotiâ*, et sanxit præterea, ut, quibuscumque diebus, etiam festis, quibus nulla exercebantur judicia, de vi quæri posset ex *Plotiâ* lege. Itaque non de *Plotiâ*, sed de *Lutatiâ*, capiendus est Cicero, pro Cœlio, ab init. cum legem esse dicit, quæ quotidie quæri jubeat *de vi armatis hominibus*. Cæterum, quid sit *vis*, docet Cicero, pro Cæcinâ, 9, 15. Cœlius, ad Div. VIII, 8, scribit, Sempronium Rufum tulisse accusatori suo Tuccio calumniam, eumque reum fecisse lege *Plotiâ* de vi.

Pompeia judiciaria, lata ab *Cn. Pompeio* in consulatu secundo, A. U. 698; quâ lege servatur quidem *Aurelia;* sed hoc adjicitur, ut amplissimo ex censu, e centuriis, aliter quam ante, judices legerentur. Vid. Ascon. ad Pisonianæ c. 39. Ejus mentio apud Cicer. in Pison. l. c. Phil. I, 8. Ex his intelligitur, quomodo capienda sint Plutarchi verba in Pompeio, p. 350, ed. Wech. τας δικας περιειδεν αυθις εις τους ἱππεας νομῳ μεταφερομενας· nempe ita: Non modo non adversatus est rogationi *Aureliæ*, quâ equites in societatem judiciorum vocabantur; sed deinde etiam eodem consulatu confirmavit, latâ lege in eamdem sententiam, sed adjecto capite de censu.

Pompeia de vi, est *Cn. Pompeii* in tertio consulatu, A. U. 701, lata, quâ sancitum est, *ut, de cæde in viâ Appiâ factâ, extra ordinem quæreretur.* Eam legem cognoscas licet e Milonianâ, et Asconii argumento.

Pompeia de ambitu ejusdem *Cn. Pompeii* tertium consulis, (ad Att. X, 4) quâ gravior pœna et breviora judicia constituta sunt. Nam ternæ tantum horæ ad dicendum datæ sunt. In Bruto, c. 95, ad Att. XIII, 49; ubi est dierum præstitutorum mentio. Vid. ad locum illum, P. Manutium.

Porcia, *M. Porcii Catonis* censorii, ut existimat P. Manutius, quâ cautum est, *ne quis civem Rom. vinciret, aut verberaret, aut necaret*, pro Rab. 4; Verr. VI, 63. Cf. Liv. X, 9. Sed, si hæc lex est eadem, quæ *de provocatione* laudatur (quod mihi fit verisimile, quando utraque ad libertatem civium pertinet), non Catonis est ea lex, sed *Porcii Lææ*, tribuni pl. A. U. 556; quod placet etiam Pighio ad h. a. Sigonio, et Ant. Augustino. An hæc lex imperatoribus jus in capita civium ademerit in bello, quæri potest. Sed recte negant Sigonius et Dukerus ad Livii Epit. 57.

Pupia, a *Pupio* quodam, trib. pleb. nomen habere videtur. Ejus hæc capita apud Ciceronem reperio. Primum, *ne senatus de ullâ re toto mense Januario habeatur, nisi aut perfectis aut rejectis legationibus* (ad Div. I, 4): cui post, lege Gabiniâ, adjectum est, ut ne Februario quidem, ut supra dictum: alterum, *ne senatus diebus comitialibus habeatur*. Ad Q. Fr. II, 12.

De Religione lex, quæ (ad Att. I, 16) memoratur, est *Fufia*.

Remmia (pro quo vulgg. edd. *Memmia* habent, quidam etiam *Remniam* dicunt, utrumque male, et repugnantibus codd. melioribus, cum Ciceronianis, tum Digestorum, in quibus de hac lege est, XLVIII, 16) quo auctore et quo anno lata sit, non constat. Hoc ex Cic. pro S. Roscio Amer. c. 19, intelligi potest, fuisse oppositam impudentiæ calumniatorum, ne scil. liceret quemvis vel innocentem impune accusare, eique molestiam creare, sine causâ. Ex c. 20 autem colligitur, calumniatorum fronti literam fuisse

inustam. Quæ autem inuri solita sit, de eo non satis certo constat. Nam, etsi valde probabilis est eorum opinio, qui K inustam putant, quod ea prima litera est vocis *calumnia*, e veteri scribendi ratione, quæ *kalumnia* scribebat (v. Vossium, Aristarch. I, 17); tamen non est omni ex parte certa, sed conjecturâ tantum nititur; quando nemo vett. est ejus rei auctor. Frustra ad Paulum provocat Vossius. Nihil de literâ dicit. Hoc pœnæ genus sustulit deinde Constantinus M. Vid. Menard. ad Cicer. l. c. Exstat *Brensmanni* eruditus de hac lege libellus.

De Repetundis leges, quibus tenentur magistratus et senatores, qui in provinciis, aut propter rem judicandam, contra leges, pecunias cepêre, (Cic. pro Cluent. c. 37, 54) sunt *Calpurnia*, *Acilia*, *Junia*, *Servilia*, *Cornelia*, *Julia*, de quibus suis locis agitur.

Roscia theatralis, lata a *L. Roscio Othone*, trib. pl. (A. U. 686, C. Calpurnio Pisone et Manio Acilio Glabrione coss.) fautore equestris ordinis. Eâ sancitum est, ne quis in quatuordecim gradibus orchestræ, in quâ senatores sedebant, proximis, sederet, nisi qui eques et equestri censu esset. Itaque, si quis censum decoxisset eques, non licebat ei inter equites sedere. Cic. Phil. II, 18. Nam decoctoribus cujuscumque ordinis, ut ex eodem loco constat, certus locus assignatus in theatro erat: neque solum his qui suo, sed etiam qui fortunæ, vitio decoxissent. In Or. pro Muren. c. 19, bis dicitur lex hæc equitibus dignitatem et voluptatem *restituisse:* quo verbo utitur etiam Velleius, II, 32 (ubi vid. Intt.); ex quo colligere licet, equites jam antiquioribus temporibus separatim a plebe sedisse; nisi quis velit *restituere* intelligere *præstare*, ut sæpe est in legibus. V. Gloss. Nomic. Cod. Theod. in h. v. Cæterum, quas turbas hæc lex, consule Cicerone, dederit, cum plebi in mentem venisset, sibi eam legem ignominiæ esse; et quomodo eæ a Cicerone oratione aliquâ, quæ intercidit, (ad Attic. II, 1) compositæ sint, v. ap. Plu-

tarch. in Vit. Cicer. et Plin. VII, 30; ubi v. Harduin. Eam secuta est lex *Julia* de eâdem re. Plin. XXXIII, 2.

Rulli lex Agraria. Vid. *Servilia.*

Rupilia lex apud Siculos dicebatur, quod *decretum* potius dicere more Romano debebant, ut facit Cicero, Verr. III, 13. Nam Rupilia lex continebat jura, quæ *P. Rupilius* prætor victis Siculis, de decem legatorum sententiâ, ut moris erat, dederat, cum Siciliam in provinciæ formam redigeret. Ejus sæpe fit mentio Verrinarum tertiâ et quartâ, quod Verres eam in jurisdictione et re frumentariâ neglexerat.

De Sacerdotiis, est lex a *C. Licinio Crasso* lata, sed non perlata. (Vid. *Lex Domitia.*) De Amicit. c. 25.

Leges Sacratæ hæ dici putantur in primis, quæ in Monte Sacro, A. U. 260, secessione populi factâ, latæ sunt; unde ipsi illi monti nomen hæsit. Liv. II, 33. Earum mentio apud Ciceronem sæpe, imprimis in iis orationibus, in quibus in Clodiam legem, contra se latam, invehitur, quod ea legibus sacratis vim attulerat; pro Sext. 30; pro Domo, c. 17; de Off. III, 31; de Legg. II, 7, &c. Locus in primis illustris est in Cornelianæ I fragm. *Tanta igitur in illis* (nempe vett. Rom.) *virtus fuit, ut, anno XVI post reges exactos, propter nimiam dominationem potentium, secederent, leges sacratas ipsi sibi* restituerent, *duos tribunos crearent, montem illum trans Anienem, qui hodie Mons Sacer nominatur, in quo armati consederant, æternæ memoriæ causâ, consecrarent.* Ad q. l. male Asconius, in Monte Sacro primum *sacratas* latas, dicit; et verba Ciceronis sollicitat; ut ex sequentibus patebit. Leges autem sacratas apud Livium tres reperimus, s. legis sacratæ in Monte Sacro latæ tria capita potius; *sacratam* enim *legem* dicit, l. c. et *sacratæ leges* per enallagen pro *sacratâ* dici possunt. V. *Leges Titiæ*, 1, *ut tribuni quotannis quinque de plebe crearentur, qui auxilio plebi adversus*

consules essent: 2, *ut iidem tribuni pl. sacrosancti essent:* 3, *ut soli plebeii tribuni fierent.* Sigonius, de J. C. R. I, 6, duas alias addit: 1. *ne de capite civis nisi centuriatis comitiis ageretur:* 2. *ne privilegia,* h. e. rogationes in homines singulos, *ferri liceret.* Et dicuntur sane sacratæ leges apud Cic. pro Dom. et pro Sext. Sed capita illius legis sacratæ fuisse, quæ in Sacro Monte lata est, non videntur. Decepit virum doctissimum, multosque alios, quod sacratas leges a Sacro Monte dici, et nullas præterea alias, putârunt. Mihi antiquiores hæ duæ leges videntur, et forte aut capita *legis Valeriæ* de provocatione, aut tamen ab eodem sigillatim latæ, ac deinde in XII Tabb. tralatæ. Nam lex de provocatione ipsa est sacrata, ut e Liv. II, 8, intelligitur; et illud, de capite civis, diserte ad legem de provocatione refertur a Dionysio, lib. V, p. m. 334. Leges autem hæ sacratæ dicuntur propterea, *quod caput ejus, qui contra fecit, consecratur.* Hæc enim est una e tribus vel duabus sacrandarum sanctionum formis, quæ apud Ciceronem, pro Balb. c. 14, et in Cornel. Fragm. commemorantur: de quibus vide interpretes et Schwarzii Dissert. de Detestatione Sacr. Nam, hanc ipsam ob causam, etiam tribb. pl. sacrosancti sunt, quod ejus caput sacrum est, qui eos violavit, ut e Rabirianâ intelligi potest. Cf. Budæum, ad Pandect. p. m. 334. Itaque etiam illa *Valeria Horatia* ap. Liv. III, 55, sacrata lex est. Nam alias *sacratas leges,* præter eas quinque, quas Sigonius facit, in Monte Sacro perlatas, fuisse, nemo negare potest, qui Livium attente legit. Lib. III, c. 32, concedunt patribus plebeii de decemviris, modo *ne lex Icilia de Aventino, aliæque sacratæ leges, abrogarentur.* Ex quo intelligitur, etiam *Iciliam* sacratam fuisse. Lib. VII, c. 41: *Lex quoque sacrata militaris lata est, ne cujus militis scripti nomen, nisi ipso volente, deleretur.* Memorat idem *legem sacratam Volscorum,* Hetruscorum, aliorumque populorum, quâ milites legebantur (Vid.

lib. IX, c. 39); unde *sacrati milites:* ibid. c. 40. In eamdem sententiam Perizonius, in Animadversionibus, de legibus sacratis tradidit. Est locus c. 10, p. 418. Cæterum locus ille classicus et præcipuus ex oratione pro Balbo, et Cornelianâ, fugiebat tum summum virum: item alter ille Livianus de sacratâ militari. Illud unum addam, *Legem Valeriam* eâdem formulâ sanciri, quâ sacrata tribunicia, ap. Dionys. VI, p. 410.

Scatinia vel *Scantinia*, (mire enim in hoc nomine variant codd. Vid. Ferrar. ad Phil. III, 6) lata a *Scatinio*, trib. pl. A. U. dubium quo, *in molles et effeminatos, qui nefandâ Venere uterentur,* h. e. aut ipsi muliebria paterentur, aut pueris vim facerent, quibus pœna decem millium nummorum statuebat; ex quâ sibi inimicos accusationem minari scribit Cœlius, ad Div. 8, 13. Cf. Phil. III, 6. Ex eo loco intelligitur, legis latorem Aricinum fuisse. Vid. plura ap. Gravin. Origg. Jur. R. p. 433, ed. nov. imprimis Christium, V. Cel. de Lege Scatiniâ.

Semproniæ Leges laudantur, Phil. I, 7: de quibus legendus Plutarch. in Gracchis.

Tib. Gracchi Agraria Sempronia, ne quis agri plus quam quingenta jugera possideret, quod jam lege *Liciniâ* Stolonis cautum fuerat, sed neglectum jam diu: et ut tres viri tributis comitiis crearentur, qui agros dividerent, quos divites præter hunc modum possiderent. Lex perlata non est. Vid. Plutarchum in Gracchis. De motibus agrariis inde a lege Liciniâ, in primis de *Semproniâ*, vid. Appian. B. C. II, 2, 1, p. 604, ed. Toll. Velleii II, 2; Epit. Liv. 58, et ibi Duk. Fragmenta ejus legis habet Gœsius, Scr. Agr. p. 349. Sigon. de A. J. I. II, 2. Ex eâ lege et coloniæ deducendæ erant. V. Agrar. II, 12, et ibi Manut.

C. Gracchi Frumentaria. Vid. in *Frum. LL.*

C. Gracchi de provinciis. De eâ vide Argument. Or. de Provinc. Cons. ipsamque orationem. Lauda-

tur, pro Balbo, c. 27; ad Div. I, 7; pro Domo, c. 9. Ex eâ provinciæ magistratibus nondum creatis a senatu decernebantur: idque præcipuum ejus caput fuit. De eâ capio etiam illa verba, Verr. IV, 6: *Vectigalibus censoria locatio constituta est, ut Asiæ lege Semproniâ.* Hotomannus aliter.

C. Gracchi de libertate civium Rom. quâ cautum est, ne de capite civis Romani injussu populi Rom. judicaretur. Idem jam *XII Tabb.* sancitum erat, et *Valeriâ*, s. *sacratâ lege*, in Monte Sacro, ut Sigonio placere vidimus. Pro Rab. c. 4; Verr. VI, 63; Catil. I, 11; IV, 5.

C. Gracchi, ne quis judicio circumveniretur. Pro Cluentio, c. 56. Ei successit Cornelia *de falso*, ut ex eodem loco intelligi potest, quem vide.

Sempronia C. Gracchi *judiciaria*, judicia a senatu ad equites transtulit. V. *Lex Aurelia.* Appian. Bell. Civ. I, p. 618, edit. Toll.

Sempronia lex *de provinciâ Asiâ*, (Verr. IV, 6) per quam locatio vectigalium constituta est.

Servilia, C. Servilii Glauciæ prætoris, A. U. 653, quo ipse anno interfectus est. Alii annum 48 ei tribuunt: sed errant, quod eo anno in magistratu non fuit. *De repetundis* fuit, acerbior superioribus. Sanxit, ut reus post primam actionem comperendinaretur, cum antea ex lege Aciliâ liceret, semel causâ dictâ, pronuntiare, nisi ampliarent judices. Verr. I, 9. Sæpe apud Ciceron. laudatur, v. c. pr. Rab. P. 1, 4. Capita hujus legis e scriptoribus veteribus collegit Sigonius, de Judiciis, II, 27; ubi etiam exstat insigne fragmentum, ex P. Bembi museo editum. An sit prior *Aciliâ* posteriorve, vide in *Aciliâ*.

Servilia ejusdem *Glauciæ, de civitate*, eodem anno A. U. 653 lata, quod (ut mihi videtur) statuerat omni ratione equitum et plebis benevolentiam captare. Hujus quæ vis fuerit, ex Or. pro Balbo, c. 24, intelligi potest. Nempe, si quis e sociis Latinis se-

natorem reum fecisset, isque condemnatus esset, ei ut civitatis jus tribueretur, eumque inter cives locum is occuparet, quem condemnatus habuisset.

Servilia Q. Servilii Cæpionis, judiciaria, quam suasit populo Crassus, (Brut. 43, 86; Invent. I, 49; de Orat. II, 55; pro Cluent. 15) lata ab eo in consulatu, A. U. 647. Sanxit enim, ut judicia, quæ, XVII annis ante, lege *Semproniâ*, a senatu ad equites translata essent, utrique ordini communia essent. Sed eam legem aut non perlatam, aut paulo post abrogatam fuisse, ex Sigonii sententiâ, inde intelligitur, quod paulo post idem tulit M. Livius Drusus, et quidem incassum. Vide *Leges Livias*. Sed certiori argumento decidi ea res potest. C. Servilius Glaucia dicitur, ap. Cic. in Bruto, certo consulatum, anno post præturam, (quod lege rogaverat trib. pl. Saturninus, A. U. 653) consecuturus fuisse, nisi interfectus esset, quod equestrem ordinem beneficio legis obstrinxisset. Quâ autem aliâ potuit, nisi *judiciariâ*? Nam altera, *de repetundis*, nihil ad commoda equitum, qui hoc genere legum non tenebantur. Itaque certissimum puto, Serviliam Cæpionis Serviliâ Glauciæ abrogatam esse; et, quæ communicata cum senatu judicia erant, ea solis equitibus restituta eo ipso anno, quo illam alteram *de repetundis* tulit, qui est decimus annus a *Serviliâ* Cæpionis. Huc pertinet illud, quod in reliquiis Or. pro Scauro commemoratur, causam Cæpionis, e *Serviliâ* lege accusati de repetundis, ad equites actam et judicatam esse.

Silvani et Carbonis. Vid. *Carbonis* et *Silvani*.

Sumtuaria Julia. Vid. *leges Julias*.

Tabellariæ quatuor sunt; de quibus vid. Cic. de Legg. III, 16; in Lælio, c. 16.

1) *Gabinia*, a tribuno plebis Q. *Gabinio*, homine ignoto et sordido, A. U. 614 lata, *ut, in magistratibus creandis, non voce cives, sed tabellis, uterentur*, ut libere suffragia, sine inimicitiarum metu, ferre pos-

sent; unde Cic. Agr. I, 2, tabellam *vindicem tacitæ libertatis* vocat.

2) *Cassia, L. Cassii Longini*, trib. pl. A. U. 616, (qui scopulus reorum in præturâ dictus est, cujusque ob severitatem judices severi dicti sunt Cassiani) *de populi judicio*, ut Cicero vocat, de Legibus, l. c. Eâ lege sancitum est, *ut tabellæ etiam in judicio populi adhiberentur, præterquam in judicio perduellionis.* Conf. pro Sextio, c. 48. Sed, in hac lege intelligendâ, mihi videntur multi docti homines non satis vim verborum percipere. Nam ita video fere accipere hanc legem, ut de his judiciis lata sit, quæ in comitiis populi fierent, quod dicatur *de populi judicio;* quod est falsum. Nam, in his etiam judiciis, tabellæ adhibentur, quæ *a selectis judicibus* exercentur: atque id ex *lege Cassiâ* factum, atque ante voce pronuntiatum esse puto; quod etiam postea sanxit *Lex Cornelia*, de sententiâ ferendâ, ut liberum esset reo postulare. Pro Cluent. c. 20. Decepit doctos homines vox *populi;* neque intellexerunt, *populi judicia* dici, non solum ea quæ ab universo populo in comitiis aguntur, sed omnia *publica*, h. e. in quibus *causæ publicæ*, aut *crimina publica*, quæ vocantur, judicari solent, tamquam de repetundis, de ambitu, de vi, de majestate, &c. Hæc autem judicia *populi judicia* appellantur, primo, quia olim ipse populus exercuerat, cum postea, quæstionibus perpetuis, A. U. 604, adeoque ante *legem Cassiam*, constitui cœptis, omnia a selectis judicibus exercerentur, præter unum *perduellionis judicium*, quod lege excipitur, et, usque ad *legem Juliam de vi*, populi universi fuit: (V. Hotom. ad Verr. II, 5; et Orat. pro Rabir. Per.) deinde, quia jussu, legibus populi, et loco populi, a judicibus administrabantur. Cic. Verr. VI, 48: *Quo confugient socii? ..... Ad populum Romanum confugient? facilis est causa populi. Legem enim se sociorum causâ jussisse, et vos ei legi custodes ac vindices*

præposuisse, dicet. Hæc tenenda sunt tironibus, cum legunt, quæ Sigonius de Judiciis, lib. III, c. 1, 2, de *populi judicio* dixit. Neque enim satis distincte rem tradidit; et ea tempora, quibus omnes causæ publicæ ad populum agebantur, solæque controversiæ privatæ ad magistratum sine consilio judicum agebantur, ab his distinxit, quibus publicæ causæ omnes ad judices selectos, præter unum perduellionis crimen, actæ sunt. Nam et peculatûs et majestatis causæ, quas populo proprias fuisse dicit, ad judices actæ sunt. Vid. v. c. II in Verr. c. 13. Imprimis clarus locus est Verr. II, 42: *Cornelia testamentaria, nummaria, cæteræ complures; in quibus non jus aliquod novum populo constituitur, sed sancitur, ut, quod semper malum facinus fuerit, ejus quæstio ad populum pertineat.* Atqui hæ causæ ap. selectos judices actæ.

3) *Papiria C. Carbonis*, trib. pl. A. U. 622 lata est, eâque sancitum, ut, in legibus jubendis et antiquandis, populus tabellis uteretur.

4) *Cœlia* A. U. 646 lata est, eâque cautum, ut, quod unum judicium lege *Cassiâ* exceptum esset, perduellionis, id quoque tabellas, cum reliquis judiciis communes, haberet. Causam hujus legis ferendæ hanc habuisse dicitur apud Ciceronem, ut opprimeret C. Popillium inimicum, De Legg. III, 16.

Terentia Frumentaria. Vid. *Frumentariæ.*

Testamentariæ, Cornelia, Furia, Voconia: de quibus v. suis locis.

Thoria, Agraria, (*Sp. Thorii*, trib. pl. A. U. 646) quâ sancitum est, ne quis, qui agrum publicum in Italiâ a certo tempore possideret, vectigal penderet publicanis. In Brut. 36: *Sp. Thorius agrum publicum vectigali levavit.* Appianus, de Bello Civ. I, 623, de hac lege ita: Βοριος (leg. Θοριος) δημαρχων εισηγησατο νομον, την μεν γην μηκετι διανεμειν, αλλ' ειναι των εχοντων, και φορους ὑπερ αυτης τῳ δημῳ κατατιθεσθαι, και ταδε τα χρηματα χωρειν εις διανομας .. . sc. τῳ δημῳ,

&c. Cautum est etiam eâ lege de pascuis nonnihil, ut colligere licet e Cic. de Or. II, 70. Ejus duo fragmenta insignia edidit Sigonius, de Ant. J. I. lib. II, c. 2.

Titia, (quæ, pro Muren. c. 8, laudatur, Pighio ad a. 488) videtur esse *C. Titii*, trib. pl. qui illo anno legem tulit, de quæstorum numero duplicando, et provinciis quæstoriis sortiendis, e SCto: quâ opinione nihil se probabilius a quoquam dici vidisse, ait Grævius ad h. l.

Titiæ leges, quæ, de Legg. II, 6, dicuntur, sunt *Sext. Titii*, seditiosi tribuni, A.U. 654. Tulit *agrariam* legem. V. Cic. de Or. II, 11. Titia, quæ memoratur de Legg. II, 12, sine dubio est ejusdem. Nam eodem modo, ut c. 6, jungitur *Liviis*. Atque ex eo loco mihi fit verosimile, *Titias leges* per enallagen dici pro *Titiâ lege*.

Tribunicia lex dicitur sæpissime, (quod omnes sciunt) quæ a tribuno lata est; sed illud neglexerunt omnes, quos vidi, animadvertere, *Tribuniciam legem* dici etiam eam quam Pompeius tulit *de tribunis reficiendis potestate pristinâ*, quam iis Corn. Sulla ademerat. In Verrem I, c. 16: *Vident adhuc post* legem tribuniciam (quam sc. Pompeius tulit) *unum senatorem vel tenuissimum esse damnatum.* Sic *judicium Junianum* significare potest non solum, quod exercuit, cui præfuit Junius (et sic est in Cluentianâ), sed etiam quod fuit de Junio, in quo reus fuit Junius, ut sæpe judicia apud Ciceronem a reis vocantur; v. c. judicium Verris, Cluentii, &c.

Tullia (a *M. Cicerone de ambitu* lata, A. U. 690) memoratur, in Vatin. 15; pro Sext. 64; pro Mur. c. 32, seq. ex quo loco accuratius cognoscere hanc legem licet. Nam ambitûs genera ab Sulpicio objecta Murenæ commemorantur, et refelluntur. Pœna etiam acerbior eâ constituta esse dicitur, quæ in Calpurniâ fuit, nempe exsilium, (v. Muren. 41) idque decem annorum, ut tradit Dio Cass. XXXVII.

Morbi quoque excusationi pœna constituta est, &c. Vid. pro Muren. c. 23.

Valeria (Agr. III, 2, pr. Rosc. Am. 43, de Legg. I, &c.) est *L. Valerii Flacci* interregis, A. U. 671; quâ L. Cornelium Sullam dictatorem creavit, tulitque, ut omnia, quæ fecisset, rata essent, possetque impune, quem vellet, indictâ causâ, interficere.

Varia lata est a *Q. Vario Hybridâ*, trib. pl. A. U. 662, *de majestate*; quâ sancitum est, ut quæstio haberetur de iis, quorum operâ consiliove socii contra populum Rom. arma sumsissent. Nam, eo anno, coss. L. Julio Cæsare et P. Rutilio Lupo, ortum est bellum in Italiâ, quod Sociale, Marsicum, et Italicum, appellatur. Hujus legis frequens mentio ap. Ciceron. v. c. pro Mil. c. 36; in Brut. c. 56, 88; Quæst. Tusc. II, 24, &c. Sed, in loco postremo, Boherius, vir summus, intelligi vult aliam legem Variam *de incestu*; quod Valerius Maximus, III, 7, M. Antonium de incestu accusatum tradit; eumque locum huc retulêre interpretes. Sed temporum ratio facile arguit hanc sententiam. Cicero dicit se *vidisse* Antonium pro se dicentem causam lege Variâ. At accusatio de incestu facta est anno quæsturæ provincialis, quam Pighius refert ad A. U. 640, quo Cicero natus nondum erat. Necesse igitur est, ut idem post etiam accusatus sit de majestate e lege Variâ, cum Cicero jam forum attigisset.

Vatinia, P. Vatinii, trib. pl. A. U. 694, consule Cæsare, lata, *de repetundis*; ut repetundarum judicio liceret alterna consilia rejicere, unde ipsa *lex de alternis consiliis rejiciendis* dicitur, in Vatin. c. 11. *Consilia* sunt judices omnes, quos prætor sortitus est; eos omnes ex hac lege semel rejicere licet reo, semel accusatori; cum antea nonnullos tantum rejicere liceret ex eodem consilio utrique, quorum loca subsortitione prætoris replebantur. *Alterna consilia rejicere* ergo est idem ac *alterius rejicere consilia*: ut Verr.

III, 13, *cum alternæ civitates rejectæ essent;* pro alternis, semel ab accusatore, semel ab reo.

Vatinia ejusdem tribuni, quâ Cæsari, cui jam, lege *Semproniâ* de provinciis, senatus Galliam ulteriorem attribuerat, etiam citerior, cum Illyrico et tribus legionibus stipendiisque in quinquennium, data est. In Vatin. c. 12. De hac lege etiam capiendus locus videtur, c. 15, ubi reprehendit Cicero Vatinium, *quod suâ lege factus sit legatus Cæsaris in Galliâ.* Nam, quod Manutius putat, legem ab eo latam, ut legati provinciales a populo crearentur, nullo idoneo testimonio demonstrari potest.

Vatinia alia rogatio, sed non perlata, memoratur, in Vat. c. 9, seq. quâ latum est, ut quæstio haberetur de iis, quos L. Vettius, qui in senatu confessus esset se cum telo fuisse, et Cn. Pompeium occidere voluisse, participes illius consilii fuisse diceret.

De Vi leges, *Plotia* et *Lutatia.*

Viaria, lata a *C. Curione*, Paulo et Marcello coss. A. U. 703, *de viis muniendis*, non dissimilis Agrariæ Rulli. Ad Div. VIII, 6. Ad hanc ferendam legem quid Curionem impulerit, docet Appianus, B. C. II, p. 732, ed. Toll. Nempe quod, ære alieno oppressus, pecuniam acceperat a Cæsare, ne sibi in tribunatu adversaretur. Hanc mercedem ne frustra accepisse, et Pompeianis aliquâ ratione adversari, videretur, quod facile intelligebat, eos huic legi repugnaturos esse; Εισηγειτο βαρυτατας ὁδων πολλων επισκευας τε και κατασκευας, και αυτον επιστατην αυτων επι πενταετες ειναι: quæ verba similitudinem ejus cum *Serviliâ Agrariâ Rulli* satis demonstrant. Sed fortasse etiam eadem ornamenta potestatis, eamdem potestatem in provinciis, dedit, quam *lex Servilia.* Ex ep. ad Att. VI, 1, &c. mihi videtur colligi posse, constitutum fuisse vectigal ærario solvendum, in vehicula, esseda, rhedas, lecticas, equos, &c. quibus in itineribus uterentur, ut ea pecunia in viis muniendis consumeretur. Nam, cum Vedius Ciceroni obvius

factus esset cum duobus essedis, et rhedâ equis junctâ, et lecticâ, et familiâ magnâ; horum causâ dicit Cicero, Vedio solvendum ex lege Curionis, si perferatur, sestertia centena. Id vectigal simile fuisset ex parte ei, quod nos dicimus *High-way Rate*, quod in vias muniendas impenditur: hoc certe sub titulo exigi solet. Quidam hanc legem male *Vivariam* aut *Vinariam* aut *Vineariam* appellant. V. Contarenum, de Frum. Larg. c. 9; Lips. Elect. I, 8.

Villia. Vid. *Annales.*

Voconia, lata a *Q. Voconio Saxâ*, trib. pl. A. U. 584, suadente Catone. Est *testamentaria*, de mulierum hæreditatibus; quâ sancitum est, ut, *qui, post A. Postumium et Q. Fulvium censores, census esset, ne hæredem virginem, neve mulierem, faceret;* (Cic. in Verr. II, 42) neve mulier, legati nomine, plus caperet, quam hæres. (ibid. 43.) Eadem lex laudatur, pro Balbo, c. 8; de Fin. II, 17; de Senect. c. 5. *Censi* e Voconii mente sine dubio erant *cives*, quod nemini licebat deferre ad censorem rem suam, nisi qui civis Rom. esset. Sed in hoc verbo calumniabantur, qui rem suam ad uxorem aut filiam transferre cuperent. Nam cum, illis temporibus, lex censûs Serviana, de vendendis incensis, non acerbe aut severe satis servaretur, et multi cives Rom. incensi essent, (causas vid. ap. Perizon. libro mox memorando, p. 129) hi, qui feminam hæredem faciebant, propterea se lege Voconiâ teneri negabant, quod incensi essent. Atque hac calumniâ verbi *census* eludebant legem, prætoribus facilibus in re durâ. Nam, ex Verrinæ l. c. intelligi potest, prætores ante Verrem omnes ex hac calumniâ decrevisse; et hæreditates hoc modo ad filias mulieresque transire potuisse. Qui autem censi erant, adeoque legem eludere calumniando non poterant, hæredem fiduciarium faciebant, h. e. qui hæreditatem cerneret quidem, sed deinde filiæ, aut cuicumque testator voluisset, redderet, si probus esset. Nam, si quis perfidus negabat se hæ-

reditatem filiæ redditurum, cogi non poterat. V. de Fin. II, 17. De hac lege multi, in primis Balduinus, sed omnium optime Jac. Perizonius in Diss. de Lege Voconiâ, qui primus hujus legis vim accurate perspexit.

TRIBUS ROMANÆ XXXV.

Æm. vel *Æmi.* Æmilia. Cicero.
Ani. Aniensis. Cicero, qui ultimam facit, Agr. II, 29.
Arn. vel *Arnien.* Arniensis. Cicero.
Cla. Claudia.
Clu. vel *Clust.* Clustumina, s. Crustumina. Cicero.
Col. Collina.
Cor. Cornelia.
Esq. vel *Exq.* Esquilina.
Fab. Fabia.
Fal. Falerina.
Gal. Galeria.
Hor. vel *Horat.* Horatia.
Lem. Lemonia. Cicero.
Mæc. Mæcia. Cicero.
Men. Menenia. Cicero.
Ouf. Oufentina.
Pal. vel *Palat.* Palatina. Cicero.
Pap. vel *Papir.* Papiria.
Pob. Poblilia. *Pop.* Popilia, s. Popillia, *Pub.* *Publ.* et *Publil.* Publilia. item *Pup.* *Pupl.* et *Puplil.* Puplilia.
Pol. Pollia.
Pom. vel *Pomp.* Pomptina, Pontina, Cicero.
Pup. Pupinia. Cicero.
Qui. vel *Quir.* Quirina. Cicero.
Rom. Romilia. Cicero.
Sab. Sabatina.
Sca. vel *Scap.* vel *Scapt.* Scaptia. Cicero.
Ser. vel *Serg.* Sergia.
Stel. Stellatina.
Sub. Suburana. Cicero, qui eam primam facit.
Ter. Terentina. Cicero.
Tro. vel *Tromen.* Tromentina.
Veien. Veientina. Cicero.
Vel. Velina. Cicero.
Vet. Veturia.
Vol. vel *Volt.* vel *Voltin.* Voltinia. Cicero.

INDEX

GEOGRAPHICUS.

A.

Abdera, urbs Thraciæ, crasso cœlo, Democriti patria. Roma Abdera, ad Att. IV, 16, dicitur, propter stuporem senatorum. V. Ind. Gr. Αβδηριτικον. Unde *Abderites*, de Nat. Deor. I, 23.

Abydus, oppidum Troadis, ad Hellespontum, e regione Sesti.

Acarnania, pars Græciæ versus Occidentem, ad mare Iönium, inter Ambracium sinum et Acheloum fluvium.

Achæi, et *Achivi*, populi Græciæ, proprie qui Achaïam incolunt in Peloponneso.

Achaïcus, in Verr. I, 2.

Achaïa, provincia Romana, Peloponnesum, et Græciam proprie sic dictam, cum circumjectis insulis, continens. Proprie pars Peloponnesi, Isthmo vicina.

Acherini, Orat. IV in Verr. 43. Siciliæ populus, exiguæ civitatis, sed ignotæ veteribus auctoribus. Itaque Cluverius, Sic. Ant. II, 2, vocem vitiatam putat; et, probante Harduino, legendum conjicit *Scherini* a *Scherâ*, urbe Siciliæ mediterraneâ versus Septemtrionem, inter Hypsam et Crimissum fluvium. Ap. Silium, VIII, 269, memoratur *pubes liquentis Acheti*, pro quo Dan. Heinsius scribebat, *pubes in-*

gentis Acheti; qui ipse fluvius aut locus ignotus est; unde illud nomen varie tentatur. *Pubes Acheti* possunt dici *Achetini.* Et fortasse sic scripsit Cicero. Sed nil definio. Cæterum semel hîc dixisse sufficiat: Non valere hanc rationem, quâ, in hujusmodi nominibus, geographi et critici sæpe utuntur: "*Hoc nomen in nullo alio auctore occurrit; ergo vitiatum est, et in notum nomen mutandum.*" Quis enim contendat, omnia loca exigua et obscura Siciliæ, aut cujuscumque regionis, memorata esse geographis antiquis, aut aliis auctoribus. Si nil variant MSS. meliores, nec ipsa ratio manifeste vitium lectionis convincit, nil tentandum. Sic judicat etiam Drakenb. ad Liv. VIII, 12.

Acmonenses, pr. Flacc. 15, incolæ *Acmoniæ* Phrygiæ magnæ. In Hieroclis Synecdemo Ακμωνα dicitur: ad q. l. v. Wesselingium. Alia est *Acmonia* Daciæ Trajani. Vitiose edd. vett. quædam *Æmonenses.*

Acradina, vel *Achradina*, in Verr. V, 53, pars Syracusarum.

Acragianæ. Vid. *Agragianæ.*

Acronoma, ad Att. XIII, 40, locus incertus. Pithœus in margine libri sui scripsit *saxa Acherontia*, quod, sive ex ingenio, sive ex libro est, non absurdum puto. Nam *Acherontia urbs* Apuliæ in alto saxo stabat: unde *nidum Acherontiæ* appellat Horatius.

Actium, urbs et promontorium Acarnaniæ, prope sinum Ambracium, pugnâ inter Octavium et Antonium nobilitatum.

Actium Corcyræ, ad Att. VII, 2, locus s. portus insulæ Corcyræ, cui insulæ nomen adjicitur, ne cum Actio Acarnaniæ confundatur.

Aculanum, ad Att. XVI, 2, putant esse idem cum *Æculano*, quod est oppidum in Hirpinis. Sed Manutius negat locum sanum esse, et conjicit *Herculanum*, quod non longe abest a Pompeiano. Pro *Æculanum* dicitur et *Eclanum*, in Itinerar. Anton. ubi vid. Wesselingium. Conf. Gœsii Ind. in script. R. Agr.

Adrianum mare, ad Att. X, 7, quod vulgo *Adriaticum* dicitur. Sic etiam dicitur in Pisonem, et apud Horatium.

Adramitenus, Or. p. Flacc. 13, si vera lectio esset, esset ab Adramitis, parte Sabæorum, in Arabiâ Felici. Vid. Bochart. G. S. P. I. lib. II, c. 13. Sed non est dubium, quin, auctoribus doctis viris, legendum sit

Adramyttenus, ab Adramytteo, s. Adramyttio, nobili Mysiæ urbe in maritimâ orâ.

Adrumetum, pro Flacc. oppidum Africæ propriæ, Byzacenæ provinciæ caput. Sed non est dubitandum, quin, cum Grævio, recipiendum sit, e Camerarii, Ursini, Sylvii conjecturâ, *Adramyttium*. Quid enim *Adrumetum* Africæ ad prætorem Asiæ, ejusque legatum? Cæterum, in nomine *Adramyttii* ita variant veteres libri, ut non mirum, si hujusmodi error in Ciceronem irrepsit. V. Duker. ad Thucyd. V, 1, et Wesseling. ad Anton. Itin. p. 335.

Ædui, populi in Galliâ Lugdunensi.

Ægæum mare, inter Asiam et Europam; hinc Græciam Macedoniamque, illinc Cariam et Iöniam, alluens.

Ægina, insula in sinu Saronico, inter insulas Græciæ minores, circa Peloponnesum.

Æginetæ, de Offic. III, 11, incolæ insulæ Æginæ.

Æmilia, ad Div. X, 30, via in Galliâ Cispadanâ a Placentiâ ad Ariminum, ita dicta, quia ab Æmilio Lepido strata est.

Ænaria, ad Att. X, 13, insula opposita Campaniæ, quæ et *Pithecusa* dicitur. Bochart. G. S. P. II, lib. I, c. 33, mavult *Enaria* scribi ab *enaribus*, i. e. simiis; quod et Salmasio placebat, reprehenso a Vossio ad Melam, p. 519, qui a fodinis ærariis dictam putat. Plinius, H. N. III, 6, a figlinis doliorum Pithecusam dictam putat.

Ænus, ex emend. Turnebi, Advers. XX, 28, pro

Flacco 14, Thraciæ urbs antiquissima, Homer. Iliad. Δ, 520, laudata, ad ostium orientale Hebri. Locis de hac urbe a Cellario, G. A. T. I, p. 1061, allatis, addendus hic Plinii H. N. XVII, 4 : *Vites aduri..... Ænos sensit admoto Hebro.* Pro *Æno*, ap. Ciceronem, olim lectum *Æmo*, et inde *Hæmo*, non est mirum, cum facilis confusio sit. In Actis Concil. Constantinop. II, Coll. 8, p. 240, subscribit Paulus episcopus *Æmorum*, pro *Æniorum*. V. Wesseling. ad Hierocl. p. 634, ubi plures de auctore urbis scriptores laudantur.

Æolia, regio Asiæ Minoris maritima, quæ a Lydiâ usque ad Hellespontum, atque Propontidem adeo, pertinet.

Æqui, populi Latii Sabinis et Marsis confines.

Æquimelium, de Div. II, 17, locus Romæ, sic dictus, quod Melii domus ibi æquata solo est. Liv. IV, 16.

Æsernia. Vid. *Esernia*.

Ætnenses, in Verrem IV, 18, ad montem Ætnam, populi urbis *Ætnæ*. Gr. Αιτναιοι, qui occurrunt in nummis. V. Gotham. Nummar. V, 4.

Ætolia, pars Græciæ inter Acarnaniam et Locrin et sinum Corinthium ; unde *Ætoli*.

Agerensis ager, Or. de Leg. Agrar. II, 19, in Asiæ regione fuit, quæ a P. Servilio Isaurico imperio Rom. adjuncta est; si quidem sana lectio est. Sed Turnebus, Grævius, aliique, legi volunt, *Sagalassensis* vel *Agalassensis*, a Sagalasso, urbe Pisidiæ, in eâ regione, quam sub Rom. potestatem Servilius redegit.

Agragianæ, s. *Acragianæ*, *portæ*, Tusc. V, 23, portæ Syracusarum, quæ imminebant viæ, quæ Agrigentum ferebat. Dorvillius, ad Charit. p. 193, putat, verum esse *Achradinæ*, vel *Agragantinæ*.

Agrigentum, in Verrem III, 26, oppidum Siciliæ, in maritimâ orâ versus Meridiem. Dicitur *Acragas* et *Agragas*, de Græco. Ejus urbis accuratissima de-

scriptio est apud Polybium, IX, p. 779, ed. Gr. Unde

Agrigentini, in Verr. III, 50.

Agrinæ, in Pis. c. 37, sunt populi Thessaliæ. Sed, pro gen. *Agrinarum*, Turnebo *Agrianum* placet, cujus populi mentio ap. Liv. XXVIII, 5, ubi v. Sigon. et Gron. item ad XXXIII, 18. *Agriarum* mallem, si quid mutandum. Nam propius accedit ad vulgatum; et est idem populus. V. Stephan. in Αγριαι.

Agyrium, in Verr. IV, 27, oppidum Siciliæ prope fl. Symæthum.

Agyrinensis, in Verr. III, 9; IV, 18, &c.

Alabandum, s. *Alabandus*, de Nat. D. III, 14, urbs Cariæ prope flumen Mæandrum. Unde

Alabandeis, ad Div. XIII, 56, qui est pluralis Græcus ex *Alabandeus* (Αλαβανδευς), quod est in Brut. 95; ex quo male quidam fecêre *Alabandæus*: item, *Alabandenses*.

Alba, ad Att. VIII, 12, est Alba Fucentis, ad Lacum Fucinum, colonia Rom. in Marsis. Nam ea est non procul Sulmone, cui l. c. a Cicerone jungitur. Conf. IX, 6, et ibi Malasp.

Albana, Or. pro lege Agrar. II, 34, vicus vel forum Capuæ, ubi unguentarii venales merces habebant.

Albana aqua, de Div. I, 44, est lacus Albanus in Latio prope Albam Longam ab Ascanio conditam, de quâ Liv. I, 3.

Albanum, ad Att. IV, 11, prædium Pompeii in agro prope Albam Longam.

Albanus mons nomen habet ab Albâ Longâ. In eo quotannis feriæ Latinæ celebrabantur a Rom. et Latinis, in memoriam fœderis olim inter eos icti. Curatio sacri erat consulum. Vide de Div. I, 11; pro Milone, *Albani tumuli* dicuntur.

Albanus lacus, de Div. I, 44.

re navali, templo Fortunæ et sortibus, de quibus in utroque de Divinat. libro.

Aonius, ad Att. V, 21, ab Aoniâ, i. e. Bœotiâ.

Apamea, ad Att. V, 16, urbs Phrygiæ majoris, ad Marsyæ et Mæandri confluentes. De hac semper intelligendus est Cicero, cum de eâ in Epistolis loquitur, quæ ipsi, Ciliciæ proconsuli, attributa fuit.

Apenninus, mons Italiam, veluti dorsum, pæne totam percurrens, laudatur, v. c. de Or. III, 19; Phil. XII, 11.

Apollonia, ad Brut. 2, urbs Macedoniæ maritima, literarum studiis nobilis.

Apolloniensis, in Verr. IV, 43, ab Siciliæ oppido Apolloniâ.

Apollonis, pro Flacco, 21, oppidum Lyciæ, quæ et Apollonidea dicitur. Unde

Apollonidiensis, s. *Apollonidensis*. ad Q. Fr. I, 2, 3; Att. V, 13.

Appia, ad Att. II, 12, via celeberrima, et regina viarum, uti Statius appellat, Româ Capuam, et Capuâ Brundisium ferens, ab Appio Cæco censore strata magnifice. Liv. IX, 29.

Appiani, ad Div. III, 7, incolæ oppidi *Appiæ* in Phrygiâ. Laudantur etiam apud Plinium; et ipsa Απια, s. potius Απρπια, in Hieroclis Synecdemo, p. 668.

Appii Forum. Vid. *Forum Appii*.

Apulia, pars Græciæ Magnæ extrema, unde *Apuli* dicuntur.

Aquileia, oppidum et colonia in regione Transpadanâ in Venetis.

Aquinum, urbs Latii novi: unde *Aquinates* dicuntur.

Arcadia, regio Peloponnesi mediterranea.

Arcanum, ad Att. V, 1, et multis aliis locis, imprimis ep. ad Q. Fr. fuit prædium Q. fratris prope Minturnas.

C.

Formianum. Casaubono, h. l. et ep. 4, videbatur *Caieta* pro Ciceronis Formiano dici. Nihil opus, si locum inspexeris. Exposita dicit signa in portu Caietano, seque missurum, qui pro vecturâ solveret, et auferret signa.

Cales, ad Att. VII, 14, oppidum mediterraneum Campaniæ.

Calenum municipium, Agrar. II, 31, idem oppidum.

Calenus, ad Att. VIII, 3, intellige *ager*, circa Cales.

Calacta, in Verr. IV, 43, oppidum Siciliæ post Halesam. Unde *Calactini*, Verr. IV, 43.

Calatia, ad Att. XVI, 6, urbs agri Campani.

Calpe, ad Div. X, 32, mons præaltus, Hispano litori ad fretum Gaditanum adjacens: de quo Plin. III, 1. Ad id fuit urbs, ejusdem nominis, (ut, contra Bochart. Geogr. S. L. I, c. 34, ostendit Wesseling. ad Itin. Ant. p. 406) quæ dicitur *Carteia* hodie, ut docet Vales. ad Exc. Peiresc. p. 72.

Camerinum, ad Att. VIII, 12, oppidum in montibus qui Picenum ab Umbriâ dirimunt. De variationibus, quæ in hoc nomine occurrunt ap. veteres, v. Gœsii Ind. Geogr. in Scr. R. A.

Camers ager, pro Sull. 19, circa oppidum Camerinum.

Camertinus, pro Corn. Balb. 20: ubi est *fœdus Camertinum*, de quo v. Liv. IX, 36.

Candavia, ad Att. III, 7, regio montibus aspera, quæ ab extremâ Epiro ad Macedoniam usque pertinebat.

Cannæ, Tusc. Qu. I, 37, vicus Apuliæ, clade Rom. bello Punico II nobilitatus.

Canusium, ad Att. VIII, 11, urbs Apuliæ, unde *Canusinus*, ad Att. I, 13.

Capena porta Romana, a quâ via Appia ducebatur: ad Att. IV, 1. Origo nominis dubia est.

Capenas, ad Div. IX, 17, Agr. II, 26, a *Capenâ*,

scripsit Meursius in libello de *Ceramico gemino*, qui exstat Thes. Gronoviani T. IV.

Chalcedonius, a *Chalcedone*, urbe Bithyniæ.

Chalcidicus Euripus, de Nat. D. III, 10, fretum inter Eubœam et Græciam continentem, (quod nomen habet a *Chalcide*, Eubœæ urbe) septies die ac nocte reciprocans de vulgari famâ. Plin. II, 97; Mela, II, 7: ad q. l. vid. Vossium, p. 510, 511. impr. Liv. XXVIII, 6, qui illius freti naturam breviter sed accurate describit.

Chaonia, ad Att. VI, 3, regio Epiri.

Cherronesus, ad Brut. 2, est Thraciæ Chersonesus, unde

Cherronenses, in Pison. 35.

Chersonesus, ad Att. VI, 1, Taurica.

Chius, insula Asiatica, ad oram occidentalem, in quâ urbs cognominis; unde *Chii*, pro Arch. 8.

Chrysas, in Verr. V, 44, fluvius Siciliæ per Assorinorum et Agyrinorum agrum fluens.

Cibyra, *Cibyratæ*, *Cibyraticus*. V. *Cybir*.

Cimbri, pro L. Manil. 20, populi Germaniæ in Chersoneso ab Albis ostio in Septemtrionem longe procurrente, quæ Cimbria ab iis dicitur, hodie *Jutland*. De iis, eorum migratione, et bello cum Rom. accurate egit Cellarius, Diss. de Cimbris et Teuton. inter Diss. Acad. p 488.

Cimmerii, Acad. IV, 19, sunt populi fabulosi Italiæ, ab oppido *Cimmerio*, quod ad Baianum et Avernum sinum fuisse dicitur. Fabula est ap. Homer. Odyss. Λ. Ab iis *Cimmeriæ tenebræ* dicuntur.

Cingulum, ad Att. VII, 11, opidum in Piceno, belli civilis Cæsariani tempore ædificatum a T. Labieno. Sed fuit præterea aliud *Cingulum*, quod *Florentinum* dicitur, ut ab hoc *Picentino* distinguatur.

Circeii, ad Att. XII, 19, urbs cum promontorio Veteris Latii, subjecta Pomtinæ paludi.

Cittieus, a *Cittio*, Cypri urbe.

Cyprus, insula Asiatica e regione Ciliciæ Asperæ, unde Ciceronis provinciæ Ciliciæ attributa erat.

Cyrenæ, pro Planc. 5, urbs Cyrenaïcæ regionis in Africâ; unde *Cyrenæus*, Tusc. Qu. I, 42, et *Cyrenaïcus*, Acad. IV, 42.

Cyrrhestica, ad Att. V, 18, pars Syriæ, confinis Ciliciæ, nomen habet a *Cyrrho* urbe, Plin. V, 23; quæ non confundenda est cum *Cyrrho* Macedoniæ, a quâ *Cyrrhestica Minerva* dicitur, quod in eâ urbe templum Minervæ Alexandri M. jussu exstructum est. Vid. Diodor. Sic. XVIII, p. 584: nam ibi, pro εν Κυρνῳ δε της Αθηνας, sc. templum exstrui jussit, legendum, auctore Wesselingio ad Itinerar. Hieros. p. 606, εν Κυῤῥῳ. Inde autem (ut hoc addamus) cultus migravit in Syriam, ubi templum *Cyrrhesticæ Minervæ* memorat Strabo, XVI, p. 1090. Ipsa urbs *Cyrrhus* Syriæ ab alterâ Macedoniæ nomen traxisse videtur; ut plures aliæ urbes Syriæ cognomines urbibus Macedoniæ et Thessaliæ invenias, quod iis Thessali et Macedones suarum urbium nomina tribuêre. V. Vossium ad Melam, p. 448.

Cyzicum, et *Cyzicus*, urbs Mysiæ minoris, ad Propontidem, s. Hellesponti. Nam, in Hieroclis Synecdemo, Cyzicus Hellesponti metropolis est, quemadmodum, v. c. Lampsacus, quod ap. Cic. Verr. II, 24, oppidum in Hellesponto dicitur, quod ab aliis ad Mysiam refertur. V. in *Hellespontus*. In bello Mithridatico, nobili obsidione inclaruit; et hoc nomine sæpe apud Ciceronem commemoratur. Inde *Cyzicenus*.

D.

Dalmatia, regio Europæ, Illyrico et Mœsiæ confinis.

Danai, Græci, a Danao.

Dardani, Sext. 43, incolæ Dardaniæ, quæ est pars Mœsiæ superioris, Illyrico et Macedoniæ finitima.

in quâ Pompeius bello piratico magnum numerum piratarum locaverat, ut, quoniam ea urbs mediterranea esset, a rapinis maritimis abstraherentur.

Dyrrhachium, celebris urbs in Illyrico, ad mare, unde in Italiam trajectus erat.

E.

Ecbatana, L. Manil. 4, *Mediæ* caput, quod Tigranes rex Armeniæ tenebat. Armenii enim Medis aliquot provincias eripuerant, atque cum his etiam Ecbatana, totius Mediæ caput. V. Græv. ad h. l. Multa de hac urbe lectu digna habet Bochart. Geogr. S. P. I. L. III, 14, ubi, inter alia, docet, nomen habere a diversicoloribus pinnis septem murorum, quibus cincta fuit.

Edissa, in Verr. lib. VI, 34, urbs Siciliæ cum portu, cujus nemo præter Ciceronem mentionem fecit. Sed Cluverius ex conjecturâ legit, Grævius autem e Codd. MSS. Franc. et Reg. restituit, *Odysseæ*, quæ urbs fuit ad promontorium Odysseum post Pachynum in australi latere. Sed Bochartus, Geogr. S. P. II. L. I, c. 29, ostendit, *Edissam* esse Phœnicum coloniam, idque nomen a Græcis mutatum in *Odysseam*, non intelligentibus vim nominis, quod locum myrtis frequentem significat, et putantibus, ab Ulysse dictam, qui prope eam Hecubæ cenotaphium erexit.

Edui. V. *Ædui*.

Eggyna, sc. civitas, in Verr. IV, 43, male pro *Engyna*, quod vide. Cf. Cluver. Sic. Antiq. II, 11.

Eleusis, s. *Eleusin*, de Nat. Deor. I, 42, ad Att. VI, 1, oppidum Atticæ Megaram versus, ad dextram ripam Cephisi, celeberrimum *initiis*, s. *mysteriis*. Nat. D. I, 42. Libri quidam scripti et edd. habent *Eleusinam*, ut in aliis veterum scriptorum locis: sed eam terminationem Ciceronis ævo jam usitatam fuisse merito dubitat Drakenb. ad Liv. XXXI, 25.

Eleutherocilices, ad Attic. V, 20, ad Div. XV, 4, populi Ciliciæ liberi, Græcis etiam Ελευθεριται dicti; de quibus vid. Spanh. in Orbe Rom. exerc. II, c. 11, p. m. 231, sq. de Usu et Pr. Num. p. 785: ubi de toto hoc genere populorum imp. Rom. liberorum agit.

Elis, ad Div. XIII, 26, urbs Peloponnesi, a quâ et ipsa regio *Elis* dicitur, unde *Elii*, de Div. II, 12.

Elorini, in Verr. lib. IV, 43, ab oppido *Eloro* Siciliæ, juxta fluvium cognominem.

Emathius, de Leg. II, 3, ab Emathiâ, quæ Macedonia est antiquo nomine.

Engyni, in Verr. IV, 43, V, 44, VI, 72, incolæ oppidi *Engyi* in Siciliâ mediterraneâ. Dicitur et scribitur etiam *Enguium* et *Enguini*.

Enna, in Verrinis sæpe, oppidum Siciliæ celeberrimum, prope quod nemus est, ex quo rapta Proserpina dicitur; (Vid. IV, 48; Ovid. Metam. V, 385) unde Ceres ibi præcipuâ religione colitur, (V. Verr. V, 49) quæ propterea *Ennensis Ceres* dicitur. Ejus mentio ap. Callimachum in Cererem, ad q. l. Spanhem. cum de scribendi ratione, num adspiratione scribendum sit, necne, tum de ipsâ urbe, multis disserit. Conf. Heins. et Burm. ad Ovid. l. c. Ab Ennâ dicuntur *Ennenses*, in Verrinis, et *Ennensis ager*.

Entellini, in Verr. lib. IV, 43, incolæ oppidi *Entellæ* in Siciliâ ad Crimissum.

Epictetus, ad Div. III, 10, dicitur Phrygia Min. Sed Manut. et Lamb. illud verbum, cum duobus antecedentibus, deletum volunt.

Epidaurus, urbs Argolidis.

Epiphanea, ad Div. XV, 4, oppidum Ciliciæ ad Amanum montem, diversum ab eo, quod inter Arethusam et Larissam Syriæ fuit. Plin. V, 23.

Epirus, regio Græciæ, ad mare Iönium: unde *Epiroticus*, ad Attic. I, 5.

Eporedia, ad Div. XI, 20, colonia Romanorum

Euphrates, fluvius Asiæ, terminus imperii Rom. ultra quem Parthi habitabant.

Euripus, pro Mur. 15, dicitur in genere pro freto longiori et tenuiori, quale Euboïcum est, Tauromitanum in Siciliâ, &c. De *Euboïco*, v. *Chalcidicus Euripus.*

Eurotas, ad Att. XV, 9, fluvius Laconiæ prope Spartam, nobilis certaminibus et exercitationibus, quæ a Spartanis ad eum habebantur. V. Tusc. V, 34, ubi memoratur *cursus ab Eurotâ.* Ad fluvii ripam sedebant spectatores: hinc proverbii vim habere dicunt, *ad Eurotam sedere*, ut sit, aliorum miserias et labores otiosum spectare. Sed *Eurotam* Brutus appellabat rivum, qui villam Lanuvinam rigabat. Itaque *ad Eurotam sedere* est in villâ otiosum versari.

Euxinus pontus, mare inter Europam et Asiam, supra Propontidem.

F.

Fabrateria, ad Div. IX, 24, oppidum Volscorum ad amnem Trerum, hodie *Falvatera.*

Falernus ager, ad radices montis Massici in Campaniâ, vino nobilis. V. *Gaurus mons.*

Falernum, Phil. XIII, 5, prædium in agro Falerno.

Faliscus, sc. ager, circa *Falerios*, Etruriæ oppidum, cujus incolæ *Falisci.* De eo v. Heins. ad Ovid. Am. III, 13, init.

Ferentani, Cluent. 69, incolæ oppidi *Ferentii* in Apuliâ, vicini Venusiæ. Sic vulgo. Sed Grævius bene censet legendum *Frentani*, qui sunt vicini Marrucinis, quibuscum l. c. junguntur. Nam, non modo nullum est *Ferentium* aut *Ferentum* in Apuliâ, quod vulgo putant; sed ne *Ferentani* quidem, ut

mea fert opinio, ulli sunt. Apud Horat. Carm. III, 4, pro *Ferenti*, legendum e MSS. et edd. quibusdam cum Cuningamio *Forenti*: et *Ferentani* Apuliæ, apud Livium, depravati sunt, ut vidit J. Fr. Gronovius, legendumque *Forentani* e MSS. IX, 15; et alio loco *Forentum* pro *Ferentum*, ib. c. 20, ut etiam Dukero et Drakenb. placet. *Ferentini* sunt in Latio et Etruriâ. Aliter tamen statuit Cellar. G. A. T. I, p. 714.

Fesulæ, Catil. II, 9, III, 6, oppidum olim Etruriæ ad Apennini radices prope Florentiam. Sulla coloniam ibi constituit. Unde

Fesulani, Mur. 24.

Fibrenus, Leg. II, 1, fluvius, qui per Arpinatem Ciceronis fundum ferebatur.

Ficulense, ad Att. XII, 34, prædium prope *viam Ficulensem*, quæ nomen habuit a veteri urbe *Ficuleâ*, s. *Ficulneâ*, (unde et *Ficulnense* scribitur) in Sabinis, ultra Sacrum Montem.

Fidenæ, Agrar. II, 35, oppidum Sabinorum.

Firmum, ad Att. VIII, 12, oppidum in agro Piceno: unde *Firmani*, Phil. VII, 8.

Flaminia via, antiquissima et celeberrima, Româ ferebat per Etruriam Ariminum usque: straverat C. Flaminius censor A. U. 533: unde nomen sortita. Strabo, lib. V, p, 333, ed. nov. et Bergierius de viis Rom. publ. III, 21, qui Strabonem sequitur. Liv. XXXIX, 2, dicit a Bononiâ ad Arretium a L. Flaminio stratam esse viam; sed ea alia via est: nam illa a censore, hæc, ut Livius diserte tradit, a consule Flaminio strata est.

Flumentana porta Romæ, ad Att. VII, 4.

Formiæ, municipium Latii in Auruncis.

Formianum, ad Att. I, 4, prædium Ciceronis in agro Formiano prope Caietam: it. ep. 10, ad Div. lib. XVI.

Formianum, ad Att. XV, 13, prædium Dolabellæ prope Formias.

Forum Appii, ad Att. I, 10, oppidum Latii veteris, prope Tres Tabernas. De hoc genere oppidorum, quæ *Fora* dicuntur, agit Sigonius, Ant. Jur. Ital. II, 5.

Forum Cornelium, ad Div. XII, 5, seu *Cornelii*, oppidum Lingonum, ad viam Flaminiam, dictum a L. Cornelio Sullâ.

Forum Gallorum, ad Div. X, 30, oppidum in Galliâ Cispadanâ in viâ Æmiliâ.

Forum Julii, ad Div. X, 17, colonia Julii Cæsaris in Galliâ Narbonensi.

Forum Voconii, ad Div. X, 17, oppidum Galliæ Narbonensis prope flumen Argenteum. Sed, ep. 34, est *Vocontium*.

Fregellæ, oppidum Volscorum in Latio ad ripam Liris: unde *Fregellani*, et *Fregellanus* ager.

Fretense mare, ad Att. X, 7, est fretum inter Italiam et Siciliam. V. Turneb. Adversar. XVIII, 10. Nam *fretum*, κατ' εξοχην, dicitur pro Siculo, ap. Flor. I, 26, extr. Cic. ad Att. II, 1: ad q. l. v. Grævium: item interpr. ad Cæs. B. C. I, 26.

Frusinas, ad Att. XI, 4, prædium non procul a *Frusino*, Latii oppido.

Fulginas, Fragm. Or. II, pro L. Varen. a *Fulgino* oppidulo in Umbriâ ad Tiniam amnem.

Fundanus, Or. de lege Agrar. II, 25, ager circum *Fundos*, (ad Att. XIV, 6) oppidum Latii novi, inter Tarracinam et Formias situm. Ab eo et *lacus Fundanus* dicitur.

G.

Gabina vicinitas, pro Plancio, 9, a *Gabiis* oppido Latii, fere medio inter Romam et Præneste loco.

Gades, insula, cum oppido ejusdem nominis, in Hispaniâ Bæticâ, ad ostium fluvii Bætis; quod oppidum celebrem portum habet, hodie *Cadiz*: inde *Gaditanus*.

Galatæ, populi Phrygiæ confines, cujus olim pars fuit *Galatia*. A Gallis postea occupata est, quibus Græci admixti fuerunt; unde et *Gallo-Græci* dicuntur.

Gallicanus saltus, Or. pro Quint. 25.

Gallicus ager, Brut. 14, Varr. I de R. R. c. 2: *Ager Gallicus Romanus vocatur, qui viritim cis Ariminum datus est, ultra agrum Picenum.* Sic autem dictus est ager iste, quod inde expulsi sunt Galli Senones. Atque sic capiendum vocabulum, ubi Gallicus Picenusque junguntur, ut fit Catil. II, aliquoties. Itaque ap. Cæs. B. C. I, 29, ubi *Gallia Picenumque* junguntur, eodem modo intelligendum Galliæ nomen. Dicitur etiam *Gallia quæstoria:* de quâ v. ad Sueton. Claud. 24.

Gallinaria silva, ad Div. IX, 23, in Campaniâ inter ostia Vulturni et Liternum, juxta litus.

Gargettius, ad Div. XV, 16, a Gargetto δημῳ, s. pago, Atheniensi.

Gaurus mons, Agrar. II, 14, in Campaniâ, vino nobilis. Montes continui sunt, quorum occidentalis pars *Gaurus*, orientalis *Massicus*, septemtrionalis *Falernus*, dicitur. V. Flor. I, 16, et ibi Intt. *Gaurani saltus* memorantur ap. Flor. II, 6, 28: ad q. l. v. Græviun.

Gedusanus ager, Agrar. II, 19, memoratur inter loca a P. Servilio Isaurico sub imperium Rom. redacta. Grævio corrupta vox videtur.

Gelenses, Verr. IV, 43, V, 33, ab oppido *Gelâ* Siciliæ, juxta fluvium, qui *Gelas* dicitur.

Germalus, ad Att. IV, 3, mons et pars urbis Romæ.

Getæ, ad Attic. IX, 10, populi Thraciæ Dacis vicinæ.

Gortynius, Phil. III, 5, a Gortynâ, Cretæ urbe.

Græcia dupliciter dicitur: 1) latius, duas provincias Macedoniam et Achaïam complexa: 2) angustius de parte eâ, quæ inter Isthmum Pelopon-

I.

Illyricum, Man. 12, regio mari Adriatico adjacens, Italiæ opposita.

Imacharensis, in Verr. IV, 42, ab *Imacharâ*, s. *Macharâ*, ut MS. Huydecoperianus habet, Siciliæ oppido, Herbitam versus.

Inalpini, ad Div. XI, 4, populi, qui in Alpibus habitant.

Indus, de Nat. Deor. II, 52, fluvius in Indiâ.

Insubres, pro Balb. 14, populi Galliæ Cispadanæ.

Intemelium, ad Div. VIII, 14, urbs citra Alpes, Plin. III, 5.

Interamnæ, s. *Interamna*, quod est ap. Frontinum, urbs Umbriæ.

Iönia, regio Asiæ Minoris.

Iönium mare, de Orat. III, 19, est mare Adriaticum : vocat enim *Superum*, et opponit *Infero*. Alias sic dicitur mare omne inter Italiam, Siciliam, et Græciam.

Irpinus fundus, Agr. III, 2, al. *Hirpinus*.

Isauri, ad Div. XV, 2, populi Isauriæ.

Isauricus, ad Att. V, 21, ab *Isauriâ*, quæ est regio interjecta Pisidiæ, Pamphyliæ, Ciliciæ, et Lycaoniæ.

Isara, ad Div. X, 15, flumen Galliæ Transalpinæ.

Issus, ad Att. V, 20, urbs Ciliciæ ad Pinarum amnem et sinum Issicum, qui ab ipsâ urbe nomen tulit.

Italia, Agr. II, 25, angustius dicitur et antiquius de Latio.

Ithaca, insula Ulyssis ad Leucadiam pæninsulam in mari Iönio sita.

Ithyrei et *Ituræi*, Phil. XIII, 8, sunt populi Syriæ, artis sagittariæ periti, ex quibus servi, gladiatores, &c.

Juturna, Cluent. 36, lacus vel fons in Italiâ saluber juxta Numicum amnem, a Juturnâ nymphâ, de quâ est ap. Virgilium in Æneïde ultimâ.

L.

que, L. I, c. 5, referret, nonnullos *Lepreon* ad Arcadiam referre, cum sit Elidis. Achaïa et Elis confines sunt; itaque facile eadem urbs ab aliis ad Achaïam, ab aliis ad Elidem, referri potuit: cujus confusionis multa exempla exstant.

Leptis, in Verr. VI, 59. Duplex Leptis est, altera *magna*, prope Syrtim majorem, altera *minor*, prope Adrumetum. De quâ l. c. sermo sit, conjecturâ colligendum. Civis Rom. dicitur Lepti negotiatus esse. Fuit ergo ea Leptis in provinciâ Rom. Atqui Leptis est inter Adrumetum et Tisdram, qui sunt conventus Rom. ap. Hirtium de bello Africano. Ideoque in hanc mihi convenire videtur. Memoratur eadem Leptis minor ap. Hirt. l. c. 7; et libera civitas appellatur. Sed in eâ licebat negotiari.

Lesbiaci, Tusc. Qu. I, 31, incolæ insulæ Lesbi.

Letini, in Verr. IV, 43. Nulli sunt, quod constet, in Siciliâ *Letini*. Itaque docti conjecêre legendum *Ietini*. Conf. Harduin. ad Plin. III, 8. Legi etiam posset *Netini*, qui ipsi Ciceroni in Verrinis memorantur.

Leucadia, Tusc. Qu. IV, 34, pæninsula Acarnaniæ.

Leucas, Tusc. Qu. IV, 18, promontorium pæninsulæ Leucadiæ; sed v. *Leucata*.

Leucas, ad Div. XVI, 1, oppidum ejusdem pæninsulæ.

Leucata, ad Att. V, 9, celebre Leucadiæ promontorium, unde amoribus irretiti se præcipitare solebant in mare, ut amore liberarentur. Conf. Tusc. IV, 18, et ibi Davisium, qui ostendit, non esse legendum *Leucade*, sed *Leucatâ*.

Leucopetra Tarentinorum, ad Att. XVI, 6, ignota est geographis. *Leucopetra* autem *Rheginorum* e Ciceronis Phil. I, 3, et Att. XVI, 7, nota; unde Cluverius, in Ital. Vet. pro *Tarentinorum* legebat *Rheginorum*. Alii aliter hunc locum tentârunt.

Leuctra, Tusc. Qu. I, 46, oppidum Bœotiæ, ad

M.

Mamertini, in Verr. III, 5, populi Siciliæ, Messanæ incolæ, quæ *civitas Mamertina* l. c. vocatur. Mamertini olim Campaniæ populi fuêre ; sed Messanam deinde occupârunt.

Mantinea, de Fin. B. II, 30, urbs Arcadiæ.

Marathon, urbs Atticæ prope mare Euboïcum, ad quam nobilem victoriam, Miltiade duce, Athenienses consecuti sunt.

Marathonius taurus, Tusc. Qu. IV, 22, a Theseo comprehensus. V. Plut. in Theseo ; Ovid. Met. VII, 433.

Marsi, populi Latii, a quibus Italicum, s. sociale bellum *Marsicum* (de Divin. I, 44) dicitur, quod ejus præcipui auctores fuêre, apud eosque bellum ortum est.

Martius campus, locus patens prope Tiberim, in quo comitia populi Romani centuriata habebantur. Marti consecratus est a Bruto, ne Tarquinio, cujus agri fuerant, reddi posset.

Marrucini, Cluent. 69, populi Campaniæ ad mare Adrianum, Ferentanis et Pelignis confines.

Massicus, vino nobilis mons Campaniæ. V. *Gaurus.*

Massilia, urbs nobilis in Galliâ Narbonensi, hodie *Marseilles ;* quamquam Vossius, ad Melam, p. 477, docet, Massiliam veterem non sitam fuisse, ubi hodierna est, sed longe ab eâ, ad promontorium, ubi et nunc ejus rudera sunt, et sæpe nummi effodiuntur.

Mauritania, pars Africæ maritima.

Mauri, ad Div. X, 30, incolæ Mauritaniæ.

Mæotis, palus, s. lacus, in Sarmatiâ ultra Isthmum Tauricum.

Medi, populi Asiæ majoris, ultra Tigrim.

Megara, urbs Megaridis, Atticæ confinis, atque adeo ejus, ex veterum nonnullorum sententiâ, pars.

Megaris, in Verr. VI, 25, urbs Siciliæ prope Syracusas ad mare, quæ et *Hybla minor* dicitur. Liv. XXIV, 35, et alibi, *Megara* vocat in plurali.

tus a *legibus sacratis.* V. Ind. Legg. in *Sacratæ Legg.*

Mopsuhestia, ad Div. III, 8, Μοψου (regis Argivorum) Ἑστια, oppidum Ciliciæ, ad Pyramum amnem prope mare.

Mulvius pons, ad Att. XIII, 33, qui Tiberim jungit, prope Romam: de quo v. Tacit. A. XIII, 47.

Murgentinus ager, in Verr. IV, 18, qui est ad *Murgentium*, oppidum Siciliæ, supra ostium Simæthi, prope mare.

Mutina, oppidum Galliæ Cispadanæ, hodie *Modena.*

Mutycensis, in Verr. lib. IV, 43, a *Muticâ*, Sicil. oppido: s. *Muticensis*, ut habet MS. Huydecoperianus; alii *Mutyensis.* V. Harduin. ad Plin. III, 8; Græv. ad l. c. In Anon. Ravennate, lib. V, p. m. 804, est *Mutaca.*

Mycenenses, a *Mycenis* in Argolide.

Mylasa, Phil. V, 7, urbs Cariæ; unde *Mylasei*, ad Div. XIII, 56. Hæc est urbs, in quam cum Stratonicus venisset, propter templorum multitudinem clamavit: *Audite, templa.* Per simplex S scribendum defendit Wessel. ad Hieroclem, p. 688: pluribus Drakenborch, ad Liv. XXXVIII, 39.

Myndus, oppidum Cariæ. *Myndenses*, ejus cives, ad Div. III, 8: ubi tamen Manutius legi volebat *Synnadenses;* Quarterius ap. Olivetum *Midaënses*, ab oppido Phrygiæ *Midaio* (Græce Μιδαειον). Fuit enim ea pars Phrygiæ sub procos. Ciliciæ; a quâ longe aberat *Myndus* Cariæ.

Myrina, ad Div. V, 20, urbs Æoliæ.

Mysia, regio Asiæ Minoris, ad mare Ægæum et Hellespontum; unde

Mysorum gens, Or. pro Flacco, 3.

N.

P.

Persice, ad Att. XV, 9, porticus celeberrima Lacedæmone fuit, quæ hoc nomine appellabatur, quod e manubiis Persarum ædificata erat. Vitruv. I, 2. Ad hanc alludens Brutus, in villâ Lanuvinâ, porticum Persicen appellabat. V. *Eurotas*.

Pessinus, urbs Gallo-Græciæ, s. Galatiæ; unde *Pessinuntius*.

Petrini, in Verr. IV, 39, Petræ oppidi in Siciliâ cives.

Petrinum, ad Div. VI, 19, prædium, a vico Petrino, qui fuit in agro Sinuessano.

Phæaces, Br. 18, populi Corcyræ mollissimi; quorum mollitiem jam Homerus in Odysseâ notavit.

Phalereus, est cognomen Demetrii rhetoris, a pago Attico, in quo natus erat.

Pharsalicus, a Pharsalo, Thessaliæ urbe.

Phaselis, urbs ultima Lyciæ, ad fines Pamphyliæ.

Phaselitæ, Agrar. II, 18, incolæ urbis Phaselidos.

Pheneatæ, de Nat. D. III, 22, a *Pheneo*, oppido Arcadiæ.

Pheræ, de Divin. I, 25, urbs Thessaliæ; unde *Pheræi*, de Invent. II, 49.

Philomelum, s. *Philomelium*, ad Att. V, 20, ad Div. III, 8, in Verr. IV, 83, urbs Phrygiæ majoris. Unde *Philomelienses*, in Verr. IV, 83.

Phintia, in Verr. IV, 83, oppidum Siciliæ.

Phlius, ad Att. VI, 2, urbs Achaïæ, unde *Phliasii* et *Phliuntii*. Sed illud tamen usitatius. Tusc. IV, 3.

Phocii, in Pison. 40, populi *Phocidis*.

Phœnice, Acad. IV, 20, pars Syriæ: etsi interdum ab eâ distinguitur propter nobilitatem et magnitudinem. Phil. XI, 14. Cellarius aliique negant Latinum esse. *Phœnicia* Cl. Schwarz adduxit contra locum Varronis, de L. L. IV, 6. Sed etiam de Fin. IV, 20, editiones quædam habent *Phœnicia*. In

Pompeianum, ad Att. I, 20, prædium Ciceronis in agro Pompeiano. Aliud est *Pompeianum*, ad Div. VII, 3, prædium Marii; et, ad Att. V, 1, Pansæ prædium. Dicuntur a *Pompeiis*, oppido Campaniæ, ut *Pompeiani*, Sull. 21.

Pomtinum, campus Latii in Volscis: item prædium in illo agro.

Pomtina, ad Att. IV, 15, tribus pop. Rom. rustic. quæ et *Pontina*, ad Att. VII, 5.

Pontus, regio Asiæ ad Pontum Euxinum.

Popilia, ad Div. VIII, 8, tribus rusticanæ nomen.

Potentia, Har. Resp. 28, locus in agro Piceno.

Præneste, oppidum Latii non procul Româ.

Pretius lacus, pro Mil. 27, in Etruriâ. Græv. *Prelius*, quod probat Cellar. G. A.

Priene, Paradox. I, urbs Iöniæ.

Privernas, a *Priverno*, oppido Latii.

Propontis, mare inter duo freta, Hellespontum et Bosporum Cimmerium, interjectum, quasi vestibulum Ponti Euxini.

Prytaneum, locus Athenis, ubi bene meriti de rep. publice alebantur.

Ptolemæum, de Fin. V, 1, gymnasium Athenis.

Ptolemaïs, ad Div. I, 7, oppidum Ægypti, Alexandriæ propinquum.

Punicanus, pro *Punicus*, pro Mur. 36. *Punicana triclinia*, humilia et vilis materiæ. V. Scalig. ad Varr. R. R. III, 7; ubi tamen *fenestras Punicanas* non recte interpretari videtur. Plin. XXXIII, 11, *Punicana* commemorat, sed ita ut in iis species magis, quam materia, spectata videatur.

Pupinia, Agr. II, 35, ager Romæ propinquus versus Etruriam, ap. Varr. R. R. I, 9, 5, Colum. I, 4, 2. Livio *Pupiniensis;* a quo tribus *Pupinia* nomen habet.

Puteoli, locus celeberrimus in veteri historiâ, in Campaniâ, hodie *Pozzuolo;* unde dicuntur *Puteolani:* et *Puteolanum*, ad Div. V, 15, prædium in agro Puteolano.

Q.

R.

T.

Taurominium, vel *Tauromenium*, quæ est melior et certior scriptura, urbs Siciliæ, unde *Taurominitanus*, in Verr. III, 66, it. IV, 6, &c. de quâ legendus Diod. Sic. XVI, p. 411.

Taurus, mons Asiam pæne totam mediam percurrens.

Täygetus, mons Græciæ, a mari per totam Laconicam procurrens, ad usque Arcadiam.

Teanum Sidicinum, ad Att. III, 11, diversum a *Teano Apulo*, pro Cluent. 69. De *Sidicino* capiendus est locus Phil. XII, 11, quod non procul abest a *Calibus*: it. Agr. II, 35.

Tegeatæ, de Divin. I, 18, incolæ urbis Tegeæ in Arcadiâ.

Telmesses, de Divin. I, 42, cives *Telmessi*, Gr. Τελμισεις, a *Telmesso*, (de Divin. I, 11) urbe Cariæ. Drakenborch. ad Livium, XXXVII, 16, *Telmissus* scribendum censet.

Temenites Apollo. Verr. V, 53, a *Temeno*, loco prope Syracusas, cujus incolæ *Temenitæ*. V. interpretes ad Sueton. Tiber. 74, et Dorvill. It. Sic. p. 188, sq.

Temnus, pro Flacc. 18, oppidum Æoliæ.

Temsa, Verr. VI, 16, oppidum primum Bruttiorum. Scribitur etiam *Temesa* et *Tempsa*. Unde *Temsanum incommodum*, in Verr. VI, 15, direptio Temsæ a fugitivis. *Æs Temesæum*: v. Intt. ad Ovid. Metamorph. XV, init.

Tene, ad Att. VI, 2, pro quo alii, probante Grævio, legunt *Tenea*, est vicus maritimus Achaïæ, inter Corinthum et Mycenen. *Tenea*, Mela, Strabo. Plinius *Atene*, manifeste pro *Tenea*.

Tenedica securis, ad Qu. Fr. II, 11, proverbio dicitur in iis rebus, quæ præciduntur, et plane celeriterque auferuntur. Originem proverbii vide in Adag. Erasm. p. m. 1451, sq. In nummis Tenediorum est securis: de quibus exstat libellus.

Tenedus, Verr. II, 19, insula Asiatica ad oram oc-

cidentalem Trojano agro opposita; unde *Tenedii*: in quâ urbs ejusdem nominis. Nat. D. III, 15.

Terentina, ad Div. VIII, 8, tribûs rusticanæ nomen.

Terinæus, Qu. Tusc. II, 48, a *Terinâ* urbe in Bruttiis, a quo *sinus Terinæus* dictus est. Gr. Τερεινα.

Terracina, rectius *Tarracina*.

Teutoni, Manil. 20, populi Germaniæ veteris ad sinum Codanum, et in insulis ejus sinûs: de quibus vid. Cellar. Diss. de Cimbris et Teutonis.

Thasus, insula Græca ad Thraciæ oram.

Theanum. V. *Teanum*.

Thebæ, urbs Bœotiæ.

Thermæ, Verr. III, 35, oppidum Siciliæ: unde *Thermitanus*, ibid. 43, &c.

Thermopylæ, angustus transitus per præruptos montes, silvis impervios, ex Thessaliâ in Bœotiam et Locridem.

Thessalonica, urbs Macedoniæ.

Thespiæ, urbs Bœotiæ sub Helicone ad sinum Crisseum, Musis sacra, quæ inde *Thespiades* dicuntur.

Thesprotia, regio et urbs Epiri, ad sinum Ambracium.

Thrasimenus lacus. V. *Trasimenus*.

Threïcius, de Off. II, 7.

Threcidica arma gladiatorum, qui *Threces* vel *Thraces* dicebantur, ab armaturæ genere.

Thurium, et *Thurii* (nam utrumque est ap. Cic.) ad Att. III, 15, IX, 19, urbs Calabriæ, olim *Sybaris* dicta; quo nomine, propter summas incolarum voluptates, innotuit. De scripturâ nominis, v. Duker. ad Liv. XXXVIII, 9.

Thyamis, ad Att. VII, 2, fluvius Epiri nobilis.

Thyreum, ad Div. XVI, 5, oppidum Acarnaniæ prope mare et urbem Leucadem.

Tibarani, s. *Tibareni*, ad Div. XV, 4, populi Eleutherocilicibus finitimi, a Cic. victi.

Tibur, oppidum Latii ad Anienem amnem. Unde *Tiburs*, ad Att. VIII, 4, ager circa Tibur. *Tiburtinum Scipionis*, Phil. V, 7, prædium in agro Tiburtino.

Tigurinus ager, pagus Helvetiorum.

Tirenus pons, ad Att. XVI, 13. Codd. in hoc nomine variant. Sed hæc est optimorum lectio. Fuit Minturnis, forte in fluvio Liri. Nam is Minturnas præterlabitur.

Tissensis, in Verr. IV, 38, a *Tissâ*, oppido Siciliæ, juxta Ætnam.

Tmolites, pro Flacc. 3, qui habitat in *Tmolo*, (pro Flacc. 19) monte Lydiæ, odoribus celebri.

Tolosa, oppidum Galliæ Narbonensis. Unde *Tolosanum aurum* (Nat. Deor. III, 30) est, quod Q. Servilius Cæpio e templo Tolosano sustulit; de Orat. II, 47. Eâ de causâ, a C. Norbano reus factus et condemnatus dicitur.

Tralles, urbs Lydiæ nobilis, ad Mæandrum fluvium, ex vulgari opinione, quam dubiam reddidit nuper Wesseling. ad Hieroclem, p. 659. Inde *Tralliani*.

Trasimenus lacus, in Etruriâ, clade Romanâ nobilitatus, de Divin. II, 8.

Trebulanum, ad Att. V, 2, prædium Pontii in agro Trebulano; a *Trebulâ*, urbe Campaniæ, citra Vulturnum. Primo de urbe Campaniæ, non de Trebulâ Sabinorum capiendum esse, intelligitur ex ipso Cicerone, qui dicit, se cogitâsse eo die, quo ista scripserit, tantum ex Pompeiano ad Trebulanum Pontii; reliquis diebus se justa itinera facturum. Epistola sequens est e Trebulano. Quomodo autem tam exiguo tempore potuisset Trebulam Sabinorum venire? Alterum citra Vulturnum fuisse, docet Liv. XXIII, 39.

V.

Vercellæ, ad Div. XI, 19, municipium Galliæ Transpadanæ.

Vescianum, ad Att. XV, 2, prædium prope *Vesciam*, urbem, non procul a Minturnis; a quâ tamen *Vescinum* potius dicendum fuisse bene notat J. F. Gronovius. Nam et *Vescinus* (Agrar. II, 25) ager circa Vesciam dicitur.

Veseris, locus in Campaniâ sub monte Vesuvio.

Vibo, ad Att. III, 3, oppidum Bruttiorum, hodie *Monte-Leone*. V. Græv. ad h. l. olim *Hippo* dictum. Cf. Strabon. VI, p. 393, ed. Almel. et ibi vir. doct. item Plin. III, 5, cujus hæc verba sunt: "Hippo, quod nunc *Vibonem Valentiam* appellamus." V. *Valentini*. Hinc *Vibonensis sinus*, ad Att. XVI, 6.

Vicentini, s. *Vicetini*, ad Div. XI, 19, incolæ oppidi *Vicentiæ*, (dicitur etiam *Vincentia*, unde incolæ *Vincentini*,) quod situm fuit in regione Transpadanâ, in Venetorum finibus.

Vienna, ad Div. X, 9, urbs Allobrogum, in Galliâ Narbonensi.

Viscellinus, de Amic. 11, a *Viscellis*, oppido Norici, quæ est provincia Romana inter Danubium amnem et Alpes Noricas.

Vitularia via, ad Qu. Fr. III, 1, 2, fuit in Arpinati. Nam, e Manliano fratris prædio, quod in Arpinati erat, rectâ in Fufidianum Vitulariâ viâ profectus est; quod in eodem agro erat. Cf. Manut. ad h. epist.

Vocontii, ad Div. X, 23, populi Galliæ Transalpinæ, quorum caput *Forum Vocontiorum*.

Volaterræ, oppidum Etruriæ: unde *Volaterrana vada*, Quint. 6, in Etruriâ, non procul a Volaterris.

Volcæ, Or. pro Font. 7, vulgo *Volgæ*, (quod bene correxit Grævius) populus Allobrogibus confinis, in eâ, quæ hodie *Languedoc* vocatur. Eos commemorat Cæsar, B. G. VII, 7, ubi item in omnibus bonis edd. *Volcæ*; it. ap. Melam, II, 5.

INDEX

HISTORICUS.

A.

scripsit, qui laudantur, Brut. 18. Hi annales carmine scripti fuerunt; itaque de Leg. I, 2, ubi commemoratur inter historicos Latinos prosaïcos, pro *Accius*, alii legunt *Macer*, quod ex codicibus firmat Davisius. Fuit autem poëta Latinus tragicus, circa annum U. 550. Ejus fabulæ sæpissime laudantur a veteribus; quarum fragmenta a Stephanis, Delrione, et Scriverio, collecta sunt.

P. Accius, pro Attius vel Atius, Lig. 2, &c. est Varus, de quo in *Varus*. De varietate scripturæ v. Burm. ad Sueton. Aug. c. 4, et Virg. Æn. V, 568.

T. Accius, Pisaurensis, Brut. 78. Eques Rom. qui accusavit Aulum Cluentium. Hermagoræ præcepta didicerat.

Achanto, de Nat. D. III, 21, Rhodia, mater Solis.

Achilles, de Divin. I, 30. Ei propinquam mortem Hector moriens denuntiat, &c. Arch. 10. Sepulcrum ejus in Sigeo.

Acidinus, Div. IV, 12, legatus, ut opinor, Sulpicii procos. Achaïæ, &c. cognomen gentis Manliæ. Ad Att. IV, 3, est C. Manlius Acidinus, princeps Catilinarii belli. Agrar. II, 24, est L. Manlius Acidinus, qui consul fuit cum Fulvio Flacco. Liv. XL, 43. E fastis Capitolinis apparet, fuisse fratrem germanum Fulvii, adoptatum in familiam Manliam.

Acilii, familia plebeia, cujus prænomen Manius, cognomen Glabrio. Vid. in *Glabrio*, et *Balbus*.

L. Acilius, de Leg. II, 23, JCtus, commentarios scripsit in XII Tabulas. Vocem *Lessus* non intellexit, et vestimenti genus suspicatus est.

Acilius, Off. III, 32, historicus. Scripsit historiam Græce. Vossius putat esse C. Acilium Glabrionem, qui, A. U. 551, quæstor, et, A. 556, trib. pl. fuit: quod negat Chapmannus ap. Pearcium ad h. l. eumque centum annis juniorem facit, putans fuisse Græcum natione, et a Romano nomen accepisse; quod Cicero, in Bruto, commemorans

Ægialus, et *Ægialeus*, N. D. III, 19. Apud Pacuvium est Absyrtus.

Ægisthus, N. D. III, 38, libidinosus: Agamemnonis interfector.

Ægypta, ad Att. VIII, 15, Divers. XVI, 15, servus et deinde libertus Ciceronis.

Ælii, pro Cluent. 26, familia Rom. plebeia, cujus cognomina ap. Ciceronem, Catus, Pætus, Tubero, Lamia: neque plura in nummis aut aliis monimentis. Opinionem Pighii, Norisii, et aliorum, nomen hoc derivantium ab *allio*; unde primum *Allii*, deinde *Ailii*, et tandem *Ælii* facti sint, bene refellit Duker. ad Liv. XXXII, 7. De familiâ Æliorum v. Reines. Ep. ad Hofm. et Rup. ep. 48, et Rupert. ad Pompon. Enchir. III, 4.

Ælius, pro Sext. 43, Ligur. Pisonis socer. V. *Ligur.*

L. Ælius. Ad Her. IV, 12, ei Lucilius libros Satirarum inscripsit. Versus h. l. prolatus est e libro primo, neque affertur a Dousâ. Brut. 46, Cæpionem defendit contra T. Betucium, &c. Orationes scripsit tantum, non egit. Brut. 56, eques Rom. eruditus Græcis literis et Latinis, Stoïcus, antiquitatis et scriptorum veterum literate peritus, M. Varronis præceptor, etiam a Cicerone adolescente perstudiose auditus. Orator non fuit, sed scripsit tantum orationes aliis. Acad. I, 2, de antiquitate Romanâ scripsit. De Leg. II, 23, scripsit in XII Tabulas. Cognomine dictus duplici, Stilo et Præconinus. De eo v. Sueton. de Grammat. c. 3: v. de eo Carrion. Lect. ant. I, 8, et collecta Harduino in Ind. Auctorum ad Plin. H. N.

L. Ælius, Pis. 27, &c. &c. Lamia cognomine, quem Piso et Gabinius consules Urbe exire jusserunt, insignis amicus et defensor Ciceronis, eques Rom. qui cum cæteris equitibus clivum Capitolinum obsederat, cum de Catilinariis deliberaret senatus. Sæpissime nomine Lamiæ Ciceroni commemoratur.

Dio, XXXVII, p. 50, dicit, eum melius saltare potuisse, quam res gerere.

P. Africanus major, Acad. II, 2, Panætium secum habet. Offic. II, 22, ejus abstinentia a Panætio laudatur. De Or. III, 7, in dicendo gravis. Har. Resp. 12, pro Corn. I, in secundo consulatu cum Ti. Longo senatoria subsellia a populi consessu separat in Megalensibus, et senatui primum locum dat. De Or. II, 67, Censor. Offic. I, 33, ejus filius (P. Afr.) L. Pauli filium adoptat; propter infirmitatem valetudinis non potuit patris similis esse. Ad Brut. 19. Fuit tamen cum patre legato fratris L. Scipionis in bello Syriaco in Asiâ, Liv. XXXVII, 7; et augur, 40, 42: ubi v. Sigon. Habuit et alterum filium, Cnæum, ut appellat Valer. M. IV, 5, 3, quem Pighius, ad A. U. 579, putat esse eum, qui ap. Liv. XLI, 27, L. Scipio dicitur, prætor. V. Torren. ad Val. M. l. c.

P. Africanus minor, Offic. I, 32, L. Pauli fil. V. *L. Paulus Macedonicus*, a quo Æmilianus dicitur, quia familiæ Æmiliæ fuit. Ibid. eloquentiâ cumulat belli gloriam. Brut. 21, Divinat. in Cæc. 21, accusat L. Cottam. Or. II, 67, Brut. 87, ειρων dictus est a Fannio in historiâ. De Fat. 7, &c. Carthaginem capit. Verr. II, 4, Carthagine captâ, Siculis monimenta sua restituit. Mil. 3, Ti. Gracchum jure interfectum pro concione interrogatus respondet. Offic. I, 25, a Q. Metello (Macedonico), sine acerbitate, dissensit. Q. Fr. I, 8, Xenophontis Cyropædiam non ponit de manibus. Mil. 7, domi noctu interficitur. De Or. II, 40, in quâ cæde socius fuit C. Carbo. Sed de eâdem re, tantum tamquam de suspicione hominum, loquitur ad Div. IX, 21: et auctores cædis plane incerti. V. Vellei. II, 4, Valer. M. IV, 1, Plutarchum in Romulo. Ad Heren. IV, 13, memoratur Scipionis nomine, item in Lælio et paucis aliis locis, quod res facile indicabit.

Agamedes, Tusc. I, 47, cum Trophonio fratre, templum Delphicum ædificat. Ejus votum.

Agamemnon, Homericus ille, sæpe commemoratur.

Agamemnon, nomen servi est in Epist. ad Atticum.

Agathinus, in Verr. III, 36, Thermitanus.

Agathocles, in Verr. V, 55, notissimus Siciliæ rex, de quo vid. Polyb. lib. X, p. 918, imprimisque Diodor. Sicul. qui lib. 19, 20, de Agathocle late commemorat.

Agathocles. De Div. I, 24, ejus Historia commemoratur. Agathocles historici duo sunt, Babylonius, qui et Cyzicenus dicitur, quod de Cyzico scripsit; et Samius, qui de rep. Pessinuntiorum scripsit. Sed hunc locum de Babylonio accipiendum putat Vossius, de Hist. Gr. III, p. 158, T. IV Opp. Utrum ea historia, quam Cicero affert, ex libris de Cyzicenorum rebus, an vero ex alio, sumta sit, non dixerim. Quatuordecim hoc nomine viros ex antiquitate collegit Fabric. Bibl. Gr. III, 11, p. 273: quibus adde decimum quintum Agathoclem, archontem Atheniensem Olymp. CV, eo ipso tempore, quo Delphici Apollinis fanum diripere aggressi sunt Phocenses. Vid. Pausan. X, 2.

Agesilaus, ad Divers. V, 12, Spartiates, neque pictam neque fictam imaginem suam exstare voluit. Offic. II, 5, sine adjumentis hominum, magnas res efficere potuit.

Agis, Off. II, 23, rex Lacedæmoniorum, diversus ab eo, qui vixit tempore Lysandri, quo duce Athenienses ad flumen Ægos victi sunt.

Aglaophon, de Orat. III, 7, pictor excellens. Duo Aglaophontes pictores sunt, pater et filius; de quibus veterum locos congessit Junius, Catal. Artific.

L. Agrius, Flacc. 13, eques Rom.

Agonis, in Cæcil. 17, Lilybætana mulier, Veneris liberta.

Ep. ad Middletonum, p. 160, Balbum majorem, tecto nomine dici, ut ex Arredio, h. e. qui non διαρρήδην loquitur, balbutiendo sit Alledius, ut pro Hirro Hillus. Sed nomen hoc occurrit etiam alibi. Lipsius, ad Tacit. A. I, 10, legi vult Atedius; et putat esse eum, cujus ibi mentio: cui opinioni favet J. Fr. Gronovius: et sic habet ed. Rom. et P. Manutius edidit.

L. Alenus, de Nat. D. III, 30, tabulas publicas transcribit, chirographum Sex-primorum imitatus.

Aleo, de Nat. D. III, 21, filius Atrei.

Alexander, ad Her. IV, 30, qui et Paris dicitur, raptor Helenæ.

Alexander, ad Div. V, 12, ab Apelle tantum pingi, et a Lysippo fingi, vult. De Div. I, 23, ei Calanus mortem propinquam prædixit. De Div. II, 66, ejus somnium. Tusc. IV, 39, Clitum interficit.

Alexander Pheræus, de Inv. II, 49. In Thessaliâ tyrannidem occupat, de Off. II, 7. Insidias uxoris, Thebes, quomodo caverit, de Inv. II, 49. Ab eâ interficitur, scil. adjuvantibus fratribus. Rem totam commemorat Diodor. Sic. lib. XV, p. 517, ed. Rhodom. Vixit circa Olymp. CV.

Alexander, Agr. II, 16, rex Ægypti, Ptolemæi Alexandri filius, qui, ejectus regno, Tyri mortuus est: dicebatur Romanos fecisse hæredes regni.

Alexander, Att. II, 20, 22, poëta Græcus, geographus et astrologus, negligens homo, et non bonus poëta, sed tamen non inutilis aut indoctus. Est Alexander Ephesius, cognomine Lychnus, quem Strabo aliique tradunt Cosmographiam versibus scripsisse. V. Græv. ad h. l. Alexander Polyhistor scripsit quoque Geographica multa. V. Harduin. in Ind. Nomin. Pliniano, sed in prosâ.

Alexion, Att. VII, 2, medicus Ciceronis, Att. XIII, 25. Moritur, ibid. XV, 1, 2.

Alexis, Att. V. 20, &c. servus Attico jucundus.

T. Annius Velina. Brut. 48, in concionibus tolerabilis orator.

Antæus, Att. XIII, 44.

Anteros, de Nat. D. III, 23, filius Veneris ex Marte.

Anteros, Att. IX, 14, XI, 1, servus vel libertus Attici.

Antherus, ad Div. XVI, 21, servus.

Anthropinus, in Verr. VI, 34, Apolloniensis.

Anticlea, Tusc. V, 16, fuit mater Ulyssis. Sed hoc loco Cicero ancillam nominare voluit, quæ Euryclea dicebatur, auctore Homero. Nisi vero librariorum error est, ut placet Buherio.

Antigenidas, Br. 50, tibicen, qui discipulo frigenti ad populum dixit: "Mihi cane et Musis."

Antigonus, Deiot. 15, legatus Deiotari ad Cæsarem.

Antigonus, ad Div. XIII, 32, libertus Cn. Otacilii Nasonis.

Antigonus, Off. II, 14, Macedoniæ rex. Ejus epistola ad Philippum filium. Est Antigonus II Soter, qui, mortuo Demetrio II, tutor impuberis filii fuit, ductâ matre, et diademate sumto, ita tamen, ut privigno regnum conservaretur.

Antimachus, Brut. 51, poëta. Poëma suum (quod Ciceronis ætate exstitit) Thebaïda cum recitaret, omnes præter Platonem eum reliquerunt. Obscuritas hujus hominis pæne in proverbium abiit. V. Vossium ad Catull. p. 323.

Antiochus Magnus, de Or. II, 18, Syriæ rex, Hannibalem recipit. Verr. II, 21, a L. Scipione vincitur. Sext. 27, intra Taurum regnare jubetur: Asia, quâ ille multatur, Attalo donatur. Deiot. 13, ablatam a Romanis Asiæ partem æquo animo fert.

Antiochus Epiphanes, M. F. Phil. VIII, 7, a Popillio jubetur abscedere Alexandriâ.

Antiochus, Phil. IX, 2, Antiochi Magni nepos:

ad eum Cn. Octavius mittitur, ut eum classes habere et elephantos alere prohiberet. Est Epiphanis fil. Cf. ad h. l. Polyb. Legat. 107.

Antiochus, Antiochi X Pii et Selenes (v. inf.) filius, Seleuci Cybiosactis frater. Verr. V, 27, Romam venit, regni Ægypti petendi causâ; et, per Siciliam transiens, a Verre expilatur. Est is, qui vulgo Asiaticus dicitur; cui Pompeius regnum Syriæ ademit, et solam Commagenen, cum particulâ Mesopotamiæ reliquit; unde rex Commagenus vocatur, ad Div. XV, 1: nam eumdem esse, ut Valenti de Nummis Seleuc. videtur, temporum ratio arguit. De regibus Commagenis est libellus Massoni in Haymi Thes. Britann. T. I.

Antiochus, Ascalonita, Acad. I, 3, magister M. Varronis, e novâ Academiâ remigrat in veterem: scribit contra Philonem. Brut. 19, Academiæ nobilissimus, auditur a Cicerone. Acad. IV, 5—18, disputationis ejus contra Academiam novam compendium. Cap. 19, 22. Inconstantia ejus in sentiendo, IV, 43: germanissimus Stoïcus, si pauca mutâsset. I, 4. Librum contra Philonem scribit, nomine *Sosus*. IV, 9. Quomodo ostenderit concedendum esse ab Academicis, perceptum esse hoc, nihil percipi posse. Nat. D. I, 7, librum scribit ad Balbum. Ab eo dicuntur Antiochinæ partes, ad Divers. IX, 8. Ex his patet vere Sextum Empir. Hypot. Pyrrh. I, 33, extr. scripsisse: 'Ο Αντιοχος την στοαν μετηγαγεν εις την Ακαδημιαν.

Antiochus, Cæcin. 8, servi nomen.

Antiochus, Flacc. 36, libertus.

Antiochus Gabinius, Att. IV, 16, libertus Gabinii.

Antiopa, Nat. D. III, 21, uxor Pieri, mater Pieridum. Fin. I, 2, et alibi, tragœdia Pacuvii.

L. Antipater (Cœlius), Brut. 26, scriptor luculentus, juris civilis peritus, L. Crassi magister. Orat. II, 12. L. Crassi oratoris familiaris, scripsit belli Punici II historiam, disertius quam superiores, etsi

non plane probetur. Legg. I, 2, historicus Latinus, Fannio æqualis, accuratius scripsit superioribus, tamen sine nitore. De compendio ejus a M. Bruto facto, v. in *M. Brutus.* De eo vid. Vossium de Hist. Lat. I, 8.

Antipater Cyrenaïcus, Tusc. V, 37, cæcus fuit. De eo vid. Laërt. II, 86.

Antipater Derbetes, ad Div. XIII, 73, familiaris Ciceronis.

Antipater Sidonius, Or. III, 50, de Fato 2, poëta, qui poterat versus hexametros aliosque variis modis fundere ex tempore. Hujus Antipatri epigrammata sunt quædam in Anthologiâ, quæ suggeret Index Auctorum Anthol. subjectus.

Antipater, Offic. II, 24, Tyrius, Stoïcus, Ciceronis temporibus floruit, et paulo ante mortuus est, quam filius M. Ciceronis Athenas venisset. Ex eodem loco intelligi potest, eum de officiis scripsisse. Dicitur enim reprehendisse Panætium, quod in utilitatum præceptis quædam omiserit.

Antipater Tarsensis, Acad. IV, 6, reprehenditur, quod contra Academicos (in primis Carneadem) disputet. De Divin. I, 3, duo libros edidit de Divinatione. De Divin. I, 20, II, 15, statuit, ad hostiam deligendam, ducem esse vim quamdam sentientem atque divinam, quæ toto confusa mundo sit. Offic. III, 12, Diogenis Babylonii discipulus, quædam magistri reprehendit. Hi tres Antipatri sæpe a doctissimis hominibus permiscentur, v. c. Stanleio, p. 655, qui nimis hîc brevis est, Græv. ad Offic. II, 24, &c. Accuratius distinxêre Fabric. B. G. III, 15, Jonsius, I, 13.

Antipater, Offic. II, 14, rex Macedoniæ. Ejus ad Cassandrum filium epistola. Dicitur rex, quia potestate regiâ usus est post Alexandri M. mortem, rege Philippo Aridæo. Cassander demum diadema sumsit.

Antiphon, Att. IV, 15, servus, histrio.

A. U. 697. Manutius, pro *Severus*, legi vult *Vetus*, ut idem sit cum sequente ; quod placuit etiam A. Augustino, vel *S. Antistius Vetus ;* quam sententiam ornat Spanhem. de V. et P. N. Diss. VI. Jac. Gronovius retinet vulgatam lectionem ; et tamen de eodem intelligit, post Ursinum, qui et hoc Antistiæ gentis cognomen docet.

Antistius Vetus, ad Brut. 11, libertatis vindex et defensor, M. Bruto carissimus. Vir ædilicius, cum illa epistola scriberetur, petiturus mox præturam, ut ex illâ epistolâ patet ; et legatus M. Bruti.

Sp. Antius, Phil. IX, 2, in legatione a Larte Tolumnio occisus. Sed ap. Plin. H. N. XXXIV, 6, est *Sp. Nautius :* quod hîc reponendum putat Harduinus : idque verum puto.

M Antius Briso, Brut. 25, tribunus pl. restitit L. Cassii legi tabellariæ.

C. Antonius, M. fil. ad Div. V, 5, Flacc, 38, Ciceronis collega. Habuit quamdam infamiam. Ejus damnatione, Catilinæ sepulcrum floribus ornatum, et epulis celebratum. Dom. 16. a Cicerone defenditur de majestate reus. Vat. 11. reus factus est de repetundis et de majestate. Cœl. 31. accusatur a M. Cœlio. ad Div. V, 6. procos. Macedoniæ minus officiosus est in Ciceronem. ad Att. I, 12. Pompeius ei in Macedoniâ successum vult. Dicit Ciceroni partem pecuniæ quæri in Macedoniâ. M. Antonii oratoris filius.

C. Antonius, Phil. VII, 6. frater M. Antonii triumviri. Phil. III, 10. (qui ibidem *L. Antonius* in vulgatis dicitur, male tamen, ut omnes fatentur) Macedoniam sortitus est, sortiente M. Antonio Cos. fratre.

L. Antonius, Phil. V, 8. frater M. Antonii triumviri, gladiator Asiaticus dicitur. Phil. V, 2. a M. Antonio creatur VIIvir agrorum dividendorum. Phil. VI, 5. ejus statua in foro. ad Div. X, 15. eum per-

sequitur post pugnam Mutinensem Plancus cum fratre. ad Div. X, 33. post pugnam Mutinensem, Alpes occupat.

M. Antonius, Offic. II, 14. orator. Accusando nobilitatus est. Brut. 36. qualis orator. Tusc. II, 23. ejus in dicendo contentio. Cluent. 50. quare nullas orationes ediderit. Or. II, 1. omnis eruditionis expers putatus est. Verr. II, 23. putatus est nullas tabulas conficere: falso. ad Quir. post Red. 5. Consul cum A. Albino. Or. II, 1. Ciliciam proconsul rexit. ibid. 46. M' Aquillium et C. Norbanum defendit. ibid. II, 67. Censor de ambitu reus factus est. ad Div. VI, 2. bellum civile prædicit. Or. III, 3. interfectus in Marianâ proscriptione, caputque in Rostris positum est. ad Her. IV, 5. V. in Bruto. Or. I, 7. de hoc Antonio, ut et de C. Cic. collegâ, et triumviro, egregia congessit, et nummis illustravit, Valens in Famil. Rom. T. I, p. 79. sqq.

M. Antonius, M. f. in Verr. III, 3. IV, 91. prætor. Infinitum imperium ejus, quod scil. nactus est in omnes oras maritimas factione Cethegi et gratiâ Cottæ consulis, A. U. 679. Avarissimus homo, Siciliam depopulatur. Est oratoris filius, triumviri pater, qui in expeditione Cretensi, a quâ Creticus est appellatus, periit.

M. Antonius, M. Antonii Cretici F. oratoris N. Phil. II, 2. Q. Fadii libertini filiam ducit. Cum C. Curione fil. libidinem exercet. ad Div. III, 6. præfectus evocatorum in Ciliciâ. Phil. II, 20. In quæsturâ, sine SCto, sorte, lege, egestate coactus, ad Cæsarem in provinciam proficiscitur. In tribunatu, C. Marcello et L. Lentulo Coss. SCto contra Cæsarem intercedit, et ad Cæsarem fugit. Conf. Cæs. B. Civ. I, 1. Mil. 15. P. Clodium interficere conatur. Att. VII, 8. ejus tribuni pl. concio in Pompeium. ad Div. VIII, 14. augur fit. Phil. II, 14. a C. Trebonio sevocatur, dum Cæsar interficitur. Phil. I, 1. statim post cædem Cæsaris, optimatibus favet, et

Id. Jul. e Cicerone, Macrobio, et Dione, demonstrat Norisius, in Cenotaph. Pis. p. 137, 138.

Apollodorus Pyragrus, Verr. IV, 31. Argyrinensis.

Apollodorus, Nat. D. III, 33. Tyrannus Cassandreæ. De eo lege Ælian. V. H. XIV, 41. XV, 15.

Apollodorus, Att. XII, 23. ad ejus Chronica respicitur. Ea sunt Apollodori Atheniensis, cujus nobis Bibliotheca sola e scriptis pluribus reliqua est. De eo et ejus scriptis v. Fabric. B. G. III, 27. de Chronicis autem, quæ iambis conscripta erant, et accurate temporis rationem designabant, (unde Romani iis libenter utebantur, et Laërtius in definiendis ætatibus philosophorum crebro usus est) vide etiam Menag. ad Laërt. I, 37. II, 2. Bosius ad Cic. l. c. eum confundit cum Epicureo Apollodoro, qui Κηποτυραννος dictus est, et vitam Epicuri scripsit.

Apollodorus, Nat. D. I, 34. Est Academicus, Zenoni Epicureo æqualis, a quo maledictis, ut Cicero ait, figebatur.

Apollonides, Flacc. 21. Temnites.

Apollonius, Alabandensis. Or. I, 28. mercede docuit rhetoricam ; sed minus idoneos noluit docere. ib. 17. ab eo rhetoricam didicit aliquando Cicero : quo nomine sæpe apud Ciceronem commemoratur. Cognomen ejus est Molo vel Molonis. Vixit in Rhodo insulâ.

Apollonius, Verr. V, 17. Drepanitanus.

Apollonius, Verr. VI, 7. Panormitanus.

Apollonius, ad Div. XIII, 16. libertus P. Crassi M. F. doctus.

Apollonius, Att. IV, 7. homo Græcus.

Aponius. V. *Apronius*.

Appio, (sic enim Latini scribunt ; v. inscript. ap. Scaligerum ad Euseb. p. 154. Rectius tamen foret more Græcorum Apio.) Agrar. II, 19. Ptolemæus, rex Cyrenarum, qui pop. Romanum hæredem fecit. V. Liv. Epit. 70.

15. De eo exstant conjectanea Harkenrothi in Obs. Miscell. Nov. Vol. I, p. 49.

Atherianum jus, ad Div. IX, ep. 18. ab Atherio quodam vel Hatherio JCto, vel Aterio potius. *Aterium* et *Haterium* promiscue esse in libris, docuit Torren. ad Valer. M. I, 7. 8. Jus Aterianum non esse cibum, inde patet, quod, si cibus esset, ambiguitatis lusus et jocus tolleretur. Neque tamen de lege Ateriâ cum Cortio capiendum, sed de illius temporis JCto. Aterios autem equites Rom. eo tempore fuisse, ex loco Valerii colligi potest.

Atidius, Verr. IV, 32. C. Verris præfectus.

C. *Atinius* Labeo, pro Dom. 47. a Q. Metello censore e senatu ejicitur, et postea ejus, Metelli Macedonici, bona consecrat in tribunatu. (Plin. Hist. Nat. VII, 47.) idem Cn. Lentulo censori facit.

L. Atratinus, Cœl. 1. filius L. Atratini ejus, qui a M. Cœlio de ambitu accusatus erat; accusat Cœlium de ambitu. Patrem defenderat Cicero.

Attæ, Sext. 51. quidam per enallagen dici putant pro *Atta*, qui fuerit poëta Latinus. Sed, cum Abramio, Grævius interpretatur, senes philosophos Græculos: quos vide.

Attalus, rex Pergamenus, Sext. 27. Ei Asia Antiocho M. ademta condonatur. Deiot. 7. in P. Africanum liberalis fuit: ubi tamen aut Cicero lapsus est, *Attalum* pro *Antiocho* ponens, aut *Antiochus* (*M.*) reponendus. v. Ursinum ad l. c., et Drakenb. ad Liv. epit. 57. De Attalorum stemmate, v. Rupert. ad Besold. c. 12. Spanhem. de Usu et Pr. N. Diss. VIII, p. 511.

Attalica, in Verr. V, 12. peripetasmata auro intertexta, ab Attalo rege inventa et usurpata.

Attalus Iphemenus, ad Q. Fr. I, 2. 4. homo Græcus de Quinti provinciâ.

Attalus, Netinus, Verr. V, 26.

Attellius, ad Att. V, 19. debitor Ciceronis, si lectio sana est.

B.

tamquam alteri libertatis assertori, quod ei deinde mansit.

D. Junius Brutus, M. filius, collega Africani min. in consulatu A. U. 616. Brut. 28. Græce doctus. de Leg. III, 9. a trib. Curiatio in vincula conjicitur. pro Balbo, 17. in Hispaniâ ulteriori feliciter pugnat, et de Gallæcis triumphat. Arch. 9. Attii versibus monimenta sua inscripsit. Ejusdem etiam mentio fit in Bruto, 22. Ap. Velleium, II, 5. dicitur Aulus: V. interpretes, et Sigon. ad A. U. 615.

D. Brutus, Brut. 47. pro Rabir. 7. Att. XII, 22. Græce et Latine doctus. Consul fuit cum Mamerco Æmilio Lepido Liviano.

D. Brutus, Verr. II, 55. Phil. III, 1. provinciam Galliam, a Cæsare ipsi datam, eripere audet Antonius. Ejus edictum, cap. 4. Ad Divers. XI, 10. exercitum alit suo sumtu. ibid. 11. obsidione liberatur. ibid. XI, 1. postulat, ut sibi et M. Bruto, et Cassio, cum publico præsidio liceat Romæ esse, ut tuti sint. Idem liberam legationem postulat et reliquis suis. ibid. 21. in decemviris est, creatis, ut ab Antonio rationem gesti consulatûs repeterent.

M. Brutus, pater, ad Div. VII, 22. Brut. 47 JCtus. Brut. 62. juris publici et privati peritus, a forensi eloquentiâ abfuit. Or. II, 32. libri de jure laudantur. pro Cluent. 51. initia librorum de jure civili. Fin. I, 4. Negat partum ancillæ in fructu habendum, &c. De eo consulere licet auctores historiæ juris Rom.

M. Brutus, filius. Or. II, 54. filius ejus, qui libros de Jure Civili scripsit, Cn. Plancium accusavit, defensore Crasso; qui cum ab eo lacessitus esset, in illâ accusatione egregie eum ultus est. Cf. Cluent. 51. Brut. 34. accusationem factitavit; nullos magistratus petivit; dedecus familiæ vocatur. Cluent. 51. Orator vehemens, bona paterna effudit. Font. 13. accusat Scaurum. Off. II, 14. juris civilis peritus, propter multas accusationes *Accusator* cogno-

minatus est. Hunc quidam patrem τυραννοκτονου faciunt: male. Non ita de eo ad filium scripsisset in Bruto, 34.

M. Brutus, Quint. 20. Tribun. pl. A. U. 670, Scipione et Norbano consulibus, Hotomanno et Manutio videtur esse M. Bruti, qui Cæsarem interfecit, pater, a Cn. Pompeio bello Sullano necatus. Agr. II, 33. Trib. pl. qui coloniam Capuam ferre voluit. Alium M. Brutum, ad quem hoc referam, non reperio: neque tamen pro certo affirmare ausim, ad M. Bruti percussoris Cæsaris patrem pertinere deducendæ coloniæ consilium. Cæterum consentit cum eo, quod Cicero dicit, mirari se, cur Rullus ejus Bruti exitum non perhorrescat. Idem mecum sentire postea vidi Mazochium de Amphitheatro Camp. p. 9. qui imprimis de hoc Bruto videndus. Sed, quod eum negat tribunum pleb. fuisse, quod Turnebus, ad l. c. sine auctore dixerat, quia non probabile, Brutos, qui genus suum a L. Bruto patricio duci vellent, tribunos fieri voluisse, quo eam rem refutâssent ipsi, id nihili est, ut patet e loco Ciceronis pro Quintio.

M. Brutus, Phil. I, 3. Ejus et Cassii prætorum edictum post cædem Cæsaris. cap. 4. Urbe cedit. Phil. II, 12. interfecto Cæsare, pugionem extulit, et Ciceronem nominatim inclamavit, Phil. II, 14. ei provincia datur post cædem Cæsaris, et quæstores. ad Div. III, 4. gener Cn. Pompeii M. VI, 6. a Cæsare Galliæ præficitur. XII, 15. XIII, 10. Att. XII, 5. epitomen Fannianam scripsit, i. e. historiæ a Fannio scriptæ. XIII, 8. ejus epitome Cœlianorum. Acad. I, 3. de philosophiâ Latine scripsit. audivit Athenis Aristum. Fin. I, 3. Liber de virtutibus ad M. Tullium. Tusc. Qu. V, 1. ejus avunculus est Cato Uticensis.

Q. Cæpio Brutus, Phil. X, 11. est idem M. Brutus, qui ita dicitur, quod a matris Serviliæ fratre adoptatus erat.

oppidano et incondito genere dicendi, quæstores facti sunt.

Cn. Cæpio, Att. XII, 20. Serviliæ Claudii pater, vivo patre naufragio perierit, an mortuo? de Fin. II, 16. Ei decernitur quæstio in Tubulum.

Cæpiones duo, *Cn.* et *Qu.* Brut. 25. Font. 7. eorum testimonium in Q. Pompeium rejicitur. De prænomine vide Valer. VIII, 5. de testibus, ubi in nonnullis edd. *Caius.*

Q. Servilius Cæpio, Brut. 42. collega C. Lælii in consulatu (A. 613.) Is, qui, in Lusitaniâ bellum gerens, Viriatum per insidias interfecit. Ejus filius videtur esse, qui sequitur.

Q. Servilius Cæpio, Tusc. V, 5. (v. Davis.) ad Her. I, 14. fusus a Cimbris, causam dixit, decem annis post reus factus a Cn. Junio Norbano. Balb. 11. damnatus de repetundis post præturam Galliæ ex consulatu (quem cum Attilio Serrano gessit). Smyrnæ vixit. ad Her. I, 12, quæstor urbanus (A. 654.) cum Apuleius Saturninus legem frumentariam ferret, perfecit, ut ea antiquaretur, cum auctoritate, tum vi. Vid. *Lex Apuleia frum.* App. Bell. Civ. lib. I, p. 626. ed. Toll. de Inv. I, 50. Hunc esse eumdem, qui ante, A. 647, consul cum Attilio fuerat, Pighio placet: itaque ad eumdem hæc retulimus. Legem judiciariam frustra tulit, de judiciis, quæ ex lege Gracchi apud equites erant, cum senatu communicandis (unde Patronus Senatûs est appellatus) Brut. 56. Br. 62. equestri ordini nimis deditus. Hunc diversum putat Corradus ab eo qui legem judiciariam tulit; quod is equitibus adversus fuit: sed potuit odio Drusi ad equitum partes transîsse. Brut. 46. accusatur a T. Betucio Barro, Asculano, et se defendit. Dom. 46. M. Drusi inimicus. Unde inimicitiæ ortæ, docet Plinius, XXXIII, 1.

Q. Servilius Cæpio, Fin. III, 2. avus Luculli pueri. Magni eum fecit Cicero. Nam L. Lucullus

facit, alios auctores secutus. V. ibi Drakenb. Laudatur plurimis locis ejus nomen, ut Inv. I, 4. Div. I, 15. II, 24. Off. I, 11. II, 25. &c. Tirones legant locum Livii cit.

M. Cato, M. fil. de Off. I, 11. 23. in exercitu Popillii in Liguriâ tiro militat. Macedonico bello interfuit. Vid. Plutarch. in Æmilio Paulo. Ad Div. IV, 6. patre vivo obiit: laudatur.

M. Cato, M. F. M. N. de Off. III, 16.

M. Cato, M. F. M. N. M. Pron. Mur. 2. accusat L. Murenam. Dom. 8. bello Cyprio præficitur lege Clodiâ, ut a repub. ablegaretur. Att. I, 14. vehementer contra P. Clodium de religione reum agit. Confer ep. 13. ad Div. I, 9. Ciceroni invidet. VIII, 11. honorifice locutus de Cicerone, supplicationem non decernit. Att. X, 16. Siciliam tenere non potest, in quam missus fuerat, cum tenere potuisset. de Div. I, 31. homo doctus, perterretur vaticinio cujusdam Rhodii remigis. Off. I, 31. in Africâ Cæsari se tradere noluit. de Div. I, 14. quædam eum fefellerunt. Fin. III, 2. legendi aviditas. Off. I, 31. ad incredibilem a naturâ factus est severitatem. Paradox. I. coll. Mur. 29. perfectus Stoïcus, ea sentit, quæ non probantur in vulgus. Or. 10. Div. II, 1. de ejus laudibus scribit Cicero. Att. XII, 41. Cæsaris liber contra Catonem.

Q. Lutatius Catulus, N. D. I, 28. amat Roscium puerum, municipem suum. Ejus in Roscium epigramma.

Q. Catulus, Q. F. Font. 15. legatus in bello civili. Scientiâ magnâ rei militaris. Mur. 17. vincitur in petitione consulatûs a Cn. Manilio. Tusc. V, 19. pæne alter Lælius. Cum eo Marius collega Cimbricæ victoriæ gloriam communicat. Dom. 38. porticum in areâ Flacci de manubiis Cimbricis fecit, quæ inde porticus, et monimentum, Catuli sæpe dicitur. Orat. III, 3. a Mario proscriptus, se ipse interficit. Brut. 35. doctus et disertus, scripsit de con-

occurrendum putârit: in eo ridetur a Carneade. Fin. I, 11. ejus sedentis statua porrectâ manu in Ceramico quid significet? III, 20. omnia hominum causâ esse nata dixit. Tusc. I, 45. in omni memoriâ curiosus. Nat. D. I, 34. a Zenone Epicureo Chesippus dicitur. II, 64. porcis animam pro sale esse dicit. de Div. I, 19. collegit innumerabilia oracula, nec ullum sine locuplete auctore aut teste. II, 15. statuit, ad hostiam deligendam, ducem esse vim quamdam sentientem atque divinam, quæ toto confusa mundo sit. Fat. 4. ejus laquei. ibid. 10. omnes nervos contendit, ut persuadeat, omne αξιωμα aut verum esse aut falsum. Off. III, 10. ejus scite dictum. N. D. I, 15. ejus libri duo de naturâ Deorum, quales sint de Diis sententiæ. Div. I, 3. totam de divinatione duobus libris explicavit sententiam; uno præterea de oraculis; uno de somniis. II, 65. liber ejus. Fin. IV, 3. scripsit rhetoricam, seu potius obmutescendi artem.

Chrysippus, Att. VII, 2. libertus Ciceronis literatus, discedit a filio Cicerone, in servitutem propterea retractus. XI, 2.

Chrysogonus, Verr. II, 36. servi nomen. pro Rosc. Am. sæpe. Est libertus gratiosus Sullæ. De eo vid. Plin. XXXV, 18.

Cicerones. De his legendus Corradus in Quæsturâ, qui eos accurate persequitur.

Cn. Cicero, Att. I, 16. Ita appellabat plebs aliquando Cn. Pompeium, quod nimis Ciceronem diligeret.

L. Cicero, Or. II, 1. M. Ciceronis patruus. Ejus filius L. Cicero est, Att. I, 5. patruelis Ciceronis. Eum appellat fratrem, sc. patruelem: item Fin. V. Eum exstinctum esse A. 685. docent ex illo loco (Att. I, 5.) Mongaltius ad. l. c. et Tunstallus Ep. ad Middleton. p. 7—12.

M. Cicero senex. Or. II, 66. M. Tullii Ciceronis nostri avus, ut docet Corradus in Quæsturâ.

App. Claudius major, de Or. II, 60. et 70. dicax. Dicitur major, quia fratrem eodem nomine habuit minorem, P. Clodii patrem. Filius est C. Claudii.

App. Claudius, minor, P. Clodii pater, filius C. Claudii. Vid. pro Planc. 21. de Harusp. R. 12. cum ludos fecit, servos de caveâ exire jussit. Hunc, aut certe fratrem, puto esse eum, qui prætor fuit eo anno, quo lex Plautia Papiria lata est, Arch. 5. Consul fuit cum P. Servilio Isaurico, Planc. 21.

App. Claudius Pulcher, App. F. C. N. P. Clodii frater, is, ad quem sunt Cic. epistolæ. Div. II, 35. Ciceronis collega in auguratu: ad quem etiam librum scripsit de jure augurali, ut ex epistolarum libro III, 4, constat. Att. IV, 16. post consulatum, quem cum L. Domitio gessit, in Ciliciam sine lege curiatâ cogitat. Quomodo se in provinciâ gesserit; et de simultate, quam cum Cicerone successore exercuit, legendæ epistolæ Ciceronis ad Diversos, et ad Atticum, ex Ciliciâ scriptæ, libro III. ad Div. VIII, 6. accusatus a Dolabellâ, spem triumphi abjicit. Pro eo Pompeius laborat. Brut. 64. defenditur ab Hortensio. ad Div. VIII, 6. absolvitur. 12. 14. ejus censura, qualis fuerit. de Div. I, 16. notat C. Ateium. (Vid. in *C. Ateius.*) Att. II, 22. Pompeio promittit, P. Clodium nihil periculi Ciceroni creaturum. VIII, 1. inconstans: quod scilicet nunc Pompeio, nunc Cæsari, favebat. Nam hunc locum de eo capiendum esse, ex eo intelligitur, quod L. Domitio jungitur, ut Phil. XIII, 9. ad Div. III, 4. ejus filia nubit Cn. Pompeii filio. Brut. 77. socer Bruti, orator, antiquitatis, juris auguralis et publici, peritissimus, bello civili interiit. Div. I, 58. sortibus, hariolationibus, et psychomantiâ, utitur. Tusc. I, 6. necromantiæ studiosus, &c. ad Div. V, 10. ei Vatinius in auguratu successit, homo impudens. Manutius de alio Appio nescio quo, intelligit; sed ratio ejus nihil valet. ibid. 9. tres sorores habet. At ap. Varr. R. R. III, 16. dicit se pauperem relictum a patre cum duabus so-

roribus, et duobus fratribus. De quo vid. P. Manutium, ad Cic. l. c.

App. Claudius, C. filius, ejus, qui P. Clodii frater fuit. Nam is duos filios eodem nomine habuit, quorum alter *major*, alter *minor* dicitur. Minoris mentio fit ad Div. VIII, 8. ad quem locum vid. Manut. ad Div. XI, 22. se cum Antonio conjunxit, propter patris restitutionem; sed deinde cum optimatibus fecit. Qui utrum major an minor fuerit, parum dixerim.

A. Claudius, Verr. III, 57. Siculus, a Claudio quodam civitate donatus, sive a majoribus accepto nomine, qui jus civitatis per Claudium aliquem accepissent.

C. Claudius, s. *Clodius*, Cæci filius, Brut. 18. M. Tuditani collega in consulatu (A. U. 514.) Tusc. I, 1.

C. Claudius, P. Clodii avus, Appii Claudii maj. et min. pater, Planc. 21. Consul fuit cum M. Perpernâ (A. U. 661.) Rabir. 7. homo potens, mediocris orator. Brut. 45.

C. Claudius, P. Clodii patruus, App. F. Har. resp. 12. ejus magnificentissima ædilitas fuit. Verr. V, 4. Off. II, 16. prætor, L. Licinio Crasso et Q. Mucio coss. Verr. III, 49.

C. Claudius, C. F. e tribu Palatinâ, homo plebeius de cohorte Verrinâ. Verr. III, 42.

L. Claudius, de Harusp. resp. 6. Rex sacrorum, qui cum cæteris pontificibus domum Ciceronis religione liberavit. Prænomen *Lucii* duos tantum e familiâ Claudiâ gessisse, et usurpatum ab eâ amplius non esse, quod de criminibus capitalibus damnati essent, tradit Suetonius in Tiberio, c. 1. Unde dubitare quis posset de hoc prænomine; sicut Drakenb. ad Liv. XLI, 21. hæret in L. Claudio Asello. Sed id non de omnibus Claudiis intelligendum, verum tantum de patriciis.

M. Claudius, ad Div. VIII, 4. a repulsâ postu-

rizon, Animad. c. 9. &c. Phil. XI, 8. Pontifex M. multam dicit collegæ consuli L. Valerio Flacco flamini Martiali, si a sacris discessisset, (A. U. 622) quod nolebat eum ad bellum cum Aristonico proficisci; ad quod ipse profectus fœde periit. Vell. II, 4.

P. Crassus, Font. 15. Legatus L. Cæsaris in bello sociali. Cf. Appian. B. C. I, p. 635. Or. III, 3. in seditione Marianâ se ipse suâ manu interficit. Arch. 5. Censor cum L. Julio Cæsare nullam populi partem censet, (A. U. 664.) Consul fuit A. 656. cum Cn. Lentulo Clodiano. Est M. Crassi IIIviri pater. In inscriptione antiquâ ap. Muratorium ad h. a. est prænomen *M.*

P. Crassus, Att. XII, 24. Venuleiæ filius, utrum vivo adhuc patre, P. Crasso, an mortuo, interierit.

P. Crassus, M. IIIviri fil. ad Div. XIII, 16. laudatur. Brut. 81. qualis fuerit, quem exitum habuerit. Quo cum loco confer Plutarch. in Crasso, p. 551. 559. De legatione ejus ap. Cæsarem imp. in Galliâ, v. Dion. XXXIX, p. 105.

P. Crassus, in Sen. p. Red. 9. prætor, P. Lentulo Spinthere consule.

Crassus Junianus, Q. Fr. III, 8. e familiâ Juniâ in Liciniam Crassorum adoptatus. Sed lectio dubia est. P. Manutius conjicit *Licinianus;* putatque eum in Cœliam gentem adoptatum fuisse. Sed ita non *Crassus*, sed *Cœlius Lic.* dictus esset: quamquam et alia talis formæ exempla sunt. V. Manut.

Craterus, Att. XII, 13. 14. medicus, Ciceronis ætate.

Crates, Acad. I, 9. Academicus, nil mutat in veteri disciplinâ a Platone traditâ.

Cratippus, Off. I, 1. ad Div. XII, 16. M. Ciceronis filii præceptor, cum eo, volente C. Trebonio, in Asiam abit. Div. I, 3. familiaris Ciceronis, par summis Peripateticis: somniorum et furoris divinationi fidem tribuit; reliqua rejicit. ibid. 32. statuit animos hominum quâdam ex parte extrinsecus esse

tu nihil agit; de intercalando obtinet: fit popularis, et pro Cæsare loquitur; legem Viariam et Alimentariam fert. II, 13. Cæsarem defendere incipit, quod ante suspicatus est Cicero. VIII, 11. negat se permissurum, ut Cæsar de provinciâ decedat: Pompeium, id cupientem, male accipit; et ejus II consulatum exagitat. (V. de his narrantem Dionem, XL, p. 148. seq.) ad Div. VIII, 10. trib. pl. de agro Campano, ante Cæsaris adventum e Galliâ, dividendo, ex ejus lege laborat, ne Cæsar dividere possit. Att. I, 14. filiola M. Antonii dicitur. Phil. II, 2. scortum M. Antonii triumviri. Br. 81. naturam habuit admirabilem ad dicendum; plane eruditus. Temeritate in bello civili periit. ad Div. VIII, 2. ejus theatrum. De quo vid. Plin. H. N. XXXVI, 15.

Curius, de Inv. I, 43. orator quidam, e cujus oratione pro Fulvio verba quædam laudantur. Sed v. in *Ser. Fulvius.*

C. Curius, pater Rabirii Postumi. Rab. Post. 2. 17.

M' Curius Dentatus. Br. 14. trib. pl. interrege Appio Cæco, coëgit patres ante comitia auctores fieri. Quâ de re vid. Pighium ad A. 455. Gronov. Obs. I, 25. Drakenb. ad Liv. X, 11. Muren. 8. homo novus ad consulatum pervenit. ibid. 14. de rege Pyrrho triumphat. Att. IV, 15. emittit lacum Velinum. Planc. 25. Sull. 7. Fin. II, 10.

M' Curius, Br. 53. controversiam cum M. Coponio habet. Or. I, 39. II, 32. Curiana causa. II, 6. acta a L. Crasso oratore; quæ qualis fuerit, vid. I, 39.

M' Curius, ad Div. II, 19. consobrinus C. Cœlii quæstoris. Flacc. 33. Quæstor urbanus Silano et Murenâ coss. Sen. post Red. 8. trib. pl. P. Lentulo Spinthere cos. Ejus patri quæstor fuit Cicero. Fuit autem quæstor Sex. Peducæi in Siciliâ. Eumdem esse puto, qui, ad Divers. XIII, 49. proconsul vocatur.

Proprætore dicendum erat. In quâ provinciâ fuerit, nondum reperi.

M' Curius, Phil. V, 5. M. Antonii familiaris, dissolutus.

M' Curius, ad Div. XIII, 17. negotiator Patris: cujus est epistola, VII, 29. Attici et Ciceronis amicissimus.

Q. Curius, homo quæstorius. Petit. Cons. 3. socius Catilinæ. Ejus mentio etiam est ap. Sallustium inter Catilinarios, B. C. 23.

Cursor, ad Div. IX, 21. cognomen L. Papirii.

Curtius, Rosc. Am. 32. accusator, bello civili Sullano interfectus.

Curtius, Verr. II, 39. civis Rom. qui C. Verris pecunias extraordinarias tractabat. Sed Manutius ibi, pro *Q. et Cn. Postumiis, Curtiis*, legit *Q. et Cn. Postumiis Curtiis*, ut *Q.* et *Cn.* ad Curtios referatur, sintque Postumii a Curtiis non diversi.

Curtius, Q. Fr. I, 4. 1. trib. pl. Gabinio et Pisone coss.

C. Curtius, Rabir. Post. 3. propinquus Rabirii Postumi; quamquam alii *Curius* legunt. Vulgatam defendit Turneb. adv. X, 23.

C. Curtius, Peducæanus, ad Div. XIII, 59. prætor A. 703.

C. Curtius Postumus, Att. IX, 2. Cæsarianis partibus favet. ad Div. II, 16. auguratum petit. Att. XII, 49. dubitat, an consulatum petat necne.

C. Curtius Mithres, ad Div. XIII, 69. libertus Postumi.

C. Curtius, ad Div. XIII, 5. Ciceronis familiaris. A Cæsare in senatum legitur.

P. Curtius, ad Div. VI, 18. frater Q. Salassi, jussu Pompeii fil. interficitur.

Q. Curtius, Verr. II, 61. judex quæstorius in causâ Verrinâ; sed, quod sodalis ejus esset, vi populi et convicio rejectus est.

D.

Damasippus, cognomen Liciniorum, ad Div. VII, 23. statuas amat, de quo est apud Horatium Sat. II, 3. Att. XII, 29. 33. ab eo hortos emere vult Cicero.

L. Damasippus, ad Div. IX, 21. prætor, qui C. Carbonem occidit. V. Vellei. II, 26.

Damio, Tertius. Att. IV, 3.

Damocles, Tusc. Qu. V, 20. assentator Dionysii.

Damon, Off. III, 10. Tusc. V, veræ amicitiæ specimen. Pythagoreus. Or. III, 3. musicus.

Danäus, Parad. 6. ejus quinquaginta filiæ.

Daphitas, de Fat. 3. Ei fatum fuit, ex equo cadere, atque ita perire. Fuit Telmissensis, sophista acerbus et mordax etiam in Attalum Pergamenum. Versiculos in eum habet Strabo, XIV, p. 958. ed. Almel. unde eum de saxo, cui *Equi* nomen, rex præcipitari jussit. Rem narrant Suid. in Δαφιδης, et Valer. M. I, 8. Sed paulo discrepat a cæteris Strabo, qui et grammaticum vocat, et in crucem actum dicit in Thorace, loco quodam, jussumque ab oraculo, ut sibi a thorace caveret. Utrum *Daphitas* an *Daphidas* scribendum, v. Torren. ad Valer. l. c.

Dardanus, Acad. IV, 22. Stoïcus, tempore Antiochi Academici.

Dardanus, ad Div. X, 25. libertus Furnii.

Darius Codomannus, Tusc. V, 32. in fugâ aquam turbidam suaviter bibit.

C. Decianus, Rabir. 9. condemnatus est, quod in concione de morte Saturnini questus esset. Vid. Valer. VIII, 1.

Decidius Saxa. Phil. XIII, 12. V. in *Saxa*.

Decimus, Att. VI, 16.

Decimius, designator, Dom. 19. Att. IV, 3. socius et assecla P. Clodii, et suasor legum illius.

Decius, Pis. 11. Campanus.

Dellius, Att. VIII, 12. Pompeii familiaris; nisi forte, ut videtur, cum Grævio legendum, *D. Lælius.* Nam Dellius fuit Cæsarianus, post Antonianus; D. Lælius, Pompeianus; de Pompeiano autem sermo est.

Demades, Brut. 9. Or. 26. orator Atheniensis, Demosthenis temporibus, præter cæteros Atticos oratores facetus: nulla scripta reliquit.

Demaratus, Tusc. V, 38. pater Tarquinii Prisci, Corintho fugit Tarquinios.

Demea, Att. XIII, 30. servus.

Demetrius, Att. IV, 11. liberti nomen: sed ad Div. XVI, 17. et 22. homo improbus: servus Ciceronis. ad Div. VIII, 15. &c.

Demetrius Poliorcetes, Off. II, 7. eum Macedones reliquerunt, et se omnes ad Pyrrhum contulerunt.

Demetrius Magnes, Att. IV, 11. VIII, 11. liber ejus Περι ʽΟμονοιας. Æqualis Ciceronis, et amicus Attici. Hunc librum cave confundas cum altero Demetrii Magnetis Περι ʽΟμωνυμων, cujus sæpe mentio ap. Laërtium, v. c. I, 38. ubi vid. Menag.

Demetrius Megas, ad Div. XIII, 36. Siculus. Vid. *P. Cornelius.*

Demetrius Phalereus, Atheniensis. Br. 9. Fin. V, 9. Theophrasti discipulus. Or. II, 23. omnium oratorum politissimus. Or. 27. in mediocri genere princeps Græciæ. Off. I, 1. disputator subtilis, orator parum vehemens, sed dulcis. Leg. III, 6. de rep. et legibus scripsit. Fin. V, 19. patriâ pulsus ad Ptolemæum se confert. Multa in otio scripsit. R. Postum. 9. in Ægypto, aspide ad corpus admotâ, necatus est.

Demetrius, Syrus, Brut. 91. non ignobilis dicendi magister, quo Cicero Athenis usus est.

Demochares, Or. II, 23. Orator Atheniensis, filius sororis Demosthenis. Genere dicendi molli et remissiore usus est. Brut. 83. scripsit orationes aliquot, et earum rerum historiam, quæ suis tempori-

sociali. Τριπολιτικος dicitur, Att. XIII, 32. Appian. B. C. I, p. 635. De ejus rebus gestis in bello sociali v. Vell. II, 16. sed ibi prænomen est *T.* quod e fastis Capitolinis etiam in loco Ciceronis reposuit P. Manutius. Recte.

T. Didius, Planc. 25. Pis. 25. ex Macedoniâ triumphat, scilicet, de Scordiscis, ex præturâ. Fuit prætor Illyrici; sed, victo Macedoniæ procons. Catone, propter viciniam aggressus est Macedoniam. V. Pigh. ad A. 639. 640. Est is, qui, consul cum Q. Metello, legem Cæciliam Didiam tulit, A. U. 655.

T. Didius, forte filius superioris. Or. II, 47. trib. pl. cum L. Cottâ, A. 659. Vide in *L. Cotta.*

Digiti Idæi, Nat. D. III, 16. sive Dactyli, sunt sacerdotes Matris Deûm.

Dinea, Larinas. Cluent. 5. socrus Oppianici.

Dinon, Div. I, 23. Persica scripsit. Est is, quem laudat et fide dignum judicat Cornelius Nepos in Conone. Fuit pater Clitarchi, qui Alexandri M. tempore floruit. Vid. Voss. de H. Gr. lib. IV, c. 8. ubi recte ostendit, *Dinonem* appellandum esse, non *Dionem.*

Dinomachus, Tusc. V, 30. Fin. V, 8. Offic. III, 33. de summo bono Calliphonem sequitur; et ita controversiam componi posse putat.

Dio, Syracusius. Or. III, 33. Platonis discipulus. Tusc. V, 35. Platonis ad ejus propinquos epistola. Est septima inter Platonicas, post mortem Dionis, patriæ liberatoris, scripta. De ejus rebus, præter Nepotem, leg. Diodor. S. XVI.

Dio, Stoïcus. Leg. III, 5. de magistratibus subtiliter scripsit. Ante Panætium scripsit, ut ex h. l. colligo.

Dio, philosophus, ad Div. IX, 26. eo utitur Papirius Pætus. Nescio quis; nisi forte Academicus, de quo postea; aut Epicureus quidam. Pætus enim Epicureus fuit.

Druidæ, Div. I, 41. vates et augures in Galliâ: de quibus consulant tirones Cæsar. B. Gall. V, 13. 14.

C. Livius Drusus, Brut. 28. ejus filii duo, C. et M. Pronepos est Drusi, qui primus cognomen hoc ab interfecto Drauso Gallorum duce tulit: ad quem Popma refert locum ad Att. VII, 2. Sed Pighius, ad A. 637, refert ad M. Drusum, C. F. qui, Her. II, 13. prætor dicitur. De quo, totâque familiâ, v. Sueton. in Tiber. 3.

C. Drusus, C. fil. Brut. 28. qualis orator fuerit. Tusc. V, 38. JCtus, qui, etiam cum cæcus factus esset, de jure diligenter respondit, et a multis consultus est. Hunc Drusum vulgo in veterum JCtorum commemoratione prætermittunt, etiam Pomponius.

M. Drusus, C. fil. Brut. 28. tribunus C. Gracchum, iterum trib. pl. *fregit*: nam ita legendum esse, non *fecit*, viri docti ad unum omnes censent, et res postulat. Hic est ille Drusus, qui, hanc ipsam ob rem, quod senatûs causam contra Gracchum egit, "Patronus Senatûs" appellatus est. Sueton. l. c. Ad hunc Drusum referunt etiam illud de Offic. I, 30. "In M. Druso adolescente magna fuit severitas." Sed mihi ad ejus filium referendum videtur. Ipsa verba Ciceronis id docent. Primo ponuntur L. Crassus et L. Philippus, quo consule dein tribunus M. Drusus fil. fuit: deinde C. Cæsar, L. F. Iisdem temporibus dicitur multa severitas fuisse in M. Scauro et in "M. Druso adolescente." Pater autem illis temporibus adolescens non fuit. Item M. Drusus filius et M. Scaurus, ut hîc, junguntur, Dom. 19. ad Herenn. II, 13. prætor urbanus judicium reddidit, quod cum hærede mandati ageretur. Hunc M. Drusum Pighius refert ad A. U. 637, hoc argumento, ut opinor, quod tribus annis post consul factus est, quo ille sæpe in digerendis prætorum annis usus est. Si recte, est ille ipse "Patronus Senatûs:" nam

tribunatus Gracchi secundus cadit in A. U. 631, &c. Obtinuit aliquot annis post Macedoniam ex consulatu A. 641 gesto, et Scordiscos vicit. V. Flor. III, 4. et Valentem, Num. Fam. R. T. I, p. 51. 52.

M. Drusus, M. fil. Dom. 46. trib. pl. et pontifex, Q. Cæpionis inimicus. Unde inimicitiæ ortæ, docet Plin. XXXIII, 1. Mil. 7. M. Catonis Uticensis avunculus. Br. 49. 62. orator gravis cum de rep. diceret. Offic. I, 30. severitas in eo adolescente fuit. (V. in *M. Drusus, C. F.*) Cluent. 56. Postum. 7. eos, qui res judicârant, equites, tentavit quæstionibus constitutis in judicium vocare. Eæ rejiciuntur. Mil. 7. senatûs propugnator, ac pæne patronus. Or. III, 1. refert ad senatum de conviciis L. Philippi consulis, quibus in concione in senatum usus erat, &c. Dom. 16. 19. de pluribus rebus simul ferre ausus est contra legem Cæciliam et Didiam. Senatus decernit, ne eæ leges valeant. (V. *Leges Liviæ.*) Rabir. Perd. 7. consulibus adest contra Saturninum. Mil. 7. domi suæ interficitur in tribunatu. Nat. D. III, 33. ejus percussor fuit Q. Varius. De eo v. impr. Vellei. II, 13. seq.

Drusus, ad Div. VIII, 14. homo turpibus libidinibus deditus, judex est inter reos de lege Scatiniâ. Ad eum referenda fortasse sunt etiam hæc: Att. II, 7, ubi Pisaurensis vocatur; ad Div. XI, 19. Att. IV, 15. 16. a Cicerone defenditur, accusatus a Lucretio.

Cæso, s. *Kæso, Duillius*, ad Div. IX, 21. consul A. U. 417.

C. Duillius, M. F. Or. 45. dicitur et *Duellius* et *Bellius*; item *Bilius*. V. Ciacconium ad Columnam Rostratam, et Pighium ad A. U. 493. Senect. 13. Pœnos primus classe vicit. In Plancianâ, c. 25, est *P. Duellius*. Sed, quia ex contexto intelligitur, de hoc esse sermonem, qui, bello Punico I, primus

dam animi, et soluto liberoque animo, futura præsentit. Leg. II, 11. De ejus ætate non consentiunt veteres. Tempore septem Sapientûm vixisse, plerique consentiunt. De eo v. Laërt. I, 109. sqq. et ibi viros doctos. Scriptores de eo multos laudat Fabric. B. G. I, 6.

M. Eppius, ad Att. VIII, 11. Pompeianus. laudatur. Cf. Hirt. B. Afr. 89.

Eppuleia, ad Div. VI, 12. uxor T. Ampii Balbi. *Eppuleia* est etiam in inscriptione ap. Fabrett. p. 310. *Eppuleius* ap. Murator. Inscr. p. 315. n. 2. Inter *Appuleius* et *Eppuleius* variant libri in Servio ad Virg. Æn. VIII, 275. ap. P. Burmannum.

Equus Trojanus, ad Div. VII, 14. fabula Livii.

Eratosthenes, ad Att. II, 6. Geographica scripsit. Ea sibi Cicero proposuerat, cum Geographica scribere susciperet. Valde reprehendebatur a Serapione et Hipparcho: de cujus disputatione adversus Eratosthenem v. Strab. I, p. 15. Cyrenæus fuit, discipulus Aristonis Chii, insigni eruditione vir. Vixit Alexandriæ tempore Ptolemæi Euergetæ. Ejus Geographica in magno pretio apud Romanos fuisse, etiam ex Cæsare colligas, qui eum potissimum e Græcis nominat, ubi de silvâ Hercyniâ agit. De B. G. VI, 24. Censuram totius operis Geographici agit Strabo, lib. I, et II, ubi imprimis monet, eum occidentales et septemtrionales Europæ partes parum cognitas habuisse. Melius de eo judicat lib. XVII. Vid. Casaub. ad Strab. pag. 15.

Erechtheus, vel *Erichtheus*, Sext. 21. rex Athenis, cujus filiæ vitam pro patriæ salute contemsêre. Fin. V, 22. N. D. III, 19. quapropter Deæ sunt Athenis habitæ, ibique delubrum habent.

Eretrici, vel *Eretriaci*, Or. III, 17. Acad. IV, 42. genus philosophorum Socraticorum a Menedemo Eretriaco ortum, qui e scholâ Eliacâ fuit.

Eriphyla, vel *Eriphyle*, Verr. V, 18. Amphiarai

F.

bium non esse Æmilianum, quod plerisque persuasum est. Sed Vellei. II, 10. diserte appellat Pauli nepotem. Plin. XXXIII, 11. fratrem Africani min. vocat: quod esse non potest, si est Pauli nepos. Velleii auctoritas fastis firmatur.

Q. Fabius Virgilianus. ad Div. III, 3. 4. legatus Appii Pulchri in Ciliciâ. Att. VIII, 11. Pompeianus.

Q. Fabius Labeo, Cunctatoris nepos. Br. 21. juris et antiquitatis peritus. Consul A. U. 570. cum Marco Marcello. Off. I, 10. arbiter Nolanis et Neapolitanis de finibus a senatu datus est.

Q. Fabius, Saguntinus, Balb. 22. a Metello Pio civitate donatur.

Ser. Fabius Pictor, Brut. 21. juris et antiquitatis peritus. De hoc vid. Voss. Hist. Lat. I, 3. qui refellit Corradum, qui, pro *Servio*, malebat *Servilianus*. Bene. Nam Servilianus genus duxit, non a Pictore, sed a Gurgite.

C. Fabricius, Br. 14. ad Pyrrhum legatus missus de recuperandis captivis. Balb. 22. consul Pyrrhi tempore cum Heracliensibus fœdus facit. Off. I, 13. perfugam, qui regi venenum se daturum promiserat, Pyrrho dedit. 4. justus nominatur. Tusc. III, 23. paupertatis tolerans. Leg. II, 23. in Urbe sepultus est, quod in XII Tabulis prohibetur. Add. Orat. II, 66. III, 15. Planc. 25.

C. et *L. Fabricii*, Cluent. 16. Aletrinates, Oppianici familiares.

Q. Fabricius, Sext. 35. trib. pl. primus VIII Cal. Febr. P. Lentulo Spinthere cos. rogationem fert de Cicerone revocando. Cf. in Sen. post Red. 8.

Fadius, ad Div. X, 32. miles quidam Pompeianus, a Balbo minore crudeliter tractatus.

Q. Fadius, Phil. II, 2. libertinus, cujus filiam duxit M. Antonius triumvir.

Q. Fadius Gallus, Fin. II, 17. ejus filia Fadia. ibid.

bunatûs pl. repulsam tulit. Rabir. 7. cum C. Mario cos. fuit A. 649. Adde Off. III, 19. Vid. collecta Corrado ad Brut. 34.

C. Flavius Fimbria, Brut. 66. M. Crassi inimicus. qualis orator. Rosc. Am. 12. homo insanus, Q. Scævolam in funere Marii vulnerari curat. Add. Corrad. l. c.

L. Fimbria, Verr. VI, 70. multis inimicitiis et laboribus ad honores pervenit. Sed est vitium in prænomine, corrigendumque, *C.* ut jam monuit Manutius. Est consularis ille Fimbria: jungitur enim Mario: nec ullus L. Fimbria honoratus in libris antiquis occurrit.

Firmani, fratres, Att. IV, 7. Vide *L. Gavius.*

Firmidius, Sext. 52. Clodianarum operarum dux.

C. Flaccus, e Valeriis. Quint. 7. imperator et prætor Galliæ, Scipione et Norbano coss. h. e. A. U. 670.

C. Flaccus, L. fil. ad Div. III, 4. fuit de cohorte Appii in Ciliciâ, certe summus ejus amicus et familiaris. Itaque, ep. 11. dicitur curâsse, ut testes mercenarii in Appium a suis civitatibus notarentur.

C. et *M. Flaccus Aviani*, fratres, ad Div. XIII, 32. 78.

L. Flaccus, e Valeriis. Phil. XI, 8. consul (622) cum P. Licinio Muciano, flamen Martialis. Itaque in ejus nummis Mars et apex cernuntur. Ei Licinius multam dixit, si a sacris discederet ad bellum cum Aristonico in Asiâ gerendum. Populus multam remisit; sed pontifici Licinio parere jussit. Etiam Div. I, 46. commemoratur flamen Martialis L. Flaccus. Sed is a collegâ Muciani diversus sit necesse est, quod ex eo se audîsse dicit Quintus frater, quæ commemorat. De hoc Flacco accipio locum in Cæcil. 19. ubi quæstori ejus M. Scauro accusatio ejus non concessa esse dicitur. Ad eum locum nil in-

terpretes, præter unum Menardum, qui de L. Flacco, pro quo est oratio, accepisse videtur; quod est absurdum, quando Divinatio in Cæcilium longe ante scripta est, quam hic Flaccus in Galliâ fuit. M. Scaurus est pater, qui, A. U. 630, ædilis fuit post quæsturam, et L. Flacci, aut ex præturâ aut ex consulatu, quæstor fuit.

L. Flaccus, e Valeriis. Brut. 62. consul cum C. Mario VI cos. Planc. 36. Saturninum opprimit cum collegâ Mario, A. U. 653, quarto anno post censor cum M. Antonio oratore. v. Valer. M. II, 9. 5. Att. III, 7. in bello Mariano arma capere noluit. Flacc. 25. ei consuli tota Asia portas claudit, cum Mithridatem reciperent; nempe cum suffectus a Cinnâ Mario mortuo A. U. 667, et in Asiam missus esset, ubi periit, auctore Appiano, de B. C. I, pag. 664. add. Vell. II, 23. 24. Hunc a Fimbriâ consulem, non consularem, ut Velleius tradit, interfectum, contendit Contarenus, Var. Lect. 7.

L. Flaccus, e Valeriis. Agr. III, 2. interrex (A. U. 671.) legem tulit, ut rata essent, quæ L. Sulla fecisset. V. *Valeria Lex*. Eâdem rogatione, jussu Sullæ factâ, etiam dictator perpetuus factus est Sulla. V. Appian. de B. C. I, p. 686. ed. Toll.

L. Flaccus, L. censoris fil. Flacc. 26. Planc. 11. Q. Metelli Cretici legatus, &c. Cat. III, 2. Flacc. 1. &c. prætor Cicerone consule, qui ejus operâ in deprehendendis Allobrogum legatis usus est. Att. I, 19. mittitur ad Galliæ civitates, ne se cum Helvetiis conjungant. Cæterum de eo plura disce ex oratione Ciceronis pro eo, a D. Lælio de repetundis ex præturâ Asiæ accusato; ex quâ intelligitur, eum cum P. Servilio trib. mil. in Ciliciâ, cum M. Pisone quæstorem in Hispaniâ, fuisse. V. Pison. c. 23. &c.

M. Flaccus, Or. II, 70. Nasicam accusavit, quod Ti. Gracchum perculisset. Dom. 38. Add. *M. Fulvius Fl.*

C. Flavius, Planc. 42. quæsitor in causâ Plancii ab accusatore, Laterense, editus. Sed hîc, pro *Flavius*, Ursinus reponi volebat *C. Alfius*, qui c. 17. quæsitor in eâ causâ dicitur, et eo anno prætor fuit. Ant. Augustinus autem et Manutius ibi potius *C. Flavius* pro *Alfius* legi volebant. Quod Manutius putat C. Alfium non commode legi, quod is prætor esset, et suam jam haberet provinciam ; sæpe constat extra ordinem datas esse prætoribus provincias, præter eam quam sortiti essent. Cicero appellat hunc quæsitorem, " consiliorum suorum in consulatu socium, periculorum participem, rerum gestarum adjutorem." Hæc utrum in C. Alfium an in C. Flavium quemdam rectius conveniant, videndum, si quâ ratione ex historiâ erui possit. Mihi nil certi succurrit. Hoc ex multis locis Ciceronis disco, Flavios nonnullos ei conjunctissimos fuisse. Si conjecturæ locus, optime videntur in *C. Flavium* convenire, Bruti et Attici amicissimum, totiusque causæ optimatium. V. Nepotem in Attic. 8. Plutarch. in Brut. extr. ubi, quam graviter ejus interitum tulerit Brutus, commemoratur.

C. Flavius Pusio, Cluent. 56. eques Romanus, qui M. Druso trib. pl. restitit, equites legibus suis, de quæstionibus habendis in eos qui ob rem judicandam pecuniam cepissent, in periculum vocanti.

Cn. Flavius, Cn. an M. fil. ? vid. Grævium. Cn. est ap. Plin. H. N. XXXIII, 1. qui imprimis videndus. Vocatur ibi etiam Annii filius : uti ap. Gell. VI, 9. Liv. IX, 46. vocatur Cnæi fil. Vide Drakenb. ad Liv. l. c. qui et prænomen Cn. præfert. Ad Att. VI, 1. scriba, ædilis Appii (sc. Cæci), qui fastos publicavit, et actiones primum composuit atque edidit. V. Or. I, 41. Muren. 11. Att. VI, 1. ab eo Jus Flavianum dictum est. Eâ re meruit, ut usque ad ædilitatem proveheretur studio populi. V. Liv. IX, ult.

L. Flavius, eques Romanus, Verr. II, 5. VI, 7.

59. Idem est, qui commendatur, cum C. fratre, Acilio Siciliæ procos. ad Div. XIII, 31. An ex his est fœnerator ille, Att. XII, 17?

L. Flavius, Att. I, 18. 19. trib. pl. Metello et Afranio coss. rogationem Agrariam fert, sed non perfert. V. Dion. XXXVII, 52. Q. Fr. I, 2. 2. prætor designatus, Cæsare et Bibulo coss. Att. X, 1. ei a Cæsare legio et Sicilia destinatur.

Q. Flavius, Tarquiniensis, Rosc. Com. 11.

Flora, Mater. Verr. VI, 14. ejus ludi Romæ.

Florius, Cluent. 59. Larinas.

Fons, Leg. II, 22. Fontis ara prope Romam.

Fonteia gens, Dom. 44. plebeia, in quam adoptatus est Clodius.

Fonteia, Font. 17. soror M. Fonteii, virgo Vestalis.

C. Fonteius, pro Font. 4. legatus M. Fonteii.

M. Fonteius, Att. IV, 15. Font. 1 seqq. prætor Galliæ per triennium e præturâ, pro quo est tota oratio. Filius ejus, qui, Servilii legatus, Asculi interiit. Vid. Appian. B. C. I, p. 633.

P. Fonteius, Dom. 13. et 29. homo plebeius, qui P. Clodium adoptavit.

M. Fontinus, Att. I, 6. pro quo Grævius, *Fonteius*.

Fortuna, Div. II, 41. ejus templum Præneste. ejus oraculum. Leg. II, 11. Est vel hujusce diei, vel respiciens, vel fors, vel primigenia.

Frangones, Att. XIV, 10. nomen militis veterani in plurali. Olim in libris nonnullis erat *Francones*, et de populo quodam capiebatur. v. c. Rhenano Rer. Germ. lib. II, p. m. 186. sq. qui e cod. Laurishemensis vestigiis corrigebat, *Vangiones*.

Fuffanus, Att. VII, 15. prætor Siciliæ, pro quo alii volunt *Furfanus*, vel *Furfanius*.

C. Fuficius, Verr. III, 12.

L. Fufidius, Br. 29. mediocris patronus.

Q. Fufidius, Pison. 35. eques Rom. negotiator in

Cæsarianum; nescio an idem. *Furfanus* quidem aut idem esse quod *Furfanius*, aut hoc illi substituendum esse non dubito. Sic *Fidiculanus* et *Fidiculanius* invenitur. Est tamen alterum usitatius. V. *Fuffanus.*

Furina, Nat. D. III, 18. lucus ejus. Q. Fr. III, 1. 2. templum. Ap. Aur. Victorem in reg. XIV. ponitur templum et lucus Furinarum cum insulâ. Est etiam apud Gruter. Inscript. CCCXXXIII, 1. ara *Forinarum*, pro *Furinarum* : ad q. l. v. notulam in Græv. ed. adjectam. Ursinus etiam apud Ciceronem malit *Forinæ* legi.

A. Furius, poëta, Brut. 35. familiaris Q. Catuli patris, qui ei librum inscripsit de consulatu et de rebus gestis suis. Absurde hîc a Prustio laudatur Macrob. VI, 1. ubi de Furio quodam sermo, qui diu post Virgilium vixit.

C. Furius, Balb. 8. legem de testamentis tulit, de quâ vid. *Lex Furia*, s. *Fusia.*

L. Furius Philus. Off. III, 30. rogationem fert cum S. Attilio de fœdere Numantino et C. Mancino. Brut. 28. perbene Latine locutus est, et literatius quam cæteri. Or. II, 37. eruditissimos homines in Græciâ palam semper secum habuit. Idem est, qui memoratur Arch. 7. Att. II, 19. Amic. 4. Consul fuit cum Sext. Attilio Serrano A. 617. Att. XII, 5. dicitur *P. Furius.* Et hoc prænomine etiam laudat Cassiodorus. V. Sigon. ad h. a.

M. Furius Camillus, Dom. 31. in exsilium mittitur; is, qui postea dictator Gallos vicit, ab Urbe deletâ venientes; et tunc solus primusque hoc nomen obtinuit, ut ostendit contra Sigonium Periz. Animadv. Hist. c. 1. Valens citat etiam M. Furium Camillum ex ep. ad Div. VII, 5. sed in melioribus edd. est *M. Orfius.*

Num. Furius, Or. III, 21. eques Rom. cantandi artis peritus.

P. Furius, Att. XII, 5. V. *L. Furius.*

P. Furius, Rabir. Perd. 9. a C. Deciano accusa-

tur, et condemnatur, homo turpissimus. Tribunus pl. factus est ex libertino; de quo v. Appian. de B. C. lib. I, p. 629. Cæterum in hac historiâ videntur inter se pugnare Cicero et Valerius M. VIII, 1. Nam Cicero damnatum dicit, Valerius a Deciano non damnatum; scil. antequam condemnari posset, a plebe discerptus est, ut proprie quidem non damnatus sit judicum sententiis, sed pœnam tamen dederit, tamquam damnatus. Vid. Pighium ad A. 654.

P. Furius, Cat. III, 6. socius Catilinæ e coloniâ Fesulanâ, quo Catilina usus est in sollicitandis Allobrogum legatis.

Q. Furius, s. *Fufius*, Phil. II, 16. eques Rom. hæreditate a M. Antonio eversus.

Furius, Balb. 20. prædiator, cui tantum tribuit Q. Scævola, ut, cum de jure prædiatorio consuleretur, ad hunc amicos suos rejiceret. Ejus nullam fere mentionem faciunt historiæ juris scriptores, cum tamen Cascellio hîc jungatur.

Furius, Verr. VI, 43. Heracliensis navarchus.

C. Furnius, ad Div. X, 1. amicus Ciceronis. VIII, 11. de Ciceronis supplicatione laborat. Att. V, 18. ad Div. VIII, 10. trib. pl. L. Pauli cupiditati provinciæ occurrere se velle minatur. X, 25. ejus præpropera festinatio ad præturam (antequam sc. ædilis fuisset) reprehenditur. X, 6. 8. legatus Planci, &c.

C. et *M. Fusius*, Flacc. 20. equites Romani.

L. Fusius, orator. V. in *L. Fufius*.

G.

A. Gabinius, in tribunatu, collegæ abrogavit tribunatum. Is fuit L. Trebellius, qui legi Gabiniæ, de bello piratico Pompeio committendo, intercedebat. post Redit. in Sen. 7. ejus mollities. Dom. 9. lege Clodiâ Syriam accipit. Leg. Man. 17. legem de

Pompeio ferenti resistit Qu. Hortensius. Phil. XIV, 8. ei uni contingit, ut supplicatio ob rempublicam bene gestam negaretur. Cf. Qu. Fr. II, 8. sed de eo plenæ sunt orationes Ciceronis post reditum ab exsilio habitæ.

P. Gabinius Capito, Arch. 5. prætor A. U. 664. in Cæcil. 20. accusatur a L. Pisone de repetundis post administratam Achaïam.

P. Gabinius Cimber. Catil. III, 3. Catilinarius.

C. Galba, Serv. Galbæ oratoris filius. Or. I, 56. Brut. 26. 32. et 34. P. Crassi Muciani gener. Rogatione Maniliâ oppressus est: pro se ipse dixit. Primus post U. C. e collegio sacerdotum damnatus est judicio publico.

P. Galba, Verr. II, 7. senator. Har. Resp. 6. pontifex. Att. I, 1. pro Mur. 8. petit consulatum cum Cicerone sine spe.

Serv. Sulpicius Galba, de Or. II, 65. Rabir. 7. orator, is, qui consul fuit cum M. Æmilio Scauro. Brut. 21. eloquentiâ præstitit. Or. I, 53. valde laudatur ejus dicendi ratio. Primus ex Latinis rem augere, ornare, movere, delectare, cœpit. III, 7. aliquid asperitatis in dicendo habuit. Mur. 28. a M. Catone, proavo Uticensis, frustra accusatur. Or. I, 53. post præturam, Hispaniam obtinuit. In eum post reditum quæstionem tulit L. Scribonius, quam minus graviter deprecatus a populo, et sic liberatus est. Vid. Sueton. Galb. 3. et ibi interpr. Idem est qui nominatur ad Her. IV, 5.

Serv. Galba, (proavus imperatoris) ad Div. VI, 18. sponsor fit pro Pompeio filio. Phil. XIII, 15. ad Div. X, 30. de percussoribus Cæsaris. Epistola ad Ciceronem de pugnâ Mutinensi, ad Div. XI, 18. V. Sueton. l. c. et Intt.

Galeo, Att. XI, 11. hæredem Ciceronem facit.

Galeotæ, Div. I, 20. interpretes portentorum in Siciliâ. Pearcius putat esse ex Hebr. verbo גלה, revelavit, explicavit.

didus homo. Alii prænomen faciunt *Sext.* quod probat Perizon. Anim. H. cap. 1.

Gavius Olelus, Sext. 33. Hoc nomen varie tentârunt viri docti. Maxime autem probatur doctis viris, v. c. Grævio, conjectura Perizonii, qui legebat *Gavius Cæpio.* V. Animadv. Hist. c. 1. p. 30.

L. Gellius, Brut. 27. contubernalis C. Carbonis in consulatu. ibid. 47. qualis orator fuerit. L. Crassi et M. Antonii temporibus floruit.

L. Gellius, Balb. 8. legem de civitate tulit ex senatûs-consulto. (V. *Ind. Legg.*) Cluent. 42. censor cum Cn. Lentulo tempore judicii Cluentiani, biennio post consulatum, quem cum Cn. Lentulo gessit A. 681. ad Quir. p. Redit. 7. a Cicerone remp. conservatam in concione dixit. Pison. 3. Ciceroni civicam deberi dicit. Ejus mentio fit etiam in Verr. II, 48. Verr. III, 39. forte etiam ad Div. X, 17. Leg. I, 20. Ex præturâ Athenas veniens, pacem inter philosophos facere suscipit, et propterea ridetur.

Gellius, præcedentis frater, Har. Resp. 27. Att. IV, 3. Clodianus. Sext. 51. Vatin. 2. homo seditiosus et popularis.

Gellii, *Cn.* et *Sext.* Div. I, 26. Leg. I, 2. historici Latini languidi et insciti, de quibus vid. Vossium de Histor. Lat. I, 8. Alii de uno Cn. capiunt. Fabric. in B. Lat. Indic. citat L. Gellium e Cic. de Legg.

Gelo, N. D. III, 34. tyrannus Syracusanus.

Geminus, Tusc. I, 37. cognomen Serviliorum.

L. Genucilius Curvus, ad Div. XIII, 53. in Hellesponto negotiator.

C. Geta, pro Cluent. 42. e senatu ejectus a L. Metello et Cn. Domitio coss. censor ipse post factus est.

M' Glabrio, ex Aciliis, filius auctoris legis Aciliæ. Brut. 68. avum habuit Scævolam: tardus ingenio. in Verr. I, 2. prætor et quæsitor in causâ C. Verris. Manil. 9. partem exercitûs a Murenâ accipit. Ha-

lege Liv. XXXVIII, 57. Nat. D. II, 4. Div. I, 17. &c. vitiose consules creat, P. Scipionem et C. Figulum: ex consulatu Sardiniam obtinet. Or. I, 9. Censor libertinos et reliquam fæcem populi in urbanas tribus conjicit. Aliter Liv. XLV, 15. Ciceroni consentit Auctor de Viris illustr. Inv. I, 30. iterum consul fit, quod in censurâ nil fecit insciente collegâ. Div. I, 18. II, 29. prodigium anguium, quod ei oblatum est.

Ti. Gracchus, Ti. fil. P. N. Africani ex filiâ nepos. Brut. 27. præceptorem habuit Diophantem Mitylenæum. Causa tribunatûs seditiosi, de quâ vid. Vell. II, 2. Brut. 25. a M. Octavio patientiâ frangitur. Brut. 27. eloquentia ejus, et orationes. Off. I, 22. a P. Nasicâ interemtus est. Cf. ad Her. IV, 55.

C. Gracchus, Ti. F. P. N. Har. Resp. 20. morte fratris Tiberii excitatur ad seditiones. Div. I, 26. quæsturam petentis somnium. Cluent. 54. lex, ne quis judicio circumveniatur. Off. II, 21. largitionibus ærarium exhaurit. Tusc. III, 20. patronus ærarii haberi vult. Dom. 9. lex de provinciis. De legibus ejus et fratris v. *Ind. Legum.* Orat. II, 66. pro ejus capite aurum repensum est Septumuleio. Add. Plin. H. N. XXXIII, 3. Br. 26. orationem contra eum habuit C. Fannius. Br. 32. eloquentissimus. Or. III, 60. in dicendo usus est homine, qui eburneâ fistulâ inflaret sonum, quo illum aut revocaret a nimiâ contentione, aut remissum excitaret.

Gracchus, Rabir. Perd. 7. servus, postea libertinus, qui, quia se pro Ti. Gracchi filio gerebat, artibus Saturnini tribunus pl. cum ipso factus est, et cum eo Capitolium occupavit.

Græceius, ad Div. XI, 7. 12. videtur in exercitu Bruti aliquem locum tenuisse.

P. Granius, Verr. VI, 59. negotiator in Siciliâ.

Q. Granius, præco, hominum summorum, Crassi, Catuli, aliorumque, propter dicacitatem, familiaris,

qui nec summis viris pepercit, sed eorum vitia libere perstrinxit et impune. V. Brut. 43. 46. Or. II, 60. 70. Planc. 14.

M. Gratidius, Arpinas. Legg. III, 16. fert legem tabellariam Arpini, cui resistit Ciceronis avus. Hujus soror fuit M. Ciceronis oratoris avia. Brut. 45. M. Antonii Or. familiaris et præfectus in Ciliciâ, ibi interfectus est. Accusavit C. Fimbriam. M. Marii Gratidiani pater naturalis. Doctus Græcis literis, factus ad dicendum.

M. Gratidius, Flacc. 21. ad Q. Fr. I, 1. 3. legatus Q. fratris in Asiâ. Eum Quintus dicitur ut fratrem amâsse, et ipse fraterno in Cicerones animo fuisse. Eum puto aut hujus superioris Gratidii filium, Gratidiani fratrem, aut, quando temporum ratio non plane consentit, nepotem. Memoratur etiam Gratidius, trib. pleb. Lentulo Spinthere et Metello coss. ad Q. Fr. I, 4. sed quia nusquam inter ejus anni tribunos a Cicerone Gratidius nominatur, Manutius *Fabricius* legi volebat, probante Lambino; Gruterus autem Fadii cognomen putat esse, qui eo loco proxime antecedit Gratidium.

M. Gratidianus, M. Gratidii superioris fil. adoptatus a M. Mario, eoque aut C. Marii septies consulis patruo, ut I. F. Gronovio placebat, Obs. II, 6. aut ejus potius fratre, ut multis docet Perizon. Animadv. Hist. c. 3. p. 98. seqq. Legg. III, 16. homo turbulentus. Or. II, 68. ab Aculeone accusatur; defenditur ab L. Ælio Lamiâ. Off. III, 20. in præturâ edictum de re nummariâ, cum cæteris prætoribus et trib. pl. commune, solus proponit callide; et eâ re gratiosissimus fit. De hac re add. Senec. de Irâ, III, 18. et Plin. XXXIII, 9. extr. Petit. Cons. 3. a Catilinâ crudeliter interficitur, (quo respexit Lucan. II, 175. V. Intt.) et quidem jussu Sullæ. Senec. l. c.

Gratius, Arch. 4. accusator Archiæ. Olim lege-

ciso; eum valde probat Varro. Cf. Orat. 6. De eo vide collata Ruhnkenio ad Rutilium Lupum de Figuris, p. 25, seq.

C. Heius, Verr. III, 5. V, 2. Mamertinus.

Cn. Heius, Cluent. 38.

Helena, Or. 49. Phil. II, 22.

Helenus, N. D. II, 3. Legg. II, 13. Div. I, 40. augur Trojanorum, Priami filius.

Helenius, Att. V, 12. grammaticus, cliens Attici, cognomine Acro, scripsit commentarios in Terentium, qui apud veteres grammaticos interdum citantur. Vid. v. c. p. 95. 101. 105. 173. &c. ed. Putsch.

Helico, ad Div. XVI, 18.

Hellanicus, Or. II, 12. historicus minus disertus. Est Mitylenæus, s. Lesbius, Herodoto antiquior aliquot annis. Gell. XV, 27. Fuit et alius, Milesius. De illo vid. Voss. Hist. Gr. I, 1. de utroque, IV, 5.

Helle, Or. 49. a quâ Hellespontus dicitur.

Helmius Mancia, Or. II, 66. homo deformis, sed orator tamen. L. Cæsaris dictum in eum. Hoc dictum L. Crasso tribuit Plinius, XXXV, 4.

P. Helvidius Rufus, Cluent. 70. eques Rom.

Helvius Lamia. Or. II, 65. pro quo Pighius legendum putat *Ælius*, quod recepit Pearcius. Lamia enim est cognomen Æliorum, non Helviorum. Orator deformis: contra Aculeonem affuit Gratidiano.

Hephæstus, ad Q. Fr. I, 2. 2. Apamensis, de Q. Cicerone queritur.

Heracleo, Verr. VI, 37. archipirata, qui, prætore Verre, Siciliam vexavit.

Heraclides, Temnites. Flacc. 18.

Heraclides, Ponticus. Tusc. V, 3. Div. I, 23. vir in primis doctus, auditor et discipulus Platonis. Nat. D. I, 13. fabulis libros refersit, modo mundum, modo stellas, modo terram et cælum, Deum facit. Legg. III, 6. de Republicâ scripsit.

Heraclitus, Ephesius. Tusc. V, 36. physicus.

Horatius, Balb. 17. nomen corruptum est, aut supervacuum. Manut.

T. Hordeonius, Att. XIII, 46.

Hortalus, Att. II, 25. IV, 15. cognomen est Hortensii, quo notus est imprimis nepos oratoris e Tacito. Sed, e locis Ciceronis, patet, etiam avum patremque hujus Corneliani sic appellatum. Itaque non necesse erat Catulli epigr. 65. a Vossio aliisque ad nepotem referri: nec temporum ratio sinit credere, Catullianum Hortalum esse nepotem potius, quam nepotis avum.

Hortensius, Att. XII, 5. argentarius.

L. Hortensius, Verr. IV, 16. pater Q. Hortensii.

Q. Hortensius, L. F. Br. 64, annos XIX natus causam primam egit, L. Crasso et Q. Scævolâ coss. C. Marcello cos. mortuus. Or. III, 61. causam Africæ defendit, L. Crasso consule; item pro rege Bithyniæ dixit non diu ante mortem Crassi. Off. II, 16. ejus ædilitas. ad Div. III, 8. Ciceronis collega in auguratu. Att. II, 3. defendit Valerium. Mil. 14. pæne servorum manibus interficitur, cum Ciceroni adesset. ad Div. VIII, 1. qui sine sibilo ad senectutem pervenerat, tandem in Curionis theatro vehementer exsibilatur. Q. Fr. I, 3. amicum Ciceronis se simulat, et eum insidiose tractat. ad Div. II, 16. gloriatur, quod nunquam bello civili interfuerat. in Cæcil. 7. dominatio in judiciis et cupiditas notatur. Att. I, 16. legi Fufiæ, in Clodii gratiam latæ, non adversatur imprudentiâ aliquâ. Acad. IV, 1. philosophiam contemnit; sed a Cicerone de sententiâ deducitur. Acad. IV, 1. ejus memoria. Brut. 88. laus eloquentiæ, et vita. Brut. 1. ejus mors. laus.

Hortensius, de Div. I, 1. liber Ciceronis, in quo ad philosophiæ studium adhortatur.

Q. Hortensius, Q. fil. Phil. X, 5. 6. prætor Macedoniæ, M. Brutum delectu juvat. Idem est ad Att. VII, 2.

Hostilianæ actiones, Orat. I, 57. sunt formulæ

a JCto quodam Hostilio excogitatæ et conceptæ, quibus, qui ex legibus agere vellet, uteretur, quibusque quasi cautum erat his qui lege agere vellent, ne, in ipsâ actione quam lex daret, peccarent, atque ita suâ culpâ perderent litem. Ex loco autem Ciceronis intelligi videtur, formulas illas tantum certarum causarum fuisse, nominatim, quibus de hæreditate agitur. Sed tamen non negaverim, in isto libro etiam formulas rerum emendarum vendendarumque fuisse, item aliarum. Nam et Manilianæ leges vocantur Actiones, ap. Varron. R. R. II, 5. 11. Male hîc nonnulli legem Hostiliam de furtis commemorant. Nam actio non est lex, sed lex dat actionem, et ex lege fit actio. Simili fere modo Manilius formulas conscripsit, quibus in vendendo et emendo caveretur hominibus.

Hostilius, N. D. II, 3, rex Rom. auguriis Attii Navii utitur.

C. Hostilius Mancinus. Or. I, 56. de controversiâ ejus, num ei liceret post deditionem in senatum venire; et utrum civis sit, necne. Add. in *Mancinus*.

Hyades, N. D. II, 43. sidus.

Hydra, N. D. II, 44. sidus.

Hyperbolus, Atheniensis, Brut. 62. improbus et seditiosissimus: a comicis notatus. Vid. Aristoph. Equit. 1301.

Hyperides, Or. I, 13. Or. 26. satis in orationibus facetus. Or. III, 7. Or. 31. ejus acumen, &c.

Hyperion, N. D. III, 21. sol.

Hypsæus, Orat. I, 36. absurde defendit aliquem ignoratione juris civilis. Filius videtur ejus, qui A. 628 consul fuit.

P. Plautius Hypsæus, Flacc. 9. ad Div. I, 1. Pompeii M. quæstor in bello Mithridatico, et postea Milonis competitor in consulatu. ad Att. III, 8.

I.

pianicum, a quo judicium Junianum dicitur, quod tam sæpe in eâ oratione et aliis commemoratur, cujusque invidiâ periit.

C. Junius, Cluent. 49. filius.

L. Junius, Div. I, 16. II, 8. 33. Nat. D. II, 3. consul cum P. Claudio, neglectis auspiciis, classem perdit, et sibi mortem consciscit, A. 504; ad quem A. v. Pighium.

M. Junius, Legg. III, 20. scripsit ad patrem Attici libros "de Potestate." Cicero dicit, sibi, magistratibus lege constitutis, dicendum de potestate, tum de jure. Id se breviter ait facturum; nam pluribus verbis scripsisse ad patrem Attici M. Junium Sodalem, perite suo quidem judicio, et diligenter. At "de jure" (*naturæ* addita vox mihi suspecta est, ut totus ab hoc quidem verbo locus) "se cogitare et dicere debere," &c. Viri docti consentiunt, quantum scio, indicari Junium, qui, ob summam cum C. Graccho familiaritatem, Gracchanus dictus sit, cujus apud Plinium, XXXIII, 1. mentio. Vid. Ind. auct. Harduini. Sed hujus librum "de Potestatibus" memorat Ulpianus, L. I de Offic. quæst. Commentarii, quos Turnebus respici putabat, ad quos provocat Varro, de L. Lat. pag. 50. ed. Steph. aliique, historici fuêre, neque huc pertinent. Quod autem Sodalis dicitur, id Turnebus interpretatur ita, ut sit patris Attici sodalis, aut ut a Gracchanâ amicitiâ absolute sodalis dicatur; illam autem huic explicationi præfert. Si nomen appellativum est, non dubito quin sit de amicitiâ cum Attici patre capiendum. Sic Mur. 27. Servius Sulpicius sodalis filii, sc. Murenæ. Nisi quis forte dignitatis nomen putare velit, a collegio aliquo, cujus sodalis fuerit, tamquam epulonum.

M. Junius, Quint. 1. qui causam Quintii aliquoties egerat, legatione aliquâ avocatur. Passeratius de illo Gracchano Junio interpretatur; nescio quâ ratione inductus. Temporis quidem ratio non repug-

K.

L.

Q. Labienus, Rabir. Perd. 7. T. patruus; cum Saturnino Capitolium occupat.

Laches, Div. I, 54, prætor Atheniensium, fugit cum Socrate post pugnam apud Delium.

Laco, Anagninus. Phil. II, 41. unus de M. Antonii gladiatoribus.

Laciadæ, Offic. II, 18. curiales Cimonis.

Lacydes, ex Academiâ II. Acad. IV, 6. retinet Arcesilæ rationem. Tusc. V, 37. peregrinatur.

Ladas, ad Herenn. IV, 3. nomen celebris cursoris in Olympicis: cujus mentio ap. Catull. ep. 55. ubi v. Muret.

M. Læca, e Porciis, Catil. I, 4. socius Catilinæ.

Lælia, C. F. socrus L. Crassi, eleganter loquitur. Brut. 58. sermo ejus patris elegantiâ tinctus erat: duas filias Mucias et duas neptes Licinias habuit.

C. Lælius, Sapientis pater. Phil. XI, 7. consul cum L. Scipione Asiatico, A. 563. socius ante rerum gestarum ab Africano majore.

C. Lælius, C. F. Sapiens dictus, Off. II, 11. III, 4. &c. Tusc. V, 19. consul semel fuit, et quidem cum repulsâ, A. 613. Hunc locum pertinere ad Lælium Sapientem docet Corrad. in quæst. p. 382. Offic. II, 11. Viriatum Lusitanum vicit ex præturâ. Fin. II, 8. Diogenem Stoïcum audivit, et Panætium. Or. II, 84. scripsit Tuberoni orationem, quâ Africanum avunculum laudavit. Nat. D. III, 2. Phil. II, 33. augur. Or. III, 7. in dicendo lenis. Off. I, 30. in eo multa hilaritas. I, 26. in omni vitâ æquabilis. Att. IV, 16. generi ejus Q. Scævola et C. Fannius.

D. Lælius, Or. II, 6. orator, L. Crasso adolescente floruit, vir bonus, et mediocriter doctus. Hinc dictum Lucilii, Or. II, 6. "Persium non curo legere, D. Lælium volo." Ap. Plin. H. N. I, 1. Harduinus e libris scr. edidit *Junium Congum*. quem vid. Emend. IV.

D. Lælius, Flacc. 1. accusat L. Flaccum de repetundis. Att. VIII, 11. a Pompeio cum mandatis ad coss. Marcellum et Lentulum Capuam mittitur. Ejus mentio est apud Cæs. Bell. Civ. III, 100.

C. et *M. Lænii*. V. *Lenii*.

C. Lænas, e Popilliis, Balb. 11. patriâ pulsus, Nuceriæ civem se fieri curat. Al. *P.* vid. *P. Popillius*.

Lænas, Att. XII, 13. 14. augur.

Lætus, Att. IV, 9. amicus Ciceronis, qui Neapoli domum habuit; nisi legendum, *Pætus*.

Lævinus, Verr. IV, 54. prætor Siciliæ. Quidam scr. *Levinius*.

Lævus, *Cispius*. ad Div. X, 18. Planci legatus fuit. Nam, ep. 21. dicitur omnibus Planci rebus gestis interfuisse: et "discessus legatorum" non potest intelligi nisi de Lævo et Nervâ.

Laïus, Tusc. IV, 33. Fat. 13. Œdipi pater.

Laïs, ad Div. IX, 26. scortum Athenis nobile, quo et Aristippus usus est. Ejus dictum de eâ.

Lamia, Verr. V, 26. femina Segestana.

L. Lamia, ex Æliis. ad Div. XII, 29. negotia in Asiâ habet. Sen. p. Red. 5. Sext. 3. eques Rom. a Pisone Cæsonino cons. in exsilium ire jubetur, quod, manifestatâ conjuratione Catilinæ, in primis senatum defenderat, et in clivo Capitolino steterat. ad Div. XI, 16. 17. præturam petit, Antonio et Dolabellâ coss. quam et sequente anno gessit: unde Prætorius dicitur Plinio, VII, 52. et Valer. Max. I, 8.

Laomedon, Tusc. I, 26. Ganymedis pater.

Largius, Or. II, 59. e Scriboniis, idem nomen, quod *Largus*.

Largus, ad Div. VI, 8.

Lartes, seu potius *Lar* vel *Lars*, Tolumnius. Phil. IX, 9. rex Veientium, qui quatuor Rom. legatos Fidenis interemit. Fuit autem hoc prænomen dignitatis, et regibus omnibus commune.

Lartidius, Att. VII, 1. nomen, quo utitur ad Milonem reprehendendum.

M. Laterensis, e Juventiis. Att. II, 17. tribunatum non petit, ne juret in Cæsaris legem Agrariam. (V. *Lex Julia Agraria.*) Planc. 1. studiosus Ciceronis. Plancium de ambitu accusat, quod ipse in eâ petitione repulsam tulerat. ad Div. VIII, 8. prætor, Marcello et Paulo coss. ignorantissimus juris civilis. Att. XII, 17. augur. ad Div. X, 21. legatus M. Lepidi; qui se ipse interfecit, cum Lepidus Antonium clam se in castra recepisset. ad Div. X, 23. fides ejus et animus in remp. Vatin. 11. ei insidias Vatinius facit: laudatur.

Latinus, ad Div. XII, 30. legatus C. Calvisii in Africâ, qui, cum duobus aliis, absente Calvisio, provinciam obtinebat.

Leius, ad Att. V, 20.

C. et *M. Lenii*, s. *Lænii*, nam iidem sunt, fratres. ad Div. XIII, 63. Planc. 41. Sext. 63. Ciceronem expulsum Brundisii in hortos suos recipiunt, contemtis Clodii minis. ad Att. V, 20. 21. Hic est M. Lenius, qui primus ορνιθοτροφειον invenit Brundisii. V. Varron. R. R. III, 5. 8. ubi male Ursinus, e Plinio, X, 50. corrigi vult *Lælius*, cum ibi potius *Lænius* sit reponendum.

Lentidius, Dom. 33. Sext. 37. plebeius e Clodianis operis.

Lento, *Cæsenius*, Phil. XII, 9. Antonianus VIIvir.

Cn. Cornelius Lentulus, Clodianus, Verr. III, 39. consul cum L. Gellio A. 681. Verr. VI, 7. Cluent. 42. censor cum L. Gellio. Flacc. 19. Temnitarum patronus. Dom. 47. bona ejus a C. Atinio Labeone trib. pl. consecrantur. Br. 64. 66. qualis orator. Ejus nomen est etiam pr. L. Man. 23. Vatin. 11. cum vulgo legeretur, *Cn. Lentulum et Q. Claudium*, viri docti e MSS. reposuerunt: *Cn. Lentulum Clodianum*, Ursinus, Gruterus, Fr. Fabricius, alii:

quis autem sit ille Lentulus Clodianus, tacent. De hoc nostro quidem Lentulo capi non potest, qui diu ante consul fuerat, quam C. Antonius accusaretur. In alterâ autem lectione omnia expedita sunt. Nam Cn. Lentulus erit Marcellinus, qui eo anno prætor potest fuisse, de quo sermo, cum biennio post consul fuerit.

Cn. Lentulus Marcellinus. Patrem Claudium Marcellum plebeium habuit. ad Div. XV, 10. Ascon. in Divinat. c. 4. Debebat se appellare Claudianum, sed maluit Marcellinum. Manut. ad Cic. ad Div. I, 1. propterea fecisse putat, ut intelligeretur, e quâ familiâ Claudiorum esset: malim, ne cum Cn. Clodiano confunderetur. Dukerus, ad Liv. XXXIX, 23. e Cicerone ad Div. XV, 10. intelligi putat, eum natum A. U. 697. quo ille anno consul fuit. Sed ibi consulis verbum excidisse videtur. Verr. III, 42. patronus Siciliæ; quia e Marcellis fuit. ad Q. Fr. I, 2. 5. prætor, C. Cæsare cos. Har. Resp. 10. pontifex. Brut. 70. disertum imprimis in consulatu se præstitit. Fuit autem L. Marcii Philippi collega A. U. 697. Har. Resp. 11. dicitur ejus avia manibus accepisse Matrem Deûm. Sed F. Fabricius et P. Manutius ostenderunt, esse legendum, *atavi:* i. e. Nasicæ. Tumultum in Megalensibus auctore Clodio ortum sedat. Idem memoratur ad Div. I, 1. 2. in causâ Lentuli Spintheris, cui adversabatur; erat enim ei inimicus. in Cæcil. 4. &c.

Cn. Lentulus Vaccia, s. *Vatia:* nam idem est nomen. v. Schott. Suppl. Annal. Pigh. T. III, p. 366. ad Q. Fr. II, 3. editur inter conscios corruptarum per P. Sextium tribuum.

Cn. Lentulus, L. Manil. 19. tribunus pl. et anno post legatus fuit.

L. Lentulus, Brut. 20. is, qui consul cum C. Marcio Figulo fuit, A. 597. disertus fuit.

L. Lentulus, Arch. 5. prætor, cum P. Gabinius de repetundis esset damnatus.

L. Lentulus, Har. R. 6. flamen Martialis. Vat. 10. competitor Gabinii in consulatu; cujus (Gabinii) juvandi causâ Vatinius eum opprimere studet, jusso sc. Vettio eum in concione nominare inter conjuratos. Hunc diversum esse a sequente L. Lentulo, inde clarum est, quod ille competitor fuit Gabinii in consulatu, hic prætor Gabinio consule.

L. Lentulus Crus, Pison. 31. prætor, Gabinio et Pisone coss. ad Div. VIII, 4. repulsam fert in petitione consulatûs; post consul fit cum C. Marcello, A. 704. ad Div. XII, 14. in fugâ Pharsalicâ, a Rhodiis non recipitur. ad Div. VI, 21. bello civili interiit. Brut. 77. qualis orator fuerit. Multis aliis locis nomen ejus invenitur; v. c. ad Div. X, 32. Att. XI, 6. &c.

L. Lentulus, L. F. ad Att. IV, 16. prævaricator putatur in judicio Vatiniano. Att. XII, 7.

P. Lentulus, Brut. 19. is, qui, A. U. 517, consul fuit. Dicitur enim grandior natu fuisse cum Catone Censorio: cognomine Caudinus.

P. Lentulus, is, qui princeps senatûs fuit. in Cæcil. 21. accusat Manium Aquillium. Agr. II, 30. mittitur a senatu in Campaniam, ut agros privatos, qui in publicum incurrerent, emeret. Brut. 28. satis eloquentiæ habuit, quod ad remp. opus esset. Or. I, 48. Catil. III, 5. laudatur. Consul fuit A. 591. suffectus, cum Cn. Domitio, P. Scipioni Nasicæ et C. Marcio Figulo.

P. Lentulus, P. principis senatûs nepos, cognomine *Sura*, quod unde traxerit, v. Plutarch. in Cicerone, p. 868. Brut. 64. 66. qualis orator fuerit. Att. I, 16. bis absolvitur. Cat. III, 2. sollicitat Allobrogum legatos. Prætor, Cicerone consule, abdicare se præturâ cogitur. Jam consul fuerat A. U. 682. Sed, ob infamiam, quam duobus judiciis contraxerat, e senatu motus erat a Lentulo et Gellio censoribus. Itaque præturâ petendâ recuperare locum in senatu voluit; eumque, impetratâ præturâ, recuperavit.

V. Plutarch. in Cicerone, p. 868. Fuisse autem P. Lentuli principis senatûs nepotem Ciceroni credimus, Catil. III, 5. Itaque et hîc, ut sæpe, errat Asconius, ad Div. in Cæcil. c. 21. ubi filium illius Lentuli facit. Hunc etiam puto esse eum, qui quæstor urbanus cum L. Triario fuit, Scipione et Norbano coss. ut opinor. Verr. II, 14. Nam, inter eum annum et consulatum ejus, interjecti sunt anni XII.

P. Lentulus Marcellinus, filius M. Marcelli, patris Æsernini. Brut. 35.

P. Lentulus Spinther, ita dictus ab histrione quodam, propter similitudinem. Off. II, 16. consule Cicerone ædilis, splendore vincit omnes. ad Quir. p. Red. 5. ad senatum de Cicerone revocando refert. De ejus operâ in Cicerone revocando, in hac oratione, et eâ in Senat. p. Red. aliisque, sæpe commemoratur. ad Div. XIII, 48. Ciliciæ proconsul legem Ciliciæ constituit. ad Div. I, 1. sqq. Ptolemæum reducere cupit in regnum. ad Div. XII, 14. in fugâ Pharsalicâ, a Rhodiis non recipitur. VI, 21. in bello civili perit. Brut. 77. parum naturâ valuit, sed disciplinâ.

P. Lentulus Spinther, fil. ad Div. I, 7. laudatur. VII, 26. augur. Sext. 69. augur fit eodem anno quo togam virilem accepit: quomodo, docet Manutius, ad Div. VII, 26. XII, 14. 15. quæ sunt ipsius epistolæ; ex quibus intelligitur, eum proquæstorem Trebonii in Asiâ fuisse. Post ejus mortem, se propraetorem appellat; præturam Asiæ a senatu petit; et de rebus gestis suis exponit. In eâdem epistolâ significat, se participem cædis Cæsarianæ fuisse. ad Att. XII, 52. divortium facit cum Metellâ. Adoptatum esse a Manlio Torquato, e Dione, XXXVIII, p. 99. docet Manutius ad ep. ad Div. I, 7. extr.

Lentulus, de Har. Resp. 17. orator gravis et disertus: P. Clodium accusat de religionibus violatis. Qui sit intelligendus, nescio. Freinshemius, Suppl. Liv. CIII, 30. P. Lentulum Spintherem trib. pl. vocat: quod recte Crevierius refellit ex eo, quod

Spintheres patricii tribuni plebis esse non potuêre. Tribunum pl. accusatorem fuisse diserte tradit Plutarch. in Cæsare: sed nomen non addit: igitur Lentulus aliquis eo anno tribunus fuerit, necesse est; quod non vidit Pighius.

Lentulus puer. Att. XII, 28. 30. Tunstallus, ep. ad Middleton. p. 184. putat esse filium Tulliæ ex ultimo marito P. Lentulo, quem ei tribuit Ascon. ad Or. in Pison. init. Plutarchus dicit, eam mortuam παρα Λεντλῳ: quod Tunstallus de marito intelligit, non de domo. Mortua enim est in Tusculano patris.

Leon, Verr. VI, 6. Megarensis.

Leon, Tusc. V, 3. Phliasiorum princeps, tempore Pythagoræ. Hujus cum eo de philosophiâ sermo.

Leonidas, is, qui pro patriâ occubuit ad Thermopylas. Tusc. I, 42. 49. Fin. II, 19. 30.

Leonidas, Verr. VI, 5. Lilybætanus.

Leonides, ad Div. XV, 21. princeps Atheniensium tempore Ciceronis. Att. XV, 16. 18. XVI, 16. de Cicerone fil. ad patrem scribit, eumque mediocriter laudat.

Leontium, Nat. D. I, 33. meretricula Epicurea, contra Theophrastum scripsit eleganter.

M. Æmilius Lepidus, Or. II, 71. Provinc. 9. censor A. 574. cum M. Fulvio collegâ statim redit in gratiam. Bis consul et pontifex M. Hic est, qui princeps senatûs passim dicitur; v. c. Rabir. Perd. 7. Hic est etiam, qui, pro Dom. 53. *M. Æmilius* simpliciter dicitur.

M. Lepidus Porcina, M. fil. Brut. 27. consul cum C. Hostilio Mancino, A. 616. summus orator. Brut. 25. legi Cassiæ resistit. Or. I, 10. ignarus legum et juris. De hoc capio etiam illum locum, de Or. II, 71.

M. Lepidus, Rabir. Perd. 7. consul cum Q. Catulo fil. A. U. 675. Catil. III, 10. inimicus L. Sullæ,

Licinius Macer. V. *Macer.*

C. Licinius Calvus. Brut. 81. ejus dictio et ingenium. ad Div. VII, 24. Tigellium acri carmine perstrinxit. ad Div. XV, 21. amicus Ciceronis; cum ante inimicus fuisset, propterea quod patrem ejus Licinium Macrum, prætor, de repetundis damnaverat. Vid. Valer. M. IX, 7. 12. Ejus mentio etiam de Fin. I, 2. V. *Calvus, orator.*

A. Licinius Archias. V. in *Archias.*

A. Licinius Aristoteles, Melitensis. ad Div. XIII, 52.

C. Licinius Nerva, Brut. 34. in tribunatu et totâ vitâ improbus. Corradus, ad h. l. putat, eumdem esse, qui ap. Varr. R. R. II, 4. sed is prænomen *A.* habet. Apud Livium XLV, 45. est C. Licinius Nerva prætor: sed, ab hoc diversum esse Ciceronianum, temporis ratio docet, quæ satis indicat Gracchorum temporibus fuisse. Tribunatum ejus A. 632 allegat Pighius, argumento incerto.

C. Licinius Sacerdos. Cluent, 48. in equitum censu a P. Africano contumeliâ afficitur.

L. Licinius, Verr. III, 49. Crassus, Q. Mucii collega in consulatu.

P. Licinius Varus. Or. II, 61.

P. Licinius, Cœl. 25. Manutio alius videtur a P. Licinio Crasso, M. fil.

Ligarii, fratres, ad Div. VI, 13. Q. T. et tertius, cujus cognomen ignoro. Quintus exsulat, sed spem reditûs habet. De eo v. argum. orationis pr. Ligario, et ipsam orationem. Titus quæstor urbanus fuit, Lentulo et Philippo coss. Ligar. 12. Cf. Att. XIII, 44.

Ligur, s. *Ligus*, est cognomen Æliorum. Cluent. 26.

L. Ligur, Verr. II, 48. Att. VII, 18. &c. frater M. Octavii Liguris.

Sext. Ligur, trib. pl. qui (anno Clodiano) sibi

ratur; quem Asconius paratum eruditumque vocat. Sed Crevierius, ad Freinsh. Suppl. Liv. CII, 19. corrigit *Lucceius:* et intelligit eum, ad quem est pulchra illa Ciceronis epistola. Nam, 1) accusator ille fuit eruditus, 2) paulo post frustra consulatum petiit; quæ bene conveniunt Lucceio. 3) Asconius paulo post commemorat Lucceii orationem in Catilinam. Itaque valde probo Crevierii correctionem.

L. Lucullus, e Liciniis plebeiis. Brut. 21. A. Postumii Albini collega in consulatu, A. 602. Acad. IV, 45. L. Luculli avus.

L. Lucullus, L. F. L. N. Off. II, 16. Acad. IV, 1. ulciscendi causâ accusavit Servilium augurem, qui patrem de peculatu reum fecerat, Plut. p. 491. De ejus laudibus et rebus gestis, lege imprimis Acad. IV, 1. sqq. ibid. Antiochum philosophum quæstor secum habuit, et imperator. Off. II, 16. magnificâ ædilitate cum fratre functus est. Cluent. 49. ex SCto ferendam legem, si qui essent, quorum operâ factum esset, ut judicium Junianum corrumperetur, non tulit. Sext. 27. L. Manil. 8. Muren. 15. res in Asiâ gestæ post consulatum, A. 679. Brut. 62. a forensi eloquentiâ alienus. Fin. III, 2. bibliotheca, quam filio reliquit. Leg. III, 13. quomodo magnificentiam villæ defenderit. Att. I, 19. historiam Græce scripsit: dictum Luculli de hoc libro. Intelligendus liber de bello Marsico, Græce scriptus, cujus mentio ap. Plut. in Lucull. Inepte Ursinus de Lucullo avo, s. potius de ejus collegâ Albino, intelligit. Nam Cicero, Lucullum, quod ibi est, Attico dixisse, ait. Verr. V, 66. uxorem habuit Metelli Numidici sororem.

Lucullus filius. Fin. III, 2. ejus tutor M. Cato. (Cf. Varr. R. R. III, 2. 17.) Phil. X, 4. Att. XIII, 6. Nescio, an hic est Cn. Lucullus, de quo ante. Ita suspicatur Corradus.

M. Lucullus, L. fil. L. N. de Off. II, 16. ulciscendi causâ accusavit, et ædilitate magnificâ cum

Q. Lutatius Diodorus. Verr. V, 17. Lilybætanus, Q. Catuli beneficio civis Rom. a Sullâ factus.

Lyco, Tusc. III, 32. philosophus Peripateticus, successor Stratonis Lampsaceni, Astyanactis fil. Troadensis, de quo legendus est Laërt. V, 65. seqq. Scripsit de Finibus b. et m. Dictus et Glyco, propter dulcedinem orationis. V. collecta a Ruhnkenio ad Rutil. Lupum, p. 94.

Lycomedes, de Amicit. 20. Neoptolemum alit, et a bello Trojano frustra dehortatur. Rex Scyri. *Achillem* Cicero scribere debuit, non *Neoptolemum.*

Lycurgus, legislator. Tusc. V, 3. Homeri tempore vixit. De ætate Lycurgi v. collecta Meurs. in Misc. Lacon. II, 5. quæ proderunt ad locum or. pro Flacco, 26. Div. I, 42. leges suas auctoritate Apollinis Delphici confirmat. Off. I, 22. laudantur leges. Acad. IV, 44. Stoïci negant esse Lycurgi. De legibus Lycurgi ademtis Spartæ, et redditis, v. Drak. ad Liv. XXXVIII, 35. Lycurgei ad Att. I, 13. sunt severi in rep.

Lycurgus, Brut. IX, 34. orator Atheniensis Æschinis tempore: cujus exstat elegantissima contra Leocratem oratio. Cicero eum appellat accusatorem.

Lysander, de Off. I, 30. Lacedæmonius, versutissimus et patientissimus. I, 22. Lacedæmoniorum imperium dilatat. Div. I, 42. leges Lacedæmoniorum mutare prohibetur ab Apolline Delphico. I, 34. in ejus statuæ capite Delphis subito corona exstitit ex asperis herbis.

Lysander, Off. II, 23. propter injustitiam, urbe pulsus est. Ephorus fuit, diversus a superiore. Prope 150 annis post illum vixit: de quo vid. Plutarch. in Agide.

Lysanias, Flacc. 18. Temnites.

Lysiades, Antonianus, Phil. VIII, 9. ubi tamen Muretus malebat legi *Lysides.*

M.

19. Div. II, 5. Fat. 14. ter consul, naufragio perit, in legatione ad Masinissam, A. U. 605. Vide Liv. Ep. 59.

M. Marcellus, C. Æsernini pater, Brut. 35. qualis in dicendo. Filius ejus naturalis P. Lentulus Marcellinus. Font. 7. L. Crassi testimonium in eum nil valuit.

M. Marcellus, Catil. I, 8. pater C. Marcelli, Catilinarii, et ipse sodalis Catilinæ, ad quem is, vitandæ suspicionis causâ, migravit. V. Muret. ad h. l.

M. Marcellus, Quint. 7. fuit juris magis quam eloquentiæ studiosus, ut Ascon. ad Div. in Cæcil. c. 4. tradit; ideoque Aquillio aliisque jungitur juris peritis. Videtur frater illius C. Marcelli qui ibi nominatur.

M. Marcellus, Or. I, 13. ædilis curulis dicitur esse eo ipso tempore, quo sermo ille habetur, adeoque Philippo et Cæsare coss. M. Druso autem tribuno pl. Dicitur porro amicus Crassi et Scævolæ. Hunc patrem M. Marcelli puto, pro quo est oratio.

M. Marcellus, M. F. pro quo est oratio, consul cum Serv. Sulpicio. ad Div. VIII, 8. ejus SCtum de provinciis consularibus, cui intercessum est. IV, 7. non vult Romæ esse, post bellum civile. Marc. 1. a Cæsare restituitur. ad Div. IV, 12. a Magio Athenis interficitur. (V. *Magius Chilo*.) ad Div. VIII, 10. tardus homo et parum efficax. Catil. I, 8. vir fortissimus. Manutius de patre accipit, quod vir dicatur, quasi non possit vir dici, qui XII annis post consul fuit.

Marcellus, Mindius, ad Div. XV, 17.

Marcianus, Tullius, Att. XII, 53. videtur cum Cicerone filio Athenis fuisse. Att. XII, 17.

M. Marcilius, ad Div. XIII, 54.

Marcii Reges, ad Herenn. III, 21. Qui de Romulo et Remo interpretantur, absurdi sunt. Marciorum familia celebris Romæ fuit, qui *Regum* cognomen

habuêre. Pinguntur Marcii; ii quoniam *Regum* cognomen habent, facile *Reges* in mentem veniunt.

Marcii, Divin. I, 40. 50. fratres, sunt augures et vates. V. Davis. Liv. XXV, 12. unum facit, et Macrob. Sat. I, 17.

L. Marcius Philippus, Corn. I, consul cum Sext. Julio. A. 662. Verr. II, 55. censor cum M. Pernâ, A. 667.

L. Marcius Censorinus. Brut. 15. consul cum M' Manilio, A. 604.

L. Marcius, Balb. 15. primi pili centurio, qui cum Gaditanis fœdus populi Romani fecit, exstinctis in Hispaniâ Cn. et P. Scipionibus: unde Marcianum fœdus, c. 17. De eo vid. Liv. XXV, 37.

L. Marcius, Lig. 11. eques Rom. Q. Ligarii advocatus.

Q. Marcius Rex. Pison. 4. L. Metelli collega in consulatu, A. 685. Dom. 50. censor. Adde in *Rex.*

Q. Marcius Philippus. Brut. 20. consul cum Cn. Servilio, A. 584.

Q. Marcius Crispus, Pis. 23. legatus L. Pisonis in Macedoniâ. Phil. XI, 12. proconsul Asiæ, jubetur C. Cassio provinciam et exercitum tradere.

Mariana quercus, Leg. I, 1. dicebatur ea, quæ erat in Arpinati, et de quâ M. Cicero, in "Mario," mentionem fecerat.

Mario, ad Div. XVI, 1. servus Ciceronis.

Marius Calventus, s. *Calventius*, Q. Fr. III, 1. 4. P. Manutius de Pisone intelligit. Alii conjiciunt, *Calvenus Matius.* (v. in *Matius.*) sed non video, quare Matius contra Ciceronem scripserit.

Marius, de Leg. I, 1. de Div. I, 47. carmen M. T. Ciceronis.

Marius, Rosc. Am. 32. accusator bello civili Sullano interfectus.

Marius, de Leg. III, 16. Vid. *Gratidius.*

C. Marius, Balb. 20. Africani minoris discipulus

tur. ad Div. VIII, 4, absolutus de ambitu, paulo post condemnatur. De eo intelligendus est locus pro S. Roscio Am. 51.

M. Messala Niger, Sull. 6.

Messala, ad Brut. 15. juvenis, eximie laudatur. Est is, qui sub Augusto inclaruit: de quò v. Broukh. ad Tibull. I, 3.

Messidius, Qu. Fr. III, 1. 1.

P. Messienus, ad Div. XIII, 51. eques Rom.

C. Messius, Att. VIII, 11. familiaris Pompeii. Sen. p. Redit. 8. trib. pl. P. Lentulo Spinthere cos. legem tulit de Ciceronis salute. Att. IV, 1. legem scribit, quâ Pompeio classem, exercitum, pecuniam, et majus imperium in provinciis dedit, quam ipsi prætores et proconsules habebant. ib. 15. legatus Cæsaris, e legatione revocatus, et accusatus, a Cicerone defenditur. V. Pighii Ann. ad A. 696.

Metella, Att. XI, 23. Bosio et Corrado videtur pellex Dolabellæ et Æsopi.

Metellina, Att. I, 13. est oratio Ciceronis contra Q. Metellum Nepotem.

Metelli, cognomen Cæciliorum. De stemmate Metellorum vid. Burm. ad Vell. II, 3.

A. Metellus, Flacc. 40. Ita Gruterus e codd. Pal. dedit, cum ante in vulgg. esset *Q*. Et manifestum est ex contextu, sermonem esse de Metello Cretico. Ejus autem prænomen *Q*. est, non *A*.

C. Metellus, Q. Macedonici quartus fil. *Caprarius*. Quirit. p. R. 3. in Senat. 15. censorius. Fuit censor cum Numidico A. 651, pro Q. Metello Numidico exsule intercedit. Or. II, 66. ei tarditatem ingenii objicit Scipio.

L. Metellus Calvus, Macedonici frater. Font. 7. ejus testimonium in Q. Pompeium nil valet. Consul fuit A. U. 611.

L. Metellus Diadematus, Maced. fil. Sen. p. Red. 15. ad Quir. 3. pro Numidico intercedit. Consul fuit cum Q. Scævolâ, Q. F. A. U. 636. Diadematus dic-

tus est a diademate, quo caput obligare solebat, ulceris alicujus tegendi causâ: Gr. διαδουμενος. Plin. XXXIV, 8. et Diadematum et Diadumenum appellat. Cæterum caveant tirones, ne audiant eos, qui hunc Diadematum cum Dalmatico confundunt, et pro uno habent, cum Dalmaticus sit Diademati frater patruelis. Scio Plin. VII, 44. inter Macedonici filios commemorare Dalmaticum: sed ibi reponenda est lectio, quam fere omnes libri habent, *Diadematis* pro *Dalmaticis*. V. Harduin. ad h. l. et Gesner. Chrest. Plin. p. 217. qui tamen *Dalmaticis* retinent, et pro uno utrumque habent. An censor fuerit, dubitari video. L. Metellus quidam censor fuit cum Cn. Domitio A. 638. Ad h. a. Sigonius putat, esse Metelli Calvi filium, qui A. U. 634 consul fuit: recte. Sed, quod negat Dalmaticum censorem fuisse, ejus causa hæc est, quod Dalmaticum a Diademato non discernebat, ut Burm. ad Vell. II, 3.

L. Metellus Dalmaticus, L. Calvi filius, cons. cum L. Cottâ, A. 634. Verr. II, 59. de ejus manubiis e Dalmatis, Castoris ædes exstructa. Verr. V, 57. Metelli porticus. Verr. II, 55. Cluent. 42. censor cum Cn. Domitio. V. in *Diademato*. add. Valer. M. VIII, 5. 1.

L. Metellus, Pison. 4. Q. Marcii collega in consulatu, A. 685. Verr. I, 9. prætor Siciliæ (A. 683) testes in Verrem retinet, et accusationem impedire conatur; de quo multæ in Verrinis querelæ, in primis Verr. III. Est pater Cretici. Fratres ejus sunt Q. et M. Verr. I, 9. 10. Q. consul A. U. 684; M. prætor eodem anno.

L. Metellus, Att. IX, 6. X, 4. trib. pl. pæne interfectus est jussu Cæsaris, quod ei sæpe intercederet. Ejus socrus Clodia.

M. Metellus, Verr. I, 9. 10. prætor, A. 684. Att. II, 1. ejus ludi gladiatorii.

Q. Metellus, L. fil. Brut. 14. consul cum L. Veturio Philone, A. 547, et dictator anno sequente. De

ejus oratione in laudem patris, et de patre ipso, vid. Plin. H. N. VII, 43.

Q. Metellus, Q. fil. L. nep. *Macedonicus.* Muren. 14. de Pseudophilippo triumphat. Br. 21. quatuor filios consulares habuit, nempe Quintum Balearicum, qui cum Flaminio consul fuit, L. Diadematum, Marcum, collegam Scauri in consulatu, et Caium Caprarium, qui candidatus consulatûs erat, cum moreretur pater. Vid. Plin. VII, 13. et 44. add. Harduin. Em. L. et duas filias, non tres. Vid. Perizon. Hist. Anim. c. 15. Dom. 47. avus P. Servilii Isaurici, et proavus P. Scipionis. Ejus bona a C. Atinio Labeone, trib. pl. consecrantur, sine fraude ejus. Font. 7. in Q. Pompeium frustra testimonium dicit. Cf. de Amic. 21. Offic. I, 25. inter eum et Africanum minorem inimicitiæ sine acerbitate. Ejus etiam fit mentio Br. 56. Or. I, 48. &c.

Q. Metellus Balearicus, Maced. F. Brut. 74. cum T. Flaminio consul, A. 630. Div. I, 3. ejus filia Cæcilia.

Q. Metellus, L. Calvi fil. *Numidicus*, a victoriis de Jugurthâ reportatis. Brut. 35. de republ. dicebat satis bene. Consul cum M. Silano, A. 645. Sext. 47. L. Saturninum a censu prohibet. Cluent. 35. Dom. 31. Sext. 16. lege Saturnini ejicitur, quod in ejus legem jurare nollet. Quir. p. Red. 3. in Senat. 15. &c. revocatur, deprecante filio, et totâ familiâ, et quidem (Planc. 28) lege Q. Calidii. ad Div. I, 9. post exsilium fracto animo fuisse dicitur. Balb. 5. de repetundis accusatus, quantum fidei habuerit. Att. I, 16. ejus tabulas judices nolunt inspicere. Verr. V, 66. noluit laudatione suâ juvare sororis virum, L. Lucullum. Arch. 3. Or. III, 18. &c.

Q. Metellus, Q. Numidici filius, *Pius*. Or. II, 40. Quir. p. R. 3. in Sen. p. R. 15. patris exsilium pie luxit, et pro eo populum deprecatus est; unde et Pii nomen tulit. Balb. 2. 17. contra Sertorium bellum gerit. Sull. 25. a C. Cethego

vulneratur. Planc. 28. gratus animus in Q. Calidium.

Q. Metellus Scipio, de Har. Resp. 6. pontifex. De eo cape ad Div. XII, 2. Est Metelli Pii filius adoptivus.

Q. Metellus Nepos, Balearici F. V. Ascon. ad Cornel. I. Rab. Perd. 7. Att. II, 6. legem Cæciliam Didiam fert. Consul cum T. Didio A. U. 655. Quir. p. R. 3. Sen. p. R. 15. De cognomine v. Manut. ad Corn. I.

Q. Metellus Creticus, Calvi abnepos. in Verr. I, 9. Consul cum Hortensio, A. U. 674. Flacc. 13. Cretam vincit. V. Dion. Cass. XXXVI, p. 8. Sallust. B. C. 29. Att. I, 19. legatus mittitur ad Galliæ civitates, ne se cum Helvetiis jungant.

Q. Metellus Celer, Nep. fil. Balear. nep. Brut. 89. non ille quidem orator, sed tamen non infans, trib. pl. collegis C. Curione, Q. Vario, C. Carbone, &c. auditus a Cicerone juvene.

Q. Metellus Celer, Celeris fil. major. V. Ascon. ad Cornel. I. et Manut. ad Or. pro Domo, c. 47. ubi tamen turbat in hujus Metelli stemmate: ad Or. pro Sext. 62. Catil. I, 8. II, 3. Sull. 23. prætor, Cicerone consule, delectum habet contra Catilinam. Pis. 4. consul designatus, cum L. Afranio, privatus auctoritate suâ ludos Compitalicios fieri prohibet, et rem obtinet. Att. I, 17. consul designatus resistit publicanis, Asiaticam locationem induci postulantibus. ad Div. V, 1. cum Cicerone expostulat de fratre Nepote tribuno ab ipso in senatu oppugnato. Galliam provinciam obtinet ex præturâ. Att. VI, 3. ad Div. VIII, 8. accusat M. Servilium. Cœl. 14. Clodiam uxorem habet. c. 24. ejus mors venenum accepisse indicat: laudatur. Brut. 70. qualis orator.

Q. Metellus Nepos, Celeris min. fr. ad Div. V, 1. 2. trib. pl. Silano et Murenâ coss. in senatu oppugnatur a Cicerone, quem ante ipse oppugnaverat: de quo vid. Dion. Cass. XXXVII, p. 48. 49. Br. 78. qua-

consule Cæpione, fert, ut de Tubulo quæratur. Att. XII, 5. quibus coss. tribunus fuerit. Prætor fuit, P. Furio et Sext. Atilio coss. Dom. 53. pontifex M. Brut. 28. acutus et copiosus orator. Verr. V, 49. L. Calpurnii collega in consulatu A. U. 620. Dom. 34. segnior in re publ. gerendâ putatur. Nasicæ factum SCto probat. Cf. Planc. 36. Or. I, 49. 50. optime pilâ et duodecim scriptis lusit. Laudatur præterea Off. II, 13. Att. XII, 4. Nat. D. III, 2. Dom. 53. Topic. 4. 8. ad Div. VII, 10. 21. &c. Hic est is, qui, ut Pomponius ait, primus jus civile fundavit, qui primus hanc scientiam in familiam Muciam intulit. Duos fratres habuit, item JCtos, P. Crassum Mucianum, Or. I, 37. Brut. 26. et Q. augurem: sed hunc tantum patruelem: quod tenendum est legentibus notam Grævii ad Offic. II, 13. Hujus P. fil. Q. Asiæ proconsul, etiam JCtus fuit. De eorum jurisprudentiâ et opinionibus exstat Balduini libellus de Juris Prud. Mucianâ. Vide, de iis, etiam Pompon. Orig. Jur. § 39. 41. et ibi Rup.

P. Mucius, P. F. Q. N. P. Pron. Brut. 56. frater P. Crassi: ejus libri. Est P. Crassus Mucianus, de quo supra, frater P. Mucii naturalis. Vid. Brut. 26.

Q. Mucius, Sext. 21. solus in castra Porsenæ venit, eumque interficere conatur.

Q. Mucius, Q. F. Q. N. P. Pron. Brut. 26. augur. de repetundis contra T. Albucium dixit. Amicit. 1. gener Lælii. Ad eum senem deducitur Cicero puer, qui nunquam ab ejus latere discessit. Consul fuit A. 636. Balb. 19. de jure prædiatorio non respondet. Phil. VIII, 10. bello Marsico, valde senex et infirmus, tamen quotidie, simul atque luceret, conveniri poterat, et primus in curiâ erat.

Q. Mucius, P. F. P. N. &c. Offic. I, 31. in jure civili excelluit. II, 16. omnium moderatissimus, cum L. Crasso ædilitate functus est, et reliquis ma-

gistratibus, præter tribunatum et censuram. Verr. III, 10. Africam justissime rexit. Sed, Att. V, 17, solos quinque menses. (v. *Mucia.*) ad Div. I, 9. Planc. 13. publicanos inimicos habet, quod eos in provinciâ coërcuerat. in Cæcil. 17. pro prætore justissimo, nomen ejus dicitur. Amic. 1. pontifex M. Or. I, 3. juris peritorum eloquentissimus, et eloquentium juris peritissimus. Cf. Brut. 39. Offic. III, 11. 15. in consulatu cum Crasso, A. 658. legem Muciam Liciniam tulit. (v. *Ind. Legg.*) Brut. 89. Ciceronis in jure civ. præceptor. S. Rosc. 12. in funere Marii, a C. Fimbriâ vulneratur. Nat. D. III, 32. ante simulacrum Vestæ trucidatur (sc. in curiâ Hostiliâ) a Damasippo prætore. Vell. II, 26.

Q. Mucius, Q. F. Q. N. De hoc cape ad Div. III, 5. Att. IV, 16. tribunus pl. Ahenobarbo et Appio Pulchro coss. optimatium partium defensor. Cf. Q. Fr. II, ult. III, 2. 3. V. Pighium, ad an. 699. Ex his facile Muciorum stemma confici poterit, quod recte digessit (cum a multis, v. c. Pighio, male digestum esset) Rupertus, ad Pompon. de O. J. III, 7. Hic est etiam ad Div. IV, 9. si sana lectio.

Q. Mucius Mancia, Offic. I, 30. in sermonibus effecit, ut unus de multis videretur.

Mulciber, Tusc. II, 4.

L. Mummius Achaïcus, consul, A. 607. Verr. II, 21. Corinthum delevit, et multas Achaïæ et Bœotiæ urbes subegit. Att. XIII, 6. 30. 32. et 33. qui ejus decem legati fuerint. Brut. 22. censor cum Africano minori, A. 611. Brut. 25. orationes reliquit. Off. II, 22. abstinentissimus.

L. Mummius Quadratus, Sext. 11. tribunus pl. cum P. Clodio, de salute Ciceronis ad senatum refert. Manutius, ad Sext. 11, *Ninnius* legendum censet, et ita habet Dio, XXXVIII, p. 79: ita appellatur etiam aliis Ciceronis locis (vid. in *L. Nin-*

N.

Torquato cons. fuit. Pater consul fuit cum T. Annio A. 625. pro Planc. 21. ædiliciam repulsam tulit. Brut. 47. in consulatu, A. 667, se eloquentem præstitit. Harusp. R. 25. cum Cinnâ collegâ dissentit. Catil. III, 10. Cinnam collegam ex Urbe ejicit. Tusc. V, 19. caput præciditur jussu Cinnæ collegæ. Ab hoc " Octavianum bellum" dicitur, Div. I, 2. Nat. D. II, 5. &c.

Cn. Octavius, Qu. Fr. I, 1. 7. Quinto fratri ad imitandum proponitur: quomodo lictores et accensos coërcuerit, cum Macedoniam regeret, ex præturâ. it. ep. 2. 2. vocatur vicinus Ciceronis. Add. Att. II, 1. Suetonii codices multi in Augusto, cap. 3. appellant *Caium*, quod prænomen etiam inscriptio exhibet ap. Gruter. p. 225. a Pighio ad annum 694 allata, in quâ dicitur C. F. C. N. C. Pron. pater Augusti. Nempe, ut posteri ejus Octavii, qui primus consul fuit, *Cnæi* dicti, sic, qui a fratre Caio orti sunt, *Caii* appellati videntur, ut discernere familias in promtu esset. Et, ut Drakenb. ap. Liv. XXXIII, 23, pro *C. Octavius*, reponit *Cnæus*, quod is fuit e familiâ consulari; sic, in hoc nostro, *Caius* rescribendum videtur, quia ex equestri familiâ fuit, quæ a Caio, Cneii consulis primi fratre, originem repetebat. De totâ familiâ vid. Sueton. l. c.

Cn. Octavius, ad Div. VII, 9. et 16. homo obscurus, familiaris Trebatii.

L. Octavius, Cn. F. Cn. N. Verr. II, 50. Consul. A. 678, cum C. Aurelio Cottâ. Ab hoc nomen habet formula Octaviana, quia eam actionem in præturâ dederat. Verr. IV, 65.

L. Octavius Balbus, Verr. III, 12. juris peritissimus.

L. Octavius Ligur, M. frater, Verr. II, 48. trib. pl. cum fratre, A. 672.

L. Octavius Naso, ad Q. Fr. I, 2. 3.

L. Octavius, Reatinus. Br. 68. audax magis quam paratus in dicendo, adolescens mortuus est.

lium Serranum, tribun. pl. P. Lentuli relationi de Cicerone revocando intercedentem, ab intercessione revocat. Cf. Att. IV, 2.

L. Oppius, M. F. Flacc. 13. eques Romanus. ad Div. XIII, 43. negotiator Philomelii.

M. Oppius, M. F. Terentinâ. ad Div. VIII, 8.

P. Oppius, Fr. Or. pro P. Oppio. Fuit quæstor M. Cottæ, qui cum L. Lucullo consul fuit, Bithyniam obtinuit, et bellum adversus Mithridatem male gessit. V. Patricium ad Frag. Orat. pro Oppio.

Oppius, ad Div. II, 16. magistratûs spem habet. Att. V, 1. Cæsaris amicus.

C. Sergius Orata. Fin II, 22. Off. III, 16. emit a M. Mario Gratidiano ædes. Or. I, 39. scribitur et *Aurata.*

P. Orbius, Brut. 48. auditor T. Juventii in jure civili, non inferior magistro. Flacc. 31. prætor in Asiâ.

Orbona, N. D. III, 25. Dea, cujus templum Romæ fuit, orbitatem avertere credita.

C. Orchinius, p. Cluent. 34. et 53. collega Ciceronis in præturâ.

C. Orcininus, Petit. Consul. 5. amicus M. Ciceronis. Vereor, ne idem nomen sit cum præcedente. Cod. Palat. *Corchivius :* forte et ejusdem hominis.

Orestes, Tusc. III, 5. furiosus. Fin. I, 20. &c. amici exemplum.

Cn. Orestes, ex Aureliis, pro Planc. 21. in petitione tribunatûs pleb. repulsam tulit. Off. II, 17. ei prandia in semitis decumæ nomine magno honori fuêre. Dom. 13. a Cn. Aufidio adoptatus: unde Cn. Aufidius Orestes dictus est. Consul fuit cum P. Lentulo Surâ, A. 683.

L. Orestes, Brut. 28. consul cum M. Lepido, A. 627. De L. et C. Oreste L. F. v. in *Aurelius.*

Orestilla, *Aurelia*, ad Div. VIII, 7. Catilinæ amica.

M. Orfius, ad Div. VII, 5. et ad Q. Fr. II, 14.

P.

C. Ateius Plaguleius, ad Att. X, 8. Dom. 33. plebeius homo, e Clodianis operis.

Cn. Plancius, Att. I, 12. tribunus militum in Macedoniâ, C. Antonio eam obtinente. Sen. p. Red. 14. quæstor Macedoniæ, provincialia ornamenta deponit, et Ciceronem tuetur, Planc. 1. reus fit de ambitu a competitore ædilitatis, Laterense. (vid. argum. orat.) ad Div. IV, 14. exsuli spem reditûs facit Cicero. Planc. 8. familia Plancia ex Atinati municipio fuit.

Cn. Plancus, Or. II, 54. a L. Crasso defenditur. Cluent. 51. accusat M. Brutus: sed in Cluentianâ est L. Plancius. Apud Quintilianum vero, VI, 3. *Cn.* Plancus, non *C.* quod Hotomannus in editione, nescio quâ, reperit. Plancus et Plancius permutari docebunt Var. Lect. Græv. ad Phil. VI, 4. De prænominibus idem intelliges ex sequentibus.

Cn. Plancus, e Munatiis, L. F. ad Div. X, 6. laudatur. ibid. 11. 17. eo utitur L. Plancus interprete ad Lepidum, de republ. defendendâ, &c. Ad hunc scriptas putat Pighius (ad A. 710, quo Cn. Plancus prætor fuit) duas epistolas, quæ sunt Att. XVI, 16. quod inscribuntur "prætori designato." Recte: nam L. Plancus jam, vivo Cæsare, designatus consul erat. Hæ autem epistolæ scriptæ sunt post mortem Cæsaris, ut ex ipsis intelligitur: sed in vulgatis inscribuntur "L. Planco."

L. Plancus, L. F. ad Div. VIII, 1. a Cæsare donatur magnâ pecuniâ. Phil. III, 15. prætor Galliæ Transalpinæ ex lege Juliâ, consul designatus, ad Div. X, 1. consul designatus cum D. Bruto. ibid. 15. L. Antonium persequitur. ibid. 18. ad Lepidum se confert rogatu Laterensis. 11. Lepidi inimicus: omnia ei obsequia promittit, si remp. respicere vellet. De hoc Planco, ejusque dubiâ fide et inconstantiâ, cognosci potest ex mutuis ejus et Ciceronis epistolis, lib. X ad Div. Nescio quomodo acciderit, ut,

ficio triumpharet, &c. Milon. 25. Magnus vocatur. De quo cognomine, quando datum, v. Scalig. ad Euseb. p. 154. b. De rebus gestis, in compendio agit Plin. H. N. VII, 26. De liberis autem v. Bimardum, Diss. I, c. 2. T. I, Thesaur. Inscript. Murator. p. 6. sqq.

Cn. Pompeius, alter Magni fil. Att. XII. Phil. XIII, 4. per Lepidum adducitur ad pacem.

Q. Pompeius, Auli F. Brut. 68. Bithynicus dictus est; quod cognomen familiæ mansit. Fuit consul A. U. 612. De filio A. Pompeio Bithynico, v. in *Bithynico*. Biennio major Cicerone, doctus, laboriosus, actione parum jucundâ.

Q. Pompeius Nepos, A. F. Brut. 25. Muren. 7. Verr. VI, 70. homo novus, summos honores consecutus est. Fin. II, 17. Off. III, 30. inficiatur Numantinum fœdus, quod injussu senatûs populique fecerat anno 613, post consulatum anno ante gestum. Brut. 76. censor cum Metello Macedonico. Font. 7. a Cæpionibus accusatus absolvitur. Amic. 21. ab eo capitali odio, C. Lælii causâ, dissidet P. Scipio Afr. quod, cum promisisset Scipioni, se C. Lælii petitionem consulatûs adjuturum, semet ipsum consulem fecerat, ut commemorat Plutarch. in Apoph. p. 200: ex quo etiam intelligitur, hunc Pompeium tibicinis filium fuisse. Adde, de eo, Vellei. II, 1.

Q. Pompeius, Q. F. A. N. *Rufus*. Or. I, 37. prætor urbanus A. 663. familiaris Crassi et Antonii. Agr. I, 15. consul cum L. Sullâ, anno 665. Amic. 1. capitali odio a P. Sulpicio trib. pl. ejusdem anni dissidet, (a cujus emissariis etiam filius ejus interfectus est. v. Vellei. II, 19.) cum ante amicissimi fuissent. Brut. 56. orationibus Ælii utitur.

Q. Pompeius Rufus, hujus Quinti, Q. F. A. Nepotis, nepos ex L. Sullæ filiâ, ejus Q. Pompeii fil. quem a Sulpicii emissariis interfectum diximus. Sull. 19. Att. IV, 16. Q. Fr. III, 2. Messalam tribunus pleb. A. 700, et 701, reum de ambitu facit.

Q.

in petitione tribunatûs pl. repulsam tulit. Or. I, 40. tribunus pl. eo anno, quo Mancinus cum Numantinis fœdus fecit. Rabir. Perd. 7. contra Saturninum stat. Offic. III, 2. Panætium de prætermissis non reprehensum dicit, propter eorum, quæ perfecisset, præstantiam. Fin. I, 3. libros edidit. Att. IV, 16. inductus a Cicerone in libris De Republicâ. Or. I, 53. Brut. 29. damnatur, quia nimis tenuiter se defendi voluit, et a se aliisque defensus est. Balb. 13. damnatur ab equitibus, quod, in Asiâ quæstor, provinciales a publicanorum injuriis defenderat. Smyrnæ in exsilio vixit. Cf. Nat. D. III, 32. et Tacit. Ann. IV, 43. Font. 13. injuste damnatus est. Rabir. Post. 10. crudelitatem Mithridatis effugit, mutato habitu Romano, et Græco assumto. Laudatur l. c. Pison. 39. Scaur. fr. 2. Si vera est lectio, Tusc. IV, 17. ubi dicitur, P. Rutilium mortuum esse ob fratris repulsam; de hoc accipiendum esse puto: nam, Læl. 20, L. Rutilius, Publ. frater, repulsam tulisse dicitur. Alium autem P. Rutilium ei fratrem fuisse, qui, quod Publius, petens cum Scauro, repulsam tulisset, mortuus sit, ut videtur Davisio, vix mihi persuadeam. Sed Manutius legit *P. Rupilius.* Etiam Læl. l. c. *Rupilius*, pro *Rutilius*, legunt viri docti. V. Pighium ad A. 605, 621, qui et hîc et alibi hunc locum semper ita profert, tamquam *Rupilius* legatur. P. Rupilium Africani amicitiâ ad consulatum pervenisse, cum tenui loco natus esset, de eo convenit. Ea ipsa res facit probabile, ibi legendum *Rupilius.* Nam Rutilium Africani Scipionis operâ consulatum consecutum, nemo demonstrare poterit. Itaque mihi valde fit verosimile, et in Tusculanis et in Lælio, *Rupilios* esse reponendos: idque placet etiam Buherio ad Tusc. l. c. et pluribus defendit Drakenb. ad Liv. Epit. 59.

P. Rutilius, Cæcin. 10. testis in Cæcinam; homo nullius fidei.

S.

Sabazia, N. D. III, 23. sacra Bacchi, qui ipse Sabazius dicitur.

Sabazius, de Leg. II, 15. eum Aristophanes ejici vult, tamquam peregrinum Deum.

L. Sabellius, Brut. 34. a L. Cæsuleno, ex lege Aquilliâ de injuriâ, accusatur.

Sabidius, Petit. Cons. 2. homo obscurus, quem competitor Q. Ciceronis in præturâ ad tabulas posuerat, cum alium amicum honestum non haberet. Sabidia est etiam ap. Donium in lapide I, 164. et Sabidius in Gruterianis lapidibus non unus.

Sabinius, Reatinus, Sext. 37. ex operis Clodianis, a quibus P. Sextius pæne interfectus est.

C. Sacerdos, e Liciniis. Verr. II, 10. prætor Siciliæ ante Verrem. Planc. 11. legatus Q. Metelli in Cretâ. Consulatum petiit cum Cicerone. Vid. Ascon. argum. or. in Tog. Cand. De ejus præturâ urbanâ et Siciliensi, multa sunt in Verrinis.

Sadala, Verr. II, 24. rex Thraciæ. Ad eum a Cn. Dolabellâ mittitur C. Verres.

Safinius, Cluent. 25. Atellanus.

Salaco, ad Div. VII, 24. nomen hominis cujusdam in paupertate superbi: unde h. l. Hermogenes Tigellius *Salaco* dicitur.

Q. Salassus, ad Div. IV, 18. P. Curtii frater, e gente Postumiâ, siquidem germanus Curtii frater fuit. Provinciam obtinuit e præturâ, A. U. 700.

Salii, de Div. I, 17. sacerdotes Martis. In eorum curiâ Romuli lituus inventus est integer, cum ea deflagravisset. Ab iis, Att. V, 9, dicitur Saliaris modus, de conviviis opiparis et magnificis.

Salinator, Or. II, 67. est Livius, qui in censurâ, A. U. 549, hoc cognomen primus accepit. Liv. XXIX, 37. Tarento amisso, bello Punico II, arcem retinuit. Liv. XXVII, 25. (v. in *Livius*.) Brut. 18. Senensi prœlio ludos Juventuti vovet.

de quâ v. Plin. H. N. XXXVI, 15. ubi privignus Sullæ vocatur. Nam Sulla duxit viduam Scauri, principis senatûs, Metellam, ut auctor est Plutarch. in Sullâ; quam proscriptionum sectricem Plinius appellat: unde huic Scauro illæ tantæ divitiæ. Cf. pr. Sext. 54. et Pigh. ad A. U. 695. Sext. 47. ad eum prætorem causa P. Sextii acta est. Offic. I, 39. Cn. Octavii domum demolitus, ei accessionem adjungit. Repulsam in consulatûs petitione tulit. Att. IV, 15. de repetundis accusatus e præturâ Sardiniæ, a Cicerone defenditur. V. frag. Or. pr. Scauro, et Ascon. Argum.

M. Scaurus, ex Aureliis. V. in *Aureliis*.

C. Scipio, e Corneliis. pro Sext. 3. socer P. Sextii, vir optimus, in exsilio Massiliæ vixit. Sed *Caius* est ex editionibus primis et MStis, posteriores receperunt *Lucius*, et interpretantur de Asiatico nep. Vid. Manutium, ad hunc locum. Certe alium, qui bello civili proscriptus sit, nescimus. V. infr. in *L. Scipio Asiat. L. F.*

Cn. Scipio Calvus, L. F. Planc. 24. et 25. Off. I, 18. is, qui cum fratre Publio in Hispaniâ cum Pœnis bellum gessit, pater P. Scipionis Nasicæ, qui vir optimus judicatus est; de quo infra. Balb. 15. in Hispaniâ occiditur cum fratre. Cf. Tusc. I, 37. 46. Nat. D. III, 32.

L. Scipio Asiaticus, P. F. L. N. Mur. 14. de Antiocho triumphat; unde Asiaticus dictus est: de quo triumpho vid. Plin. XXXIII, 11. Provinc. Cons. 8. ei auxilio est Tib. Gracchus pater, trib. pl. cum in carcerem duceretur. Brut. 47. non imperite dixit. Phil. XI, 7. collega C. Lælii sapientis in consulatu, ad quem cum senatus deferret provinciam Asiam, quæ Scipioni obvenerat, frater major P. Africanus eam ignominiam deprecatur; et, se legatum ei fore pollicitus, provinciam ei conservat. Rabir. Postum. 10. ejus statua in Capitolio cum chlamyde et crepidis.

que nominatim, neque satis diligenter de bonis publicatis. ad Div. I, 9. accusatus de vi, a Cn. Pompeio laudatur: defenditur a Cicerone oratione, quæ exstat. ad Div. VII, 32. "dicta Sextiana," i. e. frigida et parum acuta. Nam de hoc Sextio locum capere non ambigam: quod ex ep. ad Div. V, 6. quæ valde jocose est ad P. Sextium scripta, conjicere licet, eum facetum aut fuisse, aut videri voluisse: et est forte ille, quem Catullus perstrinxit, quamquam ibi aliter legit Vossius, p. 102. Att. VIII, 15. quia cum imperio est, potest cum Pompeio in Græciam transire. ibid. XI, 7. Cæsar permittit, ut iisdem, quibus ante, lictoribus uteretur, etsi SCtum improbaret, quo ipse aliique post fugam tribb. pl. imperium acceperant. ad Div. V, 20. pecuniam, quam Mescinius Rufus in fano deposuerat, aufert; ex quo intelligitur, eum Ciliciam obtinuisse. V. Græv. ad ep. 7 libri VIII ad Att. Prætor fuit A. 700.

T. Sextius Gallus, Mil. 31. Ante sacrarium Bonæ Deæ, quod in fundo ejus fuit, primam plagam accepit P. Clodius.

Sextius, Att. XIII, 2. parochus publicus, h. e. qui publico nomine excepit Ariarathen, Ariobarzanis filium, Romam venientem. Quæstor, circa tempus quo hæc epistola scripta est, fuit L. Sextius, qui post M. Bruti proquæstor in Macedoniâ, et A. 730 consul fuit; forte P. filius, de quo supra.

Sibylla, Div. I, 18. Erythræa. II, 54. ejus versus. Verr. V, 49. libri Sibyllini, &c.

Sica, ad Div. XIV, 4. 15. Att. VIII, 12. XII, 23. &c. familiaris Ciceronis. In ejus prædio diversatus est Cicero, abiens in exsilium, Att. III, 2. Add. Plutarch. in Cicer. p. 877. ubi *Vibius Siculus* vocatur: si tamen de eâdem re utrobique sermo est. Ejus uxor videtur fuisse Septimia. Att. XVI, 11.

C. Sicinius, Brut. 76. Q. Pompeii, qui censor fuit, ex filiâ nepos. Quæstorius mortuus est: probabilis orator.

mine illustrius. Acad. IV, 1. ejus memoria. Off. I, 30. taciturnus, dissimulator, insidiis aptus. ib. II, 20. quid responderit interrogatus, utrum bono viro pauperi, an minus probato diviti, filiam collocaret. ib. III, 11. quid dixerit post victoriam ejus belli, quod cum Persis habuit. Brut. 11. mors ejus fabulosa. Themistocleum consilium. Attic. X, 8. tribuitur Pompeio, qui existimabat, qui mare teneat, eum necesse esse rerum potiri.

Theodectes, Phaselites, Or. 51. 57. Aristotelis auditor, in arte imprimis oratoriâ, itemque Isocratis. V. Laërt. V, 24. et ibi Menag. Valer. M. VIII, 3. 14. et Suidam in h. v. Tusc. I, 24. ejus insignis memoria. Quintil. Inst. Or. XI, 2, &c.

Theodorus, Byzantius, Brut. 12. sophista Socratis temporibus, in arte subtilis, in orationibus jejunus. Scripsit aliis orationes. Orat. 12. a Socrate in Platonis " Phædro" appellatur λογοδαιδαλος. V. Quintil. III, 1. Apud Laërtium, II, 104, civilibus orationibus clarus dicitur. Cæterum hoc nomen restituendum est Ciceroni, Orat. c. 13. pro " Thucydides."

Theodorus, Cyrenaïcus, Nat. D. I, 1. Deos tollit: unde Atheus dictus, et cum Athenis, tum Cyrenis, ejectus est. (v. Laërt. II, 86. 101. seq.) Tusc. I, 43. mortem crudelem contemnit, quam ei rex Lysimachus minatur propter libertatem linguæ. Ad eum missus erat a Ptolemæo, Lagi filio, apud quem diu moratus est. Laërt. l. c. 102. Ab eo dicuntur Theodorii. Cave confundas cum Theodoro Cyrenaïco, geometrâ, quo Plato præceptore usus est, cujus mentionem etiam Xenophon facit in Memorabil.

Theodorus, Verr. V, 51. Ennensis senator.

Theodosius, Har. Resp. 16. Chius.

Theomnastus, Verr. III, 21. Syracusanus. Theoractus dicitur contumeliæ causâ.

Theophanes, Mitylenæus, sed et Lesbius dicitur, Arch. 10. Att. II, 5. res Pompeii scripsit versibus. Ab eo civitate donatus est. Unde posteri ejus Pom-

dax scribendi genus, quo usus est Theopompus. Eo se dicit Cicero usurum in ανεκδοτοις. Brut. 17. officit Philisto. ibid. 56. acerrimo ingenio fuit.

Theopompus, Att. XIII, 7. Cnidius, familiaris Cæsaris. Estne hic, quem C. Trebonius Asiâ expulisse dicitur, Phil. XIII, 16? Alius, ni fallor, est ad Q. Fr. I, 2. 2. forte de cohorte Q. Ciceronis in provinciâ.

Theoractus, Verr. V, 66. V. *Theomnastus*.

Theramenes, Tusc. I, 39. in ipso mortis articulo ludit in Critiam, cujus operâ ad mortem damnatus erat. (v. Xenoph. Hist. Gr. lib. II, &c.) Or. II, 22. ejus scripta Ciceronis ætate nulla exstitêre. ibid. III, 16. faciendo dicendoque sapiens.

Thericlea, Verr. V, 18. (ex lectione Grævii) sunt pocula, quæ nomen habent a Thericle, figulo Corinthio, qui certum genus poculorum excogitavit; neque solum figlina, sed etiam ex aliâ materiâ. Nam, v. c. ap. Joseph. A. XI, 1. sunt Θερικλεια χρυσεα inter vasa, quæ Cyrus Judæis reddidit. Sed quidam eum τορευτην faciunt. Ejus mentio et apud Lucian. Lexiph. c. 7. Athenæum, IX, 470. E. (v. impr. Bentleium de Phalaridis Epistolis.) Vixit tempore Aristophanis comici. V. Junium in Catal. Pictor. &c. sed imprimis Salmasium, ad Solinum. p. m. 734. seq.

A. Thermus, e Minuciis, Flacc. 40. bis, Cicerone defendente, absolutus est, magno populi gaudio, post præturam.

Q. Thermus, ad Div. II, 17. Asiæ prætor A. 701. sqq. Att. I, 1. curator viæ Flaminiæ. Phil. XIII, 6. Pompeium, Cn. F. hortatur, ut ad Mutinam eat cum suis copiis. Ad eum sunt epistolæ duæ, Divers. II, 18. XIII, 53. Conf. Att. V, 13. 21. &c.

Theseus, Nat. D. III, 18. Neptuni filius. Offic. I, 10. pater Hippolyti, a Neptuno petit, ut ab equis ejus laceretur filius. Neptunus, quæ promisit,

Ciceroni et filio et fratri carissimus. Ad eum sunt epistolæ lib. XVI ad Div. ex quibus de summâ hominis gratiâ satis cognosci potest.

Tiro, Phil. II, 4. V, 6. est Numisius Tiro, de sicariis Antonii triumviri.

Tisamenus, Att. XII, 10. servus.

Tisias, Or. I, 18. Inv. 2. Siculus, primus rhetoricam scripsit. Brut. 12. quâ occasione et quo tempore scripserit.

Tithonus, Senec. 1. Laomedontis filius, Auroræ maritus, de quo nota est fabula.

Titinia, Cottæ, Brut. 60. pro eâ contra Ser. Nævium dicit M. Cicero.

Cn. Titinius, Cluent. 56. eques Romanus.

Q. Titinius, Verr. II, 49. eques Rom. frater germanus C. Fannii : i. e. ex eâdem matre. (v. Wesseling. Obs. I, 13.) Att. V, 21. commendat Ciceroni L. Tullium, ut legatum sumat. Att. IX, 6. filius est cum Cæsare. Hunc Titinium fœnus exercuisse intelliges ex ep. 4. lib. II ad Att. et VII, 18.

Titinii, a Catilinâ in proscriptione Sullanâ interfecti commemorantur, Pet. Cons. 2.

Titius, Dom. 9. Har. Resp. 27. Sext. 52. e ducibus operarum Clodianarum.

C. Titius, Brut. 45. eques Rom. qui primus eo pervenit, quo pervenire potest Latinus orator sine Græcis literis. Orationes fuerunt acutæ, facetæ item tragœdiæ, sed parum tragice scriptæ. Vixit L. Crassi temporibus.

C. Titius, L. F. *Rufus*, ad Div. XIII, 57. prætor urbanus, Paulo et Marcello coss. ib. XII, 15. legatus Dolabellæ in Asiâ.

L. Titius, Verr. V, 26. civis Rom. in Siciliâ habitans.

L. Titius Strabo, ad Div. XIII, 14. eques Rom. Hunc Manutius putabat eumdem esse, qui, XII, 6, *Tidius* appellatur : (v. *C. Tidius*.) Sed, quoniam

is, sive Tidius sive Titius, in magistratu fuit, ante quam hæc epistola scriberetur, idem cum hoc Titio esse non potest, propterea quod hunc Cicero equitem Rom. appellat. Non autem puto moris fuisse, qui essent ex equestri ordine, eos, cum magistratibus usi essent, simpliciter *equites* appellare.

P. Titius, ad Div. X, 12. tribunus pl. (A. 710.) intercedit SCto in Ciceronis sententiam facto, rogatu Servilii. De eodem est ep. 21. Hunc etiam Corradus putat esse eum, ad quem epistola 16 lib. V scripta sit. Ex epistolâ intelligitur, illum Titium bene de rep. sensisse, et Pompeianis partibus favisse; quod nescio an in P. hunc conveniat, qui in toto tribunatu Ciceroni, aliisque hujus sectæ, adversatus est, P. Cascæ collegæ tribunatum abrogavit, et legem per vim tulit, de triumviris reip. constituendæ in quinquennium creandis, &c. vid. Pighium ad ann. 710. Cæterum hic est Titius, qui Appium minorem reum fecit de vi. ad Div. VIII, 8. nam vocatur emissarius Servilii.

Sext. Titius, Or. II, 11. tribunus pl. seditiosus, A. U. 654. Antonio Oratore et Albino consulibus; a quo leges Titiæ dicuntur. Multa contra remp. fecit. Ei resistit Antonius. Idem in eum testimonium dixit, cum postea reus factus esset. Brut. 62. loquax et acutus, sed mollis in gestu. Ab eo saltationis genus molle nomen "*Titius*" accepit. Or. II, 66. se Cassandram dicit, quod vera diceret, nec fidem inveniret. Rab. Perd. 9. condemnatus est, quod Saturnini imaginem domi suæ haberet. Nescio an hic sit, qui, Or. II, 62. III, 23. nimis studiose pilâ lusisse, et signa sacra noctu fregisse, dicitur. Non dubitat Corradus, ad Brut. p. 341.

T. Titius, T. F. ad Div. XIII, 75. legatus Pompeio rei frumentariæ præfecto. Hic est fortasse, ad quem epistola 16 lib. V perscripta est. Cf. *P. Titius.*

peium extra Italiam sequendum. IX, 8. sequitur cum fratre Pompeium extra Italiam. Fin. I, 5. Epicureus, itaque inducitur eo libro disputans cum Cicerone et Triario de finibus. Brut. 76. non tam rhetor, quam πολιτικος. In eo literæ interiores et reconditæ, divina memoria. Prætor fuit A. 704.

T. Torquatus, L. F. Tusc. IV, 22. qui primus Torquatus dictus est. v. Liv. VII, 10. V. *Manlius.*

T. Torquatus, Fin. I, 7. collega Cn. Octavii in consulatu, A. 588. Ejus filius, a D. Silano adoptatus, cum in præturâ Macedoniæ pecunias cepisse diceretur, pater, re cognitâ, eum vetuit in conspectum venire. Male editur *L.* Torquatus. Nam Fasti habent *T.* ut Epit. Livii, 54.

T. Torquatus, T. F. Planc. 11. Auli, Africæ prætoris, frater patruelis. Brut. 70. doctus vir ex Rhodiâ disciplinâ Molonis, plus facultatis ad dicendum habuit, quam voluntatis. Ad consulatum venisset, sublato ambitu, si vixisset.

Trabea, ad Div. IX, 21. poëta comicus. Tusc. IV, 31. ejus versiculi. Fin. II, 4.

C. Trebatius Testa, ad Div. VII, 12. Epicureus fit. ibid. 5. commendatur Cæsari, Galliæ proconsuli. Top. I. Topica sibi a Cicerone explicari vult. JCtus fuit, ad quem multæ et facetæ sunt libri VII epistolæ. Tribunus pl. A. U. 706. De eo v. Menag. Amœn. J. C. c. 14.

L. Trebellius, Phil. VI, 4. Antonianus, antea adversarius in tribunatu, (A. U. 707.) cum de tabulis novis ferretur. ad Div. XI, 13. cum equitibus suis ad occupandam Pollentiam venit. Phil. XIII, 12. &c.

M. Trebellius, Quint. 5.

Trebianus, ad Div. VI, 9. Pompeianus, post pugnam Pharsalicam ab armis non decessit.

A. Trebonius, ad Div. I, 3. XII, 12. eques Rom. negotiator.

A. Trebonius, Verr. II, 47. proscriptus a Sullâ, frater P. Trebonii.

C. Trebonius, Phil. XIII, 10. eques Rom. C. Trebonii (de quo mox) pater.

C. Trebonius, C. F. ad Div. XV, ult. quæstor tribuno Herennio non paret, et Ciceronis causam tuetur, cum id consules non facerent. Phil. II, 11. e percussoribus Cæsaris, laudatur. ibid. 14. ad Div. X, 28. sevocat Antonium ante curiam, dum interficitur Cæsar. Phil. XI, 1. prætor Asiæ, a Dolabellâ Smyrnæ amicitiæ simulatione interficitur. Ejus mortem lamentatur Cicero. ad Div. XII, 16. ejus carmen ad Ciceronem missum, forte in Antonium et Antonianos. Hic legem Treboniam tulit in tribunatu, A. 698. ut Pompeius duas Hispanias, M. Crassus Syriam in quinquennium, et Cæsar Galliam in alterum quinquennium, obtinerent. Post legatus Cæsaris in Galliâ, et A. 708 consul suffectus Cæsari. Dio Cass. XXXIX, p. 105.

P. Trebonius, Verr. II, 47. A. frater.

Cn. Tremellius Scrofa, in Verr. I, 10. tribunus militaris designatus, judex in causâ Verrinâ, homo summâ religione et diligentiâ. Pighius, ad A. 676, putat esse eum, qui prætor post fuit, et de re rusticâ scripsit: cujus villam, atque ipsum, valde laudat Varro, de R. R. I, 2. Unde *Scrofæ* cognomen, quod hujus avus primus tulit, aliam rationem ex ejus personâ Varro, l. c. II, 4. aliam Macrob. Sat. I, 6. commemorat. Utraque lepida fabella est. Scrofa est et ad Att. VI, 1. V. in *Scrofa*.

Q. Tremulus, e Marciis, Phil. VI, 5. Hernicos vicit. statua ejus in foro posita. Is, qui consul bis fuit, A. 447, et 455.

C. Triarius, e Valeriis, Fin. I, 5. amicus Ciceronis, vir gravis et doctus, minus delectatur Epicuro, quod ornamenta Platonis, Aristotelis, &c. neglexit. Att. XII, 23. ejus liberis tutor est Cicero. Brut. 76. ejus plena fuit literatæ senectutis oratio, gra-

Tullius, Verr. IV, 71. magister publicanorum in Siciliâ, amicus Verris.

Tullus, Catil. I, 6. Att. VIII, 15. est Volcatius Tullus, qui M. Æmilii Lepidi collega in consulatu fuit.

Tullus Cluvius, Phil. IX, 3. unus e legatis Rom. qui a Larte Tolumnio interfecti sunt. Sed Pighius legendum censet *L. Julius*, qui A. 303 decemvir fuit, non *C. Julius*, qui trib. mil. fuit A. 315. V. ad h. a. Apud Plinium, XXXIV, 6. ed. Hard. vocatur *Tullus Clœlius*, e MS. Edd. aliæ habent *Tullus Cœlius*. V. Harduin. et not. Gruteri ad Cic. l. c.

Tullus Hostilius, Phil. XIII, 12. tribunus plebis designatus.

Tullius Cimber. V. *Tillius*.

D. Turranius, Att. I, 6. homo χρηστομαθης, cum Q. Cicerone in prædiis Arpinatibus est. VI, 9. cum Cicerone in Ciliciâ aliquamdiu fuit. Eumdem hominem esse, res ipsa suspicari facit, etsi priori loco sit *Turranius*, altero *Turannius*. Nam hæc nomina eadem sunt, ut et *Turanius*. Eadem varietas etiam in lapidibus deprehenditur. Forte est ille ipse, qui commemoratur ap. Plin. H. N. III, 1. IX, 8. V. Harduin. Ind. Auctor.

M' Turranius, Phil. XIII, 10. provinciam, sibi ab Antonio datam, recusat.

Turdus, ad Div. IX, 21. cognomen familiæ Papiriæ plebeiæ. C. Papirius Turdus trib. pl. est ap. Liv. XLI, 6.

L. Turius, Brut. 67. parvo ingenio, sed studiosus. Ei paucæ centuriæ ad consulatum defuêre. Olim hîc legebatur *Thorius*; unde viri docti ceperunt de *L. Thorio Balbo*, de quo supra. Nescio an in hominem illum voluptuosissimum cadat "multus labor," quem huic L. Turio Cicero tribuit. Turius apud veteres non unus occurrit. Q. Turius ap. ipsum Ciceronem; alius Turius apud Horat. Sat. II, 1. 49. ubi vide

schol. et Bentleium. L. Turius a M. Catone contra Cn. Gellium defensus commemoratur apud Gellium, Noct. Att. XIV, 2. ut lapides taceam. Nam, apud Donium, IV. 93, est L. Turius, L. F. &c.

Q. Turius, ad Div. XII, 26. negotiator Africanus.

Turius Eros, ad Div. XII, 25. libertus Q. Turii.

Turpilia, ad Div. VII, 21.

Turpio, Att. VI, 1. sutorius.

L. Tursetius, Phil. II, 16. ei testamentum M. Antonius subjicit.

Turulius, ad Div. XII, 13. quæstor Tillii Cimbri in Bithyniâ.

Tuscenius, ad Q. Fr. I, 1. 6. et 2. 2. homo obscurus, qui de Q. Cicerone questus erat.

Tutia, Att. XVI, 2. nomen feminæ, nescio cujus. Nam Tutia Vestalis, de quâ est ap. Valer. VIII, 1, (quæ in libris fere est Tuccia) huc non pertinet; quod temporis ratio facile indicat. Cæterum valde arridet Corradi conjectura, qui *Julia* legendum suspicabatur; eamque intelligebat, de quâ est lib. XV, ult. Tutiam familiam autem fuisse, facile concedam. V. Drakenb. ad Liv. epit. 20.

Tutor, Or. II, 64. nomen mimi veteris, perquam ridiculi.

Tympanis, N. D. III, 35. "Tympanidis rogus." Locus sine dubio corruptus, in quo frustra adhuc viri docti desudârunt. Vid. Davisium et Buherium ad h. l.

Tyndareus, Fat. 15. Clytæmnestræ pater.

Tyndaridæ, Nat. D. II, 2. Persen victum nuntiant. ibid. III, 5. eos Lacedæmone sepultos tradit Homerus, &c.

Tyrannio, Att. II, 6. XII, 2. &c. grammaticus et geographus, qui Ciceronis temporibus vixit. Acrem in reprehendendo fuisse, ex ep. 6 lib. II, intelligitur. ibid. IV, 4. 8. reliquias bibliothecæ Ciceronianæ

V.

M. Varisidius, ad Div. X, 7. 12. eques Romanus.

L. Varius Cotylas, Phil. XIII, 12. columen amicorum Antonii. Phil. VIII, 10 et 11. legatus Antonii ad senatum.

P. Varius, Att. I, 1. videtur fœnerator fuisse.

Q. Varius Hybrida, Sucronensis, Sext. 47. seditiosus. ei restitit M. Scaurus. Orat. I, 25. homo vastus et fœdus, sed eloquentiâ magnam gratiam consecutus. Brut. 49. 62. bonus orator. Brut. 89. suâ lege damnatus est; de quâ vide *Ind. Legum*. N. D. III, 33. Drusum ferro, et Metellum veneno, sustulit; summo cruciatu ipse periit. p. M. Scaur. fr. M. Scaurum principem in proditionis crimen vocat lege suâ, sed frustra. Conf. Valer. Max. III, 7. quem reprehendit Wesselingius, Obs. I, 11.

Q. Varius, Verr. III, 48. testis in Verrem. An hic est, qui inter judices Milonianos fuit? Mil. 27.

A. Varro Murena, e Terentiis, ad Div. XVI, 12. amantissimus Ciceronis. Idem occurrit ad Div. XIII, 22. Postea consul fuit A. U. 730.

C. Varro, e Terentiis. Brut. 19. qui in clade Cannensi cum Paulo collegâ cecidit, A. U. 537. V. de eo Liv. XXII, 25. seq.

C. Varro, e Visclliis, Prov. Cons. 17. consobrinus Ciceronis. Verr. II, 28. tribunus militum in Asiâ, prætore C. Nerone. Cf. *C. Visellius Varro.*

M. Varro, e Terentiis. Brut. 56. L. Æmilium præceptorem habuit. ad Div. XIII, 10. quæstor M. Bruti prætoris Galliæ Cisalpinæ, ibid. XI, 10. ejus thesauri. Vid. Corrad. et Manut. ad h. l. Att. XIII, 13. 16. et 18. cupit aliquid a Cicerone sibi inscribi; πολυγραφωτατος. ad Div. IX, 13. legatus Pompeii in Hispaniâ ulteriori. Div. I, 31. doctus homo, perterretur vaticinio cujusdam Rhodii remigis. Phil. II, 41. ejus villam occupat M. Antonius, &c. De eo v. Plin. H. N. VII, 30.

P. Varus, Attius, Lig. 2. Africæ prætor, Afri-

cam initio belli civilis privatus occupat, cum Italiâ profugisset. Vid. Cæsar. de Bell. Civil. I, 31. Hic est P. Attius, Att. VII, 13.

Sext. Varus, ad Div. X, 32. Hispaniæ proconsul. Incertum est, qui sit; quando Sext. Quintilium Varum Hispaniæ proconsulem fuisse nemo prodidit. Vid. Manut. ad h. l.

P. Vatienus, N. D. II, 2. e Castore et Polluce audivit, Persen esse victum. In libris quibusdam est *Vatinius*, quod probat Davisius, qui avum eum adolescentis P. Vatinii facit.

P. Vatinius, Vatin. 1. sqq. in quâ oratione pleraque ejus scelera, imprimis in tribunatu C. Cæsare cos. suscepta, commemorantur. Phil. X, 5. imperator et prætor Illyrici, Dyrrhachii portas aperit Bruto, et ei exercitum tradit. c. 6. ad Div. V, 10. augur fit in locum Appii. V, 9. imperatoris epistola ad Ciceronem, quâ petit, ut se defendat, et supplicationem conficere studeat. ibid. I, 9. a Cicerone defenditur, et quare.

Vectenus, Att. X, 5. 11. amicus Ciceronis, Monetalis appellatur. Cf. XII, 3. XV, 13. Argentarium fuisse ex locis his, aut fœneratorem saltem, intelligitur.

T. Vectius, Flacc. 34. senator.

P. Vedius, Att. V, 1. Pompeii familiaris, homo nequissimus.

M. Vehilius, Phil. III, 10. provinciam, sibi ab Antonio attributam, recusat accipere. Ex hoc nomine quidam *Velleius* fecêre, quod nomen hoc notius esset: estque ita in nonnullis editionibus. Vehilii etiam in lapidibus antiquis reperiuntur. Cæterum nihil de hoc Vehilio uspiam me legere memini.

Veiento, Att. VII, 3. a decedente Bibulo, provinciæ Syriæ præfectus. P. Manutius quæstorem putat fuisse. Sed constat Sallustium quæstoris locum apud Bibulum obtinuisse, ad Div. II, 17. Itaque magis placet, cum Pighio, ad A. 703, legatum putare:

quem enim, nisi quæstorem præficeret, præficere poterat, nisi legatum aliquem? V. ad Div. II, 15. Sunt autem e Fabriciis Veientones. Et fortasse hujus nepos fuit aut pronepos A. Fabricius Veiento, qui, post præturam, A. 807, a Nerone in exsilium missus est. De eo Xiphilinus in Nerone, et Tacit. Ann. XIV, 50.

C. Velleius, Or. III, 21. Epicureæ philosophiæ addictus, L. Crassi Oratoris familiaris. Nat. D. I, 6. senator, ad quem tum Epicurei primas deferebant. Hic est, qui trib. pl. fuit A. U. 663.

Q. Velocius, Or. III, 23. gladiatoriam didicit puer; sed adultus plus operæ foro, amicis, et rei familiari, tribuit. Perperam ex h. l. colligit Petavius, apud Olivetum ad h. l. eum lanistam et actorem causarum eodem tempore egisse.

Veluinus, ad Q. Fr. I, 1. 2. nomen hominis obscuri, qui fundum habebat non procul a fundo Q. Ciceronis.

Venonius Vindicius. Balb. 25.

C. Vennonius, Att. VI, 1. ad Div. XIII, 72. Vossius, de Hist. Lat. lib. III, p. 226, putat, non esse *Vennonius* scribendum, ut est sc. ll. cc. et Att. XII, 13. Leg. I, 2. sed, *Venonius*, quia ducatur a *Venox*. Et exhibent omnes codd. et edd. hanc scripturam, pro Balbo l. c. Mihi vero rectius *Vennonius* videtur, uti est in lapidibus semel apud Donium, sæpe apud Gruterum (quamquam et ibi *Venoniam* reperio): ducique puto a nomine *Venno*, quod ibidem est, 291.

Sext. Vennonius, Verr. IV, 39. de Verris cohorte fuisse apparet, una ex manibus, quibus pecuniam aliis extortam capiebat.

Vennonius, de Leg. I, 2. historicus Latinus, exilis et jejunus. Att. XII, 3. ejus libris ægre caret Cicero. Hunc Vennonium ab omnibus his alium esse, et Cicerone longe antiquiorem, mihi satis certo videor, ex loco de Leg. I, 2, colligere. Ponit enim

C. Virginius, Prov. Cons. 4. legatus, impedit Pisonem Calventium, ne Byzantio omnia signa auferat. Sed codd. habent *Virgilius*, quod recepit Grævius. Quis autem ille Virgilius sit, nescio. Nam, prætor ille Siciliæ an sit, dubito, quod vix Romam rediisse potuit, cum Piso in provinciam abiret, siquidem rediit, et non eo quoque anno Siciliam obtinuit. C. Virginium autem reperio tribunum plebis anno 690.

A. Virginius, Læl. 27. ejus adolescentis familiaritate delectatur Lælius, ut P. Rutilii. Fuit ergo P. Rutilii æqualis. Cæterum hanc lectionem revocavit Langius e MSS. qui valde hîc variant; et de lectione vehementer docti viri dissentiunt. Vid. Gulielm. et Grut. ad h. l. item Pigh. Annal. 634. Mihi omnem dubitationem de h. l. tollere videtur, quod ita, ut hîc, junguntur ap. Pomponium, de Orig. Jur. §. 40, P. Rutilius Rufus, et Paulus (quod est vitiosum pro *Aulus*) Virginius, ut eorumdem præceptorum in jure civili, imprimisque P. Mucii, discipuli. Cf. C. Langium, ad loc. cit. et Rupert. ad Pompon. III, 6.

L. Virginius, Fin. II, 20. filiam suam interficit, ne Appii decemviri libidini dedatur. Rem narrat Liv. III, 44. sqq.

Virginius, Att. XII, 5. argentarius.

Viriatus, Offic. II, 11. Lusitanus, propter prædæ æquabilem partitionem magnas opes habuit, quibus exercitus imperatoresque cesserunt. Brut. 21. Viriati bellum cum Romanis.

Viscellinus, Læl. 11. est Sp. Cassius, qui, post tertium consulatum, appetiti regni crimine damnatus, et de Saxo Tarpeio dejectus est. V. in *Cassius*. De scripturâ vocis nil certi dici potest, quando et Latini et Græcorum historicorum libri mire variant: Viscelinus, Vulselinus, Becellinus, Uscelinus, Vitellinus, Betillinus, &c. Viscellinus est in Fastis Cuspiniani,

quos sequitur Sigonius: quem v. ad A. 251. itemque Pighium.

Viseius, Phil. XIII, 12. tribunus plebis designatus Antonii beneficio, antea Pisauri balneator fuerat.

Visellia, Att. XV, 13.

C. Visellius Varro, Brut. 76. Aculeonis filius, consobrinus Ciceronis, ad ædilitatem pervenit. Juris peritus. Att. III, 23. T. Fadio tribuno plebis legem scripsit, quam ferret, de Cicerone revocando; eamque probat Cicero. V. *C. Varro.*

L. Visidius, Phil. VII, 9. eques Romanus, qui Ciceronem in consulatu diligenter custodivit. Antonio Mutinam obsidente, vicinos cohortatus est, ut milites fierent; et suis eos facultatibus sublevavit. Edd. vett. habent *Nasidius.*

Ulysses, Offic. I, 31. omnibus jucundus et affabilis. ad Div. I, 10. rediens cognovit suorum neminem. ib. X, 13. πτολιπορθος. de Offic. III, 26. apud tragicos jactatur in eo, quod Homerus tacuit, eum militare noluisse, &c. &c.

P. Umbrenus, Catil. III, 6. libertinus, Catilinæ socius.

Ummius, ad Div. XVI, 14. Ad hanc scripturam confirmandam, Ummidiam affert ex lapide Victorius. Est etiam ap. Horatium, Sat. I, 1. 96, Ummidius; ad q. l. v. Bentelei. et viros doctos ad Varr. R. R. III, 13.

Q. Voconius Saxa, Verr. II, 42. Balb. 8. legem tulit de mulierum hæreditatibus. (Vid. *Ind. Legg.*) Verr. II, 42. male pro *Q.* habent editiones Gronov. et Græv. *C.*

Q. Voconius, Cluent. 54. judex quæstionis in causâ Cluentii fuit. Ex quo intellige, eum ædilicium fuisse. Male Sigon. Ant. Jur. Civ. Rom. II, 18. prætorem facit: et judicem quæstionis pro quæsitore dici contendit. Ab hoc diversus est, meâ sententiâ,

Voconius, qui, Att. VIII, 15, dicitur, initio belli

civilis, cum imperio fuisse. Hic est, qui, A. 692, quæstor, et, A. 700, prætor urbanus fuit, et deinde Pompeium in Macedoniam secutus est. Cæterum illud addendum est ex Phil. III, 6. Voconios ex Aricià fuisse ortos.

C. Volcatius, Corn. I, fr. vir honestissimus, a Cn. Dolabellâ communi et quotidiano jure privatur. Is est, de cujus subitâ morte Plinius, H. N. VII, 53, tradit.

L. Volcatius Tullus, Planc. 21. in ædilitate petendâ repulsam fert; postea tamen consul fuit cum M' Æmilio Lepido, A. U. 687. Tog. Cand. frag. consilium habet, an petentis consulatum Catilinæ ratio habenda esset; negatumque est ei potestatem petendi concedendam esse. ad Div. I, 1. Pompeio censet restitutionem Ptolemæi committendam.

L. Volcatius Tullus, L. F. ad Div. XIII, 14. prætor urbanus A. 707, is, qui postea consul fuit A. 720. ad Div. IV, 4. M. Marcello offensus, Cæsari non agit gratias, eo restituto.

Volcatius, Verr. III, 19. 23. &c. unus e comitibus C. Verris.

Volumnia, ad Div. XIV, 16. minus officiosa est in Terentiam, cum Cicero exsularet. Non facile dixerim, utrum senatoris Volumnii, quocum magnus usus Ciceroni fuit, soror aut filia, an nota illa liberta fuerit.

Volumnia, Phil. II, 24. liberta Volumnii Eutrapeli, mimico nomine Cytheris. V. *Cytheris*.

L. Volumnius, ad Div. VII, 32. senator, quocum magnus usus Ciceroni fuit. De prænomine constat e Varrone, R. R. II, 4. 12. Estne hic Volumnius Flaccus, qui cum mandatis ad senatum a Bruto Mutinæ obsesso mittitur, Bruti legatus, ad Div. XI, 12. 18?

P. Volumnius, Cluent. 70. senator, qui inter judices in Cluentianâ causâ fuit.

P. Volumnius Eutrapelus, Phil. XIII, 2. Antonii amicus. Ad Div. VII, 32. 33, epistolæ ad eum

X.

INDEX
GRÆCO-LATINUS,

CONTINENS

GRÆCAS DICTIONES

IN

CICERONIS LIBRIS OCCURRENTES,

ET

EARUM INTERPRETATIONES;

adspersis subinde Animadversionibus.

A.

Αϐδηριτικον, *Abderiticum, stultum*, quod Abderitæ stupidi putabantur, ad Att. VII, 7.

Αβλαϐεια, *abstinentia, innocentia, frugalitas*, Tusc. Qu. III, 8.

Αγελαστος, *expers risûs*. Fin. V, 30. ita dictus est M. Crassus, qui semel in totâ vitâ risisse dicebatur.

Αγοητευτως, *sincere, sine præstigiis et fuco*, ad Att. XII, 3.

Αγραφον, *non scriptum*, ad Att. VI, 1.

Αγων, *certamen, contentio*, ad Att. I, 16. XIV, 7. est studium contentionis, quod in oratione adhibetur; unde ipsæ orationes in causis veris, et quidem imprimis in forensibus, Αγωνες dicuntur, et decla-

'Αλις σπουδης, *satis studii et operæ*, ad Att. II, 1.

Αλιτενης, *humilis, depressus, de ambulatione*, ad Att. XIV, 13.

Αλκιμος εσσ', ἱνα τις σε και οψιγονων ευ ειπῃ. *Strenuus esto, quo te et posterorum* (vel *qui post nascentur*) *aliquis laudet*, ad Div. XIII, 15. ex Homer. Odyss. A, v. 302.

Μη μαν ασπουδει γε και ακλειως απολοιμην,
Αλλα μεγα ῥεξας τι και εσσομενοισι πυθεσθαι.

Non profecto, nullâ re præclarâ gestâ, et sine laude, moriar, sed re magnâ, et ad posteritatem commemorandâ, patratâ. Homer. Iliad. X, v. 304. 305.

Αλλ' αιει τινα φωτα μεγαν, *sed semper virum ingentem*, ad Qu. Fr. I, 2. ex Homer. Odyss. I, v. 513.

Αλλ' εμον ουποτε θυμον ενι στηθεσσιν επειθες Πατριδος, *supple* ex Homero Odyss. I, 34. ὡς ουδεν γλυκιον ἡς:

Sed mihi nunquam persuasisti patriâ quidquam ulli suâ dulcius esse, ad Att. VII, 1.

Αλλ' εμον ουποτε θυμον ενι στηθεσσιν επειθεν,
'Ως νεφελη εκαλυψε μελαινα.

Sed meum nunquam animum in pectore inflexit: nubes enim tegebat atra, ad Div. XIII, 15. ex Hom. Odyss. H, 258, et Ω, 314.

Αλλ' οιμωζετω, *sed ploret: male ipsi sit*, ad Qu. Fr. III, 9. e comico aliquo fortasse, apud quos sæpissime οιμωζειν jubent, quibus mala precantur. Hinc, πολλα οιμωζειν λεγειν.

Αλλ' ου δαιτος επηρατου εργα μεμηλεν·
Αλλα λιην μεγα πημα, διοτρεφες, εισοροωντες,
Δειδιμεν· εν δοιῃ δε σαωσεμεν, η απολεσθαι.

Sed nobis curæ non est convivio suavi operam dare; verum, magnam cladem, Jovis alumne, intuentes extimescimus; incertumque est, salvine futuri, an interituri simus, ad Att. XIV, 13. ex Homer. Iliad. I, 228. seqq.

Αμεμπτα, *non accusanda*, ad Att. VII, 1.

Αμεταμελητος, *non pœnitendus*, ad Att. VII, 3. XIII, 52.

Αμηχανια, *inopia consilii*, ad Att. XV, 29.

Αμορφον, αντιπολιτευομενου χρεωφειλετην, &c. *deforme et turpe est, ejus, qui contrariæ sit in republicâ factionis, debitorem esse*, ad Att. VII, 8.

Αμπνευμα σεμνον Αλφειου, *respiratio veneranda Alphei*, ad Att. XII, 5. sunt Pindari verba, Nem. I, 1. Sic appellat Arethusam, δια το αποῤῥωγα, και οἱον στομα, την Αρεθουσαν κρηνην του Αλφειου ειναι, ut ait Scholiastes.

Αμφιβολια, *ambigue dictum*, ad Div. VII, 32.

Αμφιλαφια, ad Qu. Fr. II, 6. et 15. mihi videtur esse cautionis genus, cum eam rationem tenemus, ut ad utrumque parati simus, ut, quodcumque acciderit, eo recte uti possimus; ut duarum rerum simul rationem habeamus, quarum una videtur cum alterâ non satis consistere posse. "*Desidero quodammodo*," ait, "αμφιλαφιαν *tuam*:" quam? "*ut advenientem excipiam libenter, latentem non excitem*."

Αμυμων, *repehensionis expers*, ad Att. XVI, 5.

Αναθεωρησις, *animadversio*, *consideratio*, ad Att. XIV, 15. et 16.

Αναλογια, *comparatio*, *proportio*, quam vulgo dicimus, cum olim *proportio* esset tantum *ratio*, ad Att. VI, 2. de Univ. 4. V. Varr. L. L. IX, p. 135. ed. Steph.

Αναντιφωνησια, *taciturnitas in respondendo*, cum alicui nihil respondemus; quam Cicero, Verr. II, 31, *taciturnitatem* ipse vocat.

Αναντιφωνητον, *sine responsione*, ad Att. VI, 1.

Αναπαντητον, *remotum ab omni occursu*, ad Att. IX, 1.

Αναπολογητον, *quod nullâ ratione defendi potest; quod defensione caret*, ad Att. XVI, 7.

52. Sic appellat libros suos Latinos de philosophiâ, e Græcis haustos, et pæne descriptos.

Cæsaris sepulcro evertisset; de quo in Philippicis passim. ad Att. XIV, 16. XVI, 19.

Αριστοκρατικως, *accommodate ad statum et sensum optimatum*, ad Att. I, 14.

Αριστοτελειον, *Aristotelicum*, ad Att. XIII, 19.

Αριστοτελους Εξωτερικοι, *Aristotelis libri ita dicti*, ad Att. IV, 16. quia ad sensum popularem propemodum scripti, ut ab his quoque intelligi possent, qui philosophiam ejus non didicissent; nam hi εξωτερικοι appellabantur. His opponuntur ακροαματικοι, qui his scribuntur, qui philosophiam didicerunt, doctis, eruditis.

Αρκαδιαν. Hexameter integer sic habet: Αρκαδιαν μ' αιτεις· μεγα μ' αιτεις· ουτοι δωσω, *Arcadiam me poscis; rem magnam me poscis; nequâquam dabo*, ad Att. X, 5. proverbium, cum quis petit, quod fieri non potest, aut difficillimum est. Is versus oraculo editus est: de quo Herodotus, lib. I, c. 66, p. 26. ed. Steph.

Αρκτοι, *Ursa major et minor*, Nat. Deor. II, 41.

῾Αρμονιη, *consensus*, de Univ. 8.

Αρρωστηματα, *ægrotationes*, Tusc. IV, 10. vocabulum Stoïcum, ex arte medicâ translatum et traductum ad animum; in quo genere translationis nimii erant Stoïci, in primis Chrysippus. In animo itaque, ut in corpore, esse dicebant νοσηματα et αρρωστηματα, quæ ex perturbationibus exsisterent, cum inveterâssent penitusque insedissent, tamquam avaritiam, gloriæ cupiditatem, mulierositatem. Differunt autem νοσημα et αρρωστημα gradu.

Αρχετυπον, ad Att. XII, 5. XVI, 3. est proprie *exemplar primigenium*. Hunc sensum habet lib. XVI, ep. 3: nam ibi dicit, se remittere συνταγμα retractatum, non απογραφον ab exemplo primo, sed ipsum αρχετυπον, crebris locis inculcatum et refectum. Sed, XII, 5, αρχετυπα *Nicasionum*, sive, ut J. F. Gronovio recte placebat, νεοεικοστωνων, sunt *tabulæ eorum, qui recens mancipes sunt facti*, sive

statim enim tibi deinde, post Hectorem, mors parata, ad Att. IX, 5.

Αυτικα τεθναιην, επει ουκ ἀρ' εμελλον ἑταιρῳ Κτεινομενῳ επαμυναι, *utinam statim moriar, cum non potui socio, cum interficeretur, opem ferre,* ad Att. IX, 5. uterque versus est ex Hom. Il. Σ, 98, 99.

Αυτονομια, *facultas et libertas suis utendi legibus,* ad Att. VI, 1. et 2.

Αυτοχθων, *nativus et indigena,* ad Att. VII, 2. opponuntur αυτοχθονες iis qui per coloniam in regionem aliunde ducti sunt.

Αυτῳ τῳ μετρῳ, και λωϊον, *eâdem mensurâ, et melius,* ad Att. XIII, 12. ex Hesiod. Oper. et D. v. 350.

Αφατα, αδιηγητα, *non dicenda, non narranda,* ad Att. XIII, 9. XV, 19.

Αφελεστατος, *simplicissimus,* ad Att. I, 18. nihil fingens, nihil dissimulans, sine fallaciis et fuco, ut ait, Att. I, 1.

Αφελως, *simpliciter,* ad Att. VI, 1. et 7. ad Qu. Fr. I, 2.

Αφιδρυμα, *fanum,* ad Att. XIII, 29.

Αφιλοδοξον, *ambitione vacans,* ad Att. II, 17.

Αφρακτα, *naves non tectæ, sed apertæ,* ad Att. V, 11. et 12. X, 11. opponuntur καταφρακτα, quæ *constratæ* Cæsari vocantur, de Bello Civili. De iis vid. Scheff. de Re Nav. p. 130.

Αφωμιλησα, *me a colloquio separavi,* ad Div. XVI, 17.

Αχαριστια, *ingratus animus,* ad Att. IX, 7.

B.

Βαθυτης, *profunda taciturnitas,* ad Att. IV, 6. ubi v. Casaub. V, 10. VI, 1. Sallustius, Jug. 95, "altitudinem ingenii" vocat, quæ est eorum, quorum consilia assequi non possumus, qui valde tegunt suos sensus. V. Turneb. Adversar. III, 15. quem

ad Sall. l. c. laudat Cortius. Polybius, in Excerpt. Virt. et Vit. p. 1441, vocat βαθος. ubi vid. Vales. Sic Ovid. Am. II, 4. 16. *ex alto dissimulare:* ubi v. Burman. qui recte de profundo silentio intelligit. Tunstallus, in Epist. ad Middleton. p. 114, interpretatur *prudentiam.*

Βεβιωται, *vita feliciter acta est*, ad Att. XII, 2. XIV, 21. Vixi! Virgil. Æn. IV, 653.

Βλαμματα, *detrimenta*, Fin. IV, 21.

Βλασφημα, *quæ mali sunt ominis.* ad Att. XV, 11. ευφημα contra *bene ominata* dicuntur. Vid. Casaub. ad Theophr. Charact. cap. 19.

Βουλησις, *voluntas*, Tusc. IV, 6.

Βουλυσις, *vespera*, *tempus*, *quo boves ab aratro solent solvi*, ad Att. XV, 27. Ex Homero intelligi potest, veteres tempora diei appellâsse ab iis rebus quæ agi solerent. Et, quoniam rustica tunc temporis vita erat hominum, ab opere rustico nomina partibus diei tribuerunt. Vespera igitur dicta βουλυσις, sive βουλυτον, quod est Iliad. Π, 779. V. Schol.

Βοωπις, *magnis iisque perpulchris oculis prædita:* Junonis epipheton Homericum. ad Att. II, 9. et 12. XIV, 22.

Γ.

Γαυριω, *glorior*, ad Att. XVI, 5.

Γελως Σαρδονιος, *Sardonius risus*, ad Div. VII, 25. proverbium de iis, qui ridendo sibi nocivum concitant periculum. Unde ortum putetur, docebit Erasmus in Chiliadibus.

Γενικως, *generaliter*, ad Att. I, 14. Tunstallus, *omnino*, *sine exceptione.*

Γενικωτερον, *generalius*, ad Att. IX, 10.

Γεροντικωτερον, *senilius*, ad Att. XII, 1.

Γεωγραφικα, *commentarii de terræ descriptione*, ad Att. II, 6.

Γεωμετρικως, *non minus certâ ratione, quam quâ geometræ utuntur*, ad Att. XII, 5. γεωμετρικως dicitur Atticus Ciceronem *refellisse*, in eo, quod Cicero scripserat, Fannium, qui historiam scripsit, Lælii generum fuisse.

Γην προ γης *cogitare* dicitur, qui solum vertere, et ex aliâ terrâ in aliam, et quidem semper proximam quamque, fugere cogitat. V. Manut. ad h. l. qui ex Æschylo hæc verba desumta putat, ad Att. XIV, 10.

Γλαυκ' εις Αθηνας, *noctuam Athenas* (sc. porto vel mitto,) ad Div. VI, 3. IX, 3. ad Qu. Fr. II, 16.

Γλισχρως, *parce, tenuiter*, ad Att. XVI, 1.

Γλυκυπικρον, *dulce amarum*, ad Att. V, 21.

Γνωθι, πως αλλῳ κεχρηται, *nosce, quemadmodum alio usus fuerit*. Explora, prius quam cum aliquo amicitiam facias, fidemque habeas, quomodo se erga alios amicos gesserit, quâ fide in alios fuerit: ex Epicharmo.

Γνωθι σεαυτον, *nosce te ipsum*, ad Qu. Fr. III, 6.

Γοητεια, *præstigiæ, malitiosæ blanditiæ*, ad Att. IX, 13.

Γονυ κνημης, *genu tibiâ*, sc. propius est, ad Div. XVI, 23. proverbium, quod eam vim habet, quam Terentianum illud, "Proximus sum egomet mihi." V. Theocrit. Idyll. XVI, 18.

Γοργεια γυμνα, *larvæ nudæ*, ad Att. IV, 16. de accusatoribus Gabinii, qui absolutus erat; quod, quemadmodum nudæ et inanes larvæ terrent illæ quidem, sed veri damni afferre nihil possunt, ita Gabinium accusatores terruerant, nihil ei nocuerant.

Γυμνασιωδη, *apta gymnasio*, ad Att. I, 6.

Δ.

Δαιμονες, genus Deorum, quod Latine *Lares* dici posse putat Cicero. de Univ. 11.

Δεδηχθαι, *morsum esse*, ad Att. XIII, 20.

E.

rum verbi inusitato reliquis Græcis, usos esse Siculos. Sed hic sensus verbi εδικαιωθησαν, auctoribus ipsis doctis hominibus, non insolitus est: ergo verbo inusitato usi sint, necesse est. Atqui hoc convenit in verbum εδικωθησαν, non in εδικαιωθησαν. Tertio, si variant codd. probabiliusne est, εδικαιωθησαν, notum omnibus, mutatum esse a librariis in εδικωθησαν, an contra accidisse? Ejusdem mecum sententiæ vidi esse Maffeum, Antiqu. Gall. Aquitan. p. 13. Cæterum qui hoc loco abutuntur, ut ostendant, purum esse ab Hebraïsmo verbum δικαιουν, quando in N. T. est *absolvere*, nimis cupide causam desperatam defendunt.

Ει δ' εν αιᾳ εζησας, *si in terrâ vixisti*, ad Qu. Fr. II, 10. ex incerto auctore initium sententiæ, cujus vim se scire negat Manutius, quod totam sententiam non adscripsit Cicero.

Ειδωλα, *spectra*, *imagines*, ad Div. XV, 16. ad Att. II, 3. *exuviæ* vel *membranæ*, ut Lucretius appellat, quæ, ut placebat Epicuro, de corporibus defluunt continuo, et sensus hominum pulsant. Vid. Lucret. IV, 34. seqq.

Ειδως σοι λεγω, *sciens tibi dico*, ad Att. IX, 7.

Ειη μισητος Φιλος οικος, *odio sit ipsa domus*, alias cara, ad Att. IV, 8. proverbium Græcum est: οικος φιλος, οικος αριστος, cujus originem vid. ap. Erasmum, p. 563. Eo usus est Cicero ad Att. XV, 15. Hîc autem tantam suavitatem esse jucunditatemque dicit ædium Antiatinarum, ut sua sibi domus pæne odio sit.

Ειλικρινες, *sincerum*, *integrum*, ad Qu. Fr. II, 8. quod, etiam ad solem explicatum et inspectum, purum reperitur. Sic προς αυγας (sc. ἡλιου) ανασκοπειν τι dicitur. Longin. S. III. Κᾳν ἑκαστον αυτων προς αυγας ανασκοπῃς, ubi vid. Fabrum et Tollium.

Εἱμαρμενη, *fatalis necessitas*, *fatum*, Nat. D. I, 20. Div. I, 55.

Ει μενετεον εν τῃ πατριδι τυραννουμενῃ, &c. *an ma-*

nendum in patriâ tyrannide oppressâ: eâ vero tyrannide oppressâ, an quovis modo tyrannidis eversio molienda est, etiam si civitas, propter id, de summâ rerum periculum subitura sit. An cavendum sit, ne, qui tyrannidem evertit, ipse evehatur. An tentandum sit, opem ferre patriæ tyrannide oppressæ, verbis et rei opportunitate, potius quam bello. Utrum civis boni sit, secedentem aliquo, quiescere oppressâ a tyranno patriâ, an quodcumque subeundum discrimen pro libertate. An bellum inferendum regioni, eaque sit obsidenda, si a tyranno opprimatur. An etiam is, qui non probet, ut bello tyrannis evertatur, tamen nomen suum profiteri cum fortissimis viris debeat. An cum bene meritis et amicis unâ subeunda sint pericula in rebus quæ pertinent ad rempublicam, etiam si illi minus recte de summâ rerum consuluisse videantur. Utrum de patriâ bene meritus, ob eamque causam gravissima quæque passus, et invidiâ oppressus, ultro pro patriâ discrimen subire debeat; aut permittendum ei, ut sui ipsius interdum et carissimarum personarum rationem habeat, dimissis adversus potentes concertationibus pro re publicâ, ad Att. IX, 4. sunt θεσεις, in quibus tractandis otium consumebat Cicero, ut animum parumper ab ægritudine abduceret.

Ειρων, *simulator*, *dissimulator*, Or. II, 67. Brut. 87. Off. I, 30. Ita dictus Socrates, quod, redarguendorum sophistarum causâ, simulabat, se omnia nescire, etiam cum recte sciret. De verbo ειρωνεια vid. Theophrast. Char. c. I, et ibi Casaubonum.

Ειρωνεια, *dissimulatio*, *cavillatio*, ad Att. XVI, 11. Acad. II, 5.

Ειρωνευεσθαι, *dissimulare*, *dissimulanter loqui*, ad Div. IV, 4.

Εἱς εμοι μυριοι, *unus mihi decem millia; unus mihi instar multorum millium*, ad Att. XVI, 11.

Εἱς οιωνος αριστος, αμυνασθαι περι πατρης, *unum augurium optimum, pugnare pro patriâ*, ad Att. II, ex Hom. Iliad. M, 243.

Εκβολη λογου, *digressio*, e Thucyd. I, 97. ad Att. VII, 1.

Εκμαγειον. ad Att. X, 1. hanc vocem in Ciceronem intrusit Bosius e vestigiis codicis MS. Sed neque in Gronovianâ neque in Græviana servata est. De voce εκμαγειον, v. Voss. ad Catull. p. 97.

Εκτενεστερον, *prolixius et largius in officiis promittendis, et benevolentiâ significandâ*, ad Att. XIII, 9. Utrumque est de sermone, qui amoris officiique plane insignem atque inusitatam significationem habet. Nam εκτενης et εκτενεια insigne et incredibile quoddam studium, ardoremque in re aliquâ significant. Et hanc vim habent in omnibus locis, quibus sacri scriptores usi sunt. Luc. XXII, 44. Act. XII, 5. XVI, 7. 1 Petr. I, 22. IV, 8.

Εκτενεια, *prolixa et larga studii et voluntatis declaratio*, ad Att. X, 17.

Εκτροποιμος, *remota a viâ*, ad Att. XII, 12. Monimentum filiæ Tulliæ exstruere volebat. Huic αποθεωσει non satis aptam putabat insulam, quam in Arpino fluvius Fibrenus efficiebat (de Leg. II, 1.) quod iste locus nimis esset a viâ publicâ remotus, adeoque non esset in conspectu, celebrarique posset. Nam, hanc ipsam ob causam, ad vias celeberrimas monimenta solebant exstruere Romani, ut eo facilius memoria hominum propagaretur ad posteros, et a quam plurimis conspicerentur: unde verba: "Siste gradum, viator;" quibus hodie uti non licet, cum monimenta hujusmodi locis clausis et septis, non in viâ sint; ut merito rideatur etiam doctorum hominum in eâ re indocta κακοζηλια.

Εκφωνησις, ὑπερευ, *exclamatio, recte, egregie!* ad Att. X, 1.

Εκχυσις, *effusio*, sc. *radiorum*, ad Att. II, 3. Veteres enim putabant visionem fieri radiorum ex oculis emissione.

Ελαπιζεν, *falso ostentabat, insolentius jactabat*, ad Att. IX, 13. In aliis edd. est εσαλπιζεν, quod defen-

dit Victor. V. L. 37. 3. male. Nam, ut vere Lambinus monet, σαλπιζειν est *vera prædicare*, λαπιζειν, falsa, quod huic loco convenit: non quo non et σαλπιζειν sit hominis arrogantis et jactatoris, sed quod σαλπιζοντες tantum ea, quæ vera sunt, jactant, λαπιζοντες autem contra. Sic etiam Latini *buccinatorem* appellant, qui veras laudes immoderatius jactat. Cic. ad Tiron. "quod polliceris, te buccinatorem fore existimationis meæ," &c. XVI, 21. Cæterum subit hîc memoria cogitationis ejus, cum putarem illud, Matth. VI, 4, όταν ποιεις ελεημοσυνην, ου μη σαλπισης εμπροσθεν σου, non esse, ut plerique faciunt, proprie accipiendum, cum nullâ idoneâ auctoritate confirmari consuetudo tam absurda possit, sed de prædicatione liberalitatis immoderatiori. Videant Judaïci ritûs peritiores.

Ελαχιστον, *minimum*, Fat. 10.

'Ελικτα, και ουδεν, Euripidis Andromacha sic habet integrum locum: ἑλικτα, κ' ουδεν ὑγιες, αλλα παντα περιξ φρονουντες, *quorum mens est involucris circumtecta, quique minime sincero et candido estis animo, sed versute omnia cogitatis*, ad Att. II, 25.

Εμβολιον, *pars quædam operis, ab argumento proposito sejuncta*, ῥησις, quam secundo libro de consulatu suo inserere cogitabat, ad Q. Fr. III, 1.

Εμετικη, ad Att. XIII, 52. male redditur h. l. *curatio per vomitum*; de quâ Pantagathus accipiebat, qui et legendum conjiciebat *egerat*, probante Grævio et Corrado. Non venit doctis hominibus in memoriam locus ex Or. pro Deiot. c. 7. de eodem Cæsare, de quo hîc sermo, apud Deiotarum diversante: "Cum vomere post cœnam te velle dixisses, in balneum te ducere cœperunt." Ex quo intelligitur, post cœnam ad vomitum îsse homines, ut cibo alvum exonerarent, ne large sumtus noceret. Celsus, I, 3, "Rejectum esse ab Asclepiade vomitum video: nec reprehendo, si eorum offensus est consuetudine, qui, quotidie ejiciendo, vorandi facultatem

moliuntur.... Commoneo tamen, ne quis, qui valere et senescere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere post cibum volet," &c. De hac igitur Cæsaris consuetudine sermo: *accubuit*, εμετικην *agebat*, l. c. volebat vomere post cœnam; ideoque largius edebat. Adde Casaub. ad Sueton. Vitell. 13.

Εμπολιτευομαι σοι, *tecum ago de re publicâ*, ad Att. VII, 7.

Εμφατικωτερον, *luculentius*, *cum majori significatione*, ad Brut. 1.

Εμφιλοσοφησαι, *unâ philosophari*, ad Att. IV, 16.

Εν αινιγμοις, *obscure dictis*, ad Att. II, 19. VI. 7.

Εναργεια, *perspicuitas*, *evidentia*, Acad. II, 6.

Εν γονασιν, *genibus nixa*, Arat. fr. sidus prope Draconem, exhibens speciem viri laborantis, ειδωλον εοικος ανδρι μογεοντι, ut Aratus ait, I, 63, aut, ut Scholiastes ait, οκλαζοντι: unde εν γονασι dictum est, q. d. *qui genibus nixus conspicitur*.

Ενδομυχον, *arcanum de re domesticâ*, ad Att. V, 14, et 21. nempe de conjugio Tulliæ filiæ. Ενδομυχον proprie est, quod in intimo recessu ac penetrali abditum est. Sic ενδομυχον πυρ urebat Leandrum ap. Musæum, v. 246. Nam μυχος dicitur cujusque rei intimum. Vid. Spanh. ad Julian. Or. I, p. 68.

Εν δυναμει, *cum vi et efficaciâ*, ad Att. IX, 6. "Rogat me paucis quidem verbis, sed εν δυναμει," sed iis, quæ magnam vim habent; adhibet πειθαναγκας, ut tyrannorum preces appellat, IX, 13. quibus non possum resistere. Idem εν δυναμει aliquoties occurrit apud auctores sacros, sed alio sensu, Hebraïco scilicet.

Ενεπερπερευσαμην, *venditavi me*, ad Att. I, 14. Unus omnino hîc locus profani scriptoris est, in quo hoc verbum occurrat. Simplex est apud Paulum ad Corinth. I, 13. 5. Ex Latino fonte ductum esse non omnes concedunt: quam vim habeat, ex hoc Ciceronis loco facile intelligitur. Dicit, *reduci Pompeio, novo auditori, me omni modo jactavi et venditavi*;

nullo genere præcipuo ornamentorum neglecto, quæ nunquam ita se mihi obtulerunt, ut nunc. Hic sensus loco Paulino egregie convenit; et plus apud nos valere debet Ciceronis, quam eorum auctoritas, qui diu post vixerunt.

Εν επιτομῃ, *summatim*, ad Att. V, 20.

Ενερευθεστερος, *rubicundior*, ad Att. XII, 4.

Ενθουσιασμος, *afflatus divinus*, ad Qu. Fr. III, 4.

Ενθυμημα, Top. 13. est conclusio e contrariis, fere per interrogationem, ut *cur optas, quod habes?*

Εννοια, *notio, intelligentia*, Top. 7. Acad. II, 7. Fin. III, 6. Tusc. I, 24. Εννοιαι sunt, primo, *notiones rerum in animis naturâ insitæ et consignatæ*, Tuscul. I, 24. unde κοιναι εννοιαι, notiones, hanc ipsam ob causam communes, quia naturâ insitæ sunt. Aliud genus est εννοιων, de quo Acad. II, 7, et 10. Top. 7. hæ sunt *notitiæ rerum, e visis extrinsecus arreptis et inter se comparatis, constitutæ, quæ et* προληψεις *vocantur.* Porro, de Fin. III, 6. εννοια Stoïca est *intelligentia, vel notio*, quâ videmus rerum agendarum ordinem, et quasi concordiam, quam ubi homo cepit, multo, ut aiunt, pluris ea æstimat, quam, quæ primum dilexerat, &c.

Εν ὁμοπλοιᾳ, *in societate navigandi*, ad Att. XVI, 1.

Εν παρεργῳ, *obiter*, ad Qu. Fr. III, 9.

Εν παροδῳ, *in transitu, obiter*, ad Att. V, 20.

Εν πολιτικῳ, *in eo genere, quod ad reipublicæ moderationem spectat*, ad Att. XVI, 15.

Ενσχολαζω σοι, *otium consumo in operâ tibi navandâ*, ad Att. VII, 11.

Ενταφιον, de hoc verbo vide, præter alios, Periz. ad Ælian. V. H. I, 16; qui docet, ενταφιον esse quodcumque ornamentum mortui, cum in atrio exponitur, sepelitur: unde ενταφιαζειν dicitur tota illa cura, quæ ornando, condiendo, condendoque mortuo adhibetur. V. Cuper. Observ. II, 9. Hoc loco ipse J. Fr. Gronovius interpretatur *sepultura*. Horti illi,

inquit, erunt non modo requies senectutis, seu εγγηραμα, ut tu aliquando scripsisti, sed ενταφιον adeo, *requies mortui.* Non absurde, quâ sensum; modo verbum Græcum eum pateretur. Constat, Græcorum more, non mortuos solum magnificis vestibus ornatos, sed sæpe etiam *morituros.* Hinc Apollodorus, Socratis discipulus, Socrati offerebat magnificam vestem, quâ indutus demum cicutam biberet. ap. Ælian. V. H. I, 16. Cf. III, 24. IV, 8. Itaque etiam ενταφιαζειν mihi videtur hanc vim habere Matth. XXVI, 12. honoris causâ *moriturum ungere.* Nondum enim mortuus erat, etsi unctiones proprie post mortem fiebant. Hic ergo est loci hujus, meâ sententiâ, sensus: *In his hortis ego non solum suaviter agere senectutem, sed etiam honeste jucundeque mori, me posse confido.*

Εντελεχεια, Tusc. I, 10. de hujus vocabuli vi vehementer disputatum esse constat. Nos, quæ ex hoc loco potestas elici possit, videbimus, et cum ipso Aristotele comparabimus. Cicero ait, Aristotelem vidisse, actiones animi esse eas, quæ in materiam cadere non possent, neque ab ullo genere elementorum proficisci, quæ nobis quidem nota essent. Atque id vere judicavit. Nam corporibus nihil præter motum, auctore ipso Aristotele, accidere potest, ut philosophi certis argumentis demonstrant. Inter cogitationes autem, ideas, &c. et motum, nulla similitudo est. Itaque, lib. 1, De Animâ, in quo opiniones aliorum de animâ enumerat, c. 3, init. diserte ait: ἑν τι των αδυνατων, το ὑπαρχειν ψυχῃ κινησιν. Hoc igitur constituto, ut, quoniam actiones animæ non essent corporeæ, nec ipsa corpus esset, efficiebatur, ut proprium genus substantiæ constitueret, sub quo animæ humanæ continerentur, quod esset ab corporeo genere sejunctum, et plane discretum. Hoc novum genus novo etiam vocabulo εντελεχειαν appellavit, h. e. *quasi quamdam perennem et continuatam motionem.* Non dicit *motionem*, sed *quasi quamdam motionem.*

Sic dicimus: "*Ratio est quasi quædam lux animi;*" non quod lux sit, sed quod ita se habeat ad animum ratio, ut lux ad oculos. Sic, ut motio se habet ad corpus, ita εντελεχεια ad animam. Nam, ut jam ad Aristotelem veniamus, εντελεχεια, ex ejus mente, non est ipsa anima, sed ejus forma; subjectum autem ejus, et quasi materia, h. e. quod se ad εντελεχειαν habet, ut ad motum corpus, est δυναμις, vis agendi, h. e. percipiendi, cogitandi. Videamus ejus verba, lib. II, De Animâ, c. 1. In omni re tria esse dixerat, ὑλην, μορφην, η ειδος, et το εκ τουτων. Hoc ad animum sic transfert: εστι δε ἡ μεν ὑλη δυναμις, το δε ειδος εντελεχεια. Aristoteles non diserte dicit: ψυχη εστιν εντελεχεια. Neque tamen Cicero peccat, ei hoc enuntiatum tribuens. Nam res a formâ suâ, quâ ab aliis rebus distinguuntur maxime, appellari in omnibus linguis, usitatum est. Hæc est mea de hoc verbo sententia, quam ex parte vidit etiam Leibnitius, v. Theod. L. I, §. 78. Quod Davisius putat ad h. l. animam Aristoteli esse formam corporis, quæ eam animet, errat. Nam hæc Dicæarchi est sententia, non Aristotelis, quam Cicero ab illâ distinguit. Veteres profecto eodem ac nos modo cepisse hoc verbum videntur. Sext. Empir. c. Math. X, 3, 40, pro *actu* posuit, et potentiæ opposuit: Το ωον κατα δυναμιν μεν νεοσσος εστι, κατ' εντελεχειαν δε ουκ εστιν. Cf. quos laudat Fabric. ad h. l. §. 315. Est autem verbum, απο του εντελες ἐχειν. Εντελης est perennis, perpetuus.

Εντεχνα, *artificialia*, ad Div. VII, 32.

Εν τοις ερωτικοις, *in rebus amatoriis*, ad Att. IX, 10.

Εν τοις πολιτικοις, *in rebus civilibus, vel quæ spectant ad rem publicam*, ad Att. I, 1.

Εντυραννεισθαι, *sub tyranno esse*, ad Att. II, 14.

Εξαιρεσιμοι, Verr. III, 52. ita dicebantur, apud Græcos cæteros et Siculos, dies, qui mensibus eximebantur interdum, ut cum solis lunæque ratione congruerent: iis opponuntur intercalares, εμβολιμοι.

De iis multa Scaliger, Petavius; quos, si lubet, vide.

Εξακανθιζειν, ad Att. VI, 6, est proprie *spinas vellere et colligere*. h. l. spinæ sunt Dolabellæ, cui Tulliam desponderat, vitia, quæ non vult ab Attico ex ejus vitâ superiori colligi, sibique objici.

Εξ ἀστεως ἑπταλοφου τειχων παρεδωκεν, &c. *Ex urbis septicollis mœnibus* (i. e. Româ) *Camillo edidit* (Philotimus, libertus uxoris meæ) *rationes XXIV minarum, et XLVIII minarum æris alieni* (ab uxore sc. contracti) *seque debere XXIV minas ex bonis Crotoniaticis* (h. e. Milonis) *et Chersoniticis* (h. e. in Chersoneso exactis); *et, quamvis, ex hæreditatibus quas adierit, redegerit bis sexcentas et quadragenas, se tamen æris illius alieni ne obolum quidem dissolvisse, cum jam debeantur a Cal. secundi mensis: libertum autem ejus, qui idem, quod Cononis pater* (Timotheus) *nomen habebat, nihil curâsse. Primum igitur hoc, omnia ut serventur; alterum, ut ne usuras quidem negligas, quæ debentur ex die supra posito. Per eos dies, quibus illum pertuli, magno in timore fui. Venerat enim explorandi causâ; atque aliquid sperabat: quo frustratus abiit temere; sic fatus: Turpe est diu manere, &c.* ex Hom. Iliad. B, 298. ad Att. VI, 5.

Εξ αφαιρεσεως, ad Att. VI, 1. ἀφαιρεσις significat, in re rusticâ et medicâ, inutilium detractionem et ablationem. Των αυων αφαιρεσις, aridarum frondium resectio, est apud Theophrastum et alios, vid. Salmas. ad Solin. p. m. 412. Sic medici αφαιρεσιν vocant, cum aliquid *materiæ demitur* corpori. Curationis genus est. *Omne enim auxilium* (ut Celsus ait, II, 9. in fin.) *aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, simulque aut durat aut mollit.* In eo autem genere, quod in detractione est, ponitur primo loco *sanguinis detractio*, a quâ et Celsus initium facit. *Sanguis* autem eleganter apud Latinos dicitur *pecunia*, de

quo aliquoties Grævius ad Ciceronem. Cicero ergo, cum dicere vellet, ab Appio provinciam exhaustam esse, eleganter et lepide dixit: "*Appius* εξ αφαιρεσεως *provinciam curavit; sanguinem misit; quidquid potuit, detraxit; mihi tradidit enectam. Itaque* προσανατρεφομενην *a me non libenter videt.*" Προσανατρεφειν est contrarium detractionis. Plane huc pertinet locus Aristoph. in Ranis jam a Victorio ad h. l. allatus v. 972, de fabulâ suâ:

Ισχνανα μεν πρωτιστον αυτην, και το βαρος αφειλον,
Επυλλιοις, και περιπατοις, και τευτλιοισι μικροις
Χυλον διδους στωμυλματων, απο βιβλιων, απ' ηθων·
Ειτ' ανετραφον μονῳδιαις, Κηφισοφωντα μιγνυς.

Poëta jam ante "Ranas" produxerat in scenam, sed infelici successu: itaque eas a se dicit immutatas, *demtis* (ισχνανα) nonnullis, et contra aliis *additis* (ανετραφον).

Εξοχη, *excellentia*, ad Att. IV, 15.

Εξωτερικον, *populariter scriptum*, Fin. V, 5,

Εξωτερικοι, *rudes, qui philosophiam nondum didicére*, ad Att. IV, 16. Vide supra in Αριστοτ. Εξωτερ.

Επαγγελλομαι, ανδρ' απαμυνασθαι, ὁτε τις προτερος χαλεπηνῃ, *denuntio me eum virum ulturum, quicumque molestus mihi fuerit*, ad Att. II, 9. επαγγελλομαι est Ciceronis, versus Hom. Iliad. Ω, 369.

Επαγωγη, inductio, genus argumentationis Socraticum et rhetoricum, Top. 16. V. infra in Παραγωγη.

Επει ουχ ἱερηΐον, ουδε βοειην, *quia non victimam, neque tergus bubulum* (sc. capto) ad Att. I, 1. ex Hom. Iliad. Ψ, 159. prov. quo utuntur, qui, rem magnam agi, dicere volunt: *Non rem levem et inanem peto: non res levis agitur.*

Επειχον αει, *retinebam identidem*, ad Att. V, 11.

Επεχειν, *assensum sustinere, hæsitare*, ad Att. VI, 6, et 9.

Επιγεννηματικον, Fin. III, 9. ab επιγεννημα, quo verbo dicunt omne id, quod ex primo consequitur,

eique adjunctum est: tamquam παθος, quod e morbo primario consequi solet, appellant medici ejus morbi επιγεννημα. Hoc verbum deinde ad philosophiam a Stoïcis traductum est, hoc sensu: Ars v. c. pictoria, est tamquam caput et primarium quid: cum autem aliquid ex arte eâ artificiose facimus, id demum ex primo, h. e. ex arte eâ consequitur, et est ejus artis επιγεννημα, s. επιγεννηματικον, *posterum quodam modo et consequens*, ut Cicero interpretatur. Id secus esse dicit in eo, cum quid sapienter dicitur; id enim non dici επιγεννηματικον, sed primarium et caput rei.

Επιδεικτικον, *demonstrativum dicendi genus, quasi ad inspiciendum, delectationis causâ, comparatum.* Nam επιδειξις est oratio, ostentandæ eloquentiæ et artis causâ, conscripta. Vid. Spanh. ad Julian. Or. I, p. 15. Unde deinde etiam ad alias res transfertur, in quibus artis ostentatio spectatur: εις επιδειξιν, *artis jactandæ causâ*, Or. 11, et 61.

Επιδημιον, *contagiosum*, ad Att. XII, 10.

Επικεφαλια, *tributum in singula capita imperatum*, ad Att. V, 16. gravissimum iniquissimumque tributi genus, cujus causâ sæpe seditiones ortæ sunt: *capitatio* sequioribus scriptoribus dicitur. Nam tributa fere dicuntur a re, propter quam exiguntur, sic *columnarium*, ad Att. XIII, 8. *ostiarium*, &c. vid. Lipsium de Magnit. Rom. lib. II, 2, 3. Hujus generis fuit tributum, de quo Matth. XXII, 17, seqq. ut Harduinus vidit, Oper. sel. p. 615. Hinc, Luc. XX, 22, dicitur φορος, quod verbum de hoc genere dicitur, ut τελος de portorio, scripturâ, et decimis. Permutantur a scriptoribus sacris, in istâ re narrandâ, κηνσος, δηναριον, φορος. Hesychius: Κηνσος, ειδος νομισματος, επικεφαλαιον, quæ glossa locum illum Matth. XXII, 17, respicere videtur: quod facile concedent, et quale sit intelligent, qui rationem glossarum Hesychianarum perspectam habent. Επικεφαλαιον autem idem quod επικεφαλιον, ut κεφαλαιον

Att. XIII, 23. Sed hæc est lectio unius MS. unde Bosius et Gruterus edidêre. V. Ευλογως.

Ευαγγελια, *boni seu læti nuntii, sive boni nuntii præmia*, ad Att. II, 3, et 12. XIII, 40.

Ευανατρεπτος, *qui facile potest everti*, ad Att. II, 14. Sermo est ibi de actionibus, quæ quoniam vitiosæ sunt, v. c. contra auspicia, facile irritæ fieri possunt.

Ευγενεια, *generis nobilitas*, ad Div. III, 7.

Ευγενεστερος, *nobilior*, ad Att. XIII, 21.

Ευγενη, *generosa, nobilia*, ad Att. VIII, 9.

Ευδαιμων, *felix*, ad Att. IX, 11.

Ευδοξια, *bona fama, gloria*, Fin. III, 13.

Ευελπιστια, *bona spes*, ad Att. II, 17.

Ευεργετης, *benefactor, bene meritus*, ad Att. IX, 5.

Ευηθεια, *fatua simplicitas*, ad Att. VI, 2. Proprie de hominibus probis dicitur, qui alios ex ingenio suo metiuntur, adeoque facile et credunt et decipiuntur. Κακοηθεις contra, quia ipsi mali sunt, suspiciosi etiam sunt, callidi. V. Aristot. Rhet. II, 13.

Ευημερημα, *prosper successus*, ad Att. V, 21.

Ευημερια, *prosperitas, felix successus*, ad Att. IX, 12.

Ευθανασια, *facilis mors*, ad Att. XVI, 7.

Ευθυμια, *animi tranquillitas, securitas, animus terrore liber*, Fin. V, 8, et 29.

Ευθυῤῥημονεστερος, *liberior, sive fortior, in loquendo*, ad Div. XII, 16. ibid. IX, 24. ευθυῤῥημων εσῃ, ubi Toupius corrigit ευθυῤῥημονησῃ.

Ευκαιρια, *occasio, opportunitas, tempus actionis opportunum*, ad Att. XVI, 8. Fin. III, 4.

Ευκαιροτερον, *opportunius*, ad Att. IV, 7.

Ευκαιρως, *opportune*, ad Att. XIII, 9. ad Qu. Fr. II, 3.

Ευκολως, *facile*, ad Att XIII, 21.

Ευλογια, *probabilis ratio*, ad Att. XIII, 22.

Ευλογον, *consentaneum, probabile*, ad Att. XIII, 7, et 33. XIV, 22.

Eupolis atque Cratinus, Aristophanesque, poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est.
de Eupoli vid. Indic. Nominum.

Ευποριστος, *parabilis*, ad Att. VII, 1.

Ευριπιδου· Μισω σοφιστην, όστις ουχ αύτῳ σοφος. *Euripidis. Sapientem odi, qui sibi ipse non sapit.* ad Div. XIII, 15. Manutio videtur esse e Medeâ.

Ευριπιστα, *mobilia tamquam Euripus, vel facilia ad excitandum et impellendum*, ad Att. XIV, 5. notum proverbium: ανθρωπος Ευριπος.

Ευστομαχως, *bono stomacho, fortiter*, ad Att. IX, 5.

Ευταξια, *ordinis conservatio*, Off. I, 40.

Ευτραπελια, ad Div. VII, 32. Aristoteles in Ethicis interpretatur, πεπαιδευμενην ὕβριν, cum conviciamur aut perstringimus homines ingeniosâ aliquâ ratione. Unde *Eutrapeli* dicti. Nam hic Volumnius, ad quem utitur hoc verbo Cicero, *Eutrapelus* dictus est propter ευτραπελιαν. Sed hunc ipsum hominem Plutarchus in Bruto vocat μιμον: quem locum Victorius ad h. l. attulit; ex quo intelligitur, ευτραπελιαν esse urbanitatem in sensu deteriori, de quâ v. Gronov. de Sestert. p. 318, 319, scil. mimicam facetiam, ridiculam illam quidem, sed non magni faciendam, aut nimis ingeniosam. Itaque Cicero, in hac epistolâ ad Volumnium, qui κατ' εξοχην, uti diximus, Eutrapelus dictus est, tamen ut parum argutum hominem ridet: "*In possessione*," inquit, "*salinarum mearum neminem timeo præter te. Putas te rideri? nunc demum intelligo te sapere.*" Recte ergo Paulus prohibet ευτραπελιαν, h. e. mimicam et scurrilem facetiam. Cæterum non dubito, quin hoc verbum interdum etiam bonum sensum habeat, imprimis apud veteres Atticos. Vid. Vavassor, de Ludicrâ Dictione, p. 282. ed. Lips.

Ευχρηστηματα, *commoda*, Fin. III, 21.

Εφοδος, *insinuatio, pars orationis*, quâ nobis aditum,

Z.

H.

Θ.

Μη μοι γοργειην κεφαλην δεινοιο πελωρου, *ne mihi Gorgoneum caput horrendi et gravis monstri*, ad Att. IX, 7. ex Hom. Odyss. Λ, 633.

Μη πολιτευεσθαι, *abstinendum administratione rei publicæ*, ad Att. XIV, 21.

Μηπω μεγαν ειπῃς, πριν τελευτησαντ᾽ ιδῃς, *neminem magnum dixeris, priusquam mortuum videris*, ad Att. IV, 8. senarius Sophoclis apud Stobæum, cap. 93.

Μιας κορδου, ad Att. XIII, 42. Vid. Ιλιας κορδου.

Μισανθρωπος, *osor generis humani*, Tusc. IV, 11.

Μισογυνεια, *odium mulierum*, Tusc. IV, 11.

Μνημονικα, *ars memoriæ*, de quâ noti sunt Quintiliani loci, ad Herenn. III, 17.

Μνημονικον ἁμαρτημα, *lapsus memoriæ*, ad Att. XIV, 5.

Μουσοπατακτος, *a Musis percussus*, *Musarum amore captus*, *poëta*, ad Qu. Fr. II, 10.

Μυροθηκιον, *unguenti et pigmentorum arcula*, ad Att. II, 1.

Μυστικωτερα, *secretiora*, ad Att. IV, 2.

Μυστικωτερον, *secretius*, ad Att. VI, 4.

Μωμος, ad Att. V, 20. Μωμῳ *satisfacere*, est talem se præstare, ut Momus, qui, quod reprehendat, quamvis quærat, tamen non habeat.

N.

Νεκρομαντεια, *per mortuos divinatio*, Tusc. I, 16. V. Davis.

Νεκυια, Tusc. I, 16. ad Att. IX, 10, 11, et 18. Νεκυια Homeri, Tusc. I, 16. est Odyss. Λ: qui liber sic etiam aliis vocatur, tamquam Longino, Περι Ὑψους, Sect. IX. Nomen ab argumento traxit, quod in eo Ulysses commemoratur, quemadmodum inferos adierit, et cum umbris collocutus sit. De hac νεκυια quid acuti homines judicârint, vid. ap. Victorium ad

ep. 10 L. IX ad Att. Cæterum ad hanc νεκυιαν respexit Atticus, cum Cæsaris comitatum νεκυιαν vocaret. Nam, quemadmodum umbræ ad Ulyssem in νεκυιᾳ Homeri confluunt frequentes, sic homines flagitiosi, facinorosi, et ære alieno obruti, ad Cæsarem confluebant.

Νεοκτιστα, *nuper condita*, ad Att. VI, 2.

Νεωτερισμος, *res novæ*, ad Att. XIV, 5.

Ναφε, και μεμνασ᾽ απιστειν· αρθρα ταυτα των φρενων, *sobrius sis, et memineris non facile credere: hi sunt nervi sapientiæ*, ad Att. I, 9. Versus Epicharmi, poëtæ Siculi.

Νικωνος Περι Πολυφαγιας, *Niconis de Edacitate*, ad Div. VII, 20. Vid. in Indic. Hist.

"Νομανανδριαν excusationem ne acceperis," ad Att. V, 11. Alii habent νομανδρια. Adjiciemus utriusque verbi interpretationes, a doctis viris propositas. Νομανδριαν *excusationem* dicunt esse legitimam, ac viro honesto dignam, occupationem videlicet. Nam adversæ valetudinis excusatio mollior est. Hanc igitur (νομανδριαν) excusationem non vult accipi, quod nulla occupatio tanta sit, ut se possit a scribendis ad Atticum literis avocare. Ita Manutius. Popma, contra, νομανδριαν dicit esse constantiam Ciceronis in præfecturis conferendis; quâ commotus non scripsisset ad Atticum, ne suam constantiam deferendis præfectis tentaret. Sed, quomodo hæc excusatio dici possit, non video. Causa potuit esse omissarum literarum, sed quâ non facile ad excusandum uteretur. Idem dici potest de interpretatione νομανανδριας. Νομανανδριαν Bosius interpretatur, *detrectationem præfecturarum*, s. *vacationem*. Eas cum Atticus a Cicerone quibusdam petiisset, noluisse Ciceronem respondere. Quomodo tandem rogare potest, ne accipiat hanc excusationem? Rustica esset illa excusatio, quam etiam rogatus non acciperet Atticus. "Noli suspicari," debuisset scribere, "me propter νομανανδριαν scripsisse." Fortasse non sanus locus est.

Νομοφυλακες, *legum custodes*, de Leg. III, 20. magistratus Athenienses, qui legum curam habebant, et facta hominum observabant, ad legesque revocabant. Conf. Xenoph. Œconom. 9. 14. ex quo repetiit Columell. R. R. XII, 3. ubi vide interpp. Cf. Potter. Archæol. Gr. I, 13. Sed adjiciemus locum ex Œconomico Xenophontis Latine: "*Civitatibus primoribus atque optimis non satis est visum bonas leges habere, nisi custodes earum diligentissimos creâssent, quos Græci* νομοφυλακας *appellant. Horum erat officium, eos, qui legibus parerent, laudibus prosequi, nec minus honoribus; eos autem, qui legibus non parerent, pœnis mulctare,*" &c.

Ξ.

Ξεστος, *politus*, ad Att. XII, 46. Sed id verbum ego delevi.

Ξυνος Ενυαλιος, *communis Mars*, ad Att. VII, 8. ex Hom. Iliad. Σ, 309.

Ο.

Οβελιζειν, *veru notare*, ad Div. IX, 10, *est tamquam spurium rejicĕre.* Obelus enim fuit signum criticorum, quo spuria a genuinis discernerent. Vid. Menag. ad Laërt. III, 66. p. 162. Eschenbach. de Not. Crit. pag. 232. sqq. et alios.

Ὁ γναφευς ανθρακευς, *fullo carbonarius*, ad Att. XV, 5. Fullones e vestibus sordidis candidas faciunt; carbonarii autem nigri et sordidi sunt. Si igitur fullo idem sit carbonarius, frustra in vestibus purgandis laborabit. Hinc proverbium est, γναφευς ανθρακευς, in eum, qui, quod melius reddere conatur, deterius facit.

Ὁ δε μαινεται ουκ ετ' ανεκτως, *hic autem insanit*

Π.

toritatem consecuti sunt, quid credendum sit necne, quid bonum, justum, Deo probatum, necne, decernendi. Qui huc παλιγγενεσιαν Pythag. aut Stoïcam vocant, nil vident. De reditu tamen in vitam etiam dixit Philo de Cherubin. p. 127. ubi v. Mangeum.

Παλινῳδια, *retractatio*, ad Att. II, 9. IV, 5. VII, 7.

Παλτος, *Paltus, Syriæ oppidum*, ad Div. XII, 13.

Παναιτιου Περι Προνοιας, *Panætii de Providentiâ liber*, ad Att. XIII, 8. De Panætio vid. Indic. Hist.

Πανηγυρις, *conventus universæ gentis, civitatis, &c. saltem admodum frequens, ut in spectaculis*, ad Att. I, 14.

Πανικα, *panici, sive subiti inanesque, terrores*, ad Att. V, 20. ad Div. XVI, 23. πανικον, ad Att. XIV, 3. XVI, 1.

Παντα περι παντων, *omnia de omnibus*, ad Div. XII, 20. ad Att. XV, 17. i. e. accurate et copiose de omnibus.

Παντοιης αρετης μιμνησκεο, *omnis virtutis memor sis ; omnem virtutem exprome*, ad Att. I, 15. Homer. Iliad. X, 268.

Πανυ φιλοστοργως, *valde amanter*, ad Att. XV, 27.

Παραγγελμα ενιαυσιον, *mandatum annuum*, ad Att. V, 14. sed nos recepimus παραπηγμα, de quo mox.

Παραγραμμα, *agnominatio, cum, unius literæ aut syllabæ mutatione, alius sensus efficitur*, ad Div. VII, 32. Genus ridiculi, de quo lib. II de Orat. 63. ubi παρονομασια dicitur.

Παραγωγη, *inductio*, Top. 10. genus argumentationis Socraticum, de quo vide de Inv. I, 31. ubi egregium inductionis exemplum Æschinis Socratici profertur. Sed Turnebus et Lambinus corr. επαγωγη, quod nos recepimus in textum.

Παραδοξα, *mirabilia, admirabilia, quæque sunt contra opinionem omnium*, Acad. II, 44. Fin. IV, 27.

Παρακινδυνευειν, *se temere periculo objicere*, ad Att. XIII, 27.

ingenium et eloquentiam jactare licet, quam in forensibus orationibus, aut in sententiis de re gravi dicendis, a quibus quippe ista flexuum mollities, quamvis modica, tamen abesse debet, adhibitâ potius illâ *judiciali asperitate*, quam Cicero vocat, de Orat. II, 15. Ενθυμηματα non sunt, quæ recentioribus dialecticis dicuntur, parte quâdam suâ truncati syllogismi, sed antiquis rhetoribus celebratæ illæ sententiæ, e contrariis conclusæ, quæ, propter brevitatem et contraria, acumen aliquod habent, qualis est illa Horatii: "*Cur optas, quod habes?*" Sat. I, 3, 126. Alia exempla suppeditabit Cicero in Topicis, c. 13. Vide de hoc genere sententiarum imprimis Facciolatum, in Acroasi I, de Enthymemate. Κατασκευη autem, etsi non eamdem semper apud rhetores vim habet, tamen non dubium mihi est, quin hoc loco dicatur *confirmatio alicujus rei*, (Quintilian. II, 4) quæ et amplificationem complectitur, cum alimus argumenta, quod Longino τρεφειν dicitur, cum dilatamus rem et augemus omni ratione, ut auditor vim rei aut argumenti capiat, in quo vel maxime summa eloquentia cernitur. Hæc κατασκευη, etsi communis est omni orationis generi, tamen imprimis in eo genere regnat, quod επιδεικτικον dicitur, cum ingenium eloquentiamque probare volumus. Ex eâ ubertas ingenii, ex eâ copia visque dicentis, judicatur. Itaque, in hoc genere orationis etiam modum hujus κατασκευης vix tenent summi oratores. Huc refer *illam redundantiam*, quam in Ciceronis oratione animadvertebat Apollonius Molo, et quæ, in Roscianâ adhibita, seniori Ciceroni displicebat, ut est in Bruto. Vides igitur omnia ista ornandi genera, quibus in laudando Pompeio usum se dicit Cicero, esse επιδεικτικῳ generi propria. Nam το περιοδικον etiam nuspiam copiosius adhiberi solet et potest, quam in hac dicendi ratione.

Περιοδος, *ambitus*, *circuitus*, *comprehensio*, *continuatio*, *circumscriptio verborum*, Or. 61.

VII, 1. ex Homer. Iliad. X, 100. Polydamanta dicit Catonem.

Που σκαφος το των Ατρειδων, *ubi navigium Atridarum*, ad Att. VII, 3. e tragico veteri videntur hæc esse.

Πραγματικοι, Or. I, 5. qui sint, ipse Cicero satis docet.

Πραγματικως, *apte ad res gerendas*, ad Qu. Fr. II, 14.

Πραξις, *factum*, ad Att. XIV, 19.

Πραξις πολιτικου, *factum cive dignum reip. dedito.* ad Att. X, 15.

Πρᾳοτατα, *lenissima*, ad Att. XI, 17.

Πρεπον, *decorum*, Or. 21. Off. I, 17.

Προβλημα, *quæstio*, ad Att. VII, 1. XII, 2.

Προβλημα Αρχιμηδειον, *quæstio Archimedea*, ad Att. XII, 4. XIII, 18. i. e. valde difficilis et obscura. Atticus volebat Ciceronem de Catone scribere.

Προβολη, ad Att. XIII, 21, est, interprete Budæo in Comm. Gr. L. p. 390, *status pugilis, in procinctu stantis, occasionique inferendæ plagæ imminentis, et agitatoris, in carceribus equos currumque sustinentis.* Inde etiam ad milites transfertur, qui in acie stant, projectis scutis impetum hostium exspectantes, et excipientes, et tempus impetûs faciendi idoneum speculantes, apud Plutarch. in Cæsare, quem locum idem ille attulit Budæus, l. c. De militibus Latini dicunt, *projicere scutum.* Quadrigarius, ap. Gell. IX, 13. Græci προβαλλεσθαι ασπιδα, ap. Ælian. V. H. II, c. ult. et, ab hac projectione scuti, status ille gladiatorius et militaris appellatur. Adjicere placet locum e Gellio de hac re insignem : " Sicuti (*athletæ*) ad certandum vocati, projectis alte brachiis consistunt, caputque et os suum manibus oppositis quasi vallo præmuniunt," &c. unde de eâ re χειρας αειραι, χειρων ἀνατασις, dicitur. V. Cuper. Obs. I, 12. p. 88. qui etiam docet, hoc ipsum ανεχειν dici ap.

Apollon. Rhod. II, 67. Ex his intelligi facile potest, quomodo Carneadi in mentem venerit, ut huic προβολῇ compararet εποχην suam, *retentionem assensûs.*

Προηγμενον, *productum, promotum, præpositum, præcipuum*, Fin. III, 15. V. Argum. L. III de Fin.

Προθεσπιζω, *præsagio*, ad Att. VIII, 11.

Προκοπη, *progressus in literis*, ad Att. XV, 16. De verbo προκοπτειν v. Cellar. Diss. de Vigiliis et Lucubrat. Vett. §. 19.

Προλεγομενα, *quæ præfari solemus, antequam disputationem aliquam explicandam suscipimus*, ad Div. IX, 18.

Προληψεις, *notitiæ rerum insitæ*, Acad. II, 10.

Προληψις, *notio, anticipatio, antecepta animo rei quædam informatio, prænotio, præsumtio*, Top. 7. ubi est rei intelligibilis modo, Platonico more, quod Plato rerum invisibilium notiones a naturâ impressas animo dicebat, quæ evolvantur (sive, ut Cicero dicit, enodentur) per definitiones. Item de notione vulgari, adumbratâ sensu et usu, non explicatâ accurate scholæ modo. V. et Partit. Or. 36. Nat. D. I, 17.

Προνοια, *providentia*, Nat. D. II, 22, et 29.

Προοιμιον, *principium, præfatio*, Her. I, 4.

Προπλασμα, *periculum elaborandi operis, rudis informatio operis; specimen, ex quo, de toto opere, quale futurum sit, judicari potest*, ad Att. XII, 41.

Προπυλαιον, *vestibulum*, ad Att. VI, 1.

Προπυλον, *idem*, ad Att. VI, 6.

Προσανατρεφομενη, *recreata*, ad Att. VI, 1. proprie de eo, qui post morbum corpus recipit. V. Εξ αφαιρεσεως.

Προσθε λεων, οπιθεν δε, Homericus versus integre sic habet: προσθε λεων, οπιθεν δε δρακων, μεσση δε χιμαιρα, *ante leo, a tergoque draco, medio ipsa capella*, ad Att. II, 16. Chimæræ descriptio ex Iliad. Z, 181.

P.

constat, cujus. Viri docti ad h. l. laudârunt Virgilianum illud, ex Georg. III, v. 233, 234.

ʽΡοιζοθεμις, *lis et tumultuosa controversia*, ad Att. XIV, 10.

ʽΡοπη, *momentum, inclinatio*, ad Att. XVI, 5.

ʽΡυθμος, *numerus oratorius*, Or. 20.

ʽΡωπογραφια, *descriptio, pictura cum virgultorum et plantarum virentium repræsentatione*, ad Att. XV, 16. Salmas. ad Solin. p. 739. "ʽΡωποπωλην *Græci vocârunt, qui omnia id genus promercalia haberet, quæ medicis, tinctoribus, pictoribus, et myrepsis, conducerent. Nam* ῥωπον *ejusmodi merces omnes mixtas ac minutas appellabant.* Hesychius: ῥωπος, ὁ λεπτος φορτος, ὁσα ζωγραφοις, βαφευσι, μυρεψοις, χρησιμευει." Idem, ad Spartiani Hadrianum, p. 88, b: "*Qui belluas, arbores, homines, antra, portus, et alia id genus, variaque et minuta, opere topiario exprimebant,* ῥωπογραφοι *vulgo dicebantur. Nam* ῥωπος *est varia et minuta merces. Hinc* ῥωπογραφια *ripulæ apud Ciceronem in epistolâ ad Atticum, lib. XV, ep. 16. Quam vocem vulgo deducunt,* απο των ῥωπων, i. e. *a virgultis, omnino male, cum* απο ῥωπου *facta sit. Hinc* ῥωπικον *etiam* αντι του ὡραιου *Græci ponunt, quod varietate ipsâ pulchrum est. Hinc* ῥωπογραφος *pictor ille dictus apud Plinium, quod humilia tantum pingeret, ut asellos, opsonia, et similia,* ῥωπικα. ......ʽΡωπογραφια *opponitur* μεγαλογραφια, *quæ in rebus magnis et nobilibus exprimendis versatur, ut sunt Deorum simulacra, ædes, heroës, bellorum historiæ," &c.* Cf. J. Gronov. ad Cic. l. c. Hinc intelligitur, quid sit ῥωπογραφια ripulæ, scilicet descriptio ripæ, virgultorum, graminis, florum in ripâ. Virgilius, de poëtâ, Ecl. IX, 19.

Quis humum florentibus herbis
Spargeret, aut viridi fontes induceret umbrâ?

Idem, Ecl. VI, 62.

Dum Phaëthontiadas musco circumdat amaræ
Corticis, atque solo proceras erigit alnos.

Hæ sunt ῥωπογραφιαι, et ripulæ adeo: *viridi fontes induceret umbrâ*; cujusmodi descriptionibus pleni sunt poëtæ.

Σ.

his locis alienos, non minus, quam σιττυβας: σιττυβους esse *ollas*, auctore Polluce, σιττυβας autem *vestes pelliceas*, auctore Hesychio. Pelliceas enim vestes involvendis libris accommodatas esse, non titulis librorum. Itaque pro συλλαβους legit σιλλυβους, et *sillybis* pro *sittybis*. Hesychius σιλλυβον interpretatur το των βιβλιων δερμα. Hujusmodi tituli, quibus auctorum nomina inscribebantur, et qui libris agglutinabantur, quemadmodum etiam hodie elegantiores libris suis hujusmodi membranulas agglutinandas a bibliopegis curant, quibus libri auctor et titulus aureis literis inuritur: cujusmodi tituli etiam πιττακια dicuntur. De σιλλυβοις v. Salmas. ad Capitolini Pertin. pag. 549. b. Hæc Grævius. Cæterum facile intelligi potest, unde hæc mutatio orta sit. Ex *sillybis* facilis mutatio in *sittybis*. Ex σιλλυβους autem manifestum est, librarios fecisse συλλαβους, deceptos *indices* voce. Nam *indices* eos, quos vulgo vocamus, συλλαβους dici posse, notissimum est. De his dici putabant; neque intelligebant, de longe aliis indicibus, h. e. de iis, qui indicarent libri auctorem, atque adeo inscriptionem et argumentum, sermonem esse. Erat præterea ignota iis vox σιλλυβος, ut corruptam lectionem, et in συλλαβους mutandam, censerent.

Συλλογος, *conventus*, ad Att. XIII, 32.

Συμβιωσις, *convictus*, ad Att. XIII, 23.

Συμβιωτης, *convictor*, *conviva*, ad Div. IX, 10.

Συμβολον, *nota*, Top. 8.

Συμβουλευτικον, *consilii plenum*, *ad deliberationem aptum*, ad Att. XII, 40.

Συμπαθεια, *consensus naturæ*, *convenientia et conjunctio naturæ*, ad Att. IV, 17. Ea qualis sit, docetur de Divin. lib. II, 6.

Συμπαθεια, *animi commotio ex commiseratione*, *doloris consensus*, ad Att. IV, 15. V, 18. X, 1. Nat. D. III, 11. Div. II, 60.

Συμπαθως, *cum animi commoti significatione*, ad Att. V, 11. XII, 44.

T.

Antonii; quod clarissime patet ex loco huic parallelo, Phil. II, 41. "præsertim cum duos secum Anagninos haberet, quorum alter gladiatorum est princeps, alter poculorum."

Τα ὁλα, *tota*, *universa*, ad Att. XIII, 40.

Τα ονεια, *ea*, *quæ sunt ex usu*, ad Att. X, 18.

Τα περι του καθηκοντος, *quæ de officiis sunt*, *libri de officiis*, ad Att. XV, 13. XVI, 11.

Τας των κρατουντων. Euripidis versus integer sic habet: Τας των κρατουντων αμαθιας φερειν χρεων, *dominantium stultitias ferre oportet*, ad Att. II, 25. ex Phœnissis, v. 396.

Τα των φιλων κοινα, και φιλιαν ισοτητα, *amicorum communia omnia; et amicitiam esse æqualitatem*, Leg. I, 12.

Ταυτοματον ἡμων. Versus integer sic habet: Ταυτοματον ἡμων καλλιω βουλευεται, *casus melius*, *quam nos*, *consulit*, ad Att. I, 12. Versus Menandri, ut placet Lambino. Et sunt persimiles Menandri de casu versus et sententiæ in fragm. p. 100. 106. ed. Cler.

Τεθριππα, *quadrigæ*, ad Att. V, 21. Inter divinos honores esse quadrigas satis constat. Itaque in nummis consecratorum reperiuntur, et in aliorum quoque, interdum fornicibus impositæ. V. Menkenii Diss. de Consecratione Augustorum et Augustarum e nummis. Cum ergo invaluisset, ut provinciales magistratibus divinos honores tribuerent, templaque ædificarent, etiam quadrigas æneas marmoreasve posuerunt, vel in fastigiis templorum, ut ap. Liv. XXXV, 41. vel in fornicibus.

Τεκμηριωδες, *signum ejusmodi*, *ut dubitari non possit*, ad Att. VII, 4.

Τεκνον εμον, ου τοι δεδοται πολεμηϊα εργα. Αλλα συγ' ἱμεροεντα μετερχεο εργα λογοιο, *non tibi*, *nata mea*, *data sunt opera bellica; verum tu placida persequere munera eloquentiæ*, ad Att. XIV, 13. Homer. Iliad. E, v. 428. Pro γαμοιο, Cicero scripsit λογοιο, ut ad se accommodaret ῥησιν.

Της δαμαρτος μου ὁ απελευθερος (οισθα ὁν λεγω) &c. *uxoris meæ libertus* (*nôsti quem dico*) *visus est mihi dudum, e verbis quæ inconsiderate effutiebat, turbâsse calculos, ex coëmtione bonorum Crotoniatæ tyrannicidæ;* (i. e. Milonis, qui Clodium interfecit): *timeo ne id adhuc non intellexeris. Unus nimirum hoc ubi consideraveris, reliqua in tuto pone*, ad Att. VI, 4. V. Φυρατης. In ultimis δεδοικα δη Sophoclis aliquid reperisse se putat, et corrigit, Valckenarius in Diatr. de fragmentis Eurip. p. 193.

Της δ' αρετης ἱδρωτα θεοι προπαροιθεν εθηκαν Αθανατοι, *ante virtutem sudorem posuerunt Dii immortales*, ad Div. VI, 8. Versus Hesiodi, Opp. et Dier. v. 289.

Της ξυναορου της εμης ὁ εξελευθερος, &c. *uxoris meæ libertus visus est mihi, sæpe garriens et errans in conciliabulis et circulis, quodam modo conturbâsse rationes in bonis Crotoniatæ*, ad Att. VI, 5. Crotoniatam appellat Milonem interfectorem Clodii, a celebri illo propter vires corporis Milone Crotoniatâ.

Τι γαρ αυτῳ μελει; *quid enim illi curæ est?* ad Att. XII, 2.

Τι λοιπον; *quid reliquum?* ad Att. VI, 2.

Τιμη, *honor*, ad Att. XII, 12.

Τις δ' εστι δουλος, του θανειν αφροντις ων; *quisnam est servus, de morte securus qui sit? qui mortem non timeat?* ad Att. IX, 2. Euripidis senarius, etiam Plutarcho memoratus, De Audiendis Poëtis.

Τις πατερ' αινησει. Integer versus sic se habet: τις πατερ' αινησει, ει μη κακοδαιμονες υἱοι; *quis patrem laudabit, nisi infelices filii?* ad Att. I, 19. majorum et parentûm laudes solent imprimis commemorare, qui ipsi, quod laudem mereatur, non fecerunt. Itaque Cicero veretur, ne Atticus sibi laudanti superiorum temporum res gestas, in libro de consulatu et aliis, occinat illud: Τις πατερ' αινησει, &c. Adeone ab ingenio et superiorum temporum consuetudine descivisti, ut sola illa, quæ olim gesseris, laudes, quasi nunc nihil laudabile facias?

h. e. rem narras, quam te melius novi. Locos veterum, qui hoc proverbio usi sunt, vide apud Erasm. in Adagiis.

Τουτο δε μυια ὁση; *hoc vero quantula musca!* ad Att. XII, 51. Si vera lectio esset, contemtum rei significarent ista verba, ut vidit Bosius. Sed fateor, mihi magis placere alteram lectionem, quam Victorius, Junius, aliique, probant, et servat Græviana: Τουτο δε μηλωση, *sed hoc tu videris;* quod proverbialiter dici videtur, cum ostendere quis vult, alium se melius rem explorare et dijudicare posse. Μηλουν est a μηλη, quod est instrumentum chirurgicum, quo solent vulnera, quam profunda sint, et quid in iis lateat, quod extrahendum sit, perscrutari. Etym. M. μηλη ιατρικη· δι' ἡς ψηλαφαται τα πονουμενα· μηλουν γαρ το ψηλαφαν λεγεται. Conf. Suidam in Μηλη, μηλουν, μηλωσαι, et ibi Kusterum.

Τρηχει', αλλ' αγαθη κουροτροφος· ουτι εγωγε Ἡς γαιης δυναμαι γλυκερωτερον αλλο ιδεσθαι, *aspera, sed bona puerorum nutrix; nequaquam ego hac terrâ possum dulcius quidquam adspicere,* ad Att. II, 11. Hom. Odyss. I. v. 27.

Τριπολιτικος, liber inscriptus *Tripoliticus,* ad Att. XIII, 32. nempe Dicæarchi, cujus etiam apud Athenæum, IV, p. 141. A, mentio.

Τρισαρειοπαγιτης, *eximius Areopagita,* severissimus judex, ad Att. IV, 15.

Τροποι, *verborum immutationes,* sc. quâ sensum, cum ad aliam rem significandam transferuntur, diversam ab eâ quam proprie significant. Brut. 17.

Τυραννοκτονοι, *tyrannicidæ,* ad Div. XII, 22. ad Att. XIV, 6.

Τυφλωττω, *cæcutio,* ad Att. II, 19.

Των δ' αιτιαν των Βρουτων τις ειχεν; *horum culpam quis Brutorum sustinet? quis Brutorum harum rerum auctor fuit?* ad Att. XV, 12.

Των μεν παροντων δι' ελαχιστης βουλης κρατιστος

Υ.

Itaque γην προ γης cogito. Tua tamen ὑπηνεμιος nausea jamne plane abiit ?" In hac verborum interpunctione, ὑπηνεμιος refertur ad *nausea*, quorsum referunt interpretes, et explicant de nauseâ levi et non durabili : v. Manutium ; qualis hæc ipsa Attici nausea fuit, quam ep. 13. h. l. appellat *nauseolam*. Ὑπηνεμιον dicitur, quidquid inane est et futile, cui tamquam ventus inest. Nota sunt *ova* ὑπηνεμια, de quibus vide Cerdam ad Virgil. Georg. II, 273. Sed, quidquid sit, mihi ὑπηνεμιος non videtur commode jungi *nauseæ*. Græci enim semper dicunt de iis rebus, quæ speciem aliquam habent, sed vi destituuntur, semperque in deteriorem partem adhibent. Itaque mihi videbatur interpungendum esse post ὑπηνεμιος, ita : *Tua tamen* ὑπηνεμιος. *Nausea jamne plane abiit ?* Monebat etiam illud, *tamen*, quod ad antecedentia relationem habet, nempe ad hæc : *itaque* γην προ γης *cogito. Tua tamen*, intellige *terra*, ὑπηνεμιος est. Atticus erat in Græciâ, et habebat prædia in Epiro. Eo invitaverat Ciceronem ; eo etiam ire Cicero cogitabat interdum. V. Phil. I. et II. et ep. 13. h. l. Sed dubitabat tamen. Cogito quidem de mutandâ terrâ ; sed tuam tamen ὑπηνεμιον esse arbitror. Ὑπηνεμιος idem h. l. est, quod ὑπηνεμος, nisi fortasse ὑπηνεμος legendum, h. e. vento exposita, aperta, in loco aperto posita, quales sunt *nidi* ὑπηνεμοι, non in terrâ, aut cavâ arbore positi, sed in libero aëre, ubi non sunt pulli a vi tempestatis ventorumque tuti. Itaque *tua tamen* ὑπηνεμιος, mihi videbatur hanc vim habere : sed etiam Græcia, in quam ire volebam, non esse mihi tuta satis videtur : ibi quoque obnoxius esse videor hostibus meis. Hæc mihi in mentem de hoc loco veniebant : recte an secus, doctiores viderint.

Φ.

Ψ.

Ω.

FINIS.

EXCUDIT T. DAVISON, LONDINI.